

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΤΡΑΓΩΙΔΙΩΝ

849

Η Λ Ε Κ Τ Ρ Α

ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΤΗΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ

ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

ΜΕΤΑ ΚΡΙΤΙΚΩΝ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΙΩΝ

ΥΠΟ Σ. Δ.

ΕΚΔΙΔΟΝΤΟΣ

Γ. Δ. ΚΑΤΣΟΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΠΥΡΙΑΔΩΝΟΣ ΚΟΥΤΣΟΥΛΙΝΟΥ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

(ΟΠΙΣΘΕΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΘΕΟΔΩΡΩΝ)

1887

NOTES ON THE HISTORY OF THE

AMERICAN PEOPLE

FROM THE FIRST SETTLEMENTS TO THE PRESENT

BY J. W. FULTON

NEW YORK: PUBLISHED BY J. W. FULTON, 1857.

1857

1857

1857

NEW YORK: PUBLISHED BY J. W. FULTON, 1857.

1857

Н Л Е К Т Р А

НАКЛАДЪ

1874

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΤΡΑΓΩΔΙΩΝ

ΗΛΕΚΤΡΑ

ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΤΗΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ

ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

ΜΕΤΑ ΚΡΙΤΙΚΩΝ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΙΩΝ

ΥΠΟ Σ. Δ.

ΕΚΔΙΔΟΝΤΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΚΑΤΣΟΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΒΛΑΣΤΟΥ ΒΑΡΒΑΡΗΓΙΟΥ

ΟΔΟΣ ΚΟΔΟΚΟΤΡΩΝΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

1886

ESTABLISHED 1847

HAERPA

RECEIVED FROM THE DIRECTOR

RECEIVED FROM THE DIRECTOR

RECEIVED FROM THE DIRECTOR

RECEIVED FROM THE DIRECTOR

RECEIVED FROM THE DIRECTOR

RECEIVED FROM THE DIRECTOR

RECEIVED FROM THE DIRECTOR

RECEIVED FROM THE DIRECTOR

RECEIVED FROM THE DIRECTOR

ΦΙΛΟΠΟΙΜΕΝΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗ,

ΤΩ

ΣΕΒΑΣΤΩ. ΕΥΕΡΓΕΤΗ.

ΦΙΛΟΝΟΜΕΝΗ ΠΑΡΑΚΕΥΑΙΑ

ΤΩ

ΣΕΒΑΣΤΩ ΕΥΕΡΓΕΤΗ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Πρὸς ἑκδοσιν τῆς ἀνὰ χεῖρας τραγωδίας εἴχομεν ὑπ' ὄψιν τὴν πλήρη ἑκδοσιν τῶν Εὐριπιδείων τραγωδιῶν τοῦ Μουσγραβίου (Oxford 1778), τὴν ΗΛΕΚΤΡΑΝ τοῦ P. Camper (1831), τὴν τοῦ Seidler (1812), τὴν τοῦ A. Matthiae, τὴν στερεότυπον (Teubner 1871) τρίτην ἑκδοσιν τοῦ Αὐγούστου Ναυκίου, καὶ τὴν δευτέραν τοῦ Ἑρρίκου Weil. Διὰ τὰς κριτικὰς ἡμῶν διορθώσεις μετεχειρίσθημεν πρὸς ταῖς σημειωθείταις καὶ τὰ Verisimilia τοῦ Πιερσῶνος (1752), τὰς ad Euripidem et Aristophanem animadvertiones (Leipsig 1754) τοῦ Reiske, καὶ τὰς Notaeseu lectiones τοῦ Heath (Oxford 1762). τὰς τῶν ἄλλων φιλολόγων μνημονευομένας διορθώσεις ἀνεγράψαμεν ἐκ τῶν ἐν ταῖς ῥηθείταις ἐκδόσεσιν ἀναφερομένων.

Αἱ ἐπὶ τῆς προκειμένης τραγωδίας ἐργασίαι ἡμῶν εἰσὶν εἰλικρινεῖς, διότι αἱ ἐν τοῖς στίχοις 1, 19, 27, 59, 101, 268, 277, 331, 382, 413, 414, 443, 446, 448, 450, 473, 478, 479, 509, 648, 672, 676, 700, 719, 728, 737, 761, 862—863, 961, 983, 1152—1153, 1177, 1183, 1209, 1249, καὶ 1301 προτεινόμεναι κριτικαὶ εἰκασίαι καὶ τὰ σχόλια εἰσὶ πόρισμα μακρᾶς καὶ ἐπιπόνου μελέτης. Ὅτι σχόλιον δὲν ἀνήκει ἡμῖν ἐσημειώθη ἐν εἰσαγωγικοῖς διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐκδότου, παρ' οὗ ἐλήφθη. Προστίθεμεν ὅτι ἡσμενίσαμεν πλεῖον ἐν τῇ παραβολῇ τῶν ὁμοίων στίχων καὶ ἔννοιῶν, τῶν ἀπαντωσῶν παρὰ ποιηταῖς καὶ πεζοῖς, χάριν τῶν εἰδικῶς περὶ

τὰ τοιαῦτα διατριβόντων κ. καθηγητῶν καὶ φοιτητῶν, καὶ
ἡρμηνεύσαμεν οὐ μόνον πάντα τὰ χορικά, ἀλλὰ καὶ τὰ πλείονα
παρέχοντα δυσκολίαν.

Ἐὰν ἡ παροῦσα ἔκδοσις κριθῇ ἐνέχουσ' ἀτελείας, ἐλπίζο-
μεν ὅτι θέλομεν τύχει συγγνώμης παρὰ τῶν ἐπιεικῶν κριτῶν,
διότι παρρησίᾳ ὁμολογοῦμεν ὅτι δὲν εἴμεθα ἔτι κάτοχοι πασῶν
ἐν γένει τῶν ἐπὶ τοῦ Εὐριπίδου γενομένων μελετῶν, ἅτε νεή-
λυδες ἐν τῇ ἐπιστήμῃ καὶ, ὅπερ σπουδαιότερον, στερούμενοι
παντάπασι βιβλιοθήκης.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1886,

Σ. Δ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. ΘΑΛΑΤΤΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣ ΤΗΝ

ΗΛΕΚΤΡΑΝ

Οἱ ἐκάστοτε ἐκδίδοντες τὰ κλασσικὰ τῆς ἀρχαιότητος πνευματικὰ προϊόντα προτάσσουσι μακράν τινα εἰσαγωγὴν εἰς τε τὸν βίον τοῦ συγγραφέως, ἰδιωτικὸν καὶ πολιτικόν, ἂν ἔχη, καὶ εἰς τὰ ἔργα αὐτοῦ, διασωθέντα ἢ ἀπωλεσθέντα, καθόλου καὶ ἰδίως, εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν χειρογράφων καὶ εἰς τὰς ἐπ' αὐτῶν κριτικὰς ἐργασίας ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος μέχρις ἡμῶν. Κατὰ ταῦτα ἔπρεπε καὶ ἡμεῖς τὴν αὐτὴν ἦν καὶ ἐκεῖνοι ν' ἀκολουθήσωμεν ὁδὸν, ἀλλὰ παρητήθημεν ταύτης ἕνεκα λόγων, οὓς θέλομεν ἀναπτύξει ἐν μελλούσῃ, ἐὰν ὁ Θεὸς ἐθέλῃ, πολυτόμῳ ἐκδόσει πασῶν τῶν σωζομένων τοῦ Εὐριπίδου τραγωδιῶν· ἐκρίναμεν ὁμῶς ὀρθόν, ἵνα μὴ ἀτελὴς ἢ ἡ προκειμένη τραγωδία νὰ προτάξωμεν ἐν ἐλευθέρᾳ μεταφράσει, ἐκ πασῶν τῶν ὑπ' ὄψιν ἡμῶν ἐκδόσεων, τὴν σύντομον καὶ καλλίστην τοῦ κ. Ἑρρίκου Weil εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Ἡλέκτραν.

Ἡ τοῦ Εὐριπίδου *Ἡλέκτρα* οὐ μόνον πολὺ μετὰ τὰς τοῦ Αἰσχύλου *Χοηφόρους*, ἀλλὰ καὶ, ὥς ἔστιν εἰκάσαι, μεταγενεστέρως τῆς Σοφοκλείου *Ἡλέκτρας* ἐποιήθη. Μὴ προτιθέμενοι ἐν πᾶσι νὰ παραλληλίσωμεν, οὐδὲ κατόπιν τοῦ κ. Patin¹ ἐντελὼς ν' ἀνχλύσωμεν τὰς τρεῖς αὐτὰς τραγωδίας, ἐν αἷς τὸν αὐτὸν μῦθον ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ τῶν τριῶν τῆς ἀττικῆς σκηνῆς διδασκάλων παρατευθέντα βλέπομεν, εἰς γενικὰς τινὰς μόνον παρατηρήσεις θά

1 Σ. Μ. Ὁ κ. Patin γενικὸς τῆς Ἀκαδημίας τῶν Παρισίων γραμματεὺς ἔγραψεν: *Études sur les Tragiques grecs*, εἰς τόμ. 3. ὡσαύτως *Études sur la poésie latine*, εἰς τόμους 2, καὶ *Discours et mélanges littéraires*, εἰς τόμ. 1.

περιορισθώμεν. Ἐκάστου τῶν τριῶν ποιητῶν κατ' ἴδιον τρόπον τῷ ἀρχαίῳ μύθῳ χρησαμένου μόνον τὰς διαφορὰς αὐτῶν νὰ ὑποδείξωμεν μετὰ τῆς ἐφικτῆς ἀκριβοείας σιοποῦμεν.

Ὁ Ἀγαμέμνων προηγείται τῶν Χορηγῶν, μέρος τριλογίας ἀποτελουσῶν. Ἀνελθὼν εἰς τὰ ὕπατα τῶν ἀνθρωπείων ἀξιωματῶν ὁ τοῦ Ἰλίου νικητῆς, ὁ ἥρως, οὗτινος τὴν κεφαλὴν ὤρισαν τῷ θανάτῳ τὰ κακουργήματα τῶν προγόνων καὶ ἡ ἐκ φιλοδοξίας ὑπ' αὐτοῦ θυσιασθεῖσα θυγάτηρ, ὁ Ἀγαμέμνων, πληγείς ὑπὸ γυναικὸς πίπτει δεχόμενος τὸν θάνατον ἐκ τῶν χειρῶν τῆς ἑαυτοῦ συνεύου. Ἡ τῆς Κλυταιμνήστρας τιμωρία γίνεταί ὑπὸ θέσις τῶν Χορηγῶν. Ὁ Ὀρέστης ἐν τῇ ξένῃ, ἀνατραφεὶς παρὰ τῷ ἐν Δελφοῖς ναῶ, ἐπανακάμπτει ἵνα ἐπιτελέσῃ τὸ ἱερὸν καθήκον τῆς ἐκδικήσεως, ὑπὸ τῶν νόμων τῶν ἡρώϊκων χρόνων καὶ τῆς ἐντολῆς τοῦ Ἀπόλλωνος, χρησμοδότου τοῦ νόμου τούτου, ἐπιβεβλημένης αὐτῷ. Ἀλλ' ἡ τιμωρία διὰ κακουργήματος ἐπέρχεται· τὸ αἷμα ἐξαγνισθήσεται δι' αἵματος· ἡ πλῆξασα ἐκ περιτροπῆς θὰ πληγῇ· ἡ δόλῳ νικήσασα δόλῳ θὰ ἡττηθῇ ἡ τὸν ἑαυτῆς σύζυγον φονεύσασα ὑπὸ τῆς υἱικῆς χειρὸς θὰ φονευθῇ. Δικαιοσύνη τετελεσμένη. Ἀλλ' ἡ δικαιοσύνη αὕτη ἐναντιοῦται τῇ φύσει· ὁ Ὀρέστης ἀποδίδων τῷ πατρὶ δικαιοσύνην διαπράττει μητροκτονίαν. Τὸ νόμιμον τῆς ἐκδικήσεως σφάλλεται ὑπὸ τῆς ἐξεγειρομένης φρίκης. Αἱ δύο αὗται τῆς δράσεως ὀψεις ἐξ ἴσου ἐν τῇ Αἰσχυλείῳ τραγωδίᾳ διαλευκαίνονται. Τὰ τοῦ χοροῦ ἄσματα, ὁ τῶν προσώπων διάλογος, ἡ τῆς μητρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ συνάντησις, ἡ τελευταία σκηνή, καθόλου παριστῶσιν ἡμῖν τὴν διαμάχην τῶν δύο καθηκόντων, τῶν δύο ἀντιτιθεμένων αἰσθημάτων. Διὰ τῆς τρίτης τραγωδίας, τῶν *Εὐμενίδων*, ἐπέρχεται λύσις ἥρεμος καὶ εὐάρεστος. Ὁ Ὀρέστης ὑπὸ τῶν Ἑρινύων ἐλαυνόμενος καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου δικαζόμενος, τῇ μεσιτείᾳ τῆς Ἀθηνᾶς ἐξιλεοῦται μᾶλλον ἢ ἀθωοῦται. Ἀλλὰ κατόπιν δικαστήριον ὑπὸ τῶν Ὀλυμπίων Θεῶν συγκροτούμενον μέλλει νὰ δικάσῃ τοὺς μισοφόνους. Ἡ ἐκδίκησις δὲν θὰ παραταθῇ ἐπὶ πλέον ἐν τῇ μελλούσῃ γενεᾷ καὶ ἵνα κατ' Αἰσχύλον εἴπωμεν «ὁ γέρων φόνος δὲν θὰ γεννήσῃ πλέον ἐν τῷ οἴκῳ.»

Ἡ ὑπόθεσις τῆς εὐρείας ταύτης δραματικῆς συνθέσεως, δηλόν, ὅτι εἶνε ἡ μόλις οἰκογενεΐας πρὸς τὸν ἐξανθρωπισμὸν βαينوῦσης.

Καί πρῶτον μὲν πρωταγωνιστεῖ ἡ Κλυταιμνήστρα, δεύτερον ὁ Ὀρέστης, καὶ τέλος ἡ Ἐρινὺς ἐκείνη, ἥτις ἐν τῇ συνοχῇ τῶν κακουργημάτων καὶ τῶν ἐκδικήσεων ἡγεῖτο. Ἀλλ' ὁ ἀληθὴς τῆς τριλογίας ἥρως εἶνε ἡ τῶν Ἀτρειδῶν γενεὰ, ἀλληλοδιαδόχως ὑπ' ἄλλων ἀτόμων ἀναπαρισταμένη, τοῦ Αἰσχύλου ἀπεικονιστοῦ αὐτῶν γενομένου.

Ὁ Σοφοκλῆς, καὶ περὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν δι' ὧν καὶ ὁ Αἰσχύλος πεποιθήσεων ἐμπεφορημένος, εὐρύτερον ὅμως ἐχρήσατο τῇ ἀνθρωπίνῃ ἐλευθερίᾳ καὶ ἔνεκα τῆς ἡπιωτέρας αὐτοῦ φύσεως καὶ ἔνεκα τῆς μᾶλλον ἀκραιφνοῦς αὐτοῦ εὐσεβείας· ὅθεν παρήτησε τὴν τριλογικὴν μορφήν, τύπον κατάλληλον διὰ τὴν ἀπεικόνισιν μυστηριώδους εἰσαρμένης ἐφ' ὁλοκλήρους γενεᾶς διηκούσης. Διὰ τοῦ νεωτερισμοῦ λοιπὸν τούτου ἐπραγματεύσατο ἐν ἐνὶ μόνῳ δράματι, ἀποχωρίσας ἐκ τοῦ συνόλου τῶν μύθων, τὸν θάνατον τῆς Κλυταιμνήστρας, μεταγαγὼν οὕτω τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὸ κέντρον, ἵνα οὕτως εἴπωμεν, τῆς δράσεως, καὶ ἀναδείξας πρωταγωνιστοῦν τῆς τραγωδίας τοῦ πρόσωπον τὸ ἐν ταῖς Χορηγόροις δευτερεῦο. Ὁ Ὀρέστης πράττων κατ' ἐντολήν τοῦ Ἀπόλλωνος, ὑπακούων εἰς χρησμὸν καὶ οὐχὶ εἰς τὰς παραφορὰς τῆς καρδίας του δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἦ ὁ ἥρωας τοῦ Σοφοκλέους. Ὁ ποιητὴς λοιπὸν ὁ τάξας ἐν δευτέρᾳ μοίρᾳ τὸν Ὀρέστην ἐπεδόθη μετ' ἐνθουσιασμοῦ ν' ἀπεικονίσῃ τὴν ψυχὴν παρθένου εὐγενοῦς καὶ ἀγνῆς, πιστῆς εἰς τὴν λατρείαν τῶν προσφιλῶν αὐτῇ νεκρῶν, πιστῆς εἰς τὸ ἄλγος, πιστῆς εἰς τὰ θερμὰ αὐτῆς καθήκοντα. Ἡ Ἥλέκτρα διαμένει πάντοτε ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἐν ἣ ὁ πατὴρ αὐτῆς ἐσφάγη· ζῇ παρὰ τοῖς δολοφόνοις τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν. Ἡ ὀδύνη αὐτῆς περιστειχουμένης ὑπὸ πενθίμων ἀναμνήσεων, διατελεῖ καὶ μετὰ πόροdon τοσούτων ἐνιαυτῶν βαθεῖα, καὶ ὡς ἐν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ζωηρά. Μάρτυς τῆς ἀκολάστου τῶν ἐνόχων εὐτυχίας ἀπαύστως ἐξεγείρει τὴν ἐκτραχυνθεῖσαν αὐτῶν συνείδησιν, ἐμβάλλουσα τρόμον τῇ ἐπιδείξει τῆς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν ἐπικρεμαμένης ἐκδικήσεως. Ὁ χρόνος καὶ ἡ ἔξις οὐδαμῶς ἀπήμβλυνον τὰ αἰσθήματα αὐτῆς· οὔτε ἐκ τοῦ συμφέροντος οὔτε ἐκ τοῦ φόβου συνθηκολογεῖ πρὸς τοὺς δολοφόνους τοῦ πατρός. Αἱ μὲν ταπειναὶ ψυχαὶ λησμονοῦσιν, αἱ δ' ἐκλεκταὶ ἐξ ὁλοκλήρου ἀφοσιοῦνται· εἰς ἔλλογον

λύπην, οὐδὲ καταπαύουσι τὰς ἐν αὐταῖς ἱεράς ἀγανακτήσεις. Τοιαύτη ἡ τοῦ Σοφοκλέους Ἠλέκτρα. Ὁ ποιητὴς τὸν μὲν θεατὴν ποιεῖ κοινωνὸν τῶν ἀπορρήτων τοῦ Ὀρέστου σχεδίων, τὴν δ' Ἠλέκτραν ἐξαπατᾷ διὰ τοῦ στρατηγήματος τοῦ ἀδελφοῦ. Μανθάνουσα δηλ. τὸν θάνατον τοῦ ἐκδικητοῦ, ὃν περιμένει, ἀπόλλυσι καὶ τὴν ὑπολειφθεῖσαν ταύτην ἐλπίδα. Ὑπὸ τοῦ νέου τούτου ἄλγους, προστιθεμένου εἰς τᾶλλα τὰ πολλὰ, ἡ ἀγαπῶσα ἐκείνη καρδία, ἀφ' ἧς ὑπεξαίρειται τὸ τελευταῖον τῆς στοργῆς ἀντικείμενον, καταπονεῖται, κατασυντρίβεται. Ἀλλ' οὐδαμῶς ὁμως θὰ ὑποκύψῃ, διότι αἱ εὐγενεῖς τοῦ Σοφοκλέους νεάνιδες, αἱ τόσον θάρρος ὅσῃν ἀφοσίωσιν, αἱ τόσον ἡρώϊσμόν ὅσῃν ἀγάπην ἔχουσαι, οὐδαμῶς ἀπελπίζονται. Ἡ Ἠλέκτρα μάλιστα ἐκ τῆς ὑπερβαλλούσης αὐτῆς δυστυχίας ἀντλεῖ ἀνέλπιστον ἐνέργειαν ἐκ βαθείας καταπτώσεως ὑψοῦται εἰς μεγάλην ἀπόφασιν. Τῷ Ἀγαμέμνονι ὀφείλεται ἐκδίκησις· ἀλλ' ὁ υἱὸς δὲν ὑπάρχει πλέον· ἡ θυγάτηρ λοιπὸν ἀντ' αὐτοῦ θὰ ὀπλισθῇ· αὕτη ὑποστηρίζομένη ὑπὸ τοῦ καθήκοντος θὰ πλῆξῃ τὸν Αἰγισθον μόνῃ, ἰδίᾳ χειρὶ, καὶ περ γυνὴ ἀσθενής. Πλὴν νέαν πικρίαν δοκιμάζει. Δύο ξένοι κομίζουσι κάλπην, περικλείουσιν, ὡς λέγουσι, τὴν κόριν τοῦ Ὀρέστου. Ἡ Ἠλέκτρα κλαίει τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ ἐκείνου, ὅστις ἴσταται ἐκεῖ, παρ' αὐτῇ, μεστὸς ζωῆς καὶ ἐλπίδος, καὶ ὅστις μετ' οὐ πολὺ ἀφ' ἑαυτοῦ ἀναγνωρίζομενος μέλλει ν' ἀντικαταστήσῃ τὰς ἀλγεινὰς συγκινήσεις διὰ τῆς μᾶλλον διακεχυμένης χαρᾶς.

Ἡ ἀναγνώρισις αὕτη εἶνε, ἀληθῶς εἰπεῖν, ἡ περιπέτεια τῆς Σοφοκλείου Ἠλέκτρας. Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ δράματος συγκεντροῦται ἐν τῇ ἀδελφῇ τοῦ Ὀρέστου, διότι ὅ,τι ἐκείνη δοκιμάζει εἶνε ἡ πραγματικὴ τοῦ δράματος ὑπόθεσις. Διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐπιτελουμένης ἐκδίκησεως ὁ ποιητὴς καταλλήλως ἀφορμάται νὰ παραστήσῃ ἡμῖν ἐν τῇ μᾶλλον ποικίλῃ τοῦ δράματος ἀκμῇ μόνον μίαν τῶν καλλίστων εἰκόνων, ἃς ἔπλασεν. Ἡ μητροκτονία τίθεται ἐν τῇ τραγωδίᾳ ἐν ἥττονι μοίρᾳ. Ὁ Σοφοκλῆς ἀποφεύγων ν' ἀπασχολήσῃ δι' αὐτῆς τὴν φαντασίαν τοῦ θεατοῦ τροποποιεῖ καὶ αὐτὸν τὸν ὄνειρον τῆς Κλυταιμνήστρας, ὅστις παρὰ μὲν τῷ Αἰσχύλῳ¹ τοσοῦτον ἐναργὲς εἶνε, παρ' αὐτῷ δὲ² μόνον τὴν γυν-

1. Πρ6λ. Αἰσχ. Χοηφ. 526—550.—2. Πρ6λ. Ἠλέκ. 417—423.

σιν τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ νομίμου κληρονόμου ἐξεγείρει. Ἄλλ' ἐπειδὴ εἴμαρται νὰ θυσιασθῇ ἡ μήτηρ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ ὁ φόνος αὐτῆς τελεῖται ὑπ' αὐτὰ σχεδὸν τὰ ὅμματα ἡμῶν, ἐν φρικώδει ἀλλ' ἀστρξπιαία σκηνῇ. Τὸν θάνατον τῆς Κλυταιμνήστρας ἀκολουθεῖ ὁ τοῦ Αἰγίσθου, ἐξυπηρετουμένων οὕτω τῶν προθέσεων τοῦ ποιητοῦ διὰ τῆς ἀνατροπῆς τῆς τραγικῆς ταύτης κλίμακος. (et ce renversement de la gradation tragique sert les intentions du poëte). Ὁ Σοφοκλῆς ἐπιμένει μὲν εἰς τὸ διὰ τῆς ἐκδικήσεως ἀποδιδόμενον δίκαιον, ἀλλὰ μειοῖ ἐν τούτοις κατὰ τὸ ἐφικτὸν τὴν φρίκην. Ὁ Ὀρέστης αὐτοῦ τιθέμενος ἐν θέσει δευτεραγωνιστοῦ δικαιολογεῖ αὐτὴν διὰ τοῦ κτηθέντος ἤδη πλεονεκτήματος τοῦ ἀνευθύνως πράττειν. Περιβεβλημένος τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκτελεστῆς τῶν θελήσεων τοῦ Ἀπόλλωνος γενόμενος σφαγιάζει τὴν μητέρα τοῦ ἀνενδοιάστως, πρὸ μὲν τῆς ἐκτελέσεως ἄνευ ἐνδομύχου πάλης, ἄνευ τύψεως συνειδότος, καὶ μετὰ τὴν ἐπιτέλεσιν τοῦ ἐπιβληθέντος αὐτῷ ἔργου, ἄνευ τιμωρίας, μὴ καταδιωκόμενος οὐδὲ παντάπασι καταδιωχθησόμενος ὑπὸ τῶν Ἑρινύων. Διὰ τοῦ ἐπιλόγου ἄλλως τε τῆς τραγωδίας σαφῶς μανθάνομεν ὅτι οἱ τοῦ Ἀτρέως ἀπόγονοι, ἀνικτήσαντες πλέον τὴν ἐλευθερίαν ἀφίκοντο εἰς τὸ τέρμα τῶν βασάνων των.

Ἦ σπέρμ' Ἀτρέως, ὡς πολλὰ παθὼν

δι' ἐλευθερίας μόλις ἐξῆλθες,

τῇ νῦν ὁρμῇ τελειωθέν.

Περὶ τὸ τέλος τῶν *Χοηφόρων* ὁ χορὸς ἀγνοῶν ἂν ὁ Ὀρέστης ἦν ὁ σωτὴρ ἢ ὁ ὄλεθρος τοῦ οἴκου του μετ' ἀγωνίας πυνθάνεται ποῦ θὰ καταλήξῃ, πῶς θὰ καταπαύσῃ τέλος τοσοῦτον πληθος δυστυχημάτων.

Νῦν δ' αὖ τρίτος ἦλθέ ποθεν σωτὴρ,

ἢ μόνον εἶπω;

Ποῖ δῆτα κρανοὶ ποῖ καταλήξει

μετακομισθὲν μένος ἄτης;

Διὰ τῆς παραθέσεως τῶν δύο τούτων χωρίων οὐδαμῶς ἀμφιβάλλομεν περὶ τῶν προθέσεων τοῦ Σοφοκλέους. Οἱ θεαταὶ προειδοποιοῦνται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ νὰ μὴ φαντασθῶσιν οὐδὲν ὅμοιον ἐξ ὧν ἐν τῇ τριλογίᾳ τοῦ Αἰσχύλου εἶδον, βεβαιῶν ὅτι ὁ Ὀρέστης

δὲν θὰ δοκιμάσῃ τὰ κέντρα τῶν Εὐμενίδων. Πλὴν ἀλλὰ τίνι διακaiώματι χρώμενος ἀποκρούει οὕτω τὴν τιμωρίαν τοῦ μητροκτόνου, ἀντιφάσκων ἀναμφηρίστως οὐ μόνον τῇ Ὀμηρικῇ διηγήσει, ἀλλὰ καὶ τῇ ἐπικρατούσῃ καθόλου παραδόσει, καθιερωθείσῃ ὑπὸ πληθύος μύθων, ποιημάτων, καὶ, ὅπερ σπουδαιότερον, ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως; Ἐπὶ τῆς ἐρωτήσεως ταύτης ὁ ποιητὴς ἄριστα θ' ἀπήντα παρατιθέμενος καταλλήλως τοὺς ἐξῆς στίχους², οὓς ἀλλαχοῦ ἔγραψεν·

Ἄλλ' εἰς θεοὺς ὀρώντα, καὶ ἐξω δίκης³

χωρεῖν κελεύη, 'κεῖς' ὁδοιπορεῖν χρεών·

αἰσχροὶν γὰρ οὐδὲν ὦν ὑφηγοῦνται Θεοί.

Ὁ Αἰσχύλος διεφώτισε καὶ τὸ νόμιμον καὶ τὸ φοικτὸν ἐν πράξει ἥτις τυγχάνει συγχρόνως ἡ ἀπότισις καθήκοντος καὶ ἡ ἀναγκαιὰ ἐπιτέλεσις κακουργήματος. Ἐκ τῆς διπλῆς ταύτης ὕψεως τῆς ὑπὸ τῆς ἐκδικήσεως παριστωμένης ὁ μὲν Σοφοκλῆς μόνον τὴν μίαν παρίστησι, τὴν τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς δικαιοσύνης, ὁ δ' Εὐριπίδης προσκολλᾶται τῇ ἐτέρᾳ, τῇ τοῦ κακουργήματος καὶ τῆς φρίκης, ἣν ἐμπνεῖ. Ἐν τούτοις ὁ Εὐριπίδης ποιῶν τὸν Ὀρέστην πράττοντα κατὰ τινὰ χρησμὸν δὲν ἀθωοῖ τὸν πειθίηνιον θνητὸν, ἀλλὰ καταδικάζει τὸν Θεὸν τὸν ἐπιτάσσοντα τὸ ἐγκλημα. Ὁ τοῦ ποιητοῦ ὀρθὸς λόγος ἐπανίσταται κατ' ἐντολῆς τοσοῦτον μιαιῶνος, διαμαρτυρούμενος κατὰ τῶν πεποιθήσεων, τῶν παραδεξαμένων ὡς πρωτουργὸν τῆς μητροκτονίας θνητὸν ἄνθρωπον. Ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγαμέμνονος ῥέπων εἰς πνεῦμα ἀμφιβολίας καὶ ἐρεῦνης, ἐν ᾗ ἡσμένιζεν ὁ Εὐριπίδης, ἄρχεται ὑποτοπάζων μήπως κακεντρεχῆς τις δαίμων εἶχεν ὑποφητεύσει ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ ἐν Δελφοῖς τρίποδος⁴. Καὶ ὅταν ἔτι ὁ Ὀρέστης φονεύσας τὴν δωρήσασαν αὐτῷ τὴν ὑπαρξιν φρίττει ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ καταψύχοντος αὐτὸν μητρικοῦ ἐκείνου αἵματος, ῥήγνυσιν κατήγορον κραυγὴν κατὰ τοῦ Ἀπόλλωνος· ὁ Θεὸς ἐξηλέγχθη μωρὸς καὶ ἄδικος. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Εὐριπίδης μετὰ

1) Πρβλ. Ὀδυσ. γ. 306—312. 2—Ἀπόσπασμα τοῦ πρώτου Θυέστου τοῦ Σοφοκλέους σωθέντος ὑπὸ Ὠρίωνος Ἀνθολογ.—3 Ὁ Μαϊνέκιος προτείνει ν' ἀναγνώσωμεν ἀλλ' εἰς Θεὸν σ' ὀρώντα.—4 Πρβλ. στ. 979.

τόσης φροντίδος παρίστησι τὴν ἐκδίκησιν ὑπὸ μισητὴν ὄψιν, μεθ' ὅσης ὁ Σοφοκλῆς προσεπάθησε νὰ καλύψῃ τὴν ἐκ ταύτης φρίκην. Καὶ ἀληθὲς ὅτι ὁ μὲν Ὀρέστης εἶνε παρὰ τῷ ἐν λόγῳ ποιητῇ δυστυχέστερος ἢ ἔνοχος, ἀλλ' ἡ Ἥλέκτρα τοσοῦτον τρέφει κατὰ τῆς μητρὸς τραχὺ μῖσος, ὥστε πρὶν ἔτι μάθῃ τὴν τοῦ Ἀπόλλωνος διαταγὴν προθυμεῖται νὰ χύσῃ τὸ αἷμα τῆς ἑαυτῆς μητρὸς ἀναφωνοῦσα «*θάνοιμι μῆτρὸς αἷμ' ἐπισφάξας ἐμῆς!*»¹ Ἡ Ἥλέκτρα μετὰ παρρησίας εἰποῦσα πρὸς τὸ πτώμα τοῦ Αἰγίσθου, ὅσα δὲν ἐτόλμα κατὰ πρόσωπον τοῦ ἐχθροῦ ζῶντος² νὰ εἴπῃ, σύρει τὴν Κλυταίμνηστραν εἰς φρικτὴν παγίδα³, καταπολεμεῖ τὴν φυσικὴν τοῦ Ὀρέστου συγκίνησιν, καθησυχάζει τὴν ἐν αὐτῷ ὑπεγειρομένην φωνὴν τοῦ αἵματος⁴, θαρρύνει διὰ τῶν λόγων τὸν ὑπὸ τοῦ θάρρους καταλειπόμενον, καὶ τέλος ὅταν ἐκεῖνος καλύπτῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἵνα μὴ βλέπῃ τὰ ἐπιφερόμενα τραύματα, ἡ Ἥλέκτρα ὁδηγεῖ τὴν σφαλλομένην τοῦ ἀδελφοῦ χεῖρα ἰθύνουσα κατὰ τοῦ στήθους τῆς μητρὸς τὸ μητροκτόνον ὄπλον⁵. Ἐν τοιοῦτῳ θηριώδει πάθει οὐδ' αὖ μὴ ἀναγνωρίζει τις πλεον τὴν εὐγενῆ τοῦ Σοφοκλέους παρθένον. Ὁ Εὐριπίδης ἐν τούτῳ συνδυάζει καὶ τὴν κοινωνικὴν ἐξαχρείωσιν. Παρίστησι συζευχθεῖσαν τὴν Ἥλέκτραν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Αἰγίσθου πτωχῷ τινι γεωργῷ· ἐν τῇ ἐξοχῇ καὶ ἐν εὐτελεῖ τινι καλύβῃ ἐκτυλίσσεται πρᾶξις, ἥς τὸ ἀληθὲς θέατρον εἶνε τὰ τῶν Ἀτρείδων ἀνάκτορα. Διὰ τοῦ νέου καὶ μᾶλλον ἢ τολμηροῦ τούτου συνδυασμοῦ ὁ ποιητὴς ἠθέλησε νὰ πλάσῃ ἐξ ἀπλοῦ καὶ χωρικοῦ τὸν τίμιον τῆς τραγωδίας του ἄνθρωπον. Οἱ λόγοι τοῦ Αὐτουργοῦ, σεβομένου τὴν θυγατέρα τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ μόνον λόγῳ ὄντος συζύγου, ἀποπνέουσι τὰ γενναϊότατα αἰσθήματα. Ὁ Εὐριπίδης ἀλλαχοῦ⁶ ἀπονέμων αὐτοῖς τὸν προσήκοντα ἔπαινον ἐκλέγει ἐξ αὐτῶν τὸν ἄνθρωπον, ὃν παρίστησιν ὡς πρῶτον ἀκραίου πολίτου. Ὁ ποιητὴς διαπλάσας τὸν Αὐτουργὸν εἶχε πλήρη συνείδησιν τοῦ χαρακτῆρος, ὃν ἐν τῇ προκειμένῃ τραγωδίᾳ ὑπεκρίνετο, διότι διὰ τούτου⁷ σθεναρῶς ἀποκρούει τὴν πρόληψιν τὴν τάττουσαν τὴν εὐ-

1 Πρβλ. ς. 251.—2 ς. 910 ἐξ.—3 ς. 647—663 καὶ 988—1146.—4 ς. 967—987.—5 Πρβλ. στ. 1221—1226.—6 Πρβλ. Ὁρέστου στ. 920 «*Αὐτουργοί, ὅπερ καὶ μόνον σφάζουσι γῆν*».—7 Πρβλ. Ἥλ. στ. 367—390.

γένειαν ἐν τῇ καταγωγῇ, ἢ τῷ πλούτῳ, ἢ τῇ φυσικῇ ἰσχύϊ. Πεποιίθαμεν λοιπὸν ὅτι ὁ Εὐριπίδης διαμαρτύρεται κατὰ τοῦ πλεονεκτηήματος, οὐτινος ἀπολαύουσιν ἀπὸ τῶν μύθων αἰχρίστοκρατικαὶ καταγωγαί. Καταβιβάζων τοὺς ἥρωας ἀνύψου τὸν ἄνθρωπον τοῦ δήμου, παρειαγών τρόπον τινὰ τὴν δημοκρατίαν ἐν τοῖς ἀρχαίοις μύθοις¹.

Τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἐδιδάχθη ἡ Εὐριπίδης Ἡλέκτρα, οὐδὲν ἀπ' εὐθείας τεκμήριον μαρτυρεῖ, πλὴν τινων τῆς προκειμένης τραγωδίας στίχων, ἀρκούντως ὑπεμφαινόντων αὐτήν. Ἐν τῷ ἐπιλόγῳ² οἱ Διόσκουροι ἀγγέλλοντες τὴν τοῦ Μενελάου καὶ τῆς Ἑλένης ἀφιξίν λέγουσιν ὅτι ἡ Ἑλένη ἐπανέρχεται ἐξ Αἰγύπτου, οὐδαμῶς εἰς Τροίαν πορευθεῖσα, τοῦ Πάριδος εἰδωλὸν τι τῆς θυγατρὸς τοῦ Διὸς ἀρπάσαντος. Διὰ τοῦτου ὑπαινίσσεται μῦθόν τινα παράδοξον καὶ ἥκιστα ἐξηνητημένον, πάνυ διάφορον τῆς ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου καθιερωθείσης παραδόσεως, ἣν οἱ πλείστοι τῶν ποιητῶν καὶ αὐτὸς ὁ Εὐριπίδης, ἐν ἀπάσαις σχεδὸν ταῖς τραγωδίαις του ἠκολούθησεν. Ἀπαξ ἔδοξε τῷ ποιητῇ ν' ἀποχωρήσῃ τῆς παραδόσεως ταύτης τιθεμένῳ ἐπὶ τῆς σκηνῆς Ἑλένην πιστὴν καὶ ἐνάρετον, καὶ τοῦτο ἐν μὲν τῇ φερωνύμῳ τῆς ἡρώδους τραγωδίᾳ ἐκτυλίσσεται, διὰ δὲ τῶν παρατεθέντων τῆς Ἡλέκτρας στίχων σαφῶς προτίθεται ἡ τοῦ τοιούτου εἶδους νεωτερισμοῦ ἀγγελία. Ὅθεν γνωστὸν ἡμῖν εἶνε ὅτι ἡ Ἑλένη συνεδιδάχθη τῇ Ἀνδρομέδᾳ,³ τῆς τελευταίας προηγηθείσης ἐπτά ἔτη τῶν Βατράχων τοῦ Ἀριστοφάνους, διδαχθέντων ἐν τῷ τρίτῳ ἔτει τῆς 93 Ὀλυμπιάδος⁵. Ἡ Ἑλένη καὶ ἡ Ἀνδρομέδα τίθενται λοιπὸν ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει τῆς 91 Ὀλυμπιάδος, δηλ. ἐν ἔτει 412 π. Χ.

Τῆς χρονολογίας τῆς Ἑλένης οὔσης γνωστῆς, ἡ τῆς Ἡλέκτρας δύναται νὰ ὁρισθῇ λίαν πιθανῶς. Ἡ Ἑλένη ἠκολούθησε τὴν Ἡλέκτραν, καὶ δὴ ἐγγύθεν. Κατ' ἀρχὰς ὑποτίθεμεν ὅτι ἀμφότεραι αἱ τραγωδίαι ἐδιδάχθησαν ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει. Πλείστοι τέλος σοφοί

¹ Παραλείπομεν τὸν ἐν τῷ πρώτῳ μεσολαβοῦντα παράγραφον.—² Πρὸβλ. στ. 1278—1287.—³ Σχολ. Ἀριστοφ. Θεσμοφ. 1069. «Συνεδίδανται γὰρ (ἡ Ἀνδρομέδα) τῇ Ἑλένῃ.»—⁴ Σχολ. Ἀριστοφ. Βατρ. 53. «Ἡ γὰρ Ἀνδρομέδα ὀδὸν ἔτει προεσιῇχται.»—⁵ Εἰσαγ. Βατρ. Ἀριστ. «Ἐδιδάχθη ἐπὶ Καλλίου τοῦ μετὰ Ἀντιγένης.»—⁶ Βέργκιος, Ἀρτούγγιος, Φίλιος.

ήκολούθησαν τὴν γνώμην ταύτην, δυσκόλως ἄλλως τε παραδεκτὴν. Ἐν στίχ. 1347 καὶ ἐξ. οἱ Διόσκουροι διακηρύττουσιν ὅτι πορευθήσονται εἰς τὸ Σικελικὸν πέλαγος ἵνα προστατεύσωσι τὰς ἐκεῖ εὐρισκομένας ναῦς, αἵτινες, δῆλον ὅτι εἰσὶν αἱ τῶν Ἀθηναίων. Διὰ τῶν στίχων λοιπὸν ἐκείνων μεταφερόμεθα εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς κατὰ τῆς Σικελίας ἐκστρατείας. Ὅθεν καθ' ἣν ἐποχὴν ἐδιδάχθη ἡ *Ἑλένη*, δηλ. ἐν ἔτει 412, ὅλος ὁ τῶν Ἀθηναίων στόλος εἶχεν ἀπὸ πολλοῦ καταστραφῆ, καὶ οἱ Διόσκουροι οὐδὲ λείψανον νὰ διασώσωσι θὰ ἠδύναντο. Καὶ ἐλέχθη μὲν κατὰ Θουκυδίδην ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἤρνηθησαν κατ' ἀρχὰς νὰ πιστεύσωσι τὴν πανώλεθρον, ἀλλ' ὁ τοῦ Νικίου στρατὸς κατεστράφη ἐν ἔτει 413, ἀρχομένου Σεπτεμβρίου. Πῶς λοιπὸν γεγονὸς τοσοῦτον σοβαρὸν νὰ μὴ ᾔην ἔτι θετικῶς γνωστὸν μέχρι τέλους Ἰανουαρίου ἢ Μαρτίου, ὅτ' ἐτελοῦντο αἱ δραματικαὶ ἐορταί; ἀδύνατον ἡ ἀβεβαιότης ἐπὶ τοσοῦτον νὰ παρετείνετο. Καὶ ὑπὸ τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου καταφαίνεται ὅτι πρὸ τοῦ τέλους τοῦ ἔτους 413 ἐν Ἀθήναις ἦτο γνωστὸν τὸ ἐν Σικελίᾳ συμβάν. Κατὰ τὸ ἔαρ λοιπὸν τοῦ ἔτους 413 δέκα ἢ δώδεκα μῆνας πρὸ τῆς *Ἑλένης* θὰ ἐδιδάχθη ἡ *Ἡλέκτρα*. Πρὸ ολίγου τότε εἶχον οἱ Ἀθηναῖοι ἀποστείλει δι' ἐπικουρίαν τῇ στρατιᾷ τοῦ Νικίου σημαντικὸν στόλον ὑπὸ τὸν Δημοσθένην, τὰς ναῦς τοῦ ὁποίου οἱ Διόσκουροι προτίθενται νὰ ὑπερασπίσωσιν ἐκ τῶν θαλασσίων κινδύνων.»

1 Θουκυδ. 8. 4.—2 Πρβλ. Πλουτ. Νικίας.—3 «ἡμέρα δ' ἦν τε τρὰς φθίνοντος τοῦ Καρνείου μηνός, ὃν Ἀθηναῖοι Μεταγειτνιῶνα προσαγορεύουσι.»—4 Πρβλ. Θουκυδ. 7. 20 «Τοῦ ἥρος εὐθὺς ἀρχομένου... τὸν Θημοσθένην εἰς τὴν Σικελίαν, ὥσπερ ἔμελλον, ἀπέστειλλον ἐξήκοντα μὲν ναυσὶν Ἀθηναίων καὶ πέντε Χίαις κτλ.» Ὑποτίθεμεν ὅτι ἡ *Ἡλέκτρα* ἐδιδάχθη κατὰ τὰ μεγάλα Διονύσια. Ἐὰν παραδεχθῶμεν τὴν διδασκαλίαν γενομένην κατὰ τὰ Ἀθήναια, τελούμενα ἐν χειμῶνι, πρέπει ν' ἀποβλέψωμεν εἰς τὴν πρώτην βοήθειαν τὴν ὑπὸ τὸν Εὐρυμέδοντα εἰς Σικελίαν σταλείσαν. Πρβλ. Θουκυδ. 7. 46. «Καὶ τὸν μὲν Εὐρυμέδοντα εὐθὺς περὶ ἡλίου τροπὰς τὰς χειμερινὰς ἀποπέμπουσιν εἰς τὴν Σικελίαν μετὰ δέκα νηῶν.»

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

Πλήρης υπόθεσις τοῦ δράματος οὐδεμία οὐδενὸς γραμματικοῦ διεσώθη μέχρις ἡμῶν, πλὴν τινος διστιχοῦ ἀποσπάσματος, παρατιθεμένου καταλλήλως ἐνταῦθα.

Ἡ σκηνὴ τοῦ δράματος ἐκτυλίσσεται ἐν τῇ ἐξοχῇ τοῦ Ἄργους πρὸ τῆς καλύβης γεωργοῦ.

Πρόλογος. Ὁ Αὐτουργὸς ἀφοῦ τὴν μοῖραν τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ τοῦ Ὀρέστου ἀπεικονίζει λέγει ὅτι σύζυγος γενόμενος βία τῆς Ἥλέκτρας οὐδαμῶς ὡς τοιαύτην μεταχειρίζεται αὐτήν, ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὴν παρῶχλημένην ὀλβιότητα ἐνδόξων ἀνδρῶν. (1-53).

Ἡ Ἥλέκτρα λίαν πρῶτ' ἐγειρομένη ἐξέρχεται τῆς καλύβης φέρουσα ἐπὶ κεφαλῆς λάγνηνον ἵν' ἀντλήσῃ ὕδωρ παρὰ τῶν ἐκεῖ που ποταμίων πηγῶν. Ὁ Αὐτουργὸς ἀποτρέπει αὐτήν τοῦ ἀναξίου τῆς καταγωγῆς τῆς τούτου ἔργου, ἀλλὰ ματαίως. Τῆς Ἥλέκτρας πορευθείσης πρὸς τὴν πηγὴν ὁ Αὐτουργὸς χωρεῖ πρὸς τοὺς ἀγρούς του. (54—81).

Ὁ Ὀρέστης ὑπὸ τοῦ Πυλάδου ἀκολουθούμενος προβαίνει εἰς τὴν σκηνήν. Ἐπανακάμπτων μετὰ πολλοὺς ἐνιαυτοὺς εἰς τὴν πατρικὴν γῆν, ἵνα κατ' ἐντολὴν τοῦ Ἀπόλλωνος τιμωρήσῃ τοὺς δολοφόνους τοῦ πατρὸς του, μένει κατ' ἀρχὰς εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἀργείας γῆς, ἵνα εὐκολώτερον ἀποδράσῃ, ἐὰν τυχὸν ἤθελεν ἀνακαλυφθῇ ὑπὸ τινος τῶν κατασκόπων τοῦ Αἰγίσθου, καὶ ἵνα εὖρῃ τὴν ἐκεῖ που διαμένουσαν ἀδελφὴν, ἣν ὡς σύμμαχον εἰς τὸν σκοπὸν του νὰ λάβῃ, ἀλλ' ἀποσύρεται μετὰ τοῦ Πυλάδου ἰδὼν γυναῖκα δούλην προσομοίαν. (82—111).

Ἡ Ἥλέκτρα ἐπανερχεται φέρουσα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πηγαῖον ἄχθος. Βαδίζουσα θρηνεῖ τὴν μοῖραν αὐτῆς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ, προβᾶσα δ' εἰς τὴν σκηνὴν κατατίθῃσι τὴν λάγνηνον ἵνα κλαύσῃ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ πατρὸς αὐτῆς. (112—166).

Πάροδος. Ὁ χορὸς ὑπὸ νεαρῶν χωρικῶν ἀποτελούμενος ἔρχεται πρὸς τὴν Ἥλεκτραν ἵν' ἀναγγείλῃ τὴν ἐν τῷ ἄστει μετὰ τρεῖς ἡμέρας γεννησομένην ἑορτὴν τῆς Ἥρας, καὶ καλέσῃ αὐτὴν συμμέτοχον. Τῆς Ἥλεκτρας ἀρνούμενης, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι στερεῖται ἐνδυμάτων καὶ κοσμημάτων ὁ χορὸς παρακαλεῖ νὰ δεχθῇ τοιαῦτα παρ' αὐτοῦ, ἅτινα ὅμως ἡ Ἥλεκτρα ἀρνεῖται. (167—212).

Ἐπεισόδιον. α. Ἡ Ἥλεκτρα τρομάξασα ἐπὶ τῇ θέᾳ δύο ξένων σπεύδει δρόμῳ πρὸς τὴν καλύβην, ἀλλ' ὁ Ὀρέστης δράττεται αὐτῆς ἀπὸ τοῦ βραχίονος, διαβεβαιῶν ὅτι εἶνε φίλος τοῦ Ὀρέστου, τοῦ ὁποίου φέρει εἰδήσεις. Ἡ Ἥλεκτρα καθησυχάσασα ποιεῖ γνωστὸν τῷ ξένῳ τὴν περιβάλλουσαν αὐτὴν εὐτέλειαν, τὴν ἐλευθερίτητα τοῦ λόγῳ μόνον συζύγου, διαβεβαιοῦσα ἅμα αὐτὸν ὅτι, ἐπανερχομένου τοῦ Ὀρέστου, εἶνε ἐτοίμη νὰ συμπράξῃ ἐκθύμως εἰς τὸν φόνον μιτητῆς μητρὸς. (213—289).

Ἐπιμένοντος τοῦ ξένου νὰ εἴπῃ πάντα τὰ κατ' αὐτὴν ἡ Ἥλεκτρα ἀπεικονίζει τὴν δυστυχίαν αὐτῆς ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ὕλικας ἀπολαύσεις τῆς μητρὸς, τὰς ὕβρεις, ὡς οἱ δολοφόνοι τοῦ Ἀγαμέμνονος πρὸς αὐτὴν καὶ πρὸς τὴν μνήμην τοῦ πατρὸς ὑβρίζουσι, καὶ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν πρὸς τὸν τάφον ἐκείνου. (290—338).

Ὁ Αὐτουργὸς ἐπανακάμπτων ἐκ τῶν ἀγρῶν μένει ἐκπληκτος πρὸ τῆς θέας τῶν δύο ξένων, συνδιαλεγομένων πρὸς τὴν σύζυγόν του, ἣν ἐπιπλήττει πῶς. Ἀλλὰ μαθὼν τίνες εἰσὶν καὶ τίς ἡ ἀποστολὴ αὐτῶν προσφέρει ξενίαν. (339—363).

Ὁ Ὀρέστης ἀφοῦ περὶ τῆς ἀληθοῦς εὐγενείας καὶ τῶν γνωρισμάτων αὐτῆς φιλοσοφεῖ, εἰσέρχεται μετὰ τοῦ Πυλάδου εἰς τὴν καλύβην τοῦ Αὐτουργοῦ, ἀκολουθοῦμενος ὑπὸ τῶν ὀπαδῶν.) 364—403

Ἡ Ἥλεκτρα αἰσχυνομένη ἐπὶ τῇ εὐτελείᾳ τοῦ οἴκου καὶ τῇ στερήσει αὐτῆς μέμφεται κατ' ἀρχὰς τὸν σύζυγόν της, πρὸς δὲ ἀκούθως λέγει νὰ πορευθῇ πρὸς τὸν γέροντα τροφὸν τοῦ πατρὸς της ἵνα φέρῃ τρόφιμά τινα δι' ὧν εὐπρεπῶς νὰ ξενίσωσι τοὺς ξένους. Ὁ Αὐτουργὸς ἀναχωρεῖ. (404—431).

Στάσιμον. α. Ὁ χορὸς ἄδων τὴν ἀναχώρησιν τῶν εἰς Τροίαν ἐκπευσασῶν νηῶν καὶ τὴν πανοπλίαν τοῦ υἱοῦ τῆς Θέτιδος ἐξαίρει

τὸν στρατηλάτην τῶν Ἑλλήνων, φονευθέντα ὑπὸ τῆς χειρὸς τῆς συζύγου του. (432—486).

Ἐπεισόδιον β'. Ὁ Πρέσβυς κομίσας τὰ ὑπὸ τῆς Ἡλέκτρας αἰτηθέντα τρόφιμα διῆλθε τοῦ τάφου τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἐφ' οὗ εὐρὼν πλοκάμους ξανθῆς κόμης καὶ νεωστὶ προσενεχθείσας θυσίαις συμπεραίνει ὅτι ὁ Ὀρέστης κρυφίως εἰσέβη εἰς τὰ ὄρια τῆς Πατρὶδος αὐτοῦ, ὅπερ ἀποκρούει ἡ Ἡλέκτρα. (487—546).

Ὁ Ὀρέστης ἐξερχόμενος τῆς καλύβης ἐξετάζεται σιωπηλῶς κατ' ἀρχάς ὑπὸ τοῦ Πρεσβύτου, κατόπιν ἀνκνῶνρίζεται καὶ τέλος ἐναγκαλίζεται τὴν ἀδελφὴν του. (547—584).

Χαρὰ τοῦ χοροῦ ἐπὶ τῇ ἐπανάδῳ τοῦ Ὀρέστου. (585—595).

Ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ Ὀρέστου ὁ Πρέσβυς πληροφορεῖ ὅτι ὁ Αἰγισθος εὐρίσκεται νῦν ἐν τῇ ἐξοχῇ προσφέρονταῖς Νύμφαις θυσίαν. Ἐκείθεν ἐάν ὁ Ὀρέστης διέλθῃ θὰ κληθῇ ὁμοτράπεζος, ὅτ' εὐκόλως δύναται νὰ φονεύσῃ αὐτὸν, τολμῶν. Ἡ Ἡλέκτρα ἀναλαμβάνει νὰ καλέσῃ τὴν μητέρα εἰς τὴν καλύβην, προφασίζομένη λοχεῖαν, ὁπότε ὁ φόνος εὐχερὴς. (596—670).

Ὁ Ὀρέστης καὶ ἡ Ἡλέκτρα προσεύχονται τῷ Διὶ καὶ τῇ Ἥρᾳ πρὸς εὐδῶσιν τοῦ σκοποῦ (671—684). Ἡ Ἡλέκτρα παροτρύνει τελευταῖον τὸν Ὀρέστην, λέγουσα ὅτι ὁ θάνατος αὐτοῦ ἔσται καὶ ἰδιόκός της. Ὁ μὲν Ὀρέστης ἀναχωρεῖ μετὰ τοῦ γέροντος, ἡ δ' Ἡλέκτρα εἰσέρχεται εἰς τὴν καλύβην (685—698).

Στάσιμον β'. Ὁ χορὸς ἀναμνησκεται τῆς μεταξὺ Ἀτρέως καὶ Θυέστου ἔριδος, καὶ τῆς μεταβολῆς τῶν οὐρανίων στοιχείων. Οἱ μῦθοι οὗτοι καίπερ συγκρατοῦντες τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσέβειαν τῶν ἀνθρώπων οὐδαμῶς ἡμπόδισαν τὸν δολοφόνον τῆς Κλυταιμνήστρας βραχίονα. (699—746).

Ἐπεισόδιον γ'. Ἀκούονται πόρρωθεν καυγαὶ συγκεχυμέναι. Ἡ Ἡλέκτρα καλουμένη ὑπὸ τοῦ χοροῦ ἐξέρχεται, καὶ ἐναντίαν ἐκλαμβάνουσα τὴν ἔκβασιν τοῦ ἀγῶνος σπεύδει πρὸς τὸν θάνατον, ἀλλ' ἐμποδίζεται. (747—760).

Ἄγγελος εἰσερχόμενος ἀγγέλει νικῶντα τὸν Ὀρέστην, ὅπερ ἀφοῦ δις ἐπαναλαμβάνει τῇ αἰτήσει τῆς Ἡλέκτρας διηγεῖται τὰ κατόπιν συμβάντα. (761—858).

Ὁ χορὸς ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τῆς νίκης γίνεται ἑξάλλος ἐκ τῆς χαρᾶς καὶ χορεύει καλῶν ἅμα τὴν Ἥλεκτραν. (859—879).

Ἡ Ἥλεκτρα στέφει τοὺς ἐπανελθόντας Ὀρέστην καὶ Πυλάδην. Ὁ Ὀρέστης παραδίδωσι τῇ ἀδελφῇ τὸ πτώμα τοῦ Αἰγίσθου, ὑπὸ τῶν θεραπόντων μέχρ' ἰσκηνῆς συρθὲν, πρὸς δ' ἡ Ἥλεκτρα μετὰ παρησίας λέγει ὅσα ζῶντος ἐκείνου δὲν ἐτόλμα. (900—950).

Τοῦ πτώματος ἐν τῇ καλύβῃ μετενεχθέντος, φαίνεται πόρρωθεν τὸ ἄρμα τῆς Κλυταιμνήστρας, ἐπὶ τῇ θέᾳ τῆς ὁποίας ὁ Ὀρέστης δειλιά, ἀρνούμενος νὰ γίνῃ μητροκτόνος, ἀλλ' ἡ Ἥλεκτρα θαρρύνει αὐτὸν εἰσερχόμενον εἰς τὴν καλύβην. (951—987).

Ἡ Κλυταιμνήστρα ἐμφανίζεται ἐπὶ τῆς σκηνῆς χαιρετιζομένη ὑπὸ τοῦ χοροῦ. (988—997).

Τῆς Κλυταιμνήστρας διαταπτούσης τὰς θεραπαίνας νὰ καταβιβάσωσιν αὐτὴν τοῦ ἄρματος σπεύδει ἡ Ἥλεκτρα νὰ προσφέρει ὑπηρεσίαν ὡς δούλη, ἀφοῦ εἰς τοιαύτην θέσιν κατήντησεν, ἀλλ' ἀρνεῖται ἡ μήτηρ. (998—1010).

Ἡ Κλυταιμνήστρα διὰ τεσσαράκοντα στίχων δικαιολογεῖ τὴν διαγωγὴν αὐτῆς καὶ τοῦ Αἰγίσθου, ἀλλ' ἡ Ἥλεκτρα διὰ τεσσαράκοντα ὁμοίων ἀνασκευάζει τὰ ὑπ' ἐκείνης λεχθέντα. (1011—1101).

Ἡ Κλυταιμνήστρα συγχωροῦσα τὴν θυγατέρα τῆς διὰ τὴν αὐθάρδειαν ἐρωτᾷ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἐκλήθη, μαθοῦσα δὲ τὴν λοχείαν, πλαστὴν ἄλλως, εἰσέρχεται εἰς τὴν καλύβην ἵνα τὰ νενομισμένα τελέσῃ. Τὴν μητέρα ἀκολουθεῖ ἡ θυγάτηρ, ἀφοῦ προλέγει τῷ χορῷ τὴν πραγματικὴν θυσίαν, τὴν περιμένουσαν ἐκείνην. (1102—1146).

Στάσιμον γ'. Ὁ χορὸς τὰ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀγαμέμνονος ἀναφέρων ἀκούει ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς καλύβης κραυγὰς, τὸν τελούμενον φόνον μαρτυρούσας, καὶ δικηκρύττει τὴν δικαιοσύνην τῶν θεῶν. Ἀκούονται εὐκρινῶς αἱ τῆς Κλυταιμνήστρας ἱκεσίαι. (1147—1171)

Ἔξοδος. Ἀνοιγομένου τοῦ βάρους τῆς σκηνῆς φαίνονται τὰ πτώματα τοῦ Αἰγίσθου καὶ τῆς Κλυταιμνήστρας κατὰ γῆς κείμενα. Ὁ Ὀρέστης καὶ ἡ Ἥλεκτρα μεταμέλονται διότι διέπραξαν μητροκτονίαν ὑπακούσαντες εἰς τοὺς ψευδεῖς τοῦ Ἀπόλλωνος χρησμούς. (1172—1232).

Ὁ κορυφαῖος τοῦ χοροῦ ἀγγέλλει τὴν ἐκ τῶν ἄνωθεν ἐμφάνισιν
θεοῦ τινός. (1233—1237).

Οἱ Διόσκουροι, ἡγούμενοι τοῦ Κάστορος, διακηρύττουσι τὸ
τέρμα τῶν βασάνων τοῦ οἴκου τοῦ Πέλοπος. Ὁ μὲν Ὀρέστης ὑπὸ
τῶν Ἑρινύων ἐλαυνόμενος θὰ καταφύγῃ εἰς Ἀθήνας ὅπου, ἐπὶ τοῦ
Ἀρείου Πάγου δικάσθεις θ' ἀθωωθῇ, ὁ δὲ Πυλάδης θὰ νυμφευθῇ
τὴν Ἥλέκτρην ἀμείβων διὰ δώρων τὸν Αὐτουργόν. (1238—
1291).

Οἱ Διόσκουροι πολυειδῶς ἐρωτώμενοι προβάλλουσιν ὡς ἀφορ-
μὴν τὴν θέλησιν τοῦ θεοῦ. Παρηγοροῦσι τοὺς ἀποχωριζομένους
ἀδελφοὺς καὶ ἀναχωροῦσιν ἵνα συνεχίσωσι τὸ θεῖον αὐτῶν ἔργον
τῆς δικσώσεως τῶν ναυαγίων. (1292—1356).

Ὁ χορὸς ἐξέρχεται τοῦ κορυφαίου ἀπαγγέλλοντος ἀναπαίστους
τινάς. (1357—1359).

ΚΡΙΤΙΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

1.—*Ἄργος* : Ὁ Καμπήρος γράφει ἄργος : ἄλλος : ἄλλος. Ὁ Weil εἰκάζει : ἄργος Ἰράχου ῥοαῖς : Μήπως ; Γῆς παλαιὸν Ἄργος ἐπ' Ἰράχου ῥοαῖς ; Πρβλ. στ. 1273. «Σὲ δ' Ἀρκάδων χρὴ πόλιν ἐπ' Ἀλφειοῦ ῥοαῖς.—4. Ἰδαία : εὖστοχος διόρθωσις τοῦ Ἑλμσλῆτου, ἣν οἱ κατόπιν ἐκδότες παρεδέξαντο ἀντὶ : Ἰλιάδι, ἣν ὁ Βόθης διορθοῖ εἰς : ἱλία, ἐπίθετον οὐδαμοῦ ἀπαντῶν.—9. Ὁ Weil εἰκάζει : ἐκ Κλυταιμνήστρας δόλον. ἴδ. ὅμως ἐρ. σημ.—14. ἐν δόμοισιν ἔλιψ' Παρεδεξάμεθα τὴν διόρθωσιν τοῦ Σειδλήρου ἀντὶ τῆς ἐν τοῖς χειρογράφοις : ἐν δόμοις ἔλιπεv. «Elegantiores numeros restitui ad exemplum Orest. vers 63 : ἢν γὰρ κατ' οἴκους ἔλιψ' ὅτ' εἰς Τροίαν ἔπλει :—19. Εἰς τὸ τέλος τοῦ στίχου ἐθέσχευεν ἄνω στιγμὴν, ἀντὶ ὑποστιγμῆς.—21—22. Παῖδ' ἀριστέρων—ποινάτορ' : διορθώσεις τοῦ Πόρσωνος ἀντὶ : παῖδας ἀριστέρων—ποινάτορας.—23. Κακῶς ὁ Νάυκιος γράφει : εἶργεν ἐν δόμοις, διότι τότε θὰ ἦσαν περιττοὶ οἱ στ. 25—28, ἐκλείποντος παντὸς φόβου λαθραίου τόκου μετὰ τὴν κάθειρξιν τῆς Ἡλέκτρας. ἴδε σημ. ἐρμ.—25. Ἐν τῇ παιλαιᾷ βουλγάτῃ φέρεται ἡ γραφή : πλέον.—27. σφε βουλευσάντος ὠμόφρων ὅμως : διόρθωσις Σειδλήρου, ἣν πρὸ ἡμῶν ἄλλοι πολὺ τὸ κῦρος ἔχοντες παρεδέξαντο. Ἐν τοῖς χειρογράφοις : καταεῖν σφ' ἐβουλεύσαντ' ὠμόφρων ὅμως : ἐν τῇ βουλγάτῃ : καταεῖν σφ' ἐβουλεύσαντ', ἣν θεωροῦμεν ὀρθοτέρην, ἐκπεσόντος τοῦ ἄρθρου ἢ μετὰ τοῦ ἀντιθετ. δ'. Ὑπὸ πᾶσαν λοιπὸν ἐπιφύλαξιν προτεινόμεν : καταεῖν σφ' ἐβουλεύσαθ' ἢ δ', ὠμόφρων ὅμως.—32 φυγάς, ἀντὶ φύλαξ, ἣν ἀντικατέστησεν ὁ Βικτόριος.—33 εἶφ' ὅς : διόρθωσις τοῦ Σχαιφῆρου, ἀντὶ : εἶπεv ὅς.—37. Οὐδαμῶς διστάζομεν νὰ θέσωμεν ἐντὸς ἀγκυλῶν τὸν στ. ἐπόμενον τῷ Schenkl, ὅστις ὑποβοηματοῦν θεωρήσας αὐτὸν ὠβέλισεν, διορθώσας ἅμα τὸ : πένητες τοῦ ἐπ. στ. εἰς : πένησι δ'.—χρημάτων δὲ δῆ : οὕτως ἐν τοῖς χειρογρά-

φοις, ἀλλὰ παρὰ τῷ Στοβαίῳ φέρεται ἡ ὀρθή γραφή: *χρημάτων γε μὴν*, ἣν πάντες σχεδὸν οἱ ἐκδότης παρεδέξαντο.—42. Ὁ Ρεῖσκιος εἰκάζει ποτὲ, πρὸς δὲ καὶ ὁ Weil φαίνεται προσκλίνων. Τὸ Π καὶ Τ συχνότατα ἐν τοῖς ἀντιγράφοις συγχέεται.—43. *ἀρήρ*: Σειδλήρος, ἀντὶ: *ἀρήρ*.—44. Ὁ Ναύκιος προσκόπτων εἰς τὴν ἐπανάληψιν τῶν: *ἥσχυεν . . αἰσχύνομαι* ἀποφαίνεται ἀδίκως, καθ' ἡμᾶς, ὅτι ὁ στ. δὲν εἶνε εὐριπίδους. "Ἄλλοι διορθοῦσιν: *ἔχρωσεν εὐνῇ*:—49. *ἐσώφεται*: Weil ἀντὶ: *εἰσώφεται*.—52. *πορηρᾶς*: διόρθωσις τοῦ Μουσγραβίου, ἀντὶ *πορηροῖς*.—57. Ὁ Weil μετὰ τὸ *χρείας* παρεννεῖρει τὴν πρ. ἀντ μ', τρέπων ἅμα εἰς αἰτιατικὴν τὴν ὄνομ. *ἀφιγμένη*, καὶ σαθρὰ τινα πρὸς ὑποστήριξιν τῆς γραφῆς τοῦ φέρων. Ἐατέον τὰς γραφὰς ὅπου οὐδ' ἐλαχίστη ἀνάγκη ὑπεμφαίνεται.—59. *ἀφείνη*. Τὰ χειρόγραφα φέρουσιν *ἀφλην*. Οἱ πολλοὶ γράφουσιν *ἀφείνη*. Ὁ Ρεῖσκιος: *ἀφλήμ*: Μήπως: γόους τ' *ἀφλωμεν Ἀγαμέμνονι πατρί*.—61. Ὁ Καμπήρος γράφει: *τιθεμένη χάριν*.—65. *πόρους δ'*: ὁ Δοβοραῖος, ἀντὶ *πόρους*.—81. Παρὰ Στοβαίῳ ἡ γραφή φέρεται *πόρων*.—83. Ὁ Weil γράφει *πίστιν*: ἄνευ λόγου.—καὶ *φίλον ξένον τ' ἐμοί*. Πολλοὶ πολλαχῶς ἐπειράθησαν νὰ διορθώσωσι τὸ χωρίον. Ὁ Λαρόχης ἐν διατριβῇ: καὶ *φίλον ξυρόντ' ἐμόν*: Ὁ Weil ὑποτοπάζει: καὶ *φιλοξενώτατον*, ὅπερ, ἐν παρόργῳ, γράφει δι' ὦ μεγάλου. Αἱ τῶν ἐκδοτῶν εἰκασταί, ἐν αἷς οὐ δέον, εἰσιμᾶται: πρὸ βλ. ἐρμ. σημ.—87. *χρηστηρίων*: εὐστοχος διόρθωσις τοῦ Βάρνητος, ἀντὶ *μυστηρίων*.—95. *δυοῖν δ' ἀμιλλαν*: διόρθωσις τοῦ Πιέρσωνος, ἣν πάμπολλοι τῶν ἐκδοτῶν παρεδέξαντο, ἀντὶ: *δυοῖν δ' ἀμιλλαν*.—96. *ἐμβάλω*, ἑτέρα ἐν τῷ περιθωρίῳ γραφή· ὁ Weil γράφει *πάλιν*.—98. ἐν τοῖς χειρογράφοις ἡ γραφή ἔχει: *ζητοῦντ' ἀδελφὴν*, ἣν ὁ Πιέρσων διώρθωσε: *ζητῶν τ' ἀδελφὴν*. Ταύτην, ἐπόμενοι τοῖς πολλοῖς ἐκδοταῖς, εἰσάγομεν ἐν τῷ κειμένῳ.—100. Ὁ Weil ὑποτοπάζει: *νιν ἐργάτη*.—101.—Ὁρθότερον νομίζομεν νὰ τραπῇ ἡ μετοχὴ *λαβὼν* εἰς ὑποτακτικὴν, συμφωνοῦσαν μὲ τὴν *συγγένωμαι* στ. 100.—γράφομεν τ' ἀντὶ γ'. ἴδε ἐρμ. σημ.—102. Ὁ Κιρχόφιος γράφει: *Ἐὼ γὰρ λευκὸν ὄμμ' ἐγείρεται*.—308. *ἐν κεκαρμένῳ*: διόρθωσις τοῦ Φιζίου κατὰ τὸ παριστῖνον χειρόγραφον. Ἐν τῷ Λαυρεντιανῷ: *ἐγκεκαρμένῳ*. Ὁ Καμπήρος: *ἐπὶ κεκαρμένῳ*.—112. Ἐν τοῖς χειρογράφοις: *σύντειν' ὦρα*, ἣν ὁ Δο-

βραχίος διώρθωσεν εἰς : *συρτεῖρειν ὥρα*.—113 *κατακλαῖουσ'* : διόρθωσις τοῦ Ματθίου, ἀντὶ : *κατακλαῖουσα*.—116. Τὸ γλῶσσημα κούρα πρῶτος ὁ Σειδλῆρος ἐν μέσῳ ἀγκυλῶν περιέκλεισεν, ἐπανορθώσας ἅμα καὶ τὴν ἐσφαλμένην γραφὴν τοῦ ἐπ. στ. καὶ μ' ἔτικτε εἰς : καὶ μ' ἔτεκεν, ἦν ὁ Wilamowitz ἔτρεψε : *κάτεκέρ με*. Ὁ Ναύκιος ἄλλα τινὰ εἰκάζει.—117. *Τυνδάρεω* : διόρθωσις τοῦ Δινδορφίου, ἀντὶ : *Τυνδαρέου*.—κούρα. Ὁ Weil γράφει : *κόρα*.—121. ἐν τοῖς χειρογράφοις : *ζῶας*.—122 τὸ δ' τρέπομεν εἰς γ'. ἴδ. ἐρ. σημ.—ὁ Ναύκιος τὴν ἐν τοῖς χειρογράφοις γραφὴν : *ἄδα* : *ἄδα δὴ* : διώρθωσεν εἰς : *Ἀδα*.—123. *σφαγαῖς* : οὕτω πρῶτος ὁ Ἑρμᾶννος καὶ Πόρσων ἔγραψαν, καὶ μετ' αὐτοὺς ἄλλοι, ἀντὶ *σφαγῆς*. Πρβλ. σ. 1180—1181. *κειμένα σφαγᾶ χειρὸς ὑπ' ἐμᾶς*.—125. *ἐγείρε* παρὰ Γαληνῶ : *ἀρέγειρε*.—130. Ἐν τοῖς χειρογράφοις : *λατρεύεις*, ἦν ὁ Ἀρτούγγιος διορθοῖ : *σύγγον' ἀλατεύεις*. Ταύτην καὶ ὁ Weil ἐπιδοκιμάζων ὁρθῶς παρατηρεῖ ὅτι, παραδεκτικῆς γενομένης, δέον νὰ τραπῇ καὶ τὸ : δ' *οἶκον* (στ. 129) εἰς δ' *αἶαν*.—132. *λίπων* : μόνον ἐν τῷ ἐν Φλωρεντία λυρουντιανῷ χειρογράφῳ (ὑπ' ἀριθ. X X X II, 2) εὐρίσκεται.—133. *πατρώοις* : διόρθωσις Weil· ἀντὶ *πατρώαις*· ἐν τοῖς χειρογράφοις.—134. *ἀδελφὰν* : διόρθωσις τοῦ Heath, ἀντὶ *ἀδελφῶν*.—138. *αἰσχίστων* : Σειδλῆρος καὶ Weil. *οἰκτίστων* : Ναύκιος, ἦν ἐν τῷ κειμένῳ ἡμῶν εἰσάγομεν.—139. Ὁ Ναύκιος ἀποφαίνεται ὅτι λείπουνσι δύο μὲν στίχοι, ἀνταποκρινόμενοι πρὸς τοὺς στ. 125—126, καὶ ἕτεροι ἑπτὰ, ἀνταποκρινόμενοι πρὸς τοὺς στ. 150—156. Παραδεκτικῆς γενομένης τῆς εἰκασίας ταύτης τὸ ὅλον μελικὸν ἄσμα τῆς Ἡλέκτρας θὰ διῆρρειτο οὕτω : στροφή α'. 112—126. ἀντιστροφή α'. 127—139—(ὅπου προσθετέον τοὺς δύο ἐλλείποντας). Στροφή β'. ἐκ τῶν ἀπολεσθέντων ἑπτὰ στίχων—140—149. Ἀντιστροφή β'. 150—166. Οὕτως ἡ μὲν πρώτη στροφή καὶ ἀντιστροφή θ' ἀπετελεῖτο ἐκ 15 στ. ἐκάστη, ἡ δὲ δευτέρα ἐκ 17.—140. *θές*. Ὁ Δοβραῖος γράφει *θῶ*· ὁ Weil εἰκάζει : *θῶμεθα*· ἀμφοτέρα ἄνευ ἀνάγκης.—142. ἐν τοῖς χειρογράφοις : *ἐπορθοβοάσω*, ἦν ὁ Δινδορφιος, διορθοῖ : *ἐπορθρεύσω*. Παρὰ δέχομεθα ταύτην, καίπερ ἀντιτιθεμένην τῇ προηγουμένη λέξει *ρυχίους*, χάριν τοῦ μέτρου.—143—144. Ἐν τοῖς χειρογράφοις : *λαχάρ σοιδὰν μέλος ἀτὰρ, πάτερ σοι* : Ὁ Ρεῖσκιος καὶ Ἀρτούγγιος γρά-

φρυσιν : *ιαχάρ ἀλδα μέλος, πάτερ, σοι* : αφαιρουντες τὸ γλῶσσημα
αιοιδάρ : ὁ Weil πάνυ εὐφυῶς τάττει τοὺς στίχους ὅπως ἐν τῷ
 χειμένῳ ἡμῶν φέρονται.—144. *κατὰ ἐννέπω*, ἣν ὁ Σειδλῆρος *κάτω*
ἐνέπω διόρθωσεν.—146. *διέπομαι* : ἐν τοῖς χειρογράφοις, ὅπερ ὁ
 Δινδόρφιος ἀποκρούει, *τάκομαι, ἔγκειμαι* ἢ ὁμοίον τι προτείνων. Ὁ
 Ἀρβερδίνος : *λείβομαι* : Ὁ Weil εἰκάζει *δεύομαι* ἡμεῖς γράφο-
 μεν, ἐπόμενοι τῷ Schenkl *δάπτομαι*. Πρβλ. Αἰσχ. Πρ. 435 «*συν-
 ροία δάπτομαι κέαρ*».—148. *κράτ' ἐπὶ κούριμον* : διόρθωσις Βάρ-
 νητος, ἀντὶ *κράτ' ἀποκούριμον*.—150. ἐ ἔ. ἄλλοι γράφουσιν *ἐή*.—
 153. Ἐν τοῖς χειρογράφοις : *καλεῖ, καλεῖς* : Ὁ Ἀρτούγγιος : *ἀγ-
 καλεῖ*. ὁ Weil *ἀρακαλεῖ*, ἣν περ παρεδεξάμεθα.—156. *πάτερ* :
 Heath, ἀντὶ. *πατέρ*.—158. *δροίτα* : διόρθωσις τοῦ Βεκλείνου,
 ἀντὶ *κοίτα*.—160—161. Ὁ Weil, ὅν ἐνταῦθα ἠκολουθήσαμεν, τὸ
 ἐν σ. 160. *σᾶς, πάτερ* (κατὰ τὰ χειρογράφα) ἔταξεν ἐν σ. 161.
 συμφώνως τῷ στ. 144.—*βουλᾶς*. Πάντες οἱ ἐκδόται μετὰ τοῦ Ἀρ-
 τουγγίου *δβελίζουσιν*.—162. *Οὐ μήτραισι γυνήσε* : διόρθωσις Σειδ-
 λήρου, ἀντὶ : *οὐ μήτροις σε γυνή*.—163. *οὐ στεφάνοις ἐπι* : διόρ-
 θωσις Weil, ἀντὶ : *οὐδ' ἐπὶ στεφάνοις*, ὅστις λίαν εὐστόχως διόρ-
 θωσε καὶ τὴν ἐν στ. 165 *λῶβαν θεμένα, εἰς : θεμένα λαβάν*.—
 167. *κόρα*. Οὕτω ἐν τῷ Πλουτάρχῳ (βίος Λυσάνδρου). *κούρα* : ἐν
 τοῖς χειρογράφοις.—168. *αὐλὰν ἀγρότειραν*. Οὕτως ἔταξε τὰς λέ-
 ξεις ὁ Ἀρτούγγιος. Ὁ Πλούταρχος ἔχει : *ἀγρότειραν αὐλὰν*. Τὸ
 Λαυρεντιανὸν χειρόγρ. *ἀγρότεραι* (καὶ ἐν τῷ διαστίχῳ *ἀγρότειραι*)
αὐλὰν.—169. ἐν τῷ χειρογράφῳ : *ἐμοιέ τις ἐμοιέ τις*.—*γαλα-
 κτοπότας ἀνήρ*. Ὁ Φίξιος ἀνέστρεψε τὰς λέξεις.—170. *οὐριβάτας* :
ἀνάγνωσις τοῦ Δινδορφίου, ἀντὶ : *οὐριβάτας*.—177. *ὄρμοισι πεπό-
 ται* : ἐν τῷ Λαυρ : *ὄρμοις ἐκπεπόται* : ἐν ἄλλῳ τινι.—178
οὐδ' ἰστᾶσα χορούς : διόρθωσις τοῦ Πεισκίου, ἀντὶ οὐδὲ *στᾶσα χο-
 ρούς* : ὁ Σειδλῆρος γράφει : *χοροῖς*. ἴδ. ἐρμ. σημ. 180. *ἐλκιδόν* :
 ἐν τῇ βουλγάτῃ *ἐλκιδόν*.—*κρούσω πόδ' ἐμόν* : διόρθωσις Καντή-
 ρου, ἀντὶ τῆς : *κρούσω πόλεμον*.—181. *ρυχεύω* : διόρθωσις Ἑρμάν-
 νου ἐν τοῖς χειρογράφοις φέρεται : *δάκρυσι χεύω*. Ὁ Πόρσων προῦ-
 τεινε : *δάκρυσι χορεύω*.—182. *ἡμαρ* : ἐν τοῖς χειρογρ. Οὕτω μετέ-
 βαλεν ὁ Νάυκιος τὸν στίχον συμφωνοῦντα τῇ ἀντιστροφῇ, ἀντὶ τῆς
 ἐν τοῖς χειρογρ. *σκέψαι μου πιναρὰν κόμην καὶ τρύχη τάδ' ἐμῶν*

πέπλωρ.—186. εἰ πρόποντ' : διόρθωσις τοῦ Ρεῖσκίου ἀντὶ : εἰ-
 πέροντ'.—187. ἐν τῷ χειρογράφῳ : κούρας τὰ (ἐν ἄλλῳ : τᾷ).
 ἅπερ ὁ Ναύκιος διώρθωσεν εἰς : "σται.—188. Παραδεχόμεθα τὴν
 γραφὴν τοῦ Δινδορφίου : Τροία θ' ἃ τοῦμοῦ : ἐν τοῖς χειρογρ. ἄ-
 μου. Ὁ Weil γράφει : τᾷ Τροία θ' ἃ μου : ἄλλ' ἄρθρον δὲν δέχον-
 ται τὰ κύρια ὀνόματα.—191. Ὁ Σειδλήρος καὶ Δινδόρφιος προστι-
 θεῖσι τε μετὰ τὸ πολύπηρα.—192. χάρισι : διόρθ. Μουσγραβίου, ἀντὶ :
 χάρισαι.—προθήματ' : «L'article d'Hesychios dans lequel προθη-
 μα se trouve expliqué par πρόσθημα et προσθήκη, confirme, tout
 altéré qu' il est, la leçon adoptée.» [Weil].—193. δοκεῖς
 τοῖσι σοῖς : οὕτω διώρθωσεν ὁ Heath τὴν ἐν τῷ χειρογράφῳ : δο-
 κεῖς τοῖς σοῖσι.—199. ἐκ : διόρθωσις τοῦ Weil ἀντὶ οὐ.—201.
 καπφθιμέρου : Ἑλμσλήιος, ἀντὶ : καταφθιμέρου.—210. οὐρείας
 ἀν' ἐρίπρας. Ὁ Σμίθιος γράφει : βουραίας.—211. φορίοις : Βάρ-
 νης, ἀντὶ φόριος.—Ὁ Weil πᾶν εὐστόχως ἐπηνόρθωσε τὴν γρα-
 φὴν παρ' οἶκον εἰς : παρ' οἶμον, τοῦ Ὁρέστου ἐν στ. 103 λέγον-
 τος «ἔξω τρίβου τοῦδ' ἔχρος ἀλλ' ἐξώμεθα».—222. κτάροιμι :
 διόρθωσις Δοβραίου καὶ Ματθίου, ἀφαιρεσάντων τὸν ἀν.—225.
 ἐτέρα γραφὴ : λοχᾶς ἐμέ.—226. οὐ καλῶς ἐρεῖς : ἡ ἐν τῷ χειρογρ.
 γραφὴ ἣν διώρθωσεν ὁ Βικτόριος, ἔχει : οὐκ ἄλλως ἐρεῖς.—233—
 234. Παρὰ Δίῳνι τῷ Χρυσοστόμῳ ἀπαντῶσιν οἱ στίχοι οὕτω : ποῦ
 γῆς . . ἔχει ; οὐχ ἔρα . . τόπον· τὴν τελευταίαν λέξιν ἀντὶ τῆς ἐν
 τοῖς χειρογράφοις νόμον, εἰσάγομεν ἐν τῷ κειμένῳ, διότι ἅπαν-
 τες σχεδὸν οἱ ἐκδότης παρεδέξαντο.—235. ἦ που : κατὰ Δίῳνα·
 πολλοὶ γράφουσι κατὰ τὰ χειρογρ. οὐ που.—σπαρίζων : ἐν τῷ Λαυ-
 ρεντιανῷ· σπαρίζει : παρὰ Δίῳνι.—236. ἀσθενῇ δ' ἄτε : Δίῳν.
 ὁ Weil εἰκάζει : ἀσθενῇ δ' ἄπερ.—238. ὅπως : διόρθωσις Ἑλμσ-
 λήϊου, ἀντὶ : ὅπου. Ὁ Ναύκιος προτείνει : ὅπου τε ζῶσα συμφο-
 ρᾶς κυρεῖς.—συμφορὰς : κατ' αἰτιατ. ἐν τῷ Λαυρεντιανῷ.—240.
 Ἐν τῷ χειρογράφῳ ἡ γραφὴ φέρεται : λύπαις τε συντέτηκας, ἣν
 ὁ Ρεῖσκιος καὶ Heath διώρθωσαν ὥς καὶ ἐν τῷ κειμένῳ ἡμῶν
 φέρεται.—244. δ' αὖ σου : διόρθωσις Σειδλήρου, ἀντὶ : δαὶ σὺ.—
 248. τιρὶ : ἐν τῷ περιθώρῳ. τιρὰ : ἐν τῷ χειρογράφῳ.—249. ἐν
 ἅπασι τοῖς χειρογράφοις ἡ γραφὴ ἔχει : τῇ λ' ὅρος, ἣν πρῶτος ὁ Σειδ-
 λήρος ἠνωμένως ἔγραψεν. Τὴν τοιαύτην λέξιν, ἐν τυχῶτα μόνον ἀπαν-

τῶσαν, παρεδέξαντο ἀνεξαίρετως πάντες οἱ ἐκδότηαι.—ιδ. ἐρ. σημ.—253. Παραδεχόμεθα τὴν γραφὴν τοῦ Wilamowitz πέρης γ' ἀτὰρ, ἀντὶ : πέρης ἀνὴρ γερραῖος, διότι καὶ ἡ ἀντίθεσις μετὰ τὸ τοῦ πέρης καὶ γερραῖος ἔτι καταφανὴς γίγνεται, καὶ τὸ ἐκ τῆς συμπτώσεως τῶν ἐπιθέτων κινήχον ἀποκρούεται.—256. ἀπαξιῶν : διόρθωσις τοῦ Σχαιφήρου, ἀντὶ : ἀπαξιῶν.—267. μ' ἐβούλετ' : διόρθωσις τοῦ Πόρσωνος ἀντὶ : μὲ βούλετ'.—268. ὡς δῆθε παῖδας. Ὁ Ἑλμσλήτιος διορθοῖ : ὡς παῖδα δῆθεν ποινάτορα, ὅπερ συμφωνεῖ τῷ στ. 22. Ὁ Ματθίας : ὡς δῆτα παῖδας. Ἀμφοτέρων αἱ διορθώσεις εἰσὶν εὖστοχοι, προτιμότεραν νομίζομεν ὅμως τὴν γραφὴν : ὡς παῖδα δῆτα ποινάτορα, ἣν προτείνομεν.—272. φίλαι σοι : ἐν τῷ Λαυρεντιανῷ : φίλαι σοι : Βικτόριος. — 274. πρὸς τὰδ' Ἄργος : διόρθωσις τοῦ Ἀγγλοῦ φιλολόγου Paley, ἀντὶ : πρὸς τόδ' Ἄργος. — 277. οἱ ἐτολμήθη πατήρ : Ὁ στίχος οὗτος προὐκάλεσε παρὰ τοῖς κριτικοῖς γραμματικὰς ἔριδας, οὐκ ὀλίγας, τῶν μὲν ἀποδιδόντων μωρίαν τοῖς ἀντιγραφεῦσι, τῶν δὲ ἀβελτηρίαν αὐτῷ τῷ ποιητῇ. Διάφοροι προὔταθον διορθώσεις, οὐδεμιᾶς συντεινούσης πρὸς εὐδόωσιν τοῦ γραμματικοῦ προσκόμματος ἐτολμήθη. Ἡ γραφὴ εἶνε ἀπλουστάτη: *τολμῶν, ὑπ' ἐχθρῶν ἦν ἔτλη τόλμαν πατήρ*. Πρβλ. Ἰφιγ. ἐν Ταύροις στ. 872 : « ὦ μωξα καὶ γὼ τόλμαν ἦν ἔτλη πατήρ. »—282. Ὁρέστην : διόρθωσις Weil ἀντὶ Ὁρέστης.—295. σοφοῖσιν ἀνδρῶν οὐ γὰρ οὐδ' : ἐν τοῖς χειρογράφοις σοφοῖσι δ' ἀνδρῶν καὶ γὰρ οὐδ' : παρὰ Στοβαίῳ.—296. Οὕτως ὅλος ὁ στίχος παρὰ Στοβαίῳ φέρεται ἐν τοῖς χειρογρ. γνῶμην μὲν εἶναι τοῖς σοφοῖς *Μαρ σοφῆν*. — 304. ἀναίρωμαι : ἀρίστη ἀνάγνωσις τοῦ Weil ἀντὶ τοῦ αὐλίζομαι. Ὁ Σχαιφήρος διορθοῖ *στολίζομαι*. — 308. Ὁ Καμπήρος ββελίζει τὸν στίχον. Οὐδαμῶς διστάζομεν ν' ἀκολουθήσωμεν αὐτόν. Ὁ στίχος οὐ μόνον κακῶς παρενετέθη ἀλλὰ καὶ ἀνόητος εἶνε. Ὁ βελιζομένου τούτου ἡ ἀντίθεσις : αὐτὴ μὲν αὐτὴ δέ, οὐδαμῶς διακοπτομένη, καθίσταται ζωηροτέρα. Ὁ Ματθίας ἔωλά τινα πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ στίχου φέρει.—310. ἀναίρωμαι γυναῖκας : οὕτω ἐν τῇ βουλγάτᾳ φέρεται. Ἐν τῷ Λαυρεντιανῷ ἀναίρωμαι δὲ γυναικας (καὶ κάτωθεν : γυναῖκας) οὔσα παρθένος οὕτως ὁ Νάυκιος καὶ Κιρχόφιος γράφουσιν. Φρονοῦμεν μετὰ τοῦ Weil

ὅτι ἡ ὁρθὴ γραφὴ εἶνε ἡ ἐν τῇ βουλγάτᾳ φερομένη, διότι καὶ ὁ δὲ
 ἐνταῦθα εἶνε ἀπροσδιόνυσος.—311. Τὸν στίχον τοῦτον, μετὰ τὸν
 309 ἀπαντώντα, μετέφερεν ὁ Κιρχόφιος ἐν τῇ ἀρμολόγῳ αὐτῷ θέ-
 σει. — 312 — 313. Ὁ Ναύκιος εἰκάζει ὅς πρὶν εἰς θεοὺς.....ἐμ'
 ἐμνήστευεν.—315. ἐν τῷ χειρογρ. ᾧ πρὶν ἐμὲ μνήστευον.—315.
 Ἐν τοῖς χειρογρ.: ἡ γραφὴ ἔχει: πρὸς δ' ἔδρας ἀσιήτιδες, ἣν ὁ
 Ἑρμᾶνος διώρθωσεν ὡς ἐν τῷ κειμένῳ ἡμῶν φέρεται.—319.
 ὁ Weil εἰκάζει: σεσηπός.—324. οὐπω χοὰς ποτ': ὁ Πόρ-
 σων, ἀντί: οὐπόποτ' οὐ χοὰς.—331. Ἴσως: ταῦθ' ἀπών:—
 335. τ' εἰλείρου: ἐν τοῖς χειρογρ. ὁ Weil γράφει ὅτε κλειρός.—
 342. πύλας: ὁ Ναύκιος: στέγας. Ὁ Weil εἰκάζει: ἔδρας.—
 343, ἡ 'μου: διόρθωσις τοῦ Λ. Δινδορφίου, ἀντί: ἡ μου.—346.
 ἀνήρ: διόρθωσις Σχαιφήρου, ἀντί ἀνήρ.—363. δυσγενές: διόρθωσις
 τοῦ Καντήρου, ἀντί τῆς ἐν τῷ χειρογρ. δυσμενές.—364 ἀνήρ: Σχαι-
 φῆρος, ἀντί ἀνήρ.—369. ἐν τῷ χειρογρ. φέρεται: ἄνδρα, ἣν ὡς
 πλημμελῇ διώρθωσεν ὁ Ἀρβερδίνος εἰς: παῖδα.—370. χρηστὰ
 δ' ἐκ: παρὰ Στοβαίῳ· χρηστὰ τ' ἐκ' ἐν τῷ Λαυρεντιανῷ,—372.
 δὲ: Σειδλήρος. τε: ἐν τῷ Λαυρεντ.—376. κακὰ: γραφ. Wila-
 mowitz.—377 ἐλθὼν: διόρθωσις Κιρχοφίου, ἀντί ἐλθω.—382. ἐν
 τῷ χειρογράφῳ ἡ γραφὴ ἔχει: ἐν τοῖς δὲ πολλοῖς ὦν, ἐν ᾗ πρῶτος ὁ
 Ἀρβερδίνος προσκόψας διώρθωσεν: ἐν τοῖς τρόποισιν. Τροποποιού-
 μεν τὴν διόρθωσιν τρέποντες τὸ εὐφωνικὸν *ν* εἰς δ' ἀντιθ. τιθέντες
 ὑποστιγμὴν μετ' αὐτό.—383. οὐ μὴ ἀφρονήσῃ: τὴν διόρθωσιν
 ταύτην, ὡς παρὰ τοῖς ἐκδόταις σημειοῦται, ἐπέφερεν ὁ Badham,
 ἀντί: οὐ μὴ φρονήσῃ, ἥτις ὑπάρχουσα καὶ παρὰ τῷ Στοβαίῳ
 (οὐ μὴ φρονήσῃ), ἐτηρήθη ὑπὸ πλείστων ἐκδοτῶν.—385. τοι-
 οῦτοι: ἐν τοῖς χειρογρ. παρὰ Στοβαίῳ: τοιοῖδε.—386. καὶ πό-
 λεις: διόρθωσις τοῦ Κοβήτου, ἣν πολλοὶ παρεδέξαντο.—388. δόρυ:
 παρὰ Στοβαίῳ· δορί: ἐν τοῖς χειρογρ.—407. στέρξουσ': διόρθω-
 θωσις Σειδλήρου, ἀντί: στέρξουσ'.—409. τροφῆ': Ἑλμσλήτος.—
 ἐμοῦ φίλον: Καμπῆρος, ἀντί: ἐμὸν φίλον: ἐν τῷ Λαυρεντ:—
 412 πόλεως: ἐν τῷ χειρογρ.—413—414. Ἐν τῷ χειρογράφῳ ἡ
 γραφὴ φέρεται οὕτω πως: Κέλευε δ' αὐτὸν τόνδ' εἰς δόμους ἀφιγ-
 μένον ἐλθεῖν ξένων τ' εἰς δαῖτα πορσῦναί τινα: ἣν πολλοὶ πολ-
 λαχῶς ἐπειράθησαν νὰ θεραπεύσωσι. Ὁ Καμπῆρος προτείνει: Κέ-

λευε δ' αὐτόν, τῶν δ' εἰς δόμους ἀφιγμένων || ἐλθεῖν ξένων κ' εἰς
 δαῖτα πορσῦναι τινα.—'Ο Weil ἐλίγον τροποποιήσας ταύτην
 ἔγραψεν: Κέλευε δ' αὐτόν, τῶν δ' ἀφιγμένων δόμους ἐλθεῖν
 ξένιά τ' εἰς δαῖτα πορσῦναι τινα: 'Ο Μαδβίγιος εἰκάζει: τῶν
 δε δόμων ἀφιγμένων. 'Ο Heimsoeth: τῶν δε δεῦρ' ἀφιγμέ-
 νων. 'Ο Ἀρβερδίνος: ἐμῶν ξένων εἰς δαῖτα: Τῆς ὀρθοτέρας
 ὅμως διορθώσεως φαίνεται ὅτι ἠυστόχησεν ὁ Czwalina, κατὰ τὴν ὁ-
 μολογίαν τοῦ Ναυκίου ἀναγνοῦς οὕτω: Κέλευε δ' αὐτόν δαῖτα
 πορσῦναι τινα || ἐλθεῖν, ξένων τῶν δ' εἰς δόμους ἀφιγμένων.
 'Ο Ναύκιος ἐπιδοκιμάζων ταύτην προτείνει πρὸς κρείττονα
 θεραπείαν: δαιτὶ πορσύναντά τι. Σεβόμενοι τὸ κύρος τῶν σο-
 φῶν τούτων τῆς ἐπ.στήμης ἡρώων οὐδεμίαν ἐπιφέρωμεν ἀντίρ-
 ρησιν, τολμῶμεν ὅμως νὰ προτείνωμεν καὶ τὴν ἡμετέραν εἰ-
 κασίαν: Κέλευ' αὐτόν δόμον δ' ἐλθεῖν δαῖτά τινα πορσῦ-
 ναι, ξένων τῶν δε δεῦρ' ἀφιγμένων. Ἀλλ' ἐπειδὴ χαλαροῦ-
 ται ὁ στίχος, ἀσύνδετος ὢν, προτείνομεν νὰ διορθωθῇ ὁ 409,
 ἔρρυθμος ἄλλως τε, οὕτω: ἐλθὼν ὡς παλαιὸν τροφὸν ἐμοῦ [φίλον]
 πατρός. — 424. τοσαῦτα τὰν δόμοις: οὕτω ἐν τῇ ἀρχαίᾳ βουλ-
 γάτᾳ φέρεται. — 426. ὁ Σχαιφῆρος διορθοῖ πέση, ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ
 Λαυρεντ. πέσοι. — 428. Παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ: φίλοις—εἰς νό-
 σους. Ἐν τοῖς χειρογράφοις: ξένοις.—429. ἐφημέσου βορᾶς: παρὰ
 Στοβιλίῳ. — 436. Οὕτω παρ' Ἀριστοφάνει ὁ στίχος φέρεται. Ἐν
 τῷ Λαυρεντ. κυανεμβόλοισιν. — 438. πορεύουσαι τὸν Θέτιδος:
 διόρθωσις τοῦ Βεκλεῖνου. 'Ο Weil εἰκάζει: πορευούσαις.—439.
 Ἀχιλλῇ: διόρθωσις τοῦ Heath, ἀντὶ: Ἀχιλλῇ.—440. Τρωάς:
 διόρθωσις τοῦ Σειδλήρου, ἀντὶ τοῦ οὗς. Τροίας ἐν τῷ χειρογρ.
 —422. Εὐβοῖδας: Σειδλήρος, ἀντὶ: Εὐβοτδας.—443. χρυσέων:
 'Ο Weil εἰκάζει: χρυσέους, γράφων ἄμz καὶ: ἀσπιστᾶν—644.
 πρυμνᾶς: τὴν αἰτιατικὴν ἐτρέψαμεν εἰς γενικὴν ἀποδοτέαν εἰς τὸ:
 "Οσσας.—447. ρυμφᾶν: Σειδλήρος ἀντὶ: ρυμφαίας, ὅπερ πλημ-
 μελὲς τῷ μέτρῳ. 'Ο Weil γράφει ρύμφαις.—448. Ἐν τῷ χειρ:
 κόρας μάτευσ': ἣν ὁ Weil ἀντικατέστησε διὰ τοῦ: ὀρειπλάγ-
 κτοις, ἐκ τῶν Θεσμοφοριαζουσῶν (στίχ. 325) τοῦ Ἀριστοφ. συμπε-
 ράνχας: «Νηρέος ἐνάλιοι τε κόραι, Νύμφαι τ' ὀρειπλάγκτοι,» τὴν
 ὁμοιότητα, ὡς παρωδίαν, ὀρθῶς καθ' ἡμᾶς, παρεδεξάμενος. Τὴν

δοτικὴν ἐτρέψαμεν εἰς γενικὴν, ἵνα συμφωνήσῃ πρὸς τὸ *Nymfär*, κατὰ τὴν διόρθωσιν τοῦ Σειδλήρου, ἣν παρεδεξάμεθα.—450. Μήπως; *Θέτιδος εἰναλλας τέκος*.—451. *ταχύποδ' οὔρον* διόρθωσις Weil, ἀντὶ: *ταχύπορον πόδ'*.—452. *τινες*: ἐν τῷ χειρογράφ.—456. *φρικτὰ*: διόρθωσις Ναυκίου ἀντὶ: *Φρύγια*.—459. *λαιμοτόμαν*: Σειδλήρος ἀντὶ: *λαιμότομον*. — *ἄλμας*: διόρθωσις Weil, ἀντὶ: *ἄλός*. — 460. Ἐν τῷ Λαυρεντ: φέρεται γραφὴ: *πεδίλοισι φυνάρ*: ἣν ὁ Ἀρβερδίνος εἰς: *πεδίλοις κορυφὰν* διώρθωσεν.—469. ἐν τῷ χειρογρ: *ῥμμασι τροπαίοις*. Ὁ Ναύκιος: *ῥμμασι τάρβος*, ἥτις καὶ μᾶλλον πιθανὴ φαίνεται. Ὁ Βάρνης: *ῥμμασι τροπαῖοι*. Ὁ Weil *ῥμμα τροπαῖον*: ὅπερ παρεδεξάμεθα. — 470 *χρυσότυπῳ*: Σειδλήρος, ἀντὶ: *χρυσεοτύπῳ*.—473. Ἴσως: *Περιπλεύρω δ' ἐν κύτει*.—475. *ὄρῳσα*: Βόθης, ἀντὶ: *θ' ὄρῳσα*.—476. *δόρει*: ἀνάγνωσις Ἑρμάννου, ἀντὶ: *δορί*. Ὁ Ἀρτούγγιος: *ἄορι δ' ἐν φοριῷ* 481—482. *Τυνδαρί, σὰ λέχεια*: Σειδλήρος, ἀντὶ: *Τυνδαρίς ἀλέχεια*.—*κόρα*: Δινδόρφιος, ἀντὶ: *κούρα*.—483. *ἡ σὰν*: Schenkl, ἀντὶ τῆς ἐν τῷ Λαυρεντιανῷ: *θανάτοισι κὰν. ἡ μὰν*: Ναύκιος, *σὰν δ'*: Δινδόρφιος.—488. Ἐν τῷ χειρ: *ἦρ ποτ'*: ἣν ὁ Πιέρσων διώρθωσε συμφώνως τοῖς στίχοις 409 καὶ 506.—489. Ὁ Μουσγράβιος εἰκάζει: *πρόσθασιν τήνδ'*:—490. *Προσστεῖχειν*: ὁ Ἀρτούγγιος, ἀντὶ: *προσθῆναι*.—496. *πελάρους*: οὕτω γράφει ὁ Weil καθ' ὑπόδειξιν τοῦ Ἰακωβίου, ἀντὶ *στεφάρους*. 497. ὁ Σκαλιγῆρος θέλει: *πολὺν ἀντὶ: παλαιόν*. 498 *κατῆρες*. Τισὶ τῶν ἐκδοτῶν φαίνεται ὑποπτον. Ἴσως: *ὁσμῆρες μέθυ*—499 *τοῦδ'*: διόρθωσις Πεισκίου, ἀντὶ: *τῷδ'*:—504. Ὁ Weil εἰκάζει: *᾽ ἐκίρησ'* αὐ. ἡ *᾽σ ἀνεκίρησε διὰ χρόνου*.—508. *ῥμως δ' οὔν*: Ἐλμολήτιος, ἀντὶ: *ῥμως γοῦν*. *ἐξηρσχύμην*: διόρθωσις τοῦ Weil, ἀντὶ: *οὐκ ἦρσχύμην*.—509. Μήπως; Ἡλθορ γὰρ πατὴρ πρὸς τάρων, πάρεργ' ὁδοῦ.—513. *οἶν*: διόρθωσις Σχιζιήρου, ἀντὶ: *οῖν*.—521. *χρῶμα ταυτό*: διόρθωσις Σκαλιγῆρου, ἀντὶ: *χρώματ' αὐτῆς*:—525. *Εἰς γῆν τήνδ'*: ὁ Ναύκιος προτείνει: *εἰς τήνδ' αἶαν*.—Οἱ στίχοι 531'—531'' ἀνεγινώσκοντο μετὰ τὸν στ. 544. ἀλλὰ πρῶτος ὁ Paley, ὃν πάντες ὁμοφώνως οἱ ἐκδότης ἠκολούθησαν, ἔταξεν αὐτοὺς ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει.—531' αὐτοῦ: ἐν τοῖς χειρογράφοις. αὐτὸν: Weil.—531''. ἐν τῷ Λαυρεντιανῷ: ἡ τῆςδε

σκοποῦς λαβών. Ὁ Σειδληρος διορθοῖ : σκοτός λαβών. Ὁ Πιέρ-
 σων : ἢ κ' Ὁ Weil γράφει : ἐν σκότῳ, καὶ προτείνει τὴν διόρθω-
 σιν τοῦ Βικτορίου λαβών.—537. ἄρσῃη : Καμπήρος, ἀντὶ : ἄρ-
 σῃη.—538. οὐδ' ἔστιν : Weil, οὐτινος εἰσάγομεν ἐν τῷ κειμένῳ
 τὴν γραφὴν, ἀντὶ : εἰ δ' ἔστιν, καὶ οὐκ ἔστιν.—εἰ παρῇη : Καν-
 τήρος, ἀντὶ : εἰ καὶ γῆη, ἣν διατηροῦσιν ἔτι πολλοὶ τῶν ἐκδοτῶν,
 γράφοντες μετὰ τοῦ Μουσγραβίου μόλοι, ἀντὶ : μολών.—543.—
 ταῦτὰ νῦν ἔχοι : Βάρνης καὶ Καμπήρος.—νῦν τὰ τότ' ἂν ἔχοι :
 Ναύκιος. νῦν ταῦτ' ἂν ἔχη : ἐν τῷ χειρογράφῳ.—544. Μετὰ τὸν
 στίχον τοῦτον ἔπονται οἱ 531'—531" οὗς ὁ Δινδόρφιος ὀβελίζει.
 ἶδε Κ.Δ. 531'—531".—556. ἐξέκλεψεν : διόρθωσις τοῦ Πιέρσω-
 νος, ἀντὶ : ἐξέθρεψεν. Ὁ Ὁρέστης μόνον ὑπὸ τοῦ Στροφίου ἀνε-
 τράφη.—564. Πότερον ἀπόρτων ἢ τι : εἰκασία τοῦ Weil, καθὼς
 ἡ τοῦ στίχου 566 : σὺ δὲ τί δὴ λέγεις, ἥτις φάνεται ἡμῖν μᾶλ-
 λον εὐστοχος.—571 : ἐν τῇ ἀρχαίᾳ βουλγάτᾳ : ὄρῳ.—580 οὐ-
 δέποτε δόξας : διόρθωσις Μουσγραβίου ἀντὶ : οὐδέποτε' ἐδό-
 ξας : —582. ἦν ἀνσπάσωμαι γ' : εὐστοχος διόρθωσις τοῦ Weil,
 ἀντὶ τῆς ἐν τῷ χειρογράφῳ : ἦν δ' ἀσπάσωμαι γ', πρὸς θεραπείαν
 τῆς ὁποίας ὁ μὲν Βικτώριος ἔγραφεν : ἦν δ' ἐκσπάσωμαι γ' ὁ δὲ Μουσ-
 γραβίος : ἢ εἰσπάσωμαι γ'. ὁ Ναύκιος : νῦν δὲ σπασαμένη γε.—
 583—584. Οἱ δύο οὗτοι στίχοι ἀπεδόθησαν τῷ Ὁρέστῃ παρὰ
 τοῦ Μουσγραβίου πρώτου.—588. πατρίων : ἀντὶ πατρώων. Ναύ-
 κιος.—589. ἔβα : διόρθωσις Ματθίου, ἀντὶ : ἔβας.—594. Ὁ Ματ-
 θίας ἐπαναλαμβάνει τὴν λέξιν λιτάς, ἣν ἐντὸς ἀγκυλῶν περιεκλεί-
 σαμεν.—ἐν τῷ χειρογράφῳ : εἰς τοὺς θεοὺς (τὸ : εἰς ἐν τινι τῶν
 ἀντιγράφων μόνον). τὸ ἄρθρον τοὺς ἀφηρέθη ὑπὸ τοῦ Βικτορίου.—
 ἐν τῷ χειρογρ. : τύχα σοι τύχα.—600. Ὁ Καντήρος προστίθει
 τὸ ἄρθρον τὴν μετὰ τὸ τε, ὅπερ περικλείομεν. Ὁ Wilamowitz
 ὀβελίζει τὸν στίχον.—602. ὥσπερ ἂν τύχοι : γραφὴ τοῦ Schenkl.
 —606. Ἐν τῷ χειρογράφῳ ἡ γραφὴ ἔχει : τὸ χρῆμα γίγνεται
 τόδε : ἣν πολλοὶ πολλαχῶς ἐπειράθησαν νὰ θεραπεύσωσι προ-
 τιμητέα ἢ τοῦ Weil διόρθωσις, ἣν ὅμως διστάζομεν νὰ εἰσαγά-
 γωμεν : εὐρημα γὰρ τὰ χρηστὰ γίγνεται τόδε : 608—609 . . .
 πᾶς ἀνῆρησαι, φίλοις οὐδ' ἐλελοιπώς : Weil.—610. ἐν τῷ χει-
 ρογρ. : ἐν χειρὶ τῇ σῇ. Ὁ Weil : δὴ σῇ.—615. Ἐν τῷ χειρο-

γράφω : οὐδ' ἄν εἰ θέλεις : οὐδαμ' ἄν σφ' ἔλως : Weil. οὐδὲν ἄν σθένους : Ναύκιος, ἢν καὶ παρεδεζάμεθα.—619. κάμου γ' : ἐν τῷ χειρογράφῳ καὶ μὴν : Κιρχόφιος· τᾶ μ' οὐρ : Weil.—624. ἐλπίδας : ἐν τῷ Λαυρεντ : ἐλπίδ' : Βάρνης.—εὐπορ' : Βεκλείνος.—629. ὁθρεία : διόρθωσις τοῦ Καμπήρου, ἀντὶ : οἰκεία. — 630. οὐ· που : ἐν τῷ Λαυρ : ἤπου : ἐν τῇ Βουλγάτᾳ.—631. οἷ σέ γ' : εὐστοχος διόρθωσις τοῦ Πιέρσωνος, ἀντὶ : οὗς ἐγ'.—632. δμῶες δ' ἄν : γραφὴ Βικτωρίου, ἀντὶ : δμῶες ἄν :—633. δούλων : διόρθωσις Μουσγράβιου, ἀντὶ : λέξων· δειλῶν : ἐν τοῖς διαφόροις ἀντιγράφοις.—636. ὁδὸν παρ' αὐτῇν : Πιέρσων, ἀντὶ : ὁδὸν γὰρ αὐτῇν.—637. ὅθεν γ' : Πιέρσων, ἀντὶ : ὅθεν ἰδῶν.—638. πικρόν γε : Ρείσκιος, ἀντὶ : πικρόν τε. — 641. ἐν σκότει : Heimsoeth· ἐν σκότῳ : Weil, ἀντὶ : ἐν πόσει.—642. ἐν τῷ χειρογρ. ἐξορμᾶτ'.—647. ἐξαιτήσομαι : ἐξαρτίσομαι : ἐν τοῖς χειρογρ.—648. ἐν τοῖς χειρογρ : ἐκεῖνα ἢ τύχη· ἐκεῖνά γ' ἢ τύχη. Ὁ Weil εἰκάζει : ἐκεῖνα σὺν τύχῃ θήσω. Νομίζομεν : ἐκεῖνα ᾗ τύχῃ θήσω. (πρ. στ. 647).—649. Ἐν τῷ χειρ. ὑπηρετεῖται μὲν. Ὁ Ἀρτούγγιος : μὴν. Ὁ Ναύκιος : ῥῶν. Ὁ Weil : δ' εἷς, ὅπερ παρεδεζάμεθα.—651. Τὸν στίχον τοῦτον ἐθέσαμεν ἐν ἀγκύλαις, ἐπόμενοι τῷ Μαθθία καὶ τοῖς λοιποῖς ἐκδόταις. Ἐὰν ὁ στίχος εἶνε γνήσιος, ὕρίσταται χάσμα οὐχὶ μετὰ τοῦτον, ὡς ὁ Καμπήρος ἀπεφήνατο, ἀλλὰ πρὸ αὐτοῦ, καὶ ἐκ πλειόνων τοῦ ἐνός.—652. τόκου : διόρθωσις Δοβραίου, ἀντὶ : τόκῳ.—654. δέχ' : λαμπρὰ διόρθωσις τοῦ Ἑλμσλητού ἀντὶ : λέγ'.—656. λοχί' ἐμοῦ ροσήματα : Μουσγράβιος, ἀντὶ : λοχεῖ' ἐμοῦ ροσήματος.—657. σὺ δ' αὐτῇ : εἰκασία τοῦ Weil, διὰ τῆς παραδοχῆς τῆς ὁποίας εὐδοοῦται ὁ στίχος καὶ δὲν ἀναγκαζόμεθα μετὰ τῶν ἐκδοτῶν νὰ ὑποθέσωμεν χάσμα. — 659. πάλιν τοι : ἐν τοῖς χειρογράφοις πάλιν δέ : Καμπήρος.—661. ἐπ' αὐτάς. ἐν τοῖς χειρογράφοις : ἐς αὐτάς : Ἀρβερδίνος. — εἰσὶτω : Μουσγράβιος, ἀντὶ : εἰσὶώ ἐν τῷ Λαυρεντίῳ : — 666. ἐπειτ' ἀπαρτῶν : ἀνάγνωσις Πιερωῶνος, ἀντὶ : ἐπειτα πάντων. 667. ὥστ' αὐτά γ' : ἀνάγνωσις τοῦ Ἑλμσλητού ἀντὶ : ὡς ταῦτά γ'.—672—676. Τὸν στίχον τοῦτον ὁ Κιρχόφιος καὶ Ναύκιος τάττουσι μετὰ τὸν 676, οὐχὶ ὀρθῶς, διότι ἀνόητον εἶνε νὰ ζητῶσι πρότερον παρὰ τῶν θεῶν τὴν νίκην καὶ

ἀκολούθως νὰ ἐκλιπαρῶσι τὸν οἶκτον αὐτῶν. Ὅτι οἱ στίχοι δὲν εὐρίσκονται ἐν τῇ φυσικῇ αὐτῶν θέσει τοῦτο παντὶ πρόδηλον. Κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν ἐτάξαμεν τὸν στίχον 674 μετὰ τὸν 671. ἴδ. ἐρμ. σημ.—οἴκτειρέ θ' ἡμᾶς: ἀνάγνωσις τοῦ Βικτορίου. οἴκτειρον ἡμᾶς: διόρθωσις Δοβραίου. Ἐν τῷ Λαυρ, κώδικι: οἴκτειρεθ' ἡμᾶς, ἥτις εἶνε καὶ ἡ ἀκριβοῦς γραφή.—673. σοῦ: Βάρνης καὶ ἄλλοι πολλοί.—675. Τρέπομεν τὸν ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς ὁδὸς εἰς πληθυντικὸν ὁδόν: Οὕτως ὁ μὲν Ὁρέστης ἐπικαλεῖται ἀμφοτέρους τοὺς θεοὺς, ἐνῶ ἡ Ἠλέκτρα μόνον τὴν Ἥραν.—676. Ὁ Weil προτείνει: ὁδὸς δῆτα πατὴρ τοῖς δε τιμωροῖς κράτος. Ὑποστηρίζομεν τὸ: τιμωροῖς, ἀλλ' ἀποκρούομεν τὸ: κράτος.—677—682. Τοὺς στίχους τούτους, ἀποδιδόμενους ὑπὸ τοῦ χειρογράφου τῷ Ὁρέστη, ὁ Κιρχόφιος καὶ Ναύκιος διεχώρισαν παρατείνοντες τὴν στιχομυθίαν. Ὁ Weil τοὺς μὲν τρεῖς πρῶτους 677—679 ἀποδίδει τῷ Ὁρέστη, τοὺς δ' ἑτέρους τρεῖς 680—682 τῇ Ἠλέκτρᾳ. Οὐδὲν τοῦτου ἀτοπώτερον. ἴδ. ἐρμ. σημ.—678. Τὸν στίχον ἀτόπως παρεμβληθέντα βεβελίζομεν ἐπόμενοι τῷ Μαθία καὶ λοιπῶν.—683. ὦ δεῖν': διόρθωσις Ρειτκίου, ἀντὶ: ὡς δεῖν.—684. οἶδ': Βικτόριος, ἀντὶ: οἶδεν.—685. ἐγγύθεν: διόρ. Weil, ἀντὶ: Αἰγισθοῦ.—θερεῖν: διόρθ. Μουσγραβίου ἀντὶ: θαρεῖν.—689—693. Πρῶτος ὁ Wilamowitz, δὲν ἠκολούθησαν καὶ οἱ λοιποὶ ἐκδύται ὠβελισε τοὺς στίχους.—698. δίκην. ὑποπτον κατὰ τὸν Weil. Ἰσως ἐν τῷ ΔΙΚΗΝ καλύπτεται τὸ: αἰκῶς. Πρβλ. Ὀμηρ. Ἰλιάδ. X. 335—ἐξ «σὲ μὲν κύρες ἡδ' οἴωροι ἐλκύνουσ' αἰκῶς, τὸν δὲ πτεριοῦσιν Ἀχαιοί.» ἢ τὸ κακῶς, ἢ ὁμοίον τι.—699—700. Ὁ Δινδόρφιος γράφει: ματρός Ἀργητῶν. Νομίζομεν: Ἀταλᾶς ἀπὸ ματέρος, καὶ ὅχι ὑπὸ. —701—703. γήμαις: ἡδύθροον ἐν τῷ Λαυρεντ:—704. πρέλορτ': Ἀρτούγγιος, ἀντὶ: πρέορτ'.—705. ὁ Heath γράφει: καλλίπορον: πλάττων κατ' ἀναλογίαν τὴν λέξιν.—χορεῦσαι: διόρθωσις Δοβραίου, ἣν παρεδεξάμεθα μετὰ τῶν λοιπῶν ἐκδοτῶν, ἀντὶ: πορεῦσαι, τῆς ἐν τῷ Λαυρ:—706. πετρίνοις δ': Κιρχόφιος, ἀντὶ πετρίνοις τ'—719. Ἐν τοῖς διαφόροις χειρ. ἡ γραφή κατὰ διαφόρους μορφὰς φέρεται: ἀρὸς ἐπίλογοι: ἀρὸς ὡς ἐπίλογοι κλπ. Ὁ Σειδλῆρος γράφει: ὡς ἔστι λόγος Θυέστου. Ὁ Ναύκιος διορθοῖ: εἶτα δόλοι Θυέστου. Ὁ Weil εἰκάζει: εἶτα

δὲ κλοπαὶ Θυέστων. Νομίζομεν : ἐπικλόπου Θυέστων.—724. ἀρόρους : διόρθωσις Βικτορίου, ἀντὶ : ἀροῶς.—ἀυτεῖ : διόρθωσις Weil, ἀντὶ : αὐτεῖ.—726. χρυσόμαλλον : διόρθωσις Μουσγράβιου, ἀντὶ : χρυσεόμαλλον.—727. Ὁ Ἀρτούγγιος παρενείρει τὸ δὴ μετὰ τὸ δεύτερον τότε, ἄνευ μετρικῆς ἀνάγκης. (πρ. 737).—728. ἐγράψαμεν : μετέβαλ', (ὅπερ καὶ παρὰ Πλάτωνι ἀπαντᾷ διηγουμένῳ τὸν μῦθον *mutatis mutandis*,) ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς χειρ. ἐνεστῶτος. Πρβλ. Ὁρέστ. 1062 «*Ἄλλου μετέβαλεν ἄρμα*.» Ὁ Μουσγράβιος γράφει : μετέβαο' : ἀπατηθείς ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ Λαυρ. μεταβάς.—735. ἀπειρόδροσοι : διόρθωσις τοῦ Βόθη, ἀντὶ ἀπειροὶ δρόσοι.—737. Ὁ Ἀρτούγγιος παρενείρει : τὰδε μετὰ τὸ λέγεται ἄλλὰ τότε δὲν συμφωνεῖ ὁ στ. πρὸς τὸν 727. ἴσως : λέγεται μὲν, τὰρ δὲ πίστιν : κλπ. 739. Ἀέλιον : Καντῆρος, ἀντὶ : ἀέλιου.—740. ἀμείψατα : Δινδόρφιος. ἀντὶ : ἀλλάξατα. Μήπως τὴν ἐν τῷ χειρογράφῳ μετοχὴν ΑΛΛΑΞΑΝΤΑ δέον ν' ἀναγνώσωμεν ΑΜΑΞΑΝ—ΤΕ=ἄμαξάν τε ; Ἡμεῖς θὰ προὔτιμῶμεν οὕτω τὸ κείμενον.

στρέψαι θερμὰν ἄμαξαν
χρυσωπὸν θ' ἔδραν ἀλίου
ἥτις δυστυχία βροτεῖω :

ὡς ὑποκειμ. ἐννοοῦμ. τοῦ Λιδός, — ἠκολουθήσαμεν ὁμῶς τὰς σημειωθεῖσας διορθώσεις —742. ἔρεκ' ἀδικίας : διόρθωσις τοῦ Κοίχλυ, ἀντὶ : ἔρεκεν δίκας.—744. θεραπείας : διόρθωσις τοῦ Ματθίου, ἀντὶ : θεραπείαις—νευτέρας βροντῆς : Schenkl—749. δύρματ' αἴρεται : Ἀρθερδίνος.—752. Τὴν ἐν τῷ Λαυρ. χειρ. γραφὴν ἐμφορίον, ὁ Βικτόριος ἀπεχώρισεν εἰς δύο λέξεις : ἐρ φόριον.—755. Τὸ ἀνόητον Ἀργεῖος ὁ Καμπῆρος διώρθωσεν εἰς : ὀθρεῖος.—761. καλλιρίχοι : ὑποπτον ἴσως : καλλιχομοι.—770. ἀ γ' οὐν : Ἑλμολήτιος, ἀντὶ : ἀ γοῦν. —771.—Τὸν στίχον τοῦτον ὁ Κιρχόφιος ἀπέδωκε τῇ Ἡλέκτρᾳ, πρότερον τῷ χορῷ ἀποδιδόμενον.—780. Ἐν τῷ χειρογράφῳ ἡ γραφὴ ἔχει οὕτω : πόθεν πορεύεσθ' ε' ἐκ ποίας χθορός ; Ὁ Μουσγράβιος καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἐκδύται διορθοῦσι : πορεύεσθ', ἔστε ε' ἐκ ποίας χθορός ; Ὁ Weil πορεύεσθ' εἰς ὄρους ποίας χθορός ;—784. θεῶν : γραφὴ τοῦ Weil, ἀντὶ : ἐμοί, ἦν ὡς

κρείττονα παρεδεξάμεθα.—785 *θολήν*, Σειδλήρος, ἀντὶ *θολήν*.—800. *σφαγεῖον ἔφερον*: διόρθωσις Σκαλιγήρου, ἀντὶ: *σφαγι' ἐρέφερον*.—801. Ἐν τῷ χειρογράφῳ: *πυρὰν ἤπτον* ὅπερ ὁ Καντῆρος διεχώρισεν εἰς: *πῦρ ἀνῆπτον*.—811. *σφραγίδα*, ἐν τῷ Λαυρεντ:—813. ἐν τῷ χειρογρ: *κάσφαξ'* ἐπ' ὤμων, ἢν πάνυ εὐστόχως ὁ Weil διώρθωσεν: *κάσφαξεν ὤμων*. 818. ἀμφὶ *Θεσσαλῶν*: Ὁ Weil εἰκάζει: ἀμφὶ *δημοτῶν*.—819. *δωρίδ'* ἀρπάσας. Ὁ Ναύκιος προτείνει: *δορίδ'* ἀναρπάσας.—525. Ὁ Μουσγράβιος γράφει: *ἱππιος*, ἀντὶ *ἱππίους*, ὅπερ τῇ ἐννοίᾳ εὐχρηστοῦν παρεδεξάμεθα.—528. *πλέαι*: διόρθωσις Δοβραίου, ἀντὶ *πέλας*.—835. *παστήρια*: διόρθωσις Ναυκίου, ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ χειρογράφῳ: *παστηρία*.—837. ἀναρρήξω: διόρθωσις Schenkl ἀντὶ: ἀπορρήξω. Ὁ Μουσγράβιος γράφει: ἀπορρηξαι.—843. *ἐσφάδαξε*: διόρθωσις Βαλκεναρίου, ἀντὶ: *ἡλάλαξε*.—*δυσθρησκον*: Ναύκιος, ἀντὶ: *δυσθρητοῦν*.—845. *ἀνδρείας*: Ἑλμσλῆιος, ἀντὶ: *ἀνδρίας*.—849. *φορέα* δέ: Πόρσων, ἀντὶ: *φορέα τε*.—862—863. ἐν τῷ χειρογράφῳ ἡ γραφή ἔχει οὕτω: *ρίκας στεφανηφορία*, ἣν οἱ ἐκδόται πολλαχῶς ἐπειράθησαν νὰ διορθώσωσιν. Ὁ Βικτόριος: *ρίκας στεφαναφορία* κρείσσω τοῖς. Ὁ Δινδόρφιος: *ρίκας στεφαναφορία* οἶαν περ. ἀλλὰ τὸ πλημμελὲς ἔγκειται ἐν τῷ *ρίκας*, ὅπερ λίαν εὐστόχως ὁ Καντῆρος διώρθωσεν εἰς: *ρικᾶ*. Ὁ Weil εἰσάγων τὴν διόρθωσιν τοῦ Καντήρου γράφει: *ρικᾶ στεφαναφόρα*, πλάττων οὕτω θηλυκὸν τύπον: ἡ γραφή: *ρικᾶ στεφαναφορία* εἶνε ἡ ἀρίστη. (ἴδ. στιχ. 876). ἴδ. ἔρμ. σημ.—870. δὴ ᾧ: διόρθωσις Καντήρου, ἀντὶ δὴ ᾧ.—875. *χορεύσεται*: Σειδλήρος, ἀντὶ *χωρήσεται*.—877. *βασιλῆς*, ἀντὶ *βασιλῆς*: Σειδλήρος.—878. Ὁ Ματθίας γράφει: *τοὺς ἀδίκους*.—882. Ἐν τῷ χειρογράφῳ: *ἀναδήματα*, ὅπερ ὁ Βλομφιέλιδος ἐκ τοῦ Πινδαρείου ἀποσπάσματος διώρθωσεν: *ἀνδήματα*.—883. *ἐκπλεθρον*: διόρθωσις Ρεισκίου, ἀντὶ: *ἐκπλεθρον*.—894. Ἐν τῷ χειρογρ: *τῷδε*, ἣν ὁ Βάρνης ἀντέστρεψεν.—904. *φιλόφορος*: διόρθωσις Βικτορίου, ἀντὶ: *φιλοφύχος*.—910. *ἂ γ'*: διορθοῖ δ' Ἀρβερδίνος τὸ ἐν τοῖς χειρ. *ὅς*, κακῶς καθ' ἡμᾶς. Πρβλ. στ. 913, ὅν ὁ Weil εἰκάζει ὑποβολιμαῖον.—919. Ἐπιδοκιμάζοντες τὴν διόρθωσιν τοῦ Ναυκίου καὶ Ρεισκίου παραδεχόμεθα

ταύτην ἐν τῷ κειμένῳ, ἀντὶ τῆς : εἰς σὲ μὲν δὴ.—920. ἡδίκει : διόρθωσις Καντήρου, ἣν ἀπεδοκίμασαν κακῶς ὁ Heath καὶ ὁ Σειδλῆρος : Jure Canteri conjecturam ἡδίκει improbavit Heathius. Sensus est: In te quidem pntabas matrem meam justam fore, in patrem autem meum fecisti, ut injusta esset. [Σειδλῆρος].—921. δελεάσας : διόρθωσις Ναυκίου καὶ Λοβεκκίου, ἀντὶ : διολέσας.—925. οἰκεῖν : διόρθωσις Μουσγραβίου, ἀντὶ οἰκεῖς.—928. ἐπηυρέσθην : διόρθωσις Ναυκίου, ἀντὶ : ἀφαιρεσθον.—929. Ἐν τῷ χειρογράφῳ ἡ γραφή ἔχει : τὴν σὴν καὶ σὺ τοῦ κείνης κακόν : ἣν πάνυ εὐφυῶς διόρθωσεν ὁ Weil ὡς ἐν τῷ κειμένῳ ἡμῶν φέρεται.—933—935. Ὡσαύτως ὁ Weil διώρθωσε : κακείνο, ἀντὶ : κακείνους.—ὅστις τοῦ μὲν ἄρσερος πατρὸς οὐκ ὠνόμασται : ἐν τῷ χειρογράφῳ, μεταβληθὲν, λίαν τολμηρῶς ὅμως, ὅπως ἐν τῷ κειμένῳ φέρεται.—936. γήμασι : Κιρχόφιος, ἀντὶ : γήμαρτι.—942. αἴρει κακὰ : ἐν τοῖς χειρογράφοις. ἀρκεῖ κακὰ : Σειδλῆρος. αἰρεῖ κακὰ : Φίξιος. εὐρίσκειται ἢ ἐρρύσατο : Weil, καὶ ἄλλοι ἄλλως κατὰ τὴν ἐκυτῶν διάθεσιν.—943 ἀδίκως παρὰ Στοβαίου, ἀντὶ : ἀδικος.—944. προτιμῶμεν τὴν γραφὴν τῶν χειρογράφων, ἀντὶ τῆς παρὰ Στοβαίου : βραχὺν ὀμιλήσας χρόνον.—942. τὰ : ἀντὶ ᾧ : Μουσγραβίος.—949. τύπου : Ἀρβερδίνος, ἀντὶ : τρόπου.—950. τὰ γὰρ τέκν' αὐτῶν : ἐν τῷ Λαυρεντιανῷ, ὅπερ ὁ Schenkl : τὸ γὰρ τοιούτων : διορθοῖ. Ὁ Weil : τοιούτων.—952. ἐν τοῖς χειρογράφοις : οὐδὲν εἰδὼς ὧν ἐφευρεθεὶς χρόνῳ. οὗν ἐφηυρέθης : Weil. οὐδὲν ἢ εἶδος ὧν ἐφευρεθεὶς χρόνῳ : Ἀρβερδίνος : οὐδὲν εἰδὼς ὡς ἐφηυρέθης : Μαδβίγιος. οὐδὲν οὐδεὶς ὧν ἐφευρεθεὶς : Κιρχόφιος. Ἐγράψαμεν : οὐδὲν εἰδὼς ὧν ἐφηυρέθης χρόνῳ, οὔτε τῶν χειρογράφων ἀπομακρυνθέντες, καὶ κρείττονα ἐρμηνείαν παρασχόντες. ἴδ. ἐρ. σημ.—953. Εἰσάγομεν τὴν διόρθωσιν τοῦ Κιρχοφίου, ἣν καὶ ὁ Ναύκιος παρεδέξατο : ὥστε τις, κακοῦργος ὧν. Ὁ Weil καὶ λοιποὶ ἄλλοι γράφουσιν : ὥδε τις κακοῦργος ὧν.—955—956. Ἐν τῷ Λαυρεντ : πρὶν ἂν πέλας... καὶ : τέλος κάμψῃ. Παρὰ τῷ Στοβαίῳ : πρὶν ἂν τέλος... καὶ : τέλος κάμψῃ. Ὁ Weil διορθοῖ : πρὶν ἂν πέλας, ἔκ τινος ὑπαρχούσης ἄλλοθι γραφῆς.—959—966. Ὁ Κιρχόφιος, Καμπῆρος καὶ Ναύκιος τοὺς μὲν στίχους τούτους ὑπὸ τῆς Ἠλέκ

τρας ἀπαγγελλομένους θέλουσι ν' ἀποδώσωσι τῷ Ὁρέστη, τοὺς δ'
 ὑπὸ τοῦ Ὁρέστου τῇ Ἠλέκτρᾳ. Πάνυ δὲ θῶς ὅμως ὁ Weil παρ-
 τηρεῖ αὐτοῖς ὅτι τῷ Ὁρέστη ἀρμόζει νὰ δώσῃ τοῖς ἀκολούθοις
 αὐτοῦ διαταγὰς καὶ οὐχὶ τῇ Ἠλέκτρᾳ, ἐξ ἄλλου παρὰ δόξον ν'
 ἀναγνωρίσῃ ὁ Ὁρέστης τὴν μητέρα του, νήπιον ἔτι φυγαδευθέν.—
 960. σκότω τε: διόρθωσις Ρεισκίου, ἀντὶ: σκότω γε.—961. μὴ
 εἰσίδῃ: Βάρνης, ἀντὶ μ' εἰσίδῃ. Ἴτως: μὴ σίδῃ, ἀντὶ: μὴ ἐσίδῃ.—
 963. ὄρῃς: Σειδλήρος, ἀντὶ: ὄρῳ.—965—966. Οἱ στίχοι οὗτοι
 ἔχουσιν ἐν τοῖς χειρογράφοις ἀντίθετον τᾶξιν. Ὁ Schenkl ἀνέ-
 στρεψεν αὐτούς.—965 ὄχοις γε: Σχαιφῆρος, ἀντὶ: ὄχοις τε.—
 976 καὶ μὴ γ': διόρθωσις τοῦ Ρεισκίου, ἀντὶ: καὶ μὴ γ.—ἐγὼ
 δὲ μητρὶ: κατὰ τὰς ἐκδόσεις πάντων. Ἐν τῷ χειρογρ: ἐγὼ δὲ
 μητρὸς. Ὁ Weil: ὄργῃ δὲ μητρὸς.—978. Ὁ Κχυμπῆρος διορθοῖ:
 τῷ δ' ἦν πατρώαν διαμεθῆς: Ὁ Σμῖθιος: τῷ δαὶ πατρώαν δια-
 μεθῆς. Ὁ Πόρσων: τῷ δ' αὖ πατρώαν διαμεθῆς. Ἡ γραφὴ καθ'
 ἡμᾶς ἔχει ἄριστα: ἴδ. σημ. ἐρμ.—979. Ὁ Weil εἰκάζει: εἶπεν
 εἰκασθεῖς.—981. τόδε: ἐν τῇ βουλγάτᾳ.—982. πεσεῖ: διόρθ.
 Ἑλμσλήου, ἀντὶ: πέσης.—983—984. Ἐν τῷ χειρογράφῳ οἱ στί-
 χοι οὗτοι ἀποδίδονται κακῶς τῷ Ὁρέστη, τῇ Ἠλέκτρᾳ ὑπὸ τοῦ
 Weil ἀποδοθέντες.—983. ἀλλ' εἰς τὸν αὐτὸν τῇ δ' ὑποστήσω
 δόλον: ἐν τῷ χειρογράφῳ. Ὁ Weil διορθοῖ: ἀλλ' εἰ τὸν αὐτὸν
 τῇ δ' ὑποστήσω δόλον. ἡμεῖς θὰ προὑτιμῶμεν: ἀλλ' ἴθι ταῦτόν
 τῇ δ' ὑποστήσω δόλον.—983. ἀπτομαι. Weil, ἀντὶ: ἀρχομαι,
 ὅστις καὶ ἐν στίχῳ 985 γράφει: θεοῖσι δ' εἰ δοκεῖ: ἀντὶ τῆς ἐν
 τῷ χειρογράφῳ: δράσω γ' εἰ θεοῖς.—987. πικρὸν δ' οὐχ ἡδὺ:
 διόρθ. Μουσγραβίου ἀντὶ: πικρὸν χῆδν.—993. σωτῆρες. Βόθης
 καὶ Σχαιφῆρος.—997. Ὁ Ναύκιος συμπληροῖ διὰ τῆς προστακτι-
 κῆς χαῖρ'. Ὁ Μουσγραβίος θέλει: νῦν. Ὁ Φίξιος: κάρτ'.—999.
 Τὴν ἐν τῷ χειρογρ: ἔξω τοῦ λόγου: ὁ Βικτόριος διεχώρισεν διορ-
 θώσας: ἔξω τοῦ δ' ὄχου.—1002. ἀπώλεσε: ἐν τῷ Λαυρ.—1010.
 ὄργανοι λελειμμένοι: διόρθ. Φίξιου, ἀντὶ τοῦ θηλυκοῦ τύπου.—
 1011. βουλευματα: Βικτόριος, ἀντὶ: βουλεύεται.—1012. Ὁ Βε-
 κλεῖνος ἀναγινώσκει: δείξω δέ.—1014. Εὐστράχως ὁ Weil διώρ-
 θωσε τὸ ἔνεστι εἰς: ἔπεστι. Ὁ Ἑλμσλήιος ἀντιστρέφει τὰς λέ-
 ξεις γράφων: γλώσση γυναικός.—1016. μαθόντας—ἔχῃ: διορθ.

τοῦ Πεισκίου καὶ Σειδλήρου ἀντὶ : μαθόντα σ' ἔχης ... 1018. Τὸ
 πρότερον ἀναγινωσκόμενον : δέδωκε ὁ Δαβὴς διεχώρισε : δ' ἔδωκε.
 —1019. τέκν' : τινὲς γράφουσιν : οὐδ'. ὁ Weil προτείνει : τῷδ',
 ἀσκόπως, ὡς φρονοῦμεν. — γειραίμην : Πείσκιος, ἀντὶ γειράμην.
 —1022. Ὁ Jyrwith διώρθωσε τὸ : πύλας. —1023. παρηίδα. Ὁ
 Ναύκιος ἀποφαίνεται ὅτι ἡ λέξις εἶνε μεταβεβλημένη. Ὁ Weil
 εἰκάζει : πατήρ δέρην. —1025. ἐκσφῶν : Ναύκιος, ἀντὶ : ἐκσφ-
 ζωρ. —1026. συγγνώστ' ἄν ἦν : διόρθωσις Σκαλιγήρου, ἀντὶ : συγ-
 γνωστά rir. —1027. ὁ τ' αὖ : ὁ Κιρχόφιος εἰκάζει : ὁ δ' αὖ.—
 1031. ἡγριώμην : Ναύκιος, ἀντὶ : ἡγριούμην. —1034. ἐν τοῖσιν αὖ-
 τοῖς : διόρθωσις Καντήρου, ἀντὶ : ἐν τοῖς αὐτοῖσιν. —κατεῖχ' ὁμοῦ :
 Δαβὴς ἀντὶ : κατειχόμεν. —1043. Μερέλαον : Ὁ Weil εἰκάζει
 ὅτι εἶνε γλῶτσημα, τῆς ὀρθῆς γραφῆς οὔσης εὐραῖσιν. —1051—
 1054. Τοὺς στίχους τούτους ἀποδιδομένους ἄλλοτε τῇ Ἠλέκτρᾳ
 ὁ Καμπήρος καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ὀρθῶς ἀπέδωκε τῷ χορῷ. —1051.
 Ὁ Ναύκιος γράφει : δίκην ἔλεξας : σὴ δίκη, ὧν αἱ δύο τελευταῖαι
 λέξεις εἰσὶ νομίζομεν ὀρθαί. —1052. χρῆ : διόρθωσις Ματθίου, ἀντὶ
 χρῆν : —ῆ : διορθ. Πεισκίου, ἀντὶ εἰ. —1057 δέ : Ναύκιος, ἀντὶ :
 γέ : —ἀπαγοῦμαι τὸ μὴ : γραφὴ Ναυκίου. —1058. οὐκ ἄρα
 κλύουσα : Weil. ἄρ' οὐκ κλύουσα : εἰκασία Δοβραίου. —1059.
 οὐκ, ἔστι τῇ σῇ δ' ἢ δὲ προσθέσθαι φρενί : διόρθωσις Weil,
 ἀντὶ : οὐκ ἔστι, τῇ σῇ δ' ἢ δὲ προσθήσθω φρενί. —1062. φέρειν :
 διόρθωσις Πόρσωνος, ἀντὶ : φέρει. —1065. Ὁ Πιέρσων γράφει :
 ἀπώχετο —1068. Ὁ Πόρσων διώρθωσε τὴν γραφὴν : ἴσασις εὖ.
 —Ὁ Ἀρτούγγιος : ἐγὼ σ' —1069. Ἐν τῷ Λαυρεντ : ἡ τῆς
 Δινδόρφιος : ἦτις. —1072. Τὸν στίχον τοῦτον ἔχοντα πρότερον
 οὕτω : γυνὴ δ' ἀπόρτος ἀνδρὸς, ἦτις ἐκ δόμων, ὁ Ναύκιος μετέ-
 βαλεν ὡς ἐν τῷ κειμένῳ φέρεται. —1074. θύρασις : διόρθ. Ἐλμς-
 λήϊου, ἀντὶ : θύραισις. —1076. μόνην : διόρθωσις Βικτορίου,
 ἀντὶ : μόνη. —1077. Ἐν τῷ χειρογράφῳ : πατρῷ ἦν εὐτυχῇ.
 Ὁ Καντῆρος γράφει : τὰ Τρῶ ἦν εὐτυχῇ. Ὁ Μουσγράβιος : τὰ
 Τρῶν ἦν εὐτυχῇ, ὅντινα ἠκολούθησαν πάντες. —1078. Ὁ Κό-
 βητος θέλει : συννέφουσαν. —1079. Ὁ στίχος φαίνεται τῷ Ναυ-
 κίῳ ὑποπτος. —1088. διόρθωσις Καντήρου, ἀντὶ τῆς ἐν τῷ χει-
 ρογρ. πῶς οὐκ πόσις κτεῖρασ' οὐ. —1089. ἐπηρεγῶ λέχει : Καμ-

πῆρος, ἀντὶ : ἀπηνέγκω λέχη.—1093 ἐν τῷ Λαυρεντ : ἀδελφοῦ. Ὁ Βικτόριος : ἀδελφῆς. Ὁ Καμπήρος : δμαίμου.—1099. Ἐν τῷ χειρογρ : σώφρον' ἐν δόμοις λέχη. Παρὰ τῷ Στοβαίῳ φέρεται : σώφρον' ἐν δόμοις ἔχει, ἐξ οὗ ὁ Νεύκιος διορθοῖ : σώφροσιν δόμοις ἔχει. Ὁ Weil ἀποδεχόμενος τὴν τοῦ Ναυκίου τρέπει : ἔχειν.—1100. Ὁ Weil τὸ : εἰς γάμους, ὅπερ θεωρεῖ γλώσσημα τρέπει : εἰς λέχη.—1106. Τοὺς μετὰ τοῦτον ἀναγινωσκόμενους ἄλλοτε δύο στίχους 1107—1108 ἔταξεν ὁ Weil πᾶν ὁρθῶς μετὰ τὸν στ. 1131.—1110. Ἐν τῷ χειρογράφῳ : πόσιν. Ὁ Ἀρβερδίνος : πόσις. Ὁ Κομπήρτσιος, οὗτινος ἀγνοοῦμεν τὴν ἔκδοσιν, πόσει.—1115. Ὁ Ναύκιος δβελλίζει τὸν στίχον.—1126. δεκάτην σελήνην : Μουσγραβίος.—1130. ἀγείτωρ οἶκος : διόρθ. Βικτορίου, ἀντὶ : ἀγείτωρ' οἶκον.—1131'—1131". Οἱ στίχοι οὗτοι ὑπὸ τοῦ Weil ἐνταῦθα ταχθέντες ἀνεγινώσκοντο κακῶς ἄλλοτε μετὰ τὸν 1106.—1132. Παρεδεξάμεθα τὴν γραφὴν τοῦ Βεκλείνου, ἡμαρ, ἀντὶ : ἀριθμὸν, ἥτις καὶ τῷ μέτρῳ καὶ τῇ ἐρμηνείᾳ ἀρμόζει.—1141. θυή : διόρθωσις Ναυκίου, ἀντὶ : θύειν.—1146. Ἐν τῷ χειρογρ : σὺ δ' ἔμοι δίκηρ, ἃς ὁ Ναύκιος μετέβαλεν ὡς ἐν τῷ κειμένῳ φέρονται.—1148. ἐν : ὑπὸ τοῦ Σειδλήρου παρείσακτον. Ὁ Ναύκιος τὰ : ἐν λουτροῖς : προτιμᾷ νὰ ταχθῇ ὅπου τὸ : ἀρχέτας, ὅπερ ἐπίσης νὰ καταλάβῃ τὴν θέσιν τοῦ : ἐν λουτροῖς.—1150. στέγα : διόρθ. Μουσγραβίου, ἀντὶ : στέγα.—1152—1153. Ἐν τῷ χειρογρ : τὰδ' ἐννέποντος' ὃ σχέτλια τί με, γύναι, φορεύσεις ; Ὁ Σειδλήρος : ὃ σχέτλια. Ὁ Weil τὸ : τί τρέπει εἰς : ἦ (ΤΙ καὶ Η συχνάκις συνεχύθησαν) καὶ κατ' ἀνάγκην τὸ : σχέτλια εἰς σχέτλιος οὕτω πως : ὃ σχέτλιος ἦ γύναι φορεύσεις. Φρονοῦμεν ὅτι δὲν δυνάμεθα ἄνευ λόγου ν' ἀπαλείψωμεν τὴν προσωπ. ἀντων. με, ὑποστηριζομένην ἄλλως τε ὑπὸ τῆς μετοχῆς ἐλθόντ'. Ἡμεῖς προτείνομεν : ὃ σχέτλι' ἦ με γύναι, φορεύσεις, τῆς διορθώσεώς μας οὐδαμῶς προσκομπούσης εἰς τὴν ἀσφαλῆ ἐρμηνείαν.—1155. δίκα τὰνδ' : Βικτόριος. ἡ ἡμετέρα γραφὴ εἶνε ἡ τοῦ χειρογράφου.—1156. Ὁ Weil θὰ προὔτιμα : διαδόχους λόχους.—Ἴσως : διάδοχος λέχους : ὡς παράθεσις τοῦ δίκα.—1157. ἐν τῷ χειρογρ : ἀ πόσιν χρόνιον ἰκόμενον εἰς οἶκους : ἡ μετάθεσις τῶν λέξεων ὀφείλεται τῷ Weil.—Γρά-

φομεν ες ἀντὶ : εἰς.—1160. κατέκαρ' : διόρθωσις τοῦ Σειδλήρου, ἀντὶ : ἔκαρεν.—1161. ἐν τῷ χειρ. λαβοῦσα τλάμων πόσις ὅτι ποτε τὰν : ὅπερ ἀδιανόητον : διὰ τῆς διορθώσεως τοῦ Weil : λαβοῦσ' ἃ παλαμναῖος : εὐδοοῦται ἡ ἐρμηνεία. Πιθανὸν νὰ ᾖ ἐσφαλμένη ἡ διόρθωσις, ἀλλὰ εἶνε προτιμητέα τῆς τοῦ χειρογράφου.—1172. νεοφόροιςιν : διόρθ. Ναυκίου, ἀντὶ : νεοφόροις ἐν.—1174. προσφαγμάτων. διόρθ. Μουσγραβίου, ἀντὶ : προσσβεγμάτων.—1177. Ἐν τῷ χειρ. Ἰὼ Γὰ καὶ Ζεῦ : Ὁ Ναύκιος, ὃν ἠκολουθήσαμεν : Γαῖα καὶ Ζεῦ. Ὁ Weil : ἰὼ Γαῖα καὶ [Ζεῦ]. Μήπως ; Ἰὼ Γὰ χᾶλιε παρδερκέτα. — 1179—1180. Ἐν τῷ χειρογρ. σώματ' ἐν χθορὶ κείμενα πλαγᾶ : Ἡ γραφὴ ἡμῶν εἶνε ἡ τοῦ Ἀρβερδίνου.—1181. Ἡ ἔλλειψις δύο στίχων ὑπεδείχθη ὑπὸ τοῦ Σειδλήρου.—1183. Ὁ Weil εἰκάζει : ἃ μόλον τάλαιρα. Ἡμεῖς προτείνομεν : αἰτία δ' ἐγὼ || τάλαιρ' ἃ διὰ πυρὸς ἔμολον.—μητρὶ : ἐν τῷ χειρ.—1185—1189. Τοὺς στίχους τούτους τοὺς ὁποίους τινὲς μὲν ἀποδίδουσι τῇ Ἡλέκτρᾳ, ὁ Σειδλήρος, ἀπέδωκε τῷ Ὁρέστη. Ἀλλ' ὁ Κιρχόφιος πρῶτος ὃν μετὰ τῶν ἄλλων ἐκδοτῶν ἠκολουθήσαμεν, ἀποδίδει τῷ χορῷ.—1185. τᾶς, σᾶς : ἐν τοῖς χειρογρ. τεᾶς. Weil.—1186. ἐν τῷ χειρ. μᾶτερ, τεκοῦσ'. Ὁ Σειδλήρος γράφει : ἰὼ τεκοῦσα, μᾶτερ, οἱ δὲ Ναύκιος καὶ Δινδόρριος, οὓς ἠκολουθήσαμεν, τηροῦσι τὴν γραφὴν τῶν χειρογράφων ὀβελίζοντες τὸ : πρὸ αὔραν (στ. 1202). Ὁ Weil γράφει : μᾶτερ, τεκοῦσα κᾶτα : προτιμῶν ὅμως : τεκοῦσα κᾶτα, μᾶτερ.—1187. Μετὰ τὸ : πέρα ὑπῆρχε γε : ὑπὸ νεωτέρας χειρὸς προστεθὲν ἐν τῷ χειρ. ὅπερ ὁ Σειδλήρος ἀφῆρσεν.—1190. ἰὼ : Σειδλήρος, ἀντὶ : ὦ.—σὰν ὕμνησας : διόρθωσις Ναυκίου, ἀντὶ : Φοῖβ' ἀνύμνησας.—1191. ἀφαρτα : διόρθωσις Ἑλμσλήτου, ἀντὶ : ἀφατα.—1192. φόνια : διόρθ. Σειδλήρου ἀντὶ : φοτρία.—1193. λέχε' : Ὁ Weil γράφει ἀτόπως λέχε'. ἰδ. ἐρμ. σημ. ὅστις, καὶ τὸν ἀπὸ γὰς Ἑλληνίδος θὰ προὔτιμα : ἀπὸ τᾶς δ' ἐλῶντα γὰς.—1202. ἰδ. 1186.—1204. φροροῦσά γ' εὔ, ἐν ἐνὶ τῶν ἀντιγράφων.—1205. οὐ θέλорта : διορθ. Σειδλήρου, ἀντὶ : οὐκ ἐθέλорта.—1206—1207. ἐν τῷ χειρογρ. ἔβαλεν. Ὁ Ἑλμσλήτιος γράφει : ἐμῶν πέπλων ἐλάβετ', ὁ Σειδλήρος θέλει : ἐξω πέπλων ἔβαλεν. Ὁ Weil, ὃν ἠκολουθήσαμεν, γράφει : ἐὼν πέπλων ἐξέβαλ'. Ἰσως ὀρθότερον ;

ἔῶν πέπλων ἐλάβετε, τῆς ἐρμηνείας ἐχούσης οὕτω: «Παρατηρή-
 σεις πῶς ἡ δυστυχὴς ἐπίασε τοὺς πέπλους τῆς, ἔδειξε τὸν αἵμα-
 τόφυρτον μαστὸν τῆς. . .»—*ἐν ποραῖσιν*: διορθ. Σειδλήρου,
 ἀντὶ: *ἐν ποραῖς*.—1208. ἐν τινι τῶν ἀντιγράφων: *ἰὼ μοι* ἐν
 ἄλλῳ: *ἰὼ, ἰὼ μοι*. Ὁ Σειδλήρος: *ἰὼ μοι*.—1209 *γοῦρα*: διόρθ.
 Weil, ἀντὶ: *γόριμα*. Ὁ Καμπῆρος διορθοῖ: *γόρατα*.—ἐν τῷ
 χειρογράφῳ: *τὰν κόμαν*, ὅπερ ὁ Σειδλήρος: *τακόμαν* ἔγραψε.
 Προτεινόμεν: *τὰν κόμαν ἐλόγτος*.—«ἔτ' ἐγὼ ἐλαβόμην τῆς
 κόμης τῆς».—1210—1212. Ἐν τῷ χειρογράφῳ οἱ στίχοι οὗτοι
 ἀποδίδονται τῇ Ἡλέκτρᾳ, ἀλλ' ὁ Κιρχόφιος πᾶν ὀρθῶς ἀπέ-
 δωκε τῷ χορῷ.—1213. *γένυν γ'*: Βικτόριος.—1215. Ὁ Σει-
 δλήρος γράφει: *τιθεῖσα χεῖρα*. Ὁ Weil εἰκάζει: *θεῖσα χέρας*
 ὃ *τέκος σ'* ἐμὸν *λιταίρω*. διατί;—1216. ἡ γραφὴ ἐν τοῖς χειρ.
 ποικίλλει: *τ' ἐξ. γ' ἐξ. τέ γ' ἐξ.* ὁ Βικτόριος καὶ ἄλλοι: *τ' ἐξ.*
 —1218. Ὁ Weil γράφει: *πῶς δ' ἔτλας*.—1220. *μητρὸς*: ἐν
 τῷ χειρ. — 1221. *κόραις*: διόρθ. Βικτορίου, ἀντὶ: *κόμαις*.—
ἐμαῖς: διόρθ. Σειδλήρου, ἀντὶ *ἐμαῖσι*.—1222. Εἰσάγομεν ἐν τῷ
 κειμένῳ τὴν ὑπὸ τοῦ Ναυκίου προτεινομένην μετὰθεσιν τῶν λέ-
 ξων γράφοντες: *ματέρος κατηρξάμην φάσαγον . . .* ἀντὶ:
φασγάνῳ κατηρξάμην ματέρος.—1224. *ἐγὼ δ' ἐπεκέλευσά*
σοι: διόρθωσις Μουσγραβίου, ἀντὶ: *ἐγὼ δὲ γ' ἐπεκέλευσά σοι*.—
 1225. *ἐφηψάμην*: ἐν τῷ χειρ.—1226. Ὁ Σειδλήρος τὸν στίχον
 ἀποδίδει τῇ Ἡλέκτρᾳ.—ἐν τινι τῶν ἀντιγράφων: *δεινότατον ὦ*.
 1227—1229. Τοὺς στίχους τούτους ὁ Weil ἀποδίδει τῷ Ὀ-
 ρέστῃ, ὅστις καὶ ἐν τῷ ἐπομένῳ 1227 μετατίθησι, τὸ *κάλυπτε*
μέλεα εἰς μέλεα κάλυπτε: —1228 *καθάρμοσον*: ἐν τῷ χει-
 ρογρ. καὶ *καθάρμοσον*. Σειδλήρος καὶ Νκύκιος. *συγκαθάρμοσον*:
 Weil.—1230. *φίλαν τε κοῦ φίλαν*: Σειδλήρος, ἀντὶ: *φίλαι τε*
κοῦ φίλαι.—1231. *φάρεά γ'*: *φάρεά τέ γ'*: ἐν τοῖς ἀντιγρ. *φάρεα*
τάδ': διώρθωσεν ὁ Κιρχόφιος, *φάρη τάδ'*: Weil. *φάρεα σέ γ'*: Σειδ-
 λήρος.—1232. Ὁ Κιρχόφιος τὸν στίχον τοῦτον ἀποδίδει τῷ
 χορῷ· κατὰ τὸ χειρόγραφον φέρεται ἀνήκων τῇ Ἡλέκτρᾳ —
 1233—1237. Τοὺς στίχους ὁ Νκύκιος θεωρεῖ ὑποβολεμικούς
 καὶ ἀναξίους τῆς εὐριπιδείου τραγικῆς τέχνης. Οὐδαμῶς διστά-
 ζομεν νὰ περιστεῖζωμεν αὐτούς.—1242. ὥς *ἐσείδομεν*: διόρθ.

Βικτορίου, ἀντί: ὡς εἶδομεν.—1249. Μήπως; *Πυλάδα μὲν*
Ἡλέκτραν ἔκδοσ εἰς δόμους.—1252. Μετὰ τὸ: *Κῆρες ὁ Διν-*
δόρφοις πκρήνειρε τὴν προσωπ. ἀντων. σ'.—1255. Ὁ Κιρχό-
 φιος γράφει: *νιν ἐστομωμέρας.*—1257. Ἐν τινι τῶν ἀντιγράφων:
γορῶπα.—1258. Ἀρεώς τις: Σειδλῆρος ἀντί: *ἄρεός τις.*—1260
 —1261. Ὁ Weil τίθησιν ὑποστιγμὴν μετὰ τὸ *μῆνιν*, καὶ ὅχι
 μετὰ τὸ Ἄρης.—μετὰ τὸ *θυγατρὸς* γράφει: *ἀντ'*: οὐδαμῶς φρον-
 τίζων περὶ τοῦ μέτρου.—1263. Ἐν τινι ἀντιγράφῳ: *ἐκ τε του.*
ὁ Πόρσων: ἐκ τούτου. Ὁ Σχαιφῆρος: *ἐκ γε του.*—βροτοῖς: διόρ-
 θωσις Κιρχοφίου, ἀντί: *θεοῖς.*—1265. ἐκώσουσι: διόρθ. Πόρσω-
 νος, ἀντί: *ἐκσώζουσι.*—1266. Ὁ Weil εἰκάζει: *γρῶμαι τεθεῖ-*
σαι.—1267. εἰς αὐτὸν: διόρθ. Βικτορίου, ἀντί: *εἰς ταὐτόν*, ὅτ-
 τισι καὶ ἐν στίχῳ 1271 διορθοῖ: *χάσμα*, ἀντί: *φάσμα.*—1272.
 Ὁ Ρεῖσκιος προτείνει: *ἀστιβές*, ἀντί: *εὐσεβές.*—Ὁ Weil τὴν λέ-
 ξιν *χρηστήριον* ὑποπτον θεωρῶν εἰκάζει: *σεμνὸν βροτῶν εὐσε-*
βέσιρ οἰκητήριον ἢ βροτοῖς εὐσεπτον οἰκητήριον.—1277. ἐν
 τῷ χειρ: *τάφῳ.* Ὁ Ναύκιος: *σκότῳ.*—1284. Ὁ Ἀρβερδίνος γρά-
 φει: *κόρην τέως.*—ὁ Heimsoeth: *κάσιρ σὴν δάμαρτ'*, ἣν εἰσά-
 γομεν ἐν τῷ κειμένῳ. Ἐν τοῖς χειρ: *κόρην τε καὶ δάμαρτ'.* Ὁ
 Weil προτείνει: *Ἀχαιίδος τὴν δ'.*—ἐκπορευέτω: διόρθ. Ρεῖσκίου,
 ἀντί: *εἰσπορευέτω.*—1287. βάρος, ὁ Ἀρβερδίνος: *βάθος.*—1289.
 Πρότερον ἀνεγινώσκετο: *οἶκον Κερωπίας*, ἀλλ' ὁ Βαλκενάριος
 πρῶτος καὶ μετ' αὐτὸν πολλοὶ, ἔγραψεν: *ὄχθον.* Ὁ Δινδόρφοις
 ὑπερμαχεῖ τῆς παλαιᾶς γραφῆς.—1291. εὐημερήσεις: εἰκασίς τοῦ
 Weil.—1294. Ὁ Κιρχόφιος διώρθωσε: *μυσαραῖς*, ἀντί: *μυσαραοῖς.*
 —1299. *καπθθιμένης*—*ἡρκεσάτην*: διορθώσεις τοῦ Ἑλμσλῆτου,
 ἀντί: *καταφθιμένης*, *ἡρκεσάτορ.*—1301. Ἐν τῷ χειρογρ: *μοίρας*
ἀνάγκης ἦγειτο χρεῶν. ἦγεν τὸ: Σειδλῆρος. Μήπως; *Μοίρας*
ἀνάγκην ἦγεν τὸ χρεῶν—«τὸ πεπρωμένον ἐπέφερε τὴν ἀνάγ-
 κην τοῦ θανάτου (τῆς Κλυταιμνήστρας)».—1303. *τί δ' ἐμ' Ἀ-*
πόλλων: διόρθ. Σειδλῆρου, ἀντί: *τί θαί μ' Ἀπόλλων.*—1311.
 αὐτῇ: Βάρνης, ἀντί: *αὐτός.*—1315. πατρίας: Σχαιφῆρος, ἀντί:
 πατρώας.—*ἐκλείπειν*: Heath, ἀντί: *ἐκλιπεῖν.*—1319—1320.
 Ὁ Weil εἰκάζει: *ὄσταιρ θάρσει* || *Παλλάδος ἥξεις πόλιν* ἀλλ'
 ἀρέχον. Ὁ Heimsoeth προτείνει: *φέρ' ἐμοῖς στέργοις.*—1327

—1330: Παρά τῶν ἀντιγράφων οἱ στίχοι οὗτοι ἀποδίδονται τῇ
 Ἡλέκτρᾳ, —1329 καὶ ῥῶν: διόρθ. τοῦ Weil, ἀντι: κάμοι. —1348.
 λεῶν—ἐράλους: διορθώσεις τοῦ Hugo Grotius, ὡς ἐν τινι τῶν ἐκ-
 δόσεων ἀναφέρεται ἀντι: ῥῶν καὶ ἐραύλους. —1354. μηθεις:
 ἐν τῷ χειρογράφῳ. —1359. πράσσειν: ἐν τῷ χειρογράφῳ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ

.....
.....
*Ἡ μὲν σκηνὴ τοῦ δράματος ὑπόκειται ἐν ὄρεσι τῆς Ἀργείας
γῆς· ὁ δὲ χορὸς συνέστηκεν ἐξ ἐπιχωρίων γυναικῶν.*

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΑΓΤΟΥΡΓΟΣ Μυκηναῖος.

ΗΛΕΚΤΡΑ.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

ΠΥΛΑΔΗΣ κωφὸν πρόσωπον.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ΠΡΕΣΒΥΣ.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

ΔΙΟΣΚΟΥΡΟΙ.

ΧΟΡΟΣ.

Προλογίζει δὲ ὁ ΑΓΤΟΥΡΓΟΣ.

Η Λ Ε Κ Τ Ρ Α

ΑΥΤΟΥΡΓΟΣ

Ὡ γῆς παλαιὸν Ἄργος, Ἰνάχου ῥοαί,
ὅθεν ποτ' ἄρας ναυσὶ χιλίαις Ἄρη
εἰς γῆν ἔπλευσε Τρωάδ' Ἀγαμέμνων ἄναξ.

1. Ἡ σκηνὴ τοῦ δράματος ἐκτυλίσσεται πρὸ τῆς ἀγροτικῆς καλύβης τοῦ Αὐτουργοῦ, ὅστις προλογίζων οὐδαμῶς προδιατίθησι τοὺς θεατὰς πρὸς τοιάνδε ἢ τοιάνδε λύσιν, ὡς ἐν πλείσταις τῶν Εὐριπίδου τραγωδιῶν ἀτόπως συμβαίνει, ἀλλὰ τροχάδην διεξερχόμενος τὴν ὀλβιότητα τοῦ οἴκου τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ τὸ κλέος αὐτοῦ, ἀποκαλύπτει ἄκρῳ δακτύλῳ τὸν οἰκτρὸν τοῦ στρατηλάτου τῶν Ἑλλήνων θάνατον, ὑπὸ μιαιῶς дуάδος συντελεσθέντα, οἰκτεῖρων ἅμα τὴν μοιραίαν τῶν τέκνων ἐκείνου ἀθλιώτητα. Ὑπεραπολογεῖται δ' ἑαυτοῦ, διότι τῆς Ἠλέκτρας δοθείσης αὐτῷ βία συζύγου ὑπὸ τοῦ Αἰγίσθου οὐδόλως στέργει νὰ αἰσχύνη τὴν εὐνὴν αὐτῆς, ὑβρίζων οὕτω τὰ τέκνα ὀλβίων ἀνδρῶν.—Ὡ γῆς... ῥοαί. ἐννοητέον τὴν πεδιάδα καὶ οὐχὶ τὴν πόλιν. πρβλ. στ. 246 ὅπου ὁ Ὀρέστης ἐρωτᾷ τὴν Ἠλέκτραν «ἐκ τοῦ δὲ ναίεις ἐν θάδ' ἄστεως ἐκ ἄς;». Ὁ Σειδ-λῆρος παρατηρεῖ ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο τῆς προσφωνήσεως ἡμᾶλλον ἀντιφωνήσεως εὐρίσκεται ἐν τῇ ἀρχῇ οὐκ ὀλίγων τραγωδιῶν. Οὕτω ἡ τῆς Ἀνδρομάχης ἀρχή: «Ἀσιάτιδος γῆς σχῆμα, Ὁθβαία πόλις, ὅθεν πόθ' ἔδνων σὺν πολυχρόσφω χλιδῇ Πριάμου τύραννον ἐστίαν ἀφικόμεν.»

Ὡσαύτως ἡ τῆς Ἀλκίσιτιδος: «Ὡ δῶματ' Ἀδμήτει', ἐν οἷς ἔτλην ἐγὼ θῆσσαν τράπεζαν αἰνέσαι, θεός περ ὢν. Ζεὺς γάρ.»—Ἰνάχου ῥοαί=ὑπὸ τοῦ Ἰνάχου διαρρέομενον. Ἴσως ἡ λέξις ΠΑΛΑΙΟΝ εἶνε κακῇ ἀνάγνωσις τῆς ΠΕΛΑΣΓΟΝ. Πρβλ. Ὀρεστ. 692:... «οὐχ ὑπερβαλοίμεθα Πελασγὸν Ἄργος.» 1296. «Ἴὼ Πελασγὸν Ἄργος.» 1601: «Ἐν Ἀργεὶ τῷδε τῷ Πελασγικῷ.» ἴδ. Κρ. Διορθ. Ἰνάχος, ποταμὸς ἐν Ἀργεὶ, τούνομα λαβὼν ἀπὸ τοῦ Ἰνάχου, υἱοῦ τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Τιθύος πρώτου ἰδρύσαντος τὸ βασίλειον τοῦ Ἀργους. Πρβλ. Πaus. κεφ. ιε. § 4 «Ἰναχον δὲ βασιλεύοντα, τὸν τότε ποταμὸν ἄφ' ἑαυτοῦ λέγουσιν ὀνομάσαι.»

2. Ἄρας = ἀποπλεύρας.—ναυσὶ χιλίαις. Κατὰ τὸν ἀψευδῆ Θουκυδίδην (βιβλ. 1. κ. 10) ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰς Τροίαν ἐκπλευσασῶν νηῶν, ὁ ὑπὸ τῆς ποιήσεως ὑμνούμενος δὲν εἶνε ὁ ἀκριβής. Ὁ Εὐριπίδης δμως ἐχρήσατο στρογγύλῳ ἀριθμῷ: Πρβλ. Ὀρ. 352. «ὦ χιλιόναυον στρατὸν ὀρμήσας εἰς γῆν Ἀσίαν.» Ἰφ. Ταύρ. 140. «Ἐλθόντος κλεινᾷ σὺν κόπῃ, χιλιοναύτα μυριοτευχεῖ.» Ἀνδρ. 106: ὁ χιλιόναυος Ἑλλάδος ὠκύς

κτείνας δὲ τὸν κρατοῦντ' ἐν Ἰδαίᾳ χθονὶ
 Πρίαμον ἐλὼν τε Δαρδάνου κλεινὴν πόλιν, 5
 ἀφίκετ' εἰς τόδ' Ἄργος, ὑψηλῶν δ' ἐπὶ
 ναῶν τέθεικε σκύλα πλεῖστα βαρβάρων.
 Κάκει μὲν ἠτύχησεν· ἐν δὲ δώμασιν
 θνήσκει γυναικὸς πρὸς Κλυταιμνήστρας δόλῳ
 καὶ τοῦ Θυέστου παιδὸς Αἰγίσθου χερσί. 10
 Χῶ μὲν παλαιὰ σκῆπτρα Ταντάλου λιπῶν
 ὄλωλεν, Αἰγισθος δὲ βασιλεύει χθονὸς,

Ἄρης.» Ρῆς.: 264. «χιλιόναυον στρατεία ν.» Ἀπασαί αἱ καθ' Ὀμηρον νῆες συνεποσούντο εἰς 1186· περὶ τῶν νηῶν μόνον τοῦ Ἀγαμέμνονος λέγει (Ἰλ. Β'. 576): «τῶν ἐκατὸν νηῶν ἤρχε κρείων Ἀγαμέμνων.»

4. Κατὰ τὸν αὐτὸν τραγικὸν (Ἐκάβ. στ. 22—23) καὶ κατὰ Βεργίλιον (Aen. I. v. 550—554) ὁ Πρίαμος ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Νεοπτολέμου.

6. Εἰς τόδ' Ἄργος: Δύο ἐπαρχίαι ἐν τῇ ἀρχαιότητι ὁμώνυμοι τῷ Ἀργεὶ ἦσαν. Ἄργος τὸ Πελασγικὸν, ἔλην τὴν Θεσσαλίαν σημαῖνον, καὶ Ἄργος τὸ Ἀχαϊκὸν, ἔλην τὴν Πελοπόννησον. Προβλ. Ὁμ. Ἰλ. Β. 684 καὶ I. 144, ὅπου ὡσαύτως καὶ Ἀρίσταρχον: «ὅτι τὴν Πελοπόννησον Ἀχαϊκὸν Ἄργος λέγει καὶ Ἰάσον (Ὁδ. σ. 246), Πελασγικὸν δὲ Ἄργος τὴν Θεσσαλίαν.» Ἀλλ' οἱ τραγικοί, ὡς διὰ τῶν ἐν τῇ λέξει παλαιῶν εἰρημένων προκύπτει, δὲν ἠκολούθουν εἰς τὰ πλεῖστα τὸν Ὀμηρον.

7. ναῶν... βαρβάρων: «Τὰ τρόπαια ἀνθρωπῶντο κατὰ τὴν εἰσόδον τῶν ναῶν, in foribus sacris primoque in limine templi (Silius Italicus I. 647). Προβλ. Ἦλ. 1000 Ἀνδρ. 573—ἐξ. «Σκύλοις τε Φρυγῶν... στέψει ναοὺς.» Αἰσχ. ἐπτ. Θηβ. 278. Ἀγαμ., 577.

Ἄργος: «Τροίαν ἐλόντες δὴ ποτ' Ἀργείων στόλος θεοῖς λάφυρα ταῦτα τοῖς καθ' Ἑλλάδα Δόμοις ἐπασσάλευσαν ἀρχαῖον γένος» [Weil].

9—10. Ἡ πρὸς ἐκληπτεῖα ὡς ποιητικὸν αἷτιον, ἡ δοτ. δόλῳ ὡς ἠθικόν. = φονεύεται ὑπὸ τῆς Κλυταιμνήστρας διὰ δόλου. Ὁ τε Αἰσχύλος καὶ οἱ λοιποὶ τραγικοὶ ποιοῦσι τὴν μὲν Κλυταιμνήστραν δόλῳ σύρουσαν τὸν Ἀγαμέμνονα πρὸς τὴν σφαγὴν, τὸν δ' Αἰγισθον μόνον δράστην τοῦ φόνου. Ὁ Εὐριπίδης τῇ κοινῇ παραδίδει ἐπόμενος ἐνταῦθα, ἀντιφάσκει ἐν τοῖς στ. 1157—1161: «ἂ πόσιν δέυθη κτεφ βέλει κατέκταν' αὐτόχειρ, πέλεκεν ἐν χεροῖν λαβοῦσ' ἂ παλαμναῖος, μεθ' ὅσα καὶ ἂν λέγῳσιν οἱ ἐκδόται. Ὁ Ὀμηρος ἄλλως διηγῆται τὸν φόνον τοῦ Ἀγαμέμνονος. (Προβλ. Ὁδ. δ. 530—536) «Κρινάμενος κατὰ δῆμον εἰλκοσι φῶτας ἀρίστους || Εἶσε λύχον, ἐτέρωθι δ' ἀνώγει δαῖτα πένεσθαι. || Αὐτὰρ ὁ βῆ καλέων Ἀγαμέμνονα, ποιμένα λαῶν, || Ἴπποισιν καὶ ὄχεσφιν ἀεικέα μερμηρίζων. || Τὸν δ' οὐκ εἰδὸτ' ὄλεθρον ἀνήγαγε καὶ κατέπεφνε, || Δειπνίσας ὥς τις τε κατέκτανε βοῦν ἐπὶ φάτνῃ.»

ἄλοχον ἐκείνου Τυνδαρίδα κόρην ἔχων.
 Οὓς δ' ἐν δόμοισιν ἔλιφ'. ὅτ' εἰς Τροίαν ἔπλει,
 ἄρσενά τ' Ὀρέστην θῆλύ τ' Ἥλέκτρας θάλος, 15
 τὸν μὲν πατὴρ γεραιὸς ἐκκλέπτει τροφεὺς
 μέλλοντ' Ὀρέστην χερὸς ὑπ' Αἰγίσθου θανεῖν,
 Στροφίῳ τ' ἔδωκε Φωκῆων εἰς γῆν τρέφειν
 ἢ δ' ἐν δόμοις ἔμεινεν Ἥλέκτρα πατρός· 20
 ταύτην ἐπειδὴ θαλερὸς εἶχ' ἥβης χρόνος,
 μνηστῆρες ἦτουν Ἑλλάδος πρῶτοι χθονός.
 Δείσας δὲ μή τῳ παῖδ' ἀριστεύων τέκοι
 Ἀγαμέμνονος ποινάτορ', εἶχεν ἐν δόμοις
 Αἰγίσθος οὐδ' ἤρμοζε νυμφίῳ τινί.
 Ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦτ' ἦν φόβου πολλοῦ πλέων, 25
 μή τῳ λαθραίως τέκνα γενναίῳ τέκοι,
 κτανεῖν σφε. βουλευσάντος ὠμόφρων ὅμως
 μήτηρ νιν ἐξέσωσεν Αἰγίσθου χερὸς.
 Εἰς μὲν γὰρ ἄνδρα σκῆψιν εἶχ' ὀλωλότα,

15. Ἥλέκτρας θάλος = τὴν θαλαρὰν Ἥλέκτραν. Τὸ οὖς. ἀντ' ἐπιθέτου. Οἱ τραγικοὶ οὐδαμῶς ἠκολούθησαν τὸν Ὅμηρον, ὅστις ἐν Ἰλ. Ι. 144 λέγει: «Τρεῖς δέ μοι εἰσι θυγατρὲς ἐνὶ μεγάρῳ, εὐπῆχῳ, || Χρυσόθεμις καὶ Λαοδίκη καὶ Ἰφιάνασσα.» Ἡ Χρυσόθεμις ἀπαντᾷ καὶ παρὰ τοῖς τραγικοῖς, ὅτιτινες, κατὰ τοὺς Ἀλεξανδρίνους, τὴν μὲν Λαοδίκην μετωνόμασαν Ἥλέκτραν, τὴν δ' Ἰφιάνασσαν Ἰφιγένειαν καὶ Ἰριγόνην (κατ' ἄλλον τύπον), ἧς ἐν παρῳδῳ, ὁ Ὅμηρος ἀγνοεῖ τὸ ἐν Αὐλίδι συμβάν.

16—17. Ἡ φυσικὴ τῶν λέξεων σειρὰ εἶνε: γεραιὸς τροφεὺς ἐκκλέπτει τὸν μὲν Ὀρέστην μέλλοντα θανεῖν ὑπ' Αἰγίσθου, ἢ δ' Ἥλέκτρα, ὅπου σημειωτέον τὸ ἀνακόλουθον.

18. Ἐδωκε...τρεφειν = ἔπεμψεν εἰς...τὸν ἀνατρέφει.

23. Εἶχεν ἐν δόμοις = ἐτήρε ὑπὸ φυλακῇ ἐν...

25. Τοῦτο = τὸ ἐν δόμοις ἔχειν οὐδ' ἀρμόζειν νυμφίῳ τινί.

26. μή τῳ λαθραίως, ἐξηγεῖ τὸ: φόβου πλέων.

27—28. Κατὰ τὴν διόρθωσιν τοῦ Σειδλήρου ἡ φυσικὴ τῶν λέξεων σειρὰ ἔχει οὕτω: μήτηρ ὠμόφρων ὅμως ἐξέσωσεν χερὸς Αἰγίσθου βουλευσάντος κτανεῖν: Ἰδε Κρ. Διορ. καθ' ἣν ἐρμηνευτέον: ἀπεφάσισε νὰ φονεύσῃ, ἀλλ' ἡ μήτηρ, καίπερ ὠμὰ φρονήματ' ἔχουσα, εἰ καὶ ἀσπλαγχνος, ἐλύτρωσεν αὐτὴν τῆς χειρὸς τοῦ Αἰγίσθου.

29. Σκῆψιν = πρόφασιν. Ἡ Κλυταιμνήστρα βαρέως φέρουσα τὸν χάριν τῆς φιλοδοξίας τοῦ ἀνδρός της φόνον τῆς ἀγνῆς Ἰφιγενείας, εἶχεν εὐλογον πρόφασιν νὰ χύσῃ τὸ αἷμα τοῦ Ἀγαμέμνονος: ἀλλαχοῦ (Ἰφ. Αὐλ.: 1480—ἐξ.) προλέγει διὰ πι-

παίδων δ' ἔδειςε μὴ φθονηθεῖη φόνω. 30

Ἐκ τῶνδε δὴ τοιόνδ' ἐμηχανήσατο

Αἰγισθος· ὃς μὲν γῆς ἀπηλλάχθη φυγὰς

Ἀγαμέμνονος παῖς, χρυσὸν εἴφ' ὃς ἂν κτάνη,

ἡμῖν δὲ δὴ δίδωσιν Ἥλεκτραν ἔχειν

δάμαρτα, πατέρων μὲν Μυκηναίων ἀπο 35

γεγῶσιν· οὐ δὴ τοῦτό γ' ἐξελέγχομαι·

[λαμπροὶ γὰρ εἰς γένος γε, χρημάτων γε μὴν]

πένησι δ', ἔνθεν ἡϋγένοι' ἀπόλλυται·

ὥς ἀσθενεῖ δοὺς ἀσθενῇ λάβοι φόβον.

Εἰ γάρ νιν ἔσχεν ἀξιωμ' ἔχων ἀνὴρ, 40

κρῶν ὑπαιγιγμῶν τοιαύτην τινὰ ἐκδίχῃσιν: «Ἐπεὶ βραχεΐας προφάσεως ἐνδεῖ μόνον, ἐφ' ἣ σ' ἐγὼ καὶ παῖδες αἰλελειμμένοι Δεξιόμεθαδέξιν, ἦν σε δέξασθαι Χρεῶν. Μὴ δῆτα πρὸς θεῶν μήτ' ἀναγκάσης ἐμὲ κακὴν γενέσθαι περὶ σέ, μήτ' αὐτὸς γένῃ». Ὡσαύτως πρὸς 1178. Ἡμᾶς δ' ἔδωκε Τυνδάρεως σφ' πατρί, οὐχ ὥστε θνήσκειν οὐδ' ἀγειναίμην ἐγώ».

30. Μὴ φθονηθεῖη = «ne invidiam sibi conflaret». δηλ., ἐπιτρέπουσα τὸν φόβον τῶν τέκνων τῆς ἐφοβήθη μήπως προσελκύσῃ ἑαυτῇ μῖσος. Ὡς πρὸς τὴν διάθεσιν τοῦ ῥήματος πρὸς βλ. Ξενοφ. Ἱερ. 11, 6», παρ' αὐτοῖς τοῖς διδοῦσι φθονηθεῖς».

33. Σύνταξον: Χρυσὸν εἴφ' (προυκῆρυξεν ἀμοιβὴν χρυσοῦ ἐκείνῳ) ὃς ἂν κτάνη Ἀγαμέμνονος παῖδ' ὃς ἀπηλλάχθη γῆς φυγὰς. Τὸ ἀγορεύειν καὶ ὀνομάζειν εἰς πολλὰ χωρία, ὡς γνωστὸν, ἀπαντᾷ ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ προκηρύσσειν ἀμοιβήν, ὑπισ-

χνεῖσθαι. Πρὸς Ἰλ. I. 515», εἰ μὲν γὰρ μὴ δῶρα φέροι, τὰ δ' ὀπισθ' ὀνομάζοι». Ἡρόδ. Βιβ. 6. § 23. «μισθὸς δὲ οἱ ἦν εἰρημένος ὅδε».

36. Οὐ δὴ τοῦτό γ' ἐξελέγχομαι = τοῦλάχιστον ὥς πρὸς τοῦτο δὲν δύναται τις νὰ μ' ὀνειδίσῃ, ὡς πρὸς τοῦτο τοῦλάχιστον δὲν αἰσχύνομαι βεβαίως.

37. Λαμπροὶ = εὐγενεῖς. — εἰς: σημ. ἀναφοράν, ὡς πρὸς...

38. Πένησι δ'... τοῦ στ. 37 ὀβελισθέντος ἀναγκαῖα κατέστη ἢ τε τροπὴ τῆς ὀνομ.: εἰς δοτικὴν, ἣν οἱ εἰσαγόντες τὸν στίχον μετέτρεψαν, ἵνα πρὸς τὸ μεσολαβοῦν λαμπροὶ συμφωνήσῃ, καὶ ἡ προσθήκη τοῦ ἐκπεσόντος ἀντιθ.: συνδέσμου: δ' οὕτω λοιπὸν φυσικῶς αἱ προτάσεις διαμειβονται: ἡ μὲν... Μυκηναίων ἀπογεγῶσιν... πένησι δ'...

39. Ὡς ἀσθενεῖ... λάβοι. τελικὸς σκοπὸς τοῦ στ. 34. «Ταῦτα πρὸς τὸν στίχον 34 ἀναφέρονται: ἡμῖν δίδωσι δάμαρτα. Ὁ νοῦς ἐστίν: ἵνα, ἀφανεῖ ἀνδρὶ ἐκείνην συζευγύς, τὸν κατ' αὐτοῦ φόβον ἔλαττον ποιήσῃ. (Σειδῆρος).

εὐδοντ' ἄν ἐξήγειρε τὸν Ἀγαμέμνωνος
φόνον δίκη τ' ἄν ἦλθεν Αἰγίσθω τότε.

Ἦν οὐποθ' ἀνὴρ ὅδε, σύνοιδέ μοι Κύπρις,
ἥσχυεν ἐνὺνῃ· παρθένος δ' ἔτ' ἐστὶ δῆ.

Αἰσχύνομαι γὰρ ὀλβίων ἀνδρῶν τέκνα

45

λαβὼν ὑβρίζειν, οὐ κατὰξιος γεγώς.

Στένω δὲ τὸν λόγοισι κηδεύοντ' ἐμοὶ

ἄθλιον Ὀρέστην, εἶποτ' εἰς Ἄργος μολὼν

γάμους ἀδελφῆς δυστυχεῖς ἐσόψεται.

Ὅστις δέ μ' εἶναί φησι μῶρον εἰ λαβὼν

50

νέαν ἐς οἴκους παρθένον μὴ θιγγάνω,

41—42. Εὐδοντ' ἄν... Αἰγίσθω τότε = διότι ἄν εὐγενῆς ἀνὴρ τὴν Ἠλέκτραν ἐνυμφεύετο ἢ θελεν ἐξεγείρει τὸν κοιμώμενον, τὸν λησμονηθέντα, τὸν ἀνεκδίκητον φόνον τὸν κατὰ τοῦ Ἀγαμέμνωνος διαπραχθέντα καὶ τότε ἤθελε τιμωρήσῃ τὸν δράστην τούτου Αἰγίσθον. Πρβλ. Ικ. 1146, ὑπὸ τοῦ Weil παρατιθέμενον». Ἔτ' ἄν θεοῦ θέλοντος ἔλθοι δίκαια πατρῶος· οὐπω κακὸν τόδ' εὐδεῖ»

43. ἦν = Ἠλέκτραν. — Ἀνὴρ ὅδε. «δεικτικῶς ἀντὶ τοῦ ἐγώ» (Σχολιαστής).

45. τέκνα = τὴν θυγατέρα τοῦ Ἀγαμέμνωνος, τὴν Ἠλέκτραν. Σύνηθες τοῖς ποιηταῖς τὸν πληθυντικὸν ἀντὶ τοῦ ἐνικοῦ νὰ μεταχειρίζονται. Πρβλ. Μῆδ. 366. «τοῖς νεωστὶ νυμφίοις» = τῷ Ἰάσονι. 367. «καὶ τοῖσι κηδεύουσι» = τῷ Κρέοντι. 394. «Ἀέκτρα βασιλέων» = τὴν Γλαύκην. 832. «εἴπερ φρονεῖς εὐδυσπότηις». καὶ ἄλλα μυρία. — ὀλβίων. Ὁ Σόλων παρ' Ἡρόδ. βιβλ. 1. κεφ. 32. ποιῶν διάκρισιν μεταξὺ εὐτυχῶς καὶ ὀλβίου οὕτω τὸν τε-

λευταῖον ὁρίζει: «Πολλοὶ δὲ μετρίως ἔχοντες βίου εὐτυχέες... ἄπειρος δὲ ἐστὶ, (ὁ εὐτυχής), ἄνουςος, ἀπαθὴς κακῶν, εὐπαις, εὐειδής· εἰδὲ πρὸς τούτοις ἐτι τελευτήσῃ τὸν βίον εὖ, οὗτος ἐκείνος, τὸν σύζητεῖς, ὀλβίος κεκλησθαι ἄξιός ἐστι. Πρὶν δ' ἄν τελευτήσῃ, ἐπισχεῖν μὴ δὲ καλέσειν κω ὀλβίον, ἀλλ' εὐτυχέα». Καὶ αὐτὸς ὁ Εὐριπίδης ἐν πολλοῖς τῶν τραγωδιῶν του συχνάκις διακρίνει τὸν εὐτυχῆ τοῦ ὀλβίου.

46. ὑβρίζειν: ἐπὶ αἰσχρᾷ σῆμ. ἀκολασαίνειν ἀντιτιθ. τῷ σωφρονεῖν. Πρβλ. Ξενοφ. Κύρ. 8, 1, 30.

47. τὸν λόγοισι κηδεύοντ' ἐμοὶ = τὸν λόγῳ οὐχὶ δὲ πραγματικῶς γυναικάδελφόν μου, τὸν κατ' ἐπίφασιν μόνον γυναικάδελφόν μου. Λόγοισι ἀντιτιθ. τῷ ἔργοις. Πρβλ. Σοφ. Ἠλεκ: 59. «ὅταν λόγῳ θανῶν ἔργοις σωθῶ». Εὐρ. Ἀλκ. «Ἀλόγῳ ἦσαν οὐκ ἔργῳ φίλοι» καὶ ἀλλαχοῦ.

γνώμης πονηρᾶς κανόσιν ἀναμετρούμενος
τὸ σῶφρον ἴστω καὐτὸς ἂν τοιοῦτος ὢν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

ᾠδὴ νύξ μέλαινα, χρυσεῶν ἄστρον τροφὲ,
ἐν ἧ τὸδ' ἄγγος τῷδ' ἐφεδρεῖον κάρα 55
φέρουσα πηγὰς ποταμίας μετέρχομαι.
Οὐδὲ γὰρ τι χρεῖας εἰς τόσον δ' ἀφιγμένη,
ἀλλ' ὥς ὕδριν δείξωμεν Αἰγίσθου θεοῖς,
γόους τ' ἀφείην αἰθέρ' εἰς μέγαν πατρί.

52—53. γνώμης πονηρᾶς . . . ἂν τοιοῦτος ὢν = μα-
θέτω ὅτι τὴν ἐμὴν σωφροσύνην ἀ-
ναμετρᾷ διὰ τῶν μέτρων τῆς ἀκο-
λάστου αὐτοῦ διαθέσεως, καὶ ὅτι
αὐτὸς μόνος (καὶ ὅχι ἄλλος τις) θὰ
προσεφέρετο πρὸς τὴν Ἡλέκτραν
ἀκολάστως. — κανόσιν. Ὁ Ἀ-
ριστοφ. σκώπτων τὸν Εὐριπίδην ἐν
τοῖς Βατρ. (954—957) παρουσιάζει
αὐτὸν περὶ κανόνων καὶ γω-
νιασμῶν λέγοντα. « Ἐπειτα
τούτους (τοὺς Ἀθηναίους)
λαλεῖν ἐδίδαξα . . . λε-
πτῶν τε κανόνων εἰσβολ-
ὰς, ἐπῶν τε γωνιασμούς,
νοεῖν, ὁρᾶν, ξυνιέναι, σρέ-
φειν, ἐρᾶν, τεχνάζειν, καὶ
ὑποτοπεῖσθαι περινοεῖν
ἅπαντα ».

54. Ἐν τῇ σκηνῇ εἰσέρχεται ἡ
Ἡλέκτρα φέρουσα ἐπὶ κεφαλῇς
λάγηνον ἵνα παρὰ τῶν ἐκείνου
κειμένων πηγῶν ἀντλήσῃ ὕδωρ.
Τὸ ἔθος τοῦ βασιλεύειν τὰς ὑδρίας
ἐπὶ κεφαλῇς παρέμεινε παρὰ ταῖς
γυναῖξί καὶ παρθένους τῶν Ἑπτα-
νησιῶν καὶ Ἀχαρνάνων, ἐνῶ παρὰ
ταῖς τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, καθ' ὅ-
σον γνωρίζομεν, ἡ ὑδρία φέρεται
ἐπ' ὤμου. — Χρυσέων ἄστρον
τροφὲ = παραγωγὴ τῶν χρυσι-
ζόντων ἄστρον, νύξ, ἥτις γεννᾷ τὰ
χρυσᾶ ἄστρα, νύξ, καθ' ἣν ἀνατέλ-
λουσι τὰ δίκην χρυσοῦ στίλβοντα

ἄστρα. Οἱ ἐκδότης παρατιθεῖσι τὸ
τοῦ Τιβούλλου, II, 1, 87. « Lu-
dite: jam nox jungit equos,
currumque sequuntur Matris
lascivo sidera fulva choro ».

57. Τὰ ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ ὑπὸ
τῆς Ἡλέκτρας λεγόμενα ἀντιφά-
σκουσι πρὸς τὰ κατωτέρω (70—75).
Ἴσως ἀστραπιαία τις σκέψις τῆς
τῆς παρωχημένης ἡγεμονικῆς ὀλ-
βιότητος ἀλαζονικά τινα καὶ τῇ γυ-
ναικείᾳ ματαιότητι ἴδια ἀναγκάζει
αὐτὴν νὰ εἴπῃ. Ὁ νοῦς τοῖς δέ-
τις εἶνε: ἐνῶ δὲν ἔχω βεβαίως
καταντήσῃ εἰς τοσοῦτο σημεῖον
συμφορᾶς· ποιῶ ὅμως τὸ εὐτε-
λὲς τοῦτο ἔργον, τοῦ ὑδροφορεῖν,
ἵνα δείξω τοῖς θεοῖς τὴν ἀσέβειαν
τοῦ Αἰγίσθου πρὸς τὴν θυγατέρα
τοῦ Ἀγαμέμνονος, καὶ. . . ὁ Weil
τὴν μετοχὴν ἀφιγμένην (κατὰ
τὴν διόρθωσιν του) κακῶς ἐξαρτᾷ
ἐκ τοῦ δ εἰξωμεν. ἴδ. Κρ. Διορθ.

58—59. Τῇ ὑποτακτικῇ νὰ ἐ-
πηται εὐκτικῇ εἶναι τι ὅχι τόσον
σύνθηδες ἐν τῇ ἑλλ. γλῶσσῃ. Πρὸς
θεραπείαν τοῦ χωρίου προτείνομεν
τὴν ἐν ταῖς Κρ. Διορθ. ἐκτιθεμένην
εἰκασίαν. Ἐν τοῖς πρὸς Κρ. καὶ
Ἐκάβην (1139—1142) « Τροίαν
ἀθροίσῃ καὶ ξυνοικίσῃ
πάλιν . . . Φρυγῶν ἐς αἶαν
αὐθις ἄρειαν στόλον καὶ

Ἡ γὰρ πανώλης Τυνδαρίς, μήτηρ ἐμή, 60
 ἐξέβαλέ μ' οἴκων, χάριτα τιθεμένη πόσει·
 τεκοῦσα δ' ἄλλους παῖδας Αἰγίσθου πάρα
 πάρεργ' Ὀρέστην καμὲ ποιεῖται δόμων.

ΑΥΤΟΥΡΓΟΣ

Τί γὰρ τάδ', ὦ δύστην', ἐμὴν μοχθεῖς χάριν, 65
 πόνους δ' ἔχουσα, πρόσθεν εὖ τεθραμμένη,
 καὶ ταῦτ' ἐμοῦ λέγοντος, οὐκ ἀφίστασαι;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἐγὼ σ' ἴσον θεοῖσιν ἡγοῦμαι φίλον·
 ἐν τοῖς ἐμοῖς γὰρ οὐκ ἐνύβριτας κακοῖς.
 Μεγάλη δὲ θνητοῖς μοῖρα συμφορᾶς κακῆς
 ἱατρὸν εὐρεῖν, ὡς ἐγὼ σὲ λαμβάνω. 70
 Δεῖ δὴ με κακέλευστον εἰς ὅσον σθένω
 μόχθου 'πικουφίζουσαν, ὡς ῥᾶον φέρης,
 συνεκχομίζειν σοὶ πόνους. Ἄλῃς δ' ἔχεις

πειτα Θράκης πεδία τρί-
 βοιεν τάδε».

61. Χάριτα: αἰτιατική σπα-
 νία ἀντὶ τοῦ τύπου χάριν. Πρβ.
 Ἐλεν. στ. 1378. «ὡς τῷ θα-
 νόντι χάριτα δὴ συνεκ-
 πόνων».

63. πάρεργ' (α) = ὡς νόθους·
 δηλ. ἐμὲ καὶ τὸν Ὀρέστην μετα-
 χειρίζεται ὡς νόθους, ὅπως μη-
 τρυὰ θά μετεχειρίζετο τοῦ ἀνδρός
 τῆς τὰ πρῶτα τέκνα.

66. καὶ ταῦτα: idque, idi-
 ωτισμός τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης,
 ἐπιφερόμενος κατόπιν προτάσεως
 καὶ σημαίνων ὅτι τὸ ἐν αὐτῇ περι-
 εχόμενον δὲν ὤφειλεν οὐδαμῶς νά
 γίνῃ εἴτε διὰ τὸ ἀπρεπές εἴτε
 δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν. Πρβ. Σοφ.
 Ἡλεκ. 633. «ἥ τις τοιαῦτα
 τὴν τεκοῦσαν ὕβρισε καὶ
 ταῦτα τηλικούτος», Πλατ.

Πολ. 3,406. «Ὁμηρος οὔτε
 ἰχθύσιν αὐτοὺς ἐσιᾶ καὶ
 ταῦτα ἐπὶ θαλάττῃ ἐν
 Ἑλλησπόντῳ ὄντας». Πολ.
 1. 341. «νῦν γοῦν, ἔφη ἐπε-
 χειρίσα, οὐδὲν ὦν καὶ
 ταῦτα»... Ξενοφ. Ἀναβ. 2, 4,
 15. «Μένωνα δὲ οὐκ ἐζή-
 τει, καὶ ταῦτα παρὰ Ἀρι-
 σταίου ὦν, τοῦ Μένωνος
 ξένου».

68. ἐν... ἐνύβριτας = διότι
 δὲν ἐδράζω τῆς συμφορᾶς μου ὅ-
 πως μὲ μεταχειρισθῆς ἀναξίως.

69. μοῖρα media vox.

72. 'πικουφίζουσαν. —
 συμμετέχουσα τῶν ἐργασιῶν σου
 ἀνακουφίζω σε (ἀφαιρῶ ἐκ τῶν
 μόχθων σου μέρος καὶ οὕτω ἐλα-
 φροτέρους τούτους ποιῶ σοι).

73. συνεκχομίζειν = ὁμοῦ
 μὲ σὲ νά ὑποφέρω τοὺς κόπους. Ὁ

τάξωθεν ἔργα· τὰν δόμοις δ' ἡμᾶς χρεῶν
ἐξευτρεπίζειν. Εἰσιόντι δ' ἐργάτη
θύραθεν ἡδὺ τάνδον εὐρίσκειν καλῶς.

75

ΑΥΤΟΥΡΓΟΣ

Εἴ τοι δοκεῖ σοι, στεῖχε· καὶ γὰρ οὐ πρόσω
πηγαὶ μελάθρων τῶνδ'. Ἐγὼ δ' ἄμ' ἡμέρα
βοῦς εἰς ἀρούρας εἰσβαλὼν σπερῶ γύας.
Ἄργος γὰρ οὐδεὶς θεοὺς ἔχων ἀνά στόμα
βίον δύναιτ' ἂν ξυλλέγειν ἄνευ πόνου.

80

Σειδῆρος διδάσκει ὅτι τὸ προκείμενον ῥῆμα εἶνε συνώνυμον τοῖς συνεκφέρειν καὶ συνεκπονεῖν. Πρβλ. Ὁρεσ. 684. «καὶ χρὴ γὰρ οὕτω τῶν ὁμαϊμόνων κακὰ συνεκχομίζειν». Ἰππλ. 464 «Πόσους δὲ παισὶ πατέρας ἡμαρτηκόσιν συνεκχομίζειν Κῦπριν;»

75. Ἐξευτρεπίζειν ἡ ἐξ τὸ ἐντελῶς σημαίνει.

78. μέλαθρον εἶνε ἡ διάτονος δοχὸς ἡ ὑποβαστάζουσα τὴν στέγην· κατὰ συνεκδοχὴν εἶναι τὸ ἀπλοῦν οἶκημα, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τ' ἀνάκτορα. Πρβλ. Αἰσχ. Χορη: 339. μέλαθροισι ἐν βασιλείοις». Εὐρ. Ἐκαβ. 1101. «ὕψι πετὲς ἐς μέλαθρον». καὶ ἐπὶ τοῦ σπηλαίου τοῦ Φιλοκτήτου. Σοφ. Φιλ. 147». τῶνδ' ἐκ μελάθρων». ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς καλύβης τοῦ Αὐτοργοῦ.

79. βοῦς εἰς ἀρούρας εἰς βαλὼν = ἀφοῦ φέρω εἰς τοὺς ἀγρούς τοὺς βοῦς. Ὁ Weil παρατίθησι τὸ ἐν Ἰφ. Ταυρ. 261. «βοῦς ὑλοφορβοὺς πόντον εἰσεβάλλομεν». — γύας. Τὸ γένος κυμαίνεται. Ὁ Δίδυμος ἐν Ἰλ. I. 579 λέγει «γὺν γὰρ μέτρον γῆς» Κατὰ τινες μὲν ἡ γὺν ἢ το πλῆθρον, κατ' ἄλλους δ' ἐσήμαινε τὸ

διάστημα, ὅπερ ἡρατρίων δύο βόες ἐπὶ μίαν καὶ πλεον ἡμέραν· κατὰ τινες δὲ νεωτέρους φιλολόγους ἡ γὺν ἰσοῦτο πρὸς δύο τετραγωνικά στάδια.

80—81. ἄργος γὰρ... ἄνευ πόνου = διότι οὐδεὶς ὄκηρδς, καί περ κατὰ στιγμὴν ἐπικαλούμενος τοὺς θεοὺς, δύναται ἄνευ κόπου νὰ συλλέξη δι' αὐτὸν τὰ πρὸς τὴν ζωὴν (δηλ. περιουσίαν). Τὴν αὐτὴν γνώμην ἐξέφρασε καὶ ἐν Ἰφιγ. ἐν Ταυρ. 910: «ἦν δέ τις πρόθυμος ἦ, σθένειν τὸ θεῖον μᾶλλον εἰκότως ἔχει». Ὁ Σχολιαστὴς ἐρμηνεύει οὕτω: «οὐδὲ εἰς ἀπὸ μόνον ζῆ τοῦ ἐπικαλεῖσθαι θεοὺς· πρὸς τοῦτο δὲ καὶ τὸ «σὺν Ἀθηνᾶ καὶ χεῖρα κίνει». Τὰ χωρία ταῦτα παρετέθησαν ἤδη ὑπὸ τοῦ Weil. Ἐπὶ τῆς φράσεως συλλέγειν βίον πρβ. Πλατ. Νομ. 11,936 «εὐχαῖς βίαν ἀνὴν ὑτοὶς ξυλλεγόμενος». Θεοκρ. 14,40. «βίον ἀγείρειν» κλπ.

Μετὰ τὸν διάλογον τοῦτον ἡ μὲν Ἠλέκτρα πορεύεται πρὸς τὰς ποταμίας πηγὰς ὅποθεν ὕδρευσαμένη ἐπανερχεται εἰς τὴν σκηνὴν ἐν στ. 112, ὅ δ' Αὐτοργὸς ἐξέρχεται ἀντιθέτως. πρὸς τοὺς ἀγρούς του, ὅποθεν ἐπανερχεται ἐν στχ. 341.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Πυλάδῃ, σὲ γάρ δὴ πρῶτον ἀνθρώπων ἐγὼ
 πιστὸν νομίζω καὶ φίλον ξένον τ' ἐμοί·
 μόνος δ' Ὀρέστην τόνδ' ἐθαύμαζες φίλων,
 πρᾶσσονθ' ἂ πρᾶσσω δεῖν' ὑπ' Αἰγίσθου παθῶν, 85
 ὅς μου κατέχτα πατέρα χῆ πανώλεθρος
 μήτηρ. Ἀφῆγμαι δ' ἐκ θεοῦ χρηστηρίων
 Ἀργεῖον οὔδας οὐδενὸς ξυνειδότος,
 φόνον φονεῦσι πατρὸς ἀλλάζων ἐμοῦ.

Τῆς σκηνῆς ἐπὶ τινὰς στιγμὰς με-
 νούσης κενῆς εἰσέρχεται ὁ Ὀρέ-
 στης, ὑπὸ τοῦ Πυλάδου ἀκολου-
 θούμενος.

82. γὰρ, αἰτιολογεῖ παραλειπο-
 μένην τινὰ πρότασιν: Πυλάδῃ ἀ-
 γαπητῇ, καὶ λέγω σε ἀγαπητὴν,
 διότι σέ, ὡς καλῶς γνωρίζεις, ἐκ
 τῶν ἀνθρώπων θεωρῶ πιστὸν καὶ
 φίλον καὶ κηδεμόνα μου.

83. ξένον τ': ξένος ἐλέγετο
 ὁ ἐκ ξένης χώρας φίλος, ὧν ἡ φι-
 λία μετεβιβάζετο κληρονομικῶς
 εἰς τοὺς ἐπιγόνους ὑπὸ τὴν προ-
 στασίαν τοῦ Διός. Πρβλ. Ὀμ. Ἰλ.
 ε. 46. «Ζεὺς δ'... ὃς ξείνοισι
 σιν ἄμ' αἰδοίοισιν ὀπη-
 δεῖ». ἀλλὰ ξένος ἐλέγετο καὶ ὁ
 φιλοξενούμενος (ξενόδοχος) καὶ
 ἐπομένως κηδεμονευόμενος
 ὁσάκις ἡ ξενία παρετίνετο ἐπ' ἀ-
 ὀριστον, ὡς συνέβη τῷ Ὀρέστη, ἐπὶ
 ἑτῇ ξενιζομένῃ ὑπὸ τοῦ Στροφίου.

84. Ὀρέστην τὸν δ' = ἐμὲ
 αὐτὸν, ὡς ἐν στ. 43 ἀνήρ ὅδε.
 «ὁ ποιητὴς φαίνεται ὅτι προσέθετο
 τὸν δ' εἰνα μὴ τυχόν τὸν ἀκροα-
 τὴν τοῦνομα τοῦ λαλοῦντος λάθῃ».
 (Μουσγράβιος). — ἐθαύμαζες =
 ἐτίμας. Πρβ. τὰ, ὑπὸ Weil ἤδη
 παρατεθέντα, στ. 519. «μολὼν
 δ' ἐθαύμασ' ἄθλιον τύμ-
 βον πατρὸς» Μηδ. 1444 «Δέ-
 σποινα δ' ἦν νῦν ἀντί σοῦ

θαυμάζομεν». Δημοσθ. πρὸς
 Δημόνικον «Μᾶλλον ἐθαύμα-
 ζε τοὺς περὶ αὐτὸν σπου-
 δάζοντας ἢ τοὺς τῷ γένει
 προσήκοντας». Περὶ πρεσβ.
 338. «Ἐγὼ Φίλιππον μὲν
 οὐκ ἐθαύμασα τοὺς δ' αἰχ-
 μαλώτους ἐθαύμασα». Τούτοις
 προσθετέον καὶ τὸ παρὰ
 Σοφ. Φιλ. 1346 ἐπὶ παθητ. διαθέ-
 σεως «τοῦ δ' ἔγωγε θαυμά-
 σας ἔχω».

85. πρᾶσσονθ' ἂ πρᾶσσω
 δεῖν' (ἀ). Πρβ. Ὀρεστ. 660 «δεῖ
 γάρ σ' ἐμοῦ πρᾶσσοντος
 ὡς πρᾶσσω τανῦν».

86 — 87. πανώλεθρος ἐν
 στ. 60 ἢ Ἠλέκτρα πανώλην
 καλεῖ τὴν μητέρα της. Πρβ. ζ. 9—
 10. — Χρηστηρίων: ἐκ τοῦ ἐν
 Δελφοῖς ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος.

89. φόνον ἀλλάζων = ἐν'
 ἀνταποδώσω εἰς τοὺς φονεῖς τοῦ
 πατρὸς μου τὸν φόνον. Τὸ ἀνταπο-
 δίδειν τοῖς ἴσοις ἴσα ἦτο παρὰ τοῖς
 ἀρχαίοις κληρονομικὴ ἀρχή. Ὁ
 Ὀρέστης ἄλλως ἐξετέλει τὴν τοῦ
 Ἀπόλλωνος θέλησιν. Πρβ. τὰ ὑπὸ
 τῶν ἐκδοτῶν παρατιθέμενα χωρία:
 στ. 1093 — 1094 «εἰ δ' ἄμειψ-
 εται φόνον δικάζων φόνος», καὶ
 Μηδ. 1266 — 1267 «καὶ
 ζαμενῆς φόνον φόνος ἀ-
 μείβεται», καὶ ἀλλαχοῦ.

Νυχτὸς δὲ τῆςδε πρὸς τάφον μολὼν πατρὸς 90
 δάκρυά τ' ἔδωκα καὶ κόμης ἀπηρξάμην
 πυρᾷ τ' ἐπέσφαξ' αἷμα μηλείου φόνου,
 λαθὼν τυράννους, οἱ κρατοῦσι τῆςδε γῆς.
 Καὶ τειχέων μὲν ἐντὸς οὐ βαίνω πόδα,
 δυοῖν δ' ἄμιλλαν ξυντιθεῖς ἀφικόμην 95
 πρὸς τέρμονας γῆς τῆς δ'. Ἴν' ἐκβάλω ποδὶ
 ἄλλην ἐπ' αἶαν, εἰ μέ τις γνοίη σκοπῶν,
 ζητῶν τ' ἀδελφὴν (φασὶ γάρ νιν ἐν γάμοις

91. δάκρυά τ' . . . φόνου.
 Ὁ Ὀρέστης πρὸς τὸν τάφον τοῦ πατρὸς παραγενόμενος προσφέρει, λαθὼν τοὺς τυράννους, τὰς νενομισμένας τοῖς ἀποθανοῦσι θυσίας. ἀποῦ ἔκλαυσε καὶ μέρος τῆς κόμης του ἀπέκοψε. Τοὺς βροστούχους ἐκείνους εὐρῶν ὁ πρέσβυς κομίζει τῇ Ἠλέκτρᾳ. (στ. 515). Νόμος ἦν τοῖς ἀρχαίοις ἥρωσιν ἐπὶ τῷ θανάτῳ προσφιλοῦς προσώπου νὰ κείρωσι τὴν κόμην αὐτῶν οἱ ἐγγύτατα συγγενεῖς, ἢν ἀνῆρτων ἐπὶ τῶν παραστάδων τῆς αὐλείου θύρας, ὡς ἐν Ἀλκίτιδι στ. 98—ἐξ: «*πυλῶν πάροιθε δ' οὐχ ὁρῶ πηγαιῶν ὡς νομίζεται χέρνιβ' ἐπὶ φθιτῶν πύλαις, χαίτη τ' οὐτίς ἐπὶ προθύροις τομαῖος, ἀδὴ νεχύων πένθει πίτνει. . .*» Ὁ κατὰ τὸν θάνατον ἀπὼν συγγενής, ἐπανερχόμενος ἔκειρε τὴν κόμην του ἐπ' αὐτοῦ τοῦ τάφου. — μηλείου φόνου = σφραγιασθέντος ἀμνοῦ.

94—101. «*Παρ' Αἰσχύλῳ καὶ Σοφοκλεῖ ὁ Ὀρέστης εὐθύ πρὸς τὰς «Μυκῆνας πορεύεται, ὅπερ ἀπλού- «στερον καὶ φυσικώτερον ἦν. Παρ' «Εὐριπίδῃ ὁ Ὀρέστης δικαιολο- «γούμενος διὰ τὴν εἰς τοὺς ἀγροὺς «παρὰ τοῖς ὁρίοις τῆς περιοχῆς «Ἀργῶς περιπλάνησιν αὐτοῦ δύο «προβάλλει προφάσεις: βούλεται «ἐν ἄλλῃ, λέγει, χώρα νὰ σωθῇ ἂν*

ἀνεκαλύπτετο ὑπὸ τινος τῶν κα- «τασκόπων τοῦ Αἰγίσθου· ὡσαύτως «πειρᾶται νὰ εὕρῃ τὴν ἐν τοῖς ἀ- «γροῖς κατοικοῦσαν ἀδελφὴν του, «νὰ λάβῃ αὐτὴν συνεργάτιν τοῦ «φόνου, καὶ τὴν διάθεσιν τῶν πνευ- «μάτων ἐν τῇ πόλει τῶν Μυκηναίων «παρ' αὐτῆς νὰ μάθῃ». (Weil).

94. οὐ βαίνω πόδα (σύ- στοιχον ἀντικείμεν.) = δὲν εἰσέρχο- μαι. Συνήθεις αἱ φράσεις: βαί- νειν βάσιν, πόδα, ἐμβάινειν πόδα, ἐκβαίνειν πό- δα, ἐπεμβάινειν πόδα, ὅ- πως τό. πορεύεσθαι ὁδὸν κλ. Πρβλ. πολλαχοῦ τῆς προκειμ. τραγωδίας καὶ Ἰφ. ἐν Ταύρ. 649. «εἰς πάτραν ὅτι πόδ' ἐ- πεμβήσει». Ἡρακλ. 168 «εἰς ἄντλον ἐμβάσει πόδα». ὡσαυτ. 802. «ἐκβάς τεθρίπ- πων ὕλλος ἀρμάτων πό- δα». Κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν καὶ τὸ ἐν Ἰφ. Ταυρ. 409—410. «ἐπλευσαν ἐπὶ πόντια κύματα νάϊον ὄχημα». Προσθετέον καὶ τὸ σ. 139 τῆς πρ. τρ. «Ἀργεὶ κέλσας πόδ' ἁλάταν».

95. δυοῖν δ' ἄμιλλαν ξυν- τιθεῖς = δύο δὲ σκοποὺς προτι- θέμενος.

98—99. Ζητῶν τ' ἀδελ- φήν. Διὰ τῆς μετοχῆς σκοπὸς ὑπο- σημαίνεται. «Δύο σκοποὺς προτι- θέμενος ἔφθασα εἰς τὰ ὅρια τῆς

- ζευχθεῖσαν οἰκεῖν οὐδὲ παρθένον μένειν)
 ὥς συγγένωμαι καὶ φόνου συνεργάτιν 100
 λαβὼν τὰ τ' εἰσω τειχέων σαφῶς μάθω.
 Νῦν οὖν, "Εως γὰρ λευκὸν ὄμμ' ἀναίρεται,
 ἔξω τρίβου τοῦδ' ἔχνος ἀλλαξώμεθα.
 *Ἡ γάρ τις ἀροτῆρ ἢ τις οἰκέτις γυνή
 φανήσεται νῶν, ἦντιν' ἱστορήσομεν 105
 εἰ τοὺςδε ναίει σύγγονος τόπους ἐμή.
 'Αλλ' εἰσορῶ γὰρ τήν δε προσπόλων τινά,
 πηγαῖον ἄχθος ἐν κεκαρμένῳ κάρᾳ
 φέρουσαν· ἐζώμεσθα κἀκπυθώμεθα
 δούλης γυναικὸς. ἦν τι δεζώμεσθ' ἔπος 110
 ἐφ' οἷσι, Πυλάδῃ, τήνδ' ἀφίγμεθα χθόνα.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Συντείνειν ὦρα ποδὸς ὀρμάν· [Στροφή α'.]
 ὦ ἔμβρα ἔμβρα κατακλαίουσ'.

χώρας ταύτης, ἵνα εὐκολώτερον
 ἀναχωρήσω ἂν ἀνεκαλυπτόμην καὶ
 ἵνα ζητήσω τὴν ἐνταῦθα κατοι-
 κοῦσαν ἀδελφὴν μου». Σημειωτέον
 τὴν ποικίλην γραμματικὴν σύνθε-
 σιν: ἀφικόμεν ἔν' ἐκβάλλω
 ζήτων τ'. καὶ ἐν στ. 98
 —99: «φασὶ . . . ζευχθεῖ-
 σαν . . . οὐδὲ μένειν.

102. Λευκὸν ὄμμα = διότι
 τῆς Ἡοῦς ἢ λευκῆ ὄψις ἀνατέλ-
 λει. "Ομοίαι εἰσὶν αἱ φράσεις: Ἰφ.
 ἐν Αὐλ. 156 — ἐξ. λευκαίνει
 τόδε φῶς ἡδὴ λάμπουσ'
 'Ηώς». Τρωαδ. 848. «Λευκο-
 πτέρου ἁμέρας φέγγος». Αἶσχ.
 Περσ. 386. «Λευκόπω-
 λος ἡμέρα». Ἀγαμ. 668 «λευ-
 κὸν κατ' ἡμάρ».

103. ἀλλαξώμεθα = ἄς με-
 ταβάλλωμεν.

104—105. οἰκέτις = δούλη.
 ἱστορήσομεν: Ἐρωτήσο-
 μεν. Συχνάκις ἐπὶ τοιαύτης ση-

μασίας ἀπαντᾷ. Πρβλ. Ὅρεσ. 380
 «ὁ δ' εἴμ' Ὀρέστης, Μενέ-
 λεως, δν ἱστορεῖς». Σοφ. Τραχ. 403. «τόλμησον
 εἰπεῖν ὁ σ' ἱστορῶ».

110. δούλης γυναικὸς:
 Ὁ Ὀρέστης οὐδαμῶς ἀναγνωρίζει
 κατ' ἀρχὰς τὴν ἀδελφὴν του, τοῦτο
 μὲν διότι νήπιον ἔτι ἀπεχωρίσθη
 αὐτῆς, δοθεὶς τῷ Στροφίῳ ὅπως
 ἀποφύγη τὰς φονικὰς τοῦ Αἰγίσθου
 χεῖρας, τοῦτο δὲ διότι οὐδέποτε
 θὰ ἐπίστευεν ὅτι ἡ κόρη τοῦ Ἀ-
 γαμέμνονος εἰς τοσοῦτον θ' ἀφι-
 κνεῖτο ἐνδεΐας, κεκαρμένη τὴν κό-
 μην, εὐτελῆ τινα ἡμφιεσμένη καὶ
 ὑδροφοροῦσα. Εὐλόγως λοιπὸν εἰ-
 κάζει ταύτην δούλη γυναικί.

111—112. ἐφ' οἷσι = δι' ἐ-
 κεῖνα τὰ ὅποια. — Ἡ Ἡλέκτρα ὑ-
 δρευσαμένη ἐπανέρχεται θρηνω-
 δῶς ἄδουσα τὴν πρώτην στροφὴν,
 μεσφδὸν καὶ ἀντιστροφὴν, μεθ' ἣν
 καταθέτουσα τὴν λάγνην (στίχ.

ἰὼ μοῖμοι.

Ἐγενόμαν Ἀγαμέμνονος 115

[κούρα] κατέκέν με Κλυταιμνήστρα,

στυγνὰ Τυνδάρειω κούρα·

κιχλήσκουσι δέ μ' ἄθλίαν

Ἠλέκτραν πολιῆται.

Φεῦ φεῦ τῶν σχετλίων πόνων 120

καὶ στυγερᾶς ζ῏ας.

ᾠ πάτερ, σύ γ' ἐν Ἀῖδα

κεῖσαι, σᾶς ἀλόχου σφαγαῖς

Αἰγίσθου τ', Ἀγάμεμνον.

Ἴθι τὸν αὐτὸν ἔχειρς γόον, [Μεσσηδός]. 125

ἄναγε πολύδακρυν ἄδονάν.

Συντείνειν ὦρα ποδὸς ὀρμάν·

ὦ ἔμβα ἔμβα κατακλαίους·

140) ἵσταται κλαίουσα ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς αὐτῆς.— ὀρμάν = τὴν ταχύτητα.

114. ἰὼ : ἐπιφ. λύπης. Πρβ. Σοφ. Ἀντγ. 643. «ἰὼ δὲ στανος, ἰὼ τλήμων» Οἶδ. Κολ. ς. 149. «ἰὼ μοι, ἰὼ μοῖμοι (ὅπερ καὶ συνηθέστερον). Ἐπαναλαμβάνεται καὶ τρίς. Πρβ. Αἴσχ. Ικ. 118. «ἰὼ, ἰὼ, ἰὼ δυσάχκριτοι πόνοι».

122. σύ γ' ἐν Ἀῖδα: τοιάδε τις εἶνε ἡ ἔννοια: σκληρὰ εἶνε τὰ βάσανα καὶ μισητὴ ἡ ζωὴ, ἣν διέρχομαι· τοῦλάχιστον (γ') σὺ, ὦ πάτερ (εἶσαι μᾶλλον ζηλευτὸς ἐμοῦ διότι) εὐρίσκεισαι ἐν τῷ Ἀδῇ.

Ἐπειδὴ τὰ μελικά τῶν τραγωδιῶν ἄσματα τῶν δραματικῶν ποιητῶν ἀμαθία τῶν αντιγραφῶν τὰ μάλισα συνεχύθησαν καὶ τερατωδῶς παρεμορφώθησαν, δύσκολος ἐνίσταται ἀποβαίνει ἡ ἀκριβὴς ἀντίληψις αὐτῶν μεθ' ὅλας τὰς δυνατὰς τῆς αὐστηρᾶς κριτικῆς θεραπειάς. Πρὸς

ἀκοπωτέραν ἀντίληψιν αὐτῶν θὰ ἐρμηνεύωμεν ἐκάστοτε, τὸ ἐφ' ἡμῖν.—(112—124) «Καιρὸς νὰ ἐπισπεύσω τὴν ταχύτητα τῶν βημάτων μου· ὦ προχώρει, προχώρει ἄφθονα χύνουσα δάκρυα. Φεῦ, φεῦ! Ἐγεννήθην θυγάτηρ τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ μ' ἔτεκεν ἡ Κλυταιμνήστρα, ἡ μισητὴ τοῦ Τυνδάρειω κόρη. Ἠλέκτραν δέ μ' ὀνομάζουσι τὴν ταλαίπωρον οἱ συμπολιταί μου. Φεῦ φεῦ τῶν σκληρῶν βασάνων καὶ τῆς μισητῆς ζωῆς. Σὺ τοῦλάχιστον, ὦ πάτερ Ἀγάμεμνον, κεῖσαι ἐν τῷ Ἀδῇ ὑπὸ τῆς συζύγου σου καὶ τοῦ Αἰγίσθου φονευθεὶς.

125. ἔχειρς γόον, Ὡσαύτως λέγεται: ἔγειρειν γόον, θρηνον, μελεδήματα, κτύπον, οὔρον ἐπέων, λύρα ν κλπ.

126. ἄναγε πολύδακρυν ἄδονάν: Ὁ Εὐριπίδης ἐμμήθη τὸ ἐν Ἰλ. Ψ. 96. «ὁλοοῖο τεταρπόμεσθα γόοιο».

ἰὼ μοί μοι.

Τίνα πόλιν, τίνα δ' οἶκον, ὦ [Ἀντιστροφή α'.] 130

τλᾶμον σύγγονε, λατρεύεις

οἰκτρὰν ἐν θαλάμοις λιπῶν

πατρώοις ἐπὶ συμφοραῖς

ἀλγίσταισιν ἀδελφάν;

Ἔλθοις τῶνδε πόνων ἐμοὶ

135

τᾶ μελέα λυτῆρ,

ὦ Ζεῦ Ζεῦ, πατρί θ' αἱμάτων

οἰκτίστων ἐπίκουρος, Ἄρ-

γει κέλσας πόδ' ἀλάταν.

.....

[140'—141']

.....

[142'—148'].

130—131. τίνα.... λα-
τρεύεις: «Ἄν ἡ γραφή δὲν
«ἡλλοιώθη τὸ ῥῆμα λατρεύειν
«(=δουλεύειν) ἐκληπτέον ἐνταῦθα
«ἀντὶ τοῦ ἐν τῇ ξένη πλανᾶ-
«σθαι. Οἱ Ἕλληνες τὴν ἐξορίαν
«συγγενῇ τῇ δουλείᾳ ὑπελάμβα-
«νον. Ἐν ταῖς Φοινίσσαις στ. 391
«ὁ Πολυδεύκης εἰπὼν ὅτι ὁ ἐξό-
«ριστος «οὐκ ἔχει παρρη-
«σίαν» ἡ Ἰοκάστη ἀποκρίνεται
«δούλου τόδ' εἶπα, μὴ λέ-
«γειν ἄτις φρονεῖ». [Weil.]
Περὶ τῆς μετ' αἰτίας συντάξεως
τοῦ λατρεύειν πρβλ. Ἰφ. ἐν
Ταυρ. 1115—ἐξ. «παῖδ' Ἀγα-
μεμνονίαν λατρεύω, βω-
μοὺς δ' ἐλλήνοθύτας».

133—134. πατρώοις ἐπὶ
συμφοραῖς. Ἡ ἐπὶ τὸν οὐ-
πὸν σημαίνει. Πρβλ. Ὀμ. Ἰλ. Ψ.
574. «ἐς μέσον ἀμφοτέροισι
δικάσετε, μὴ δ' ἐπ' ἄρωγῃ»
Σοφ. Φιλ. 50. «ἐφ' οἷς ἐλήλου-
θας. Πρβλ. καὶ στ. 111 τῆς
προκ. τραγ.

137—138. ὦ Ζεῦ Ζεῦ. Ἡ
Ἠλέκτρα ἐπικαλεῖται μὲν τὸν Δία

τιμωρὸν τοῦ φόνου, ποθεῖ δὲ τὸν
Ὀρέστην ἵν' ἀπαλλάξῃ αὐτὴν τῶν
βασάνων. — θ': ἐνοῖ τὸ λυτῆρ
καὶ ἐπίκουρος εἰ καὶ τὰ ἐπί-
θετα δὲν ἀποδίδονται τῷ αὐτῷ οὐ-
σιαστικῷ. — αἱμάτων = τοῦ φό-
νου. — ἐπίκουρος = τιμωρός.
Πρβλ. Σοφ. Οἶδ. Τυρ. 496. «Λα-
βδ ακίδαις ἐπίκουρος ἀδή-
λων θανάτων». Εὐρ. Ἰφ. ἐν
Αὐλ. 1027. «ἐλθοῦσαν εὐρεῖν
σὴν χεῖρ' ἐπίκουρον κακῶν».

139. κέλσας: τὸ προκείμενον
ῥῆμα κυρίως λαμβάνεται ἐπὶ τῆς θα-
λασσίας ὁδοῦ· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς τῆς
ξηρᾶς. Πρβλ. Αἰσχ. Ἰκ. 15. «κέλ-
σας δ' Ἀργούς γαῖαν». 326
«ἐς Ἀργούς κέλσειν». (125—
139). — Ἐλα τὸν αὐτὸν θρῆνον (ἐν
τῷ αὐτῷ τόνῳ τὸν θρῆνον) ἄρχισε,
ἄρχισε πάλιν τὴν ἐν πολλοῖς δα-
κρύοις ἀπόλαυσιν. Καίρως νὰ ἐπι-
σπεύσω τὴν ταχύτητα τῶν βημά-
των μου. Ὡ προχωρεῖ, προχωρεῖ
ἄφθονα χύνουσα δάκρυα· φεῦ φεῦ.
Κατὰ τίνα πόλιν, ποῖον δ' οἶκον,
ὦ ταλαίπωρε ἀδελφεῖ δουλεύεις, πα-
ραιτήσας τὴν ἀξίαν ἐλέους ἀδελ-
φὴν εἰς τοὺς πατρικοὺς θαλάμους

Θές τόδε τεῦχος ἐμᾶς ἀπὸ κρατὸς ἐ- [Στροφή β'.] 140
 λουῖς, ἵνα πατρὶ γόους νυχίους
 ἐπορθρεύσω.

Ἰαχάν, Ἀῖδα μέλος
 κάτω γᾶς ἐνέπω γόους, πάτερ, σοί,
 οἷς αἰεὶ τὸ κατ' ἄμαρ 145
 δάπτομαι, κατὰ μὲν φίλαν
 ὄνυχι τεμνομένα δέραν,
 χέρα τε κρᾶτ' ἐπὶ κούριμον
 τιθεμένα θανάτῳ σῶ.

Ἔξ, δρύπτε κάρα· [Μεσφδός] 150
 οἷα δέ τις κύκνος ἀχέτας

ἵνα ὑποφέρῃ τὰς ὀδυνηροτάτας συμφοράς; Εἴθε νὰ ἔλθῃς εἰς ἐμὲ τὴν δυστυχῇ νὰ μ' ἀπαλλάξῃς τῶν βασάνων τούτων, καὶ σὺ, ὦ Ζεῦ, (νὰ ἔλθῃς) βοηθὸς τῷ πατρὶ τιμωρῶν τὸν ἀθλιέστατον φόνον, φέρων εἰς τὸ "Ἄργος πολυπλάνητον πόδα.

143. Ἰαχάν: Ὁ Ναύκιος (Εὐριπίδ. μελετ. I, σελ. 111) διδάσκει ὅτι ἡ παραλήγουσα τῆς λέξεως ταύτης παρὰ τραγικοῖς εἶνε μακρά· ἐπομένως περιττὴ ἡ ἐτέρα ἐκφορά ἰακχή, ἣν τινες ἐν τοῖς χορικοῖς τῶν τραγικῶν θέλουσιν. Ὁ Εὐριπίδης αὐτὸς ἐν Φοινίσσαις στ. 1040—ἐξ. (ἂν τὸ χωρίον ἔχῃ ὠγιῶς) ἐπέξηγεῖται τὴν σημασίαν τῆς λέξεως. «ἰαχὰ στεναγμὸς ἦν ὁμοίος» — Ἀῖδα μέλος = νεκρικὸν ᾄσμα (μοιρολόγι). Πρβλ. ἱπ. 773. «Ἀῖδου μολπὰς». 146—147. κατὰ. . . τεμνομένα· τμησίς. — χέρα τε. . . τεμνομένα. Καὶ σήμερον ἐτι αἱ χωρικά γυναικες κλαίουσιν ἐπὶ τῷ νεκρῷ οὐ μόνον ἀποτίλλουσι τὴν κόμην ἀλλὰ καὶ τὰς παρεῖδας διὰ τῶν ὀνύχων κόπτουσι, καὶ τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τιθεῖσι συμπεπλεγμένοις δακτύλοις οὕτως ὥστε αἱ παλάμαι

νὰ ὧσιν ἐστραμμέναι πρὸς τὸν οὐρανόν· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐξαιρετικῶς ὀλοφύζουσιν = κούριον — κεκαρμένην. Πρβλ. Τρῳάδ. 279. «ἄρασσε κρᾶτα κούριμον». — Θανάτῳ σῶ = ἐπὶ τῷ σῶ θανάτῳ. Πρβ. τὸ ὑπὸ Σειδλήρου παρατιθέμενον Αἰσχ. Χοηφ. 51. «Δεσποτῶν θανάτοισι». — (140 — 149). Καταβίβασε τὸ ἀγγεῖον τοῦτο ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μου λαβοῦσα, ἵνα νυχίους θρήνους πρὸς τὸν πατέρα μου λίαν πρῶτ' (βεβιασμένη ἐρμηνεία) ἀποτείνω. Ὀλοφυρμούς, ᾄσμα νεκρικόν, πρὸς τὴν γῆν θρήνους σοὶ ψάλλω, ὦ πάτερ, δι' ὧν πάντοτε καθ' ἐκάστην ἡμέραν βασανίζομαι, κατακόπτουσα διὰ μὲν τῶν ὀνύχων τὸν λαιμόν μου καὶ θέτουσα τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς κεκαρμένης κεφαλῆς διὰ τὸν θάνατόν σου.

150. δρύπτε = καταμάδει. πρβ. Ὅμ. Ὀδ. β. 153. «δρυψαμένῳ δ' ὀνύχεσι παρειάς». Εὐρ. Ἑκάβ. 652—ἐξ: «πολὶόν τ' ἐπὶ κρᾶτα μάτηρ. . . τίθεται χέρα δρύπτεται τε παρειάν». Ξενοφ. Κυρ. 1, 3, 13. «αἱ γυναῖκες ἀναβοήσασαι ἐδρύπτοντο».

ποταμίους παρὰ χεύμασιν
πατέρα φίλτατον ἀνακαλεῖ,
δλόμενον δολίοις βρόχων
ἔρκεσιν, ὥς σὲ τὸν ἄθλιον, 155
πάτερ, ἐγὼ κατακλαίομαι,
λουτρά πανύσταθ' ὕδρανάμενον χροῖ, [Ἀντιστροφή β'].
δροίτα ἐν οἰκτροτάτῃ θανάτου.

Ἰὼ μοί μοι.
πικρᾶς μὲν πελέκεως τομᾶς, 160
πικρᾶς δ' ἐκ Τροίας ὁδοῦ [βουλᾶς], πάτερ, σᾶς.
Οὐ μή τρῃσι γυνή σε
δέξαι, οὐ στεφάνοις ἔπι,
ξίφεσι δ' ἀμφιτόμοις λυγρὰν
Αἰγίσθου θεμένα λαβάν 165
δόλιον ἔσχεν ἀχοίταν.

157. λουτρά... χροῖ. Ταύ-
τὰ ὁ Εὐριπίδης ἐπαναλαμβάνει καὶ
ἐν Ὁρεστ. 366—367: «Μενέ-
λαε, κεῖται σὸς κασίγνη-
τος θανὼν, λουτροῖσιν ἀλό-
χου περιπεσὼν πανυστά-
τοις», καὶ ὁ Αἰσχ. (Ἀγαμ. 1108)
λέγει: «τὸν ὁμοδέμνιον πό-
σιν λουτροῖσι φαιδρύνασα»

158. δροίτα = ἐν τῷ λουτρῇ.
Πρβλ. Αἰσχ. Εὐμ. 633. «δροίτη
περῶντι λουτρά». Ἐν τῷ Ἀ-
γαμ. 1521 τίθεται ἐπὶ τῆς σημα-
σίας τοῦ σορὸς, νεκροθήκη.
Ἀπαντᾷ καὶ γραφὴ δρύτη ἐκ
τοῦ δρῦς.

160—161. Ὁ Weil τοὺς δύο
τούτους στίχους παραβάλλει πρὸς
τοὺς στ. 194—ἐξ τῆς Σοφοκλείου
Ἠλέκτρας: «οἰκτρά μὲν νό-
στοις αὐδᾶ, οἰκτρά δ' ἐν
χοίταις πατρώαις ὅτε οἱ
παγχάλκων ἀνταῖα γενύ-
ων ὠρμάθη πλαγὰ».

162. οὐ μή τρῃσι... στε-
φάνοις ἔπι: Τοὺς νικῶντας ἐκ

πολέμου ἐπιστρέφοντας δαφνίοις
στεφάνοις ἔσπερον καὶ μίτραις. Μί-
τρα ἦτο στέφανος ὑπὸ τῶν Ἀσια-
τίδων γυναικῶν φορούμενος, ἀλλὰ
καὶ ὑπὸ τῶν Ἑλληνίδων. Πρβλ.
Εὐρ. Βακχ. 1113. «μίτραν κό-
μας ἄπο ἔρριψαν». Ἐκαβ.
924. «πλόκαμον ἀναδέτοις
μίτραισιν ἔρρυθμιζόμεν».

164—166. Σύνταξον: θεμένα
δὲ ἀμφιτόμοις ξίφεσι λυ-
γρὰν λαβάν Αἰγίσθου ἔ-
σχε δόλιον ἀχοίταν. Τὸ
ἀντιθ. δ' ἀντιτίθεται τῷ: οὐ σ'
ἐδέξατο. — (150—165).

Ἦ ἔ! τίλλε τὴν κόμην· καθὼς
δὲ τις κύκνος ψάλτης πλησίον ποτα-
μίων ῥοῶν μεγαλοφώνως κράζει τὸν
φίλτατον πατέρα του, συλληφθέντα
εἰς τὰ δολερὰ τῶν βρόχων συμ-
πλέγματα, οὕτω σὲ τὸν δυστυχῆ
πάτερ, ἐγὼ θρηνῶ, λουσθέντα τὰ
πανύστατα λουτρά ἐν τῷ οἰκτρο-
τάτῃ θανατηφόρῳ λουτρῇ. Φεῦ,
φεῦ, πόσον πικρὰ ἦτο ἡ τομὴ τοῦ
πελέκεως, πόσον δυστυχὴς σοὶ ἐγέ-

ΧΟΡΟΣ

Ἄγαμέμνωνος ὦ κόρα, [Στροφή].
 ἦλυθον, Ἥλέκτρα, ποτὶ σὺν αὐλὰν ἀγρότειραν.
 Ἔμολέ τις ἔμολεν ἀνὴρ γαλακτοπότας
 Μυκηναῖος οὐριβάτας. 170
 ἀγγέλλει δ' ὅτι νῦν τριταί-
 αν καρύσσουσιν θυσίαν

νετο, ὦ πάτερ, ἡ ἐκ τῆς Τροίας, ἐπ' ἀνοδός σου. Ἡ γυνή σου δεξαμένη δὲν σ' ἔσπεψε μὲ μίτραις, δὲν σ' ἔσπεψε μὲ στεφάνους, ἀλλὰ προσαρμόσασα εἰς τὸ δίστομον ζῆφος τὴν μισητὴν τοῦ Αἰγίσθου χεῖρα ἔλαβε κακοῦργον σύζυγον.

167. πάροδος. Ὁ χορὸς, ὡς καὶ ἐν τῇ ἀναλύσει εἴπομεν, ἀποτελεῖται ἐκ χωρικῶν γυναικῶν. Ὅτε ὁ Λύσανδρος ἐκυρίευσεν τῷ 404 π. Χ. τὰς Ἀθήνας ἀπεφάσισε τῇ εἰσηγήσει τινὸς τῶν συμμάχων νὰ κατασκάψῃ καὶ ἀνδραποδίσῃ αὐτήν. Ἐν συμποσίῳ ὅμως ὑπ' αὐτοῦ δοθέντι τοῖς συμμάχοις ἡγεμόσιν εἷς τῶν συμποτῶν ἐν εὐθυμίᾳ διατελῶν ἔψαλε τὴν πάροδον τῆς Εὐριπίδου Ἥλέκτρας, ἣν οἱ νικηταὶ ἀκούσαντες καὶ ἀναμνησθέντες τῆς τε μοίρας τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἀγαμέμνωνος καὶ τῆς ἀρχαίας δόξης τοῦ ἄστεος τῶν Ἀθηνῶν, μετεμелήθησαν διὰ τὴν ἄδικον αὐτῶν ἀπόφασιν. Πρβλ. Πλούτ. βίος Λυσάνδ. 14. «εἴτα μέντοι συνουσίας γενομένης τῶν ἡγεμόνων καὶ παρὰ πότον τινὸς Φωκίων ἄσαντος ἐκ τῆς Εὐριπίδου Ἥλέκτρας τὴν πάροδον, ἥς ἡ ἀρχὴ — Ἀγαμέμνωνος, ὦ κόρα, ἦλυθον, Ἥλέκτρα, ποτὶ σὺν ἀγρότειραν αὐλὰν — πάντας ἐπικλασθῆναι καὶ φανῆναι σχέτλιον ἔργον τὴν οὕτως εὐκλεᾶ καὶ

τοιούτους ἄνδρας φέρουσαν ἀνερεῖν καὶ διεργασασθαι πόλιν».

168. ἀγρότειραν: τὸ συγκριτ. ἀντὶ τοῦ θετικοῦ. Οὕτω καὶ ὁ Ὅμηρος ἐν Ἰλ. Α. 32. «σάωτερος ὡς κενέηαι». Ὀδυσ. Ζ. «μετ' ἀγροτέρας ἐλάφους».

170 — 172. οὐριβάτας = ὁ διὰ τῶν ὁρέων βαίνων. — τριταίαν. = μετὰ τρεῖς ἡμέρας — καρύσσουσι = διὰ τοῦ κήρυκος ἀγγέλλουσι. — θυσίαν πρόκειται περὶ τῆς ἐν Ἀργεὶ ἐορτῆς τῆς πολιούχου Ἡρας, ἣν Ἡρατῆα ἐκάλουν. Κατὰ τὴν ἐορτὴν ταύτην ἡ τῆς θεοῦ ἱέρεια ἐποχουμένη ἐφ' ἀμάξης, ὑπὸ δύο λευκῶν ταύρων συρομένης, προὔπεμπετο ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐν πομπῇ ἔξω τῆς πόλεως ἐπὶ λόφου, ὅπου τὰ ἐκατόμβαια ὤφειλε νὰ θύσῃ. Ἀπεῖχε δὲ τὸ ἱερὸν τῆς Ἡρας τεσσαράκοντα πέντε σταδίους ἀπὸ τῆς πόλεως, καθ' Ἡρόδοτον 1.33. Ἡ Ἡρα, ὡς γνωστόν, ἐλατρεύετο πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἐξαιρέτως ὅμως ἐν Σάμῳ, ὅπου ὁ περίφημος αὐτῆς ναὸς, Ἡρατῆος, καλούμενος, ἀλλὰ μάλιστα ἐν Ἀργεὶ, ὅπερ μετὰ τὴν Σπάρτην καὶ Μυκῆνας, πλέον ἡγάπα καὶ ἀφ' οὗ Ἀργεῖα ἐκλήθη. Πρβλ. Ὀμ. Ἰλ. Δ. 51—52. «ἢ τοι ἐμοὶ τρεῖς μὲν πολὺ φίλταται εἰσὶ πόλεις, Ἀρ-

Ἄργεῖοι, πᾶσαι δὲ παρ' Ἡ-
ραν μέλλουσιν παρθενικαὶ στείχειν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οὐκ ἐπ' ἀγλαΐαις, φίλαι. 175

θυμὸν οὐδ' ἐπὶ χρυσεῖς
ὄρμοις ἐκπεπόταμαι
τάλαιν', οὐδ' ἰστᾶσα χοροὺς
Ἄργεῖαις ἅμα νύμφαις
εἰλικτὸν κρούσω πόδ' ἐμόν. 180

Δάκρυσι νυχεύω, δακρύων δέ μοι μέλει
δειλαίᾳ τὸ κατ' ἅμαρ.
Σκέψαι μου κόμαν πιναρὰν
καὶ πέπλων τρύχη τάδ' ἐμῶν,
εἰ πρόποντ' Ἀγαμέμνωνος 185

γος τε Σπάρτη τε καὶ εὐ-
ρυάγυια Μυκλήνη».

174. παρθενικαὶ = παρθέ-
νοι, ἐξυπακουμένης τῆς λέξεως
νεάνιδες, ἣν παρ' Ὀμ. Ὀδ. κ.
20 ἀπαντῶμεν. «Παρθενικῇ
εἰκυῖα νεάνιδι».

175—177. οὐκ... ἐκπεπό-
ταμαι. ἐκ ῥήμ. ἰων. ἐκποτέ-
ομαι. = ἡ καρδία μου δὲν πετᾷ
πρὸς τὰς ἡδονάς. Πρβλ. Θεοκρ.
εἰδ. 2. 19. «πᾶ τὰς φρένας
ἐκπεπότασαι; Ὁ Weil πα-
ρατίθησι καὶ τὰ ἐξῆς χωρία: Ἀρι-
στοφ. Ορν. 1444. «Ὁ δέ τις
τὸν αὐτοῦ φησιν ἐπὶ τρα-
γῳδίᾳ Ἀναπτερῶσθαι καὶ
πεποτησθαι τὰς φρένας.
ὕπὸ γὰρ λόγων ὀνοῦς τε
μετεωρίζεται, ἐπαίρεται
τ' ἀνθρώπος».

178. οὐδ' ἰστᾶσα χοροὺς.
Πρβλ. Ἰφ. ἐν Αὐλίδι 676. «Στή-
σομεν ἄρ' ἅμφι βωμόν, ὧ πά-
τερ, χοροὺς;» Ἰφιγ. ἐν Ταυρ.
1143. «χοροὺς δ' ἰσαίην».
Ἀλκ. 1155. «χοροὺς... ἰσάναι...»

180. εἰλικτὸν... ἐμόν. πρβ.
Ἰφ. ἐν Αὐλ. 1041. «χρυσεοσάν-
δαλον ἵχνος ἐν γᾶ κρού-
ουσαι». καὶ 1158. «εἰλισσό-
μεναι (κύκλια) κόραι».

181. νυχεύω. Τὸ ῥῆμα ἀ-
παντᾷ ἐνταῦθα μόνον καὶ ἐν Ρησ.
520. «χῶρον ἔνθα χρήσρα-
τὸν τὸν σὸν νυχεύσαι». ὡ-
σαύτως παρ' Ἀθην. 15,683. «ἐσ-
πέριος νύμφαισιν Ἰαονί-
δεσσι νυχεύσων». — μοὶ
μέλει = μοὶ εἶνε μέλημα, φροντίς.
καὶ προσωπικῶς. Ὀμ. Ὀδυσ. Σ.
19. ὃς πᾶσι δόλοισιν ἀν-
θρώποισι μέλω».

185. τρύχη Ἡ Ἥλεκτρα φο-
ρεῖ ῥάκη, οὐχὶ διότι εἰς τοσοῦτο
χρείας ἀφίκετο (σ. 57.) ἀλλ' ἵνα
ἐκδηλώσῃ τὸ πένθος αὐτῆς ἐπὶ τῷ
θανάτῳ τοῦ πατρὸς, ὅπερ συνή-
θως οὕτως ἐξεδηλοῦτο διὰ τῆς εἰς
ῥάκη μεταβολῆς τῶν ἐνδυμάτων.
Πρβλ. Φοινισ. 325.

186. πρόποντ' (α). Πρβλ.
Ἀλκιβ. 512. «Τί χρῆμα κουρᾷ
τῇδε πενθίμῳ πρόπει»;

κούρα ἵσται βασιλεία
 Τροίᾳ θ' ἃ τοῦμοῦ πατέρος
 μέμναται ποθ' ἄλοῦσα.

ΧΟΡΟΣ

Μεγάλα θεός· ἄλλ' ἴθι, [Ἀντιστροφῇ]. 190
 καὶ παρ' ἐμοῦ χρῆσαι πολύπηνα . . φάρεα δῦναι
 χρύσεά τε χάρισι προθήματ' ἀγλαίας.
 Δοκεῖς τοῖσι σοῖς δακρύοις,
 μὴ τιμῶσα θεοὺς, κρατή-
 σειν ἐχθρῶν; οὔτοι στοναχαῖς, 195
 ἄλλ' εὐχαῖσι θεοὺς σεβί-
 ζουσ' ἔξεις εὐαμερίαν, ὦ παῖ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οὐδείς θεῶν ἐνοπὰς κλύει
 τᾶς δυσδαίμονος ἐκ παλαι-
 ῶν πατρὸς σφαγιασμῶν. 200

188—189. Τροίᾳ θ' . . . ἃ -
 λοῦσα. Πρβλ. τὸ ὑπὸ Weil πα-
 ρατιθέμενον Αἰσχ. Περ. 286. «Στυ-
 γνᾶν γ' Ἀθανᾶν δαΐους
 Μεινῆσθαί τοι πάρα, ὡς
 Περσίδων πολλὰς μάταν
 Εὐνιδας ἔκτισσαν ἡδ' ἄ-
 νάνδρους». — (167—189). Ἥλ-
 θον, ὦ κόρη τοῦ Ἀγαμέμνονος Ἥ-
 λεκτρα, πρὸς τὴν ἀγροτικὴν αὐλήν
 σου. Ἥλθες τις ἦλθεν ἀνὴρ γα-
 λακτοπότης ἐκ Μυκηνῶν ποιμὴν
 ἀγγέλει δὲ νῦν ὅτι οἱ Ἀργεῖοι διὰ
 τῶν κηρύκων ὀρίζουσι μετὰ τρεῖς
 ἡμέρας ἑορτήν, πᾶσαι δ' αἱ παρθέ-
 νοι μέλλουσι νὰ πορευθῶσι πρὸς τὸν
 ναὸν τῆς Ἥρας. — Ἥλ. Ἡ καρδιά
 μου, ὦ φίλοι, δέν πετᾷ οὔτε πρὸς
 ἡδονὰς οὔτε πρὸς χρυσᾶ κοσμή-
 ματα, ἢ δυστυχίης, οὔτε χοροστα-
 τοῦσα θὰ σύρω εὐπεριστρόφως τὸν

πόδα μου ὁμοῦ μὲ τὰς Ἀργείας
 παρθένους. Κλαίουσα τὴν νύκτα
 διέρχομαι, τὰ δάκρυα δὲ καθ' ὅλην
 τὴν ἡμέραν εἶνε εἰς ἐμὲ τὴν τα-
 λαίπωρον μέλημα. Παρατήρησε
 τὴν πιναρὰν μου κόμην καὶ τὰ ῥά-
 κη ταῦτα τῶν πέπλων μου ἐὰν ἦνε
 πρέποντα τῇ βασιλόπαιδι τοῦ Ἀ-
 γαμέμνονος καὶ τῇ Τροίᾳ, ἣτις ἐν-
 θυμεῖται τὸν πατέρα μου ἀλωθεῖσά
 ποτε ὑπ' αὐτοῦ.

190—191. Μεγάλα θεός:
 ἐννοεῖ τὴν Ἥραν. — καὶ παρ' . .
 δῦναι. «*pallia utenda ac-
 cipe quae induas* Χρῆ-
 σον *est da mutuo, χρῆσαι
 mutuo accipe*». (Σειδῆλης).

199—200. ἐκ παλαιῶν πα-
 τρὸς σφαγιασμῶν. Καλεῖ τὸν
 σφαγιασμὸν τοῦ πατρὸς παλαιόν,
 διότι διεπράχθη ἐν μεμακρυσμένη

Οἷμοι τοῦ τε καπφθιμένου
τοῦ τε ζῶντος ἀλάτα,
ὅς που γὰν ἄλλαν κατέχει
μέλεος ἀλαίνων ποτὶ θῆσαν ἐστίαν,
τοῦ κλεινοῦ πατρός ἐκφύς.

205

Αὐτὰ δ' ἐν χερνῇσι δόμοις
ναίω ψυχὰν ταχομένα
δωμάτων πατρώων φυγὰς,
οὐρείας ἄν' ἐρίπνας.

210

Μάτηρ δ' ἐν ἰλέκτροις φονίοις
ἄλλω σύγγαμος οἰκεῖ.

ΧΟΡΟΣ

Πολλῶν κακῶν Ἑλλήσιν αἰτίαν ἔχει
σῆς μητρὸς Ἑλένη σύγγονος δόμοις τε σοῖς.

ἐποχῇ ἐκείνης, ἵκαθ' ἦν ἐκτυλίσσε-
ται τὸ δράμα ἐν Ἀργεῖ.

205. Θῆσαν = δουλικήν. πρβ.
Ἀλκ. 2. «ἐν οἷς ἔτλην ἐγὼ
θῆσαν τράπεζαν αἰνέ-
σαι».

207. αὐτὰ = μόνη. — ἐν χερ-
νῇσι δόμοις = εἰς πτωχικὴν
καλύβην. Ὁ Ἀριστοτέλης (πολ. 3,
4) ἐρμηνεύει τὸ ἐπίθετον: «χερ-
νῆτες εἰσιν, ὥσπερ σημαί-
νει καὶ τοῦ νομ' αὐτοῦς,
οἱ ζῶντες ἀπὸ τῶν χει-
ρῶν».

210. ἐρίπναις. ἐρίπνη = βρά-
χος ἁπορρώξ: ἐν δὲ ταῖς Φοινί-
σαις (σ. 1168) σημαίνει τὰ ἄκρα
τῶν ἐπάλξεων. — (190—212). Χορ.
Ἡ Ἥρα εἶνε μεγάλη θεός· ἀλλ'
ἔλα, ἔλάβε καὶ παρ' ἐμοῦ νὰ ἐνδυ-
θῇς πολυῦπαντα ἐνδύματα (χλανί-
δας) καὶ κοσμήματα χρυσᾶ... ἔν'
αὐξήσης τὴν καλλονήν σου. Νομί-
ζεις ὅτι διὰ τῶν δακρύων σου τού-
των, ἂν δὲν τιμᾷς τοὺς θεοὺς, θὰ
καταβάλῃς τοὺς ἐχθρούς σου; ὅχι
μὲν στεναγμούς ἀλλὰ μ' εὐχὰς, σε-
βομένη τοὺς θεοὺς, θὰ λάβῃς εὐτυ-

χίαν, ὦ κόρη. Ἡλέκ. Οὐδεὶς τῶν
θεῶν εἰσακούει τοὺς θρήνους τῆς
δυστυχοῦς ἀπὸ τῆς μεμακρυσμένης
ἐκείνης ἐποχῆς, ἀφ' ἧς ἐσφαγιάσθη
ὁ πατήρ μου. Ἀλλοίμονον καὶ διὰ
τὸν φονευθέντα (πατέρα μου) καὶ
διὰ τὸν πολυπλάνητον ἂν ζῇ (ἀ-
δελφόν μου), ὅστις εἰς ἄλλην δια-
μένει γῆν ὁ ταλαίπωρος περιπλα-
νώμενος περὶ δουλικήν τράπεζαν
ἐνῶ ἐγεννήθη ἐκ τοῦ ἐνδόξου ἐκεί-
νου πατρός. Μόνη δὲ ἐντὸς εὐτε-
λοῦς καλύβης κατοικῶ φθίνουσα
τὴν ψυχὴν, ἐξόριστος τῶν πατρι-
κῶν δωμάτων, κατὰ τοὺς ὄρεινους
βράχους. Ἡ δὲ μήτηρ μου εἰς φονι-
κὴν κλίνην σύντροφος ἄλλου μένει.

213. αἰτίαν ἐχει = παρέχει
αἰτίαν. Οὕτω ἐν τῇ ἑλλην. γλώσσῃ
λέγεται: ἔχειν βοήν, κανα-
χὴν, διάνοιαν, δίχην, ἔγ-
κλημάτινι, ἐλπίδα, ἐπι-
θυμίαν, ἐπιμέλειαν, ἔρευ-
ναν, ἔρωτα, ἥσυχίαν, κό-
τον, ὀργήν, ἔλεον, λιτάς-
τινι, μελεδήματα, μέμψιν,
μομφήν, μνείαν, μνήμην,
οἶκτον κλπ. Ἐπεισόδιον α'.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οἶμοι, γυναῖκες, ἐξέβην θρηνημάτων. 215
 Ξένοι τινὲς παρ' οἶμον οἷδ' ἐφεστίους
 εὐνάς ἔχοντες ἐξανίστανται λόχου·
 φυγῇ σὺ μὲν κατ' οἶμον, εἰς δόμους δ' ἐγὼ
 φῶτας κακούργους ἐξαλύζωμεν ποδί.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Μέν', ὦ τάλαινα· μὴ τρέσης ἐμὴν χέρα. 220

ΗΛΕΚΤΡΑ

ᾠ Φοῖβ' Ἀπολλων, προσπίτνω σε μὴ θανεῖν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἀλλους κτάνοιμι μᾶλλον ἐχθίους σέθεν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἀπελθε, μὴ ψαῦ' ὦν σε μὴ ψαύειν χρεών.

215. ἐξέβην θρηνημάτων = ἀπεσπᾶσθην τῶν θρήνων μου. — παρ' οἶμον = πλησίον τῆς πεπατημένης ὁδοῦ. — εὐνάς ἔχοντες = καθήμενοι.

218—219. φυγῇ. τροπ. ἐπίρ. = φεύγουσαι — κατ' οἶμον = ἐκ τοῦ ἀντιθέτου τῆς ὁδοῦ. — ποδί. πλεονασμός. Πρβλ. Ὅρ. 1468. «φυγῇ δὲ ποδί τὸ χρυσεόσανδαλον ἵχνης ἐφερεν.

220. Τῆς Ἥλέκτρας εἰς φυγὴν τραπέισης δράττεται ἀπὸ τοῦ βραχίονος ὁ Ὅρεστής. Πρὸ τῆς εἰσόδου ἐκάστης οἰκίας ἱδρυτο συνήθως ἀγαλμάτιόν τι ἢ συμβολικὴ τις παράστασις τοῦ Ἀπόλλωνος, ὃν θυραῖον, προστατευτήριον,

ἀγυιάτην, ἀγυιέα ἐκάλουν. Πρβλ. Φοινισ. 631: «Καὶ σὺ, Φοῖβ' ἄναξ Ἀγυιεύ, καὶ μέλαθρα χαίρετε». Ὡσαύτ: Σοφ. Ἠλ. 637. Αἰσχ. Ἀγ. 1081. Μέχρι τῆς εἰσόδου τῆς καλύβης προφθάσασα ἡ Ἥλέκτρα γονυπετεῖ πρὸ τοῦ ἐκεῖ ἱδρυμένου ἀγαλματίου, οὗτινος ἐπικαλεῖται τὴν ἀρωγὴν.

221. προσπίτνω = γονυπετῆς ἱκετεύω. Πρβλ. Σοφ. Φιλοκ. 483. «προσπίτνω σε γόνασι» Ἥλεκ. 445. «γονυπετεῖς ἔδρας προσπίτνω σε». — σέ = τὸν θεόν.

223. ἀπελθε... χρεών. Πρβ. Ἰππολ. 606. «οὐ μὴ προσοίσεις χεῖρα μηδ' ἀψήπέπλων;»

ΟΡΕΣΤΗΣ

Οὐκ ἔσθ' ὅτου θίγοιμ' ἄν ἐνδικώτερον.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Καὶ πῶς ξιφήρης πρὸς δόμους λοχᾶς ἐμοῖς; 225

ΟΡΕΣΤΗΣ

Μείνας' ἄκουσον, καὶ τάχ' οὐκ ἄλλως ἐρεῖς.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἔστηκα· πάντως δ' εἰμὶ σή· κρείσσων γὰρ εἶ.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἦκω φέρων σοι σοῦ κασιγνήτου λόγους.

ΗΛΕΚΤΡΑ

ᾠ φίλτατ', ἄρα ζῶντος ἢ τεθνηκότος;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ζῇ· πρῶτα γάρ σοι τάγθ' ἀγγέλλειν θέλω. 230

ΗΛΕΚΤΡΑ

Εὐδαιμονίοις, μισθὸν ἡδίστων λόγων.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Κοινῇ δίδωμι τοῦτο νῶν ἀμφοῖν ἔχειν.

224—225. ἐνδικώτερον = εὐλαβέστερον. τὸ συγκριτικὸν ἅπαντ' παρ' Εὐριπίδῃ ἐνταῦθα μόνον καὶ ἐν Ἡρακλ. 543. «ἀλλ' ἢ γένοιτ' ἄν ἐνδικωτέρως φράσω». — καὶ πῶς = καὶ διατὶ λοιπόν.

231. εὐδαιμονίης: ἀμίμητος εὐχή.— μισθὸν = ὡς ἀμοιβήν· κατὰ παράθεσιν προσδιορισμός. Ὅμοιοι παραθ. προσδ. ἀπαντῶσι συχνότατα παρὰ πᾶσι τοῖς

Ἑλλήσι συγγραφεῦσι. Πρβλ. Ἰφ. ἐν Αὐλ. 274. «τὰν γυναικεῖον ὄψιν ὁμμάτων ὡς πλήσαιμι, μείλινον ἄδονάν». Ὅρεσ. 1105. Ἐλένην κτάνωμεν, Μενέλεω λύπην πικράν».

232. τοῦτο: «ἤγουν τὸ εὐδαιμονεῖν» (Σχολιαστής). Πρβλ. Ἰφ. ἐν Αὐλ. 641. «τὸ δ' ἴσον ὑπὲρ ἀμφοῖν λέγεις».

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ποῦ γῆς ὁ τλήμων τλήμονας φυγὰς ἔχων;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Οὐχ ἓνα νόμιζων φθείρεται πόλεως τόπον.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οὐ που σπανίζει τοῦ καθ' ἡμέραν βίου; 235

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἔχει μὲν, ἀσθενῆς δὲ δὴ φεύγων ἀνὴρ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Λόγον δὲ δὴ τίν' ἦλθες ἐκ κείνου φέρων;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Εἰ ζῆς, ὅπως τε ζῶσα συμφορᾶς ἔχεις.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οὐκοῦν ὁρᾶς μου πρῶτον ὡς ζηρὸν δέμας.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Λύπαις γε συντετηχὸς, ὥστε με στένειν. 240

233. ὁ τλήμων τλήμονας. παρήχθαις. Πρβλ. στ. 1345. «δεῖνων ὀδυνῶν». Ὁμ. Ὀδ. 1. 415. «Κύκλωψ δὲ στενάχων τε καὶ ὀδύνων ὀδύνησι». — φυγὰς ἔχων πρβ. Ἰππολ. 1177. «ἐκ σοῦ τλήμονας φυγὰς ἔχων». «Cette question d'Electre se rattache au vers 230, les deux vers intermédiaires formant une sorte de parenthèse dans ce dialogue» (Weil).

234. Οὐχ... τόπον. = Μὴ θεωρῶν πατρίδα τὸν τόπον μιᾶς πόλεως ἀφανίζεται. Οἱ παραδεχό-

μενοι τὴν γραφὴν νόμον ἔρμηνεύουσιν: «οὐχ ἐνὶ μιᾶς πόλεως νόμῳ (ἀλλὰ πλείονων) χρώμενος ἀπόλλυται». (Σειδῆρος).

235. σπανίζει... βίον = στερεῖται τῶν καθ' ἐκάστην ἀναγκαίων τροφίμων. Πρβλ. Ρῆσ. 170. «οὐ βίου σπανίζομεν».

238. εἰ ζῆς (ἦλθον νὰ μάθω). — ὅπως τε συμφορᾶς ἔχεις = ἐν τίνι καταστάσει συμφορᾶς διατελεῖς. Ὁμοίαι αἱ φράσεις: Ἐλεν. 320 «πῶς εὐμενεῖας ἔχεις». Πλατ. πολ. 3, 404. «παιδείας ὅπως ἔχει καὶ δι-

ΗΛΕΚΤΡΑ

Καὶ κραῖτα πλόκαμόν τ' ἐσχυρισμένον ξυρῶ.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Δάχνει σ' ἀδελφὸς ὃ τε θανὼν ἴσως πατήρ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οἴμοι, τί γάρ μοι τῶνδε γ' ἐστὶ φίλτερον;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Φεῦ φεῦ· τί δ' αὖ σοῦ σῶ κασιγνήτῳ δοκεῖς;

χαιοσύνης». ὁμοίως: ὅπως βίου ἔχει» κλπ.

241. ἐσχυρισμένον. τὸ σχυθίζειν ἐνταῦθα σημαίνει α) κείρειν τὴν κόμην σύρριζα κατὰ σχυθικὸν ἔθος. Οἱ Σχυθαὶ συνείθιζον ν' ἀφαιρῶσι τὸ δέρμα τῆς κεφαλῆς τῶν ἐν πολέμῳ φονευθέντων ἐχθρῶν. Πρβλ. Ἡρόδ. βιβ. 4. § 64. «ἐπεὶ ἄν τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλῃ ἀνὴρ Σχύθης τοῦ αἵματος ἐμπίνει· ὅσους δ' ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τούτων τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ... ἀποδείρει δὲ αὐτὴν τρόπῳ τοιῷδε· περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα καὶ λαβόμενος τῆς κεφαλῆς ἐκσίει, μετὰ δὲ σαρκίσας βόδς πλευρῇ δέψει τῇσι χερσί...» κλπ. Οὕτω καὶ ὁ Ἀθήν. 12, 524 ἐρμηνεύει «ἀπεσχυθίσθαι ἢ ἐφ' ὕβρει κουρά». Πρβλ. Τρωάδ. 1025. «ἦν χρῆν ταπεινὴν ἐν πέπλῳ νέρει· πίοις φρίκη τρέμουσαν, κρατ' ἀπεσχυθισμένην ἐλθεῖν». β') διδῆναι τινὶ ἀκρατέστερον πιεῖν. Τὸ

σέμνωμα τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου, ὁ πρῶτανις τῶν γραμματικῶν, ὁ σεβαστὸς ἡμῶν καθηγητὴς κ. Κ. Κόντος ἐν ταῖς Γλωσσικαῖς Παρατηρήσεσι (σελ. 44—45) διδάσκει ὅτι τὸ σχυθίσαι ἰσοδύναμον ὄν τῷ συνθέτῳ ἐπισχυθίσαι σημαίνει δοῦναι ἀκρατέστερον πιεῖν (κατὰ τὸ ὁμηρικὸν ζωρότερον κέραει), καὶ ὅχι ἀκρατοποιῆσαι μιμούμενον τοὺς Σχύθας, παραθέμενος τὸ τοῦ Ἡροδότου: «ἐπεὶ ἄν ζωρότερον βούλωνται πιεῖν (οἱ Σπαρτιῆται), ἐπισχυθίσον λέγουσι» καὶ τὸ παρ' Ἀθηναίῳ: «Χαμαιλέον οὖν ὁ Ἡρακλεώτης ἐν τῷ περὶ μέθης οὕτω γράφει· ἐπεὶ καὶ Κλεομένη τὸν Σπαρτιάτην φασὶν οἱ Λάκωνες μανῆναι διὰ τὸ Σχύθαις ὁμιλήσαντα μαθεῖν ἀκρατοποιεῖν· ὅθεν ὅταν βούλωνται πιεῖν ἀκρατέστερον ἐπισχύθισον λέγουσι».

244. Σύνταξιν: τί δ' αὖ δοκεῖς (εἶναι) σῶ κασιγνήτῳ (φίλτερον) σοῦ; = Τί δὲ πάλιν ἀγαπητότερον σοῦ νομίζεις ὅτι ἔχει ὁ ἀδελφός σου;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἀπὼν ἐκεῖνος, οὐ παρὼν ἡμῖν φίλος. 245

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἐκ τοῦ δὲ ναίεις ἐνθάδ' ἄστεως ἐκάς;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἐγὴμάμεσθ', ὦ ξεῖνε, θανάσιμον γάμον.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ὡμῶξ' ἀδελφὸν σόν. Μυκηναίων τινί;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οὐχ ὧ πατήρ μ' ἤλπιζεν ἐκδώσειν ποτέ.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Εἴφ', ὥς ἀκούσας σῶ κασιγνήτῳ λέγω. 250

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἐν τοῖςδ' ἐκείνου τηλορὸς ναίω δόμοις.

245. ἀπὼν... φίλος=ἐκεῖνος, ὁ φίλος ἐμοὶ (ἐστίν) ἀπὼν, οὐ παρὼν· δηλ. θά μ' ἡγάπα μᾶλλον ἢ το παρὼν καὶ ὄχι ἀπὼν. Ὁ Weil συγκρίνει τὰ ἐν τῇ Σοφοκλείῳ Ἡλέκτρᾳ λεγόμενα στ. 171—ἐξ. «ἀεὶ μὲν γὰρ ποθεῖ, ποθεῖ δ' οὐκ ἀξιοῖ φανῆναι» Σύνθηες τῇ ἐλληνικῇ γλώσσῃ τὸ καταφατικῶς καὶ ἀποφατικῶς ἐκφέρειν τι.

246. ἐκ τοῦ δὲ ναίεις=ἐνεκα τίνος αἰτίας δὲ κατοικεῖς.

248. ὦ μῶξ' ἄορ. ἀντί ἐνεστ. Πρβλ. τὰ πολλαχοῦ τῆς προκειμένης τραγωδίας ἀπαντῶντα χωρία. Ὡσαύτως Μηδ. «ὦ μῶξα δ' οἶον ἔργον ἐστ' ἐργαστέον» καὶ ἀλλαχοῦ.

249. οὐχ ὧ... ποτέ. Ἐκ

τῶν στ. 312—313 ἐξάγεται ὅτι ἡ Ἡλέκτρα ἦτο μεμνηστειυμένη τῷ Καστορί.

251. τηλορὸς=μεμακρυσμένη. Ἰδοὺ τί τῆς γραφῆς ὑπερμαχῶν ὁ Weil παρατίθησι: «ποιητικὴ λέξις ἐνταῦθ' ἀπαντῶσα μόνον. Ὁ τε Αἰσχύλος ἐν Προμηθεΐς. 1 καὶ 809 καὶ ὁ Εὐριπίδης αὐτὸς ἐν Ἀνδρ. 890 καὶ Ὁρεστ. 323 λέγουσι τηλουρὸς. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο πρέπει ν' ἀμφιβάλλωμεν περὶ τῆς μορφῆς τηλορὸς; Φρονουῦμεν ὄχι. Ἐὰν τὴν σύνθεσιν τῆς λέξεως θέλωσιν ἐκ τοῦ τῆλε καὶ ὄρος, ἢ ἐκ τῶν μορφῶν τῆς λέξεως ὁμορὸς καὶ ὁμοῦρος ἀναλογία συνηγορεῖ ὅτι τηλορὸς εἶνε ἀττικώτερον τοῦ τηλουρὸς. Ἡ προσφθία μαρτυρεῖ ὅτι τη-

ΟΡΕΣΤΗΣ

Σκαφεύς τις ἢ βουφορβὸς ἄξιος δόμων.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πένης γ' ἀτὰρ γενναῖος εἷς τ' ἔμ' εὐσεβής.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἢ δ' εὐσέβεια τίς πρόσσεστι σῶ πόσει;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οὐπόποτ' εὐνῆς τῆς ἐμῆς ἔτλη θιγεῖν. 255

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἄγνευμ' ἔχων τι θεῖον, ἦ σ' ἀπαξιῶν;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Γονέας ὑβρίζειν τοὺς ἐμοὺς οὐκ ἤξιου.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καὶ πῶς γάμον τοιοῦτον οὐχ ἤσθη λαβών;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οὐ κύριον τὸν δόντα μ' ἡγεῖται, ξένε.

λουρὸς ἐτυμολογεῖται ἐκ τοῦ τηλε (ἢ μάλλον ἐκ τῆς ρίζης τηλο-) καθὼς αἰψηρὸς ἐκ τοῦ αἶψα. Τὸ πρὸς τῆς ληγούσης ρος ἐπομένως φωνῆεν εἶνε ἄλλοτε μὲν βραχὺ, ὡς ἐν ταῖς καρτερὸς, γλαφυρὸς, ἄλλοτε μακρὸν ὡς ἐν ταῖς πονηρὸς, ὀχληρὸς καὶ τηλορὸς εἶνε συνεσταλμένη γραφή τοῦ τηλουρὸς, ὡς νοσερὸς τοῦ νοσηρὸς.

253. πένης γ' ἀτὰρ γενναῖος = πτωχὸς βεβαίως, ἀλλ' ὁμως εὐγενής...

255. εὐνῆς τῆς ἐμῆς. πρβ. Ἰππολ. 855. «Ἰππόλυτος εὐνῆς τῆς ἐμῆς ἔτλη θιγεῖν»

256. Ἄγνευμ'... θεῖον = μήπως ὑπέσχετο τοῖς θεοῖς νὰ μείνῃ ἀγνός; Πρβλ. Τρωάδ. 501. «οἷαις ἔλυσας συμφοραῖς ἄγνευμα σόν;»

259. οὐ κύριον τὸν δόντα. Τὸ ἐκδίδειν τὴν νεάνιδα ἀνῆκε τῷ πατρὶ ἢ τῷ ἀδελφῷ. Πρβ. Ἰφ. ἐν Αὐλ. 703. Ζεὺς ἡ γγύησε καὶ δίδωσ' ὁ κύριος.

Ὁ γάμος κατὰ μὲν τὴν ἡρωϊκὴν ἐποχὴν, ὡς ἐκ τῆς Ὀδυσ. β. 144 καὶ Ἰλ. Ι. 394 μανθάνομεν, ἐγένετο τῇ μεσολαβήσει τῶν γονέων, μὴ παραβλεπομένης ἐννοεῖται καὶ τῆς ἀμοιβαίας συμπαθείας τῶν εἰς κοινωνίαν γάμου συζευγνυμένων,

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ξυνήκ'· Ὀρέστη μήποτ' ἐκτίσῃ δίκην. 260

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τοῦτ' αὐτὸ ταρβῶν, πρὸς δὲ καὶ σώφρων ἔφυ,

ΟΡΕΣΤΗΣ

Φεῦ·

γενναῖον ἄνδρ' ἔλεξας, εὖ τε δραστήον.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Εἰ δὴ ποθ' ἤξει γ' εἰς δόμους ὁ νῦν ἀπών.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Μήτηρ δέ σ' ἡ τεκοῦσα ταῦτ' ἠνέσχετο;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Γυναῖκες ἀνδρῶν, ᾧ ξέν', οὐ παίδων φίλαι. 265

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τίνος δέ σ' εἵνεχ' ὕβρις' Αἰγισθος τάδε;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τεκεῖν μ' ἐβούλετ' ἀσθενῇ, τοιῷδε δούς.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ὡς δῆθε παῖδας μὴ τέκοις ποινάτορας;

κατὰ δὲ τὸ Ἀττικὸν Δίκαιον, εἰς ὃ κατ' ἀναχρονισμὸν φαίνεται ἀποβλέπων ὁ Εὐριπίδης, τὸν γάμον διεπραγματεύοντο μετὰ προηγουμένην ἐγγύησιν οἱ τῆς νεάνιδος συγγενεῖς, δηλαδὴ πατὴρ, ἢ ἀδελφός, ἢ θεῖος ἢ ἐπίτροπος, οἵτινες κοινῶς ὀνόματι κύριοι ἐλέγοντο, ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῶν ὑποίων ὁ γάμος ἐθεωρεῖτο ἄκυρος.

262. Φεῦ· γενναῖον. ἐπιφ. ἐκπλήξεως, κατόπιν ἀπροσδοκῆτων ἐπιφερόμενον. Πρβ. πολλαχοῦ τῆς πρ. τραγ. Ὡσαύτως Σοφ. Φιλοκτ. 234. Ξενοφ. Κυρ. 3, 1, 33. καὶ ἀλλαχοῦ.

264. μήτηρ δέ σ' ἡ τεκοῦσα. Τὸ ἀντικείμεν, ὑποτελοῦς προτάσεως προτασσόμενον ἀπαντᾷ καὶ ἀλλαχοῦ. Πρβλ. Σοφ. Οἶδ. ἐν Κολ. 994. «πατὴρ σ' ὁ καί νων». 267-268. ἀσθενῇ (=τέκνα).

ΗΛΕΚΤΡΑ

088 Τοιαῦτ' ἐβούλευσ'. ὦν ἐμοὶ δοίῃ δίκην.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Οἶδεν δέ σ' οὔσαν παρθένον μητρὸς πόσις; 270

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οὐκ οἶδε· σιγῇ τοῦθ' ὑφαιρούμεσθά νιν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Αἶδ' οὖν φίλαι σοι τούςδ' ἀκούουσιν λόγους;

ΗΛΕΚΤΡΑ

᾽Ωστε στέγειν γε τὰμὰ καὶ σ' ἔπη καλῶς.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τί δῃτ' Ὀρέστης πρὸς τάδ', Ἄργος ἦν μόλῃ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἦρου τόδ'; αἰσχροὺν γ' εἶπας· οὐ γὰρ νῦν ἀκμή; 275

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἐλθὼν δὲ δὴ πῶς φονέας ἄν κτάνοι πατρός;

—τοι ᾧ δέ: δηλ. πένητι καὶ ἐπομ. ἀσθενεῖ. «εἰ ἀσθενεῖ δούς ἀσθενεῖ λάβοι φόβον». Ταῦτά καὶ ὁ Αὐτουργὸς λέγει ἐν στίχ. 22. Παράδοξον φαίνεται ἡμῖν νὰ διαλέγεται τοσοῦτον ἐλευθερίως περὶ λεπτῶν καὶ τὴν παρθενικὴν αἰδῶ ἐγγιζόντων ζητημάτων νεᾶνις μετὰ νεανίου, ὃν εἰσέτι δὲν ἀνεγνώρισεν ὡς ἀδελφόν. Ἐν τῇ Ἰρ. ἐν Αὐλίδι, ὃ Ἀχιλλεὺς ἀποφεύγει ἐξ αἰδοῦς νὰ προσβλέψῃ τὴν Ἰφιγένειαν, αὕτη δὲ καλύπτει διὰ τῶν χειρῶν τὸ πρόσωπον τυχαίως συναντήσασα αὐτόν. Ἰσως ἐνταῦθα εἶνε ἀναχρονισμὸς τῶν ἡθῶν, μαρτυρῶν τὴν ἐλευθεριότητα τῶν νέων ἀμφοτέρων τῶν φύλων κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Εὐριπίδου.

272. αἶδ' οὖν. Ὁ Ὀρέστης δείκνυσι τὸν ἐκ γυναικῶν χορὸν, ὃς ἀποκαλεῖ φίλας τῆς Ἠλέκτρας. τοὺς δ'. δηλ. ὅτι διατελεῖς ἔτι παρθένος ἀπατώσα τὸν Αἰγισθον. Ὁ Ὀρέστης φοβεῖται μήπως προδώσωσιν αἱ φίλαι τὸ μυστικόν, ἀλλ' ἡ Ἠλέκτρα προμαντεύσασα ἀπαντᾷ ὅτι εἰσὶν ἐχέμυθοι.

273-274. καὶ σ' (α) = ἔπη. τί δῃτ. . . μόλῃ. = τί λοιπὸν θὰ κατάρθου ὁ Ὀρέσης καθ' ὅλων τούτων τῶν ἀνοσιουργημάτων ἐὰν ἔλθῃ εἰς τὸ Ἄργος;

276. ἐλθὼν: ὑποθ. μετοχ. = καὶ λοιπὸν (δὴ) ἐὰν ἔλθῃ. . . ἐπαναλαμβάνει τὴν ἐν τῷ ς. 274 ἐρώτησιν, ἣν διέκοψεν διὰ τῆς μεσολαβήσεως ἀπαντήσεώς της ἡ Ἠλέκτρα.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τολμῶν, ὑπ' ἐχθρῶν οἷ' ἐτολμήθη πατήρ.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἦ καὶ μετ' αὐτοῦ μητέρ' ἂν τλαίης κτανεῖν;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ταύτῳ γε πελέχει τῷ πατήρ ἀπώλετο.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Λέγω τάδ' αὐτῷ, καὶ βέβαια τὰπὸ σοῦ;

280

ΗΛΕΚΤΡΑ

Θάνοιμι μητρὸς αἷμ' ἐπισφάξας' ἐμῆς.

277. τολμῶν... πατήρ. Οἱ τῆς γραφῆς ὑπερμαχοῦντες ἐκλαμβάνουσι τὸ ἐτολμήθη ἄντι τοῦ συνθέτου κατετολμήθη. Νομίζομεν ὅτι ἂν ἡ διόρθωσις, ἡ προτεινομένη παρ' ἡμῶν, (ἴδ. Κρ. Διορθ.) ἐγένετο δεκτὴ, ἡ ἐρμηνεία θὰ ἔβανε μᾶλλον ἀπροσκόπτως. δηλ: μετὰ τόλμης διαπράττων τὸν τολμηρὸν φόνον, ὃν ὁ πατήρ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ὑπέστη. Τὸν ἐν ταῖς Κρ. Διορθ. παρατεθέντα ἐκ τῆς Ἰφ. ἐν Ταυρ. 862 στ: ὦ μωξὰ καγὼ τόλμαν ἦν ἔτλη πατήρ, σπεύδομεν ν' ἀποδοκιμάσωμεν κατόπιν ὀρθοτέρας σκέψεως. Εἰς τοὺς τυχὸν ὅμως ἀντιτείνοντας ὅτι ὁ ἀδρ. τοῦ τλάω (ἔτλην) δὲν ἔχει παθητ. σημασίαν δυνάμεθα νὰ παραθέσωμεν μυρία ἐπὶ μυρίοις παραδείγματα.

280. καὶ βέβαια τὰπὸ σοῦ; = καὶ ὅτι ἡ ἀπὸ μέρους σου συνδρομὴ ἔσται βεβαία;

281. θάνοι μοι... ἐμῆς = εἴθε ν' ἀποθάνω ἅμα ἣθελε χύσω τὸ αἷμα τῆς μητρὸς μου! Ἀδύνατον νὰ μὴ φρικιάσῃ τις ἐπὶ τῇ ἀγρία τῆς Ἠλέκτρας ἀπολαύσει. Ἡ ἀνάμνησις βεβαίως τοῦ δολίου τοῦ πα-

τρὸς θανάτου, τῆς μετὰ τοῦ αἰσχροῦ φονέως συζυγίας τῆς μητρὸς, τῆς ἀνά τὴν ξένην ἐξορίας τοῦ ἀδελφοῦ, τοῦ ἄσεβοῦς γάμου, ὃν ὁ Αἰγισθος ἐκ καταφρονήσεως βία τῇ ἐπέβαλε, τῶν στερήσεων, τῆς ἐνδείας, ὅλων τέλος τῶν συμφορῶν, ἃς δοκιμάζει, ἐξετράχυνε τὴν ἀπαλὴν τῆς νεάνιδος καρδίαν, ὥστε νὰ θέλῃ νὰ χαρῇ χαρὰν ἀνέκφραστον ἐπὶ τῷ θεάματι τοῦ ὑπ' αὐτῆς χυνομένου αἵματος τῆς μητρὸς τῆς. Ἰδοὺ τί ἐπὶ τούτῳ ὁ Weil λέγει: «Ἐν ταῖς Χοηφόροις τοῦ Αἰσχύλου στ. 435 ὁ Ὀρέστης ἀνακράζει. «πατρὸς δ' ἀτίμωσιν ἄρα «τίσει Ἐκατι μὲν δαι- «μόνων Ἐκατι δ' ἀμᾶν χε- «ρῶν. Ἐπειτ' ἐγὼ νοσφί- «σας ὀλοίμαν». Ἀλλὰ τὴν «κραυγὴν ταύτην ἀφήσιν ὁ Ὀρέ- «στης ἀφοῦ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ πα- «τρὸς του ἐκλάσεν, ἀφοῦ τὰς «πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα ὕβρεις ἔ- «μαθεν, ἐξαιρομένου τοῦ ἄλγους «αὐτοῦ ἐν λυρικῷ ᾄσματι. Προσ- «θετέον ὅτι ὁ Ὀρέστης ῥητῶς «παρὰ τοῦ Ἀπόλλωνος διετάχθη «νὰ φονεύσῃ τὴν μητέρα του, ἐνῶ

ΟΡΕΣΤΗΣ

Φεῦ.

Εἴθ' ἦν Ὀρέστην πλησίον κλύειν τάδε.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἄλλ', ὦ ξέν' οὐ γνοίην ἂν εἰσιδοῦσά νιν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Νέα γάρ, οὐδὲν θαῦμ', ἀπεζεύχθης νέου.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Εἷς ἂν μόνος νιν τῶν ἐμῶν γνοίη φίλων.

285

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἄρ' ὃν λεγουσιν αὐτὸν ἐκκλέψαι φόνου;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πατρός γε παιδαγωγὸς ἀρχαῖος γέρων.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ὁ κατθανὼν δὲ σὸς πατὴρ τύμβου κυρεῖ;

«ἐνταῦθα ἡ Ἥλεκτρα ὑπὸ τὸ ἴδιον αὐτῆς μῖσος ὑποκύπτει. Ἡ Σο-
«φόκλειος Ἥλεκτρα ἀποῦ πλέον
«βεβαιοῦται ὅτι ὁ ἀδελφός της δὲν
«ζῇ δρᾶττεται τῆς ἡρωϊκῆς ἀπο-
«φάσεως νά φονεύσῃ τὸν Αἰγισθον
«(στ. 955—ἐξ.) καὶ τότε μόνον
«προσχωρεῖ τῷ μητροκτόνῳ, μαν-
«θάνουσα τὸν χρησμὸν τοῦ Ἄ-
«πόλλωνος».

282. εἴθ' ἦν. . . ὅμοιον καὶ τὸ
ἐν Ἰπ. 1078. «εἴθ' ἦν ἐμαυ-
τὸν προσβλέπειν ἑναν-
τίον στάνθ' . . .»

284. οὐδὲν θαῦμα = οὐδό-
λως θαυμαστόν. Πρβλ. τὰς φρά-
σεις: Ἀριστοφ. Πλουτ. 99. «καὶ
θαῦμά γ' οὐδὲν οὐδ' ἐγὼ
γὰρ ὁ βλέπων». Πλατ. 6,498.
«τὸ μὴ πείθεσθαι τοῖς λε-

γομένοις τοὺς πολλοὺς
θαῦμα οὐδέ ν». — ἀπεζεύ-
χθης. = ἀπασπάσθης τῆς ἀδελ-
φικῆς στοργῆς. Πρβλ. Μηδ. 1017.
«Ὁ ὅ τοι μόνῃ σὺ σῶν ἀπε-
ζύγης τέκνων».

287. ἀρχαῖος γέρων = γε-
ραῖτατος. Τὸ πρῶτον ἐπιτατικὸν
τοῦ δευτέρου. Γέρων ἄλλοτε μὲν
ὑποδηλοῖ τὸν ἐκ τῆς ἡλικίας σε-
βασμὸν, (Πρβλ. Ὀμ. Ἰλ. Α. 33.
«ὥς ἔφατ' ἔδδειςσε δ' ὁ γέ-
ρων») καὶ ἄλλοτε τὴν πρὸς αὐτὸ
περιφρόνησιν. (Ὀμ. Ἰλ. Α. 26.
«μὴ σε, γέρον, κοίλῃσιν
ἐγὼ παρὰ νηυσὶ κιχέω»).
Ἐνταῦθα τὸν πρὸς τὸν γέροντα σε-
βασμὸν ἡ Ἥλεκτρα ἐκδηλοῖ.

288. τύμβον. Τύμβος, τὸ ἐπὶ
τῆς τέρρας καὶ τῶν ὀστέων ἐπικεχυ-

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἐκυρσεν ὥς ἔκυρσεν, ἐκβλήθεις δόμων.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Οἶμοι, τόδ' οἶον εἶπας· αἰσθησις γὰρ οὖν 290
κάκ τῶν θυραίων πημάτων δάκνει βροτούς.

Λέξον δ', ἵν' εἰδῶς σῶ κασιγνήτῳ φέρω
λόγους ἀτερπεῖς, ἀλλ' ἀναγκαίους κλύειν.

Ἔνεστι δ' οἶκτος ἀμαθία μὲν οὐδαμοῦ,
σοφοῖσι δ' ἀνδρῶν· οὐ γὰρ οὐδ' ἄζήμιον 295
γνώμην ἐνεῖναι τοῖς σοφοῖς λίαν σοφὴν.

μένον χῶμα. Ὁ Εὐριπ. συνάπτει καί: γέρων τύμβος. Μηδ. 1209. «τίς τὸν γέροντα τύμβον ὀρφανὸν σέθεν».

289. ἔκυρσεν ὥς ἔκυρσεν: Διὰ τῆς φράσεως ταύτης ἀποφεύγει σαφῶς νὰ διηγηθῇ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς τῆς, διαφεύγουσα οὕτω καὶ τὴν ἀναπόδραστον λύπην. Διὰ τοιούτων συχνάκις φράσεων ἀποφεύγουσι νὰ δώσωσι πληρεστέρας ἐξηγήσεις. Πρβλ. πολλαχοῦ τῆς τραγωδίας ταύτης. Ὡσαύτως Ἰφ. ἐν Ταυρ. 575. «ὄλωλεν ὥς ὄλωλε τοῖσιν εἰδόσιν». Μηδ. 1041. «ἤγγειλας οἱ ἤγγειλας· οὐ σε μέμφομαι» Σοφ. Οἶδ. ἐν Κολ. 336. «εἴς' οὐπερ εἰσί· δεινὰ δ' ἐν κείνοις τὰ νῦν». — Ὅταν ὁ Εὐριπίδης καὶ λοιποὶ τραγικοὶ ἐποιοῦν τὰς τραγωδίας των φρονοῦμεν ὅτι οὐδαμῶς εἶχον ὑπ' ὅσιν τὴν ἐξ ὠρισμένων στίχων συγχρότησιν τῶν στιχομυθιῶν, οὐδὲ τὴν εἰς ὠρισμένα μέρη διαίρεσιν αὐτῶν, ἀλλ' ἡ σύμπτωσις αὕτη προῆλθεν ἐκ τοῦ ἐμφύτου αὐτοῖς καλοῦ καὶ τοῦ τελείου τῆς τέχνης. Καὶ ὅμως οἱ κριτικοὶ διεῖδον ἀναλογίαν, θαυμασίαν ἀληθῶς, ἐν πολλοῖς. Καὶ

δὴ ἡ ἐξ ἐβδομήκοντα στίχων προκειμένη στιχομυθία διήρεται κατὰ τοὺς ἐκδότας εἰς ὀκτῶ μέρη, ἅτινα, περιεργίας χάριν, σημειοῦμεν. Ὀκτῶ στίχοι (220—227) εἰσὶν εἰσαγωγικοί· οἱ ἐπόμενοι ἑννέα (228—236) τὰ κατ' Ὀρέστην πραγματεύονται· οἱ ἑνέα (237—245) ἀπεικονίζουσι τὴν ἀθλιότητα τῆς Ἠλέκτρας· οἱ ὀκτῶ (246—253) τὸν γάμον αὐτῆς· οἱ ὀκτῶ (254—264) τὴν εὐγένειαν καὶ εὐλάβειαν τοῦ Αὐτουργοῦ· οἱ δέκα (262—271) τὴν πρὸς τὴν Ἠλέκτραν διαγωγὴν τοῦ Αἰγίσθου καὶ τῆς Κλυταίμνης· οἱ δέκα (272—281) τὴν ἔκβασιν τῆς ἐπανάδου τοῦ Ὀρέστου οἱ ὀκτῶ (282—289) τὴν ἀνάμνησιν τοῦ γέροντος παιδαγωγοῦ, μόνου δυναμένου ν' ἀναγνωρίσῃ τὸν Ὀρέστην. Ὡς βλέπει πᾶς τις ἡ ὅλη στιχομυθία διήρεται τεχνικῶς εἰς ὀκτῶ, ἑνέα, ἑνέα, ὀκτῶ καὶ εἰς ὀκτῶ, δέκα, δέκα, ὀκτῶ.

291. θυραίων = ξένων. δάκνει = λυπεῖ.

294—296. ἔνεστι... λίαν σοφὴν = καὶ οὐδαμῶς μὲν οἱ ἀμαθεῖς αἰσθάνονται οἶκτον, ἀλλ' οἱ σοφοὶ τῶν ἀνδρῶν· διότι δὲν εἶναι

ΧΟΡΟΣ

Κάγῳ τὸν αὐτὸν τῷδ' ἔρον ψυχῆς ἔχω.
 Πρόσω γὰρ ἄστεως οὔσα τὰν πόλει κακὰ
 οὐκ οἶδα, νῦν δὲ βούλομαι κάγῳ μαθεῖν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Λέγοιμ' ἂν εἰ χρή· χρή δὲ πρὸς φίλον λέγειν 300
 τύχας βαρείας τὰς ἐμὰς κάμοῦ πατρός.
 Ἐπεὶ δὲ κινεῖς μῦθον, ἱκετεύω, ξέने,
 Ἄγγελλ' Ὀρέστη τὰμὰ κάκεινου κακὰ.
 πρῶτον μὲν, οἷσις ἐν πέπλοις αὐαίνομαι,
 πίνω θ' ὄσω βέβριθ', ὑπὸ στέγαισί τε 305
 οἶαισι ναίω βασιλικῶν ἐκ δωμάτων,
 αὐτὴ μὲν ἐκμοχθοῦσα κερχίσιν πέπλους,
 [ἢ γυμνὸν ἔξω σῶμα καὶ στερήσομαι,]
 αὐτὴ δὲ πηγὰς ποταμίους φορουμένη.

ἀβλαβὲς νὰ μὴ ἔχωσιν οἱ σοφοὶ λίαν
 σοφὴν γνώμην. Ὁ Ὀρέστης τοιαῦτά
 τινα λέγει: Οἱ ἀμαθεῖς δὲν αἰσθάνονται
 οἶκτον, οἱ σοφοὶ ὅμως αἰσθάνονται·
 διότι μεγάλως ἡ ἀνθρωπότης θὰ ἐβλάπτετο
 ἐὰν παρὰ τοῖς ἀμαθεῖσι καὶ οἱ σοφοὶ ἦσαν ἀναίσθητοι.
 Ὁ νεανίας φιλοσοφεῖ κατ' ἔθος
 εὐριπίδειον. Ὁ Ματθίας οὕτως ἐρμηνεύει:
Nimia sapientia si quis sapientis non esse putat misereri et idcirco omaem misericordiam ex animo ejicit, damno est hominibus. Τὸ οὐ ἀποδοτέον
 τῷ ἐνεῖναι, πρὸς εὐδόξωσιν τῆς ἐρμηνείας, καὶ ὅχι, ὥς
 ὁ Weil ἐσφαλμένως νομίζει, τῷ οὐδ',
 τῆς δευτέρας ἀρνήσεως ὑπὸ τῆς
 πρώτης ἐπιτεινομένης.

302. κινεῖς μῦθον = προκαλεῖς ἐπὶ τῆς φράσεως κινεῖν μῦθον,

λόγον κλπ. πρβλ. Σοφ. Οἶδ. Κολ. 1523. «ἀδ' ἐξάγιστα, μὴ δὲ κινεῖται λόγῳ.» Πλάτ. Φίλ. 15. «πάντα λόγον κινεῖ Πολ. 5. 540 «ὅσον λόγον πάλιν κινεῖτε περὶ τῆς πολιτείας».

304. αὐαίνομαι = μαραίνομαι. Τὰ ἐνστ. 239 καὶ 241 πλατύτερον ἐκφράζει. — ἐπὶ τῆς μεταφορικῆς σημασίας τοῦ αὐαίνομαι. πρβλ. Σοφοκλ. Φιλοκ. 954, «ἀλλ' αὐαينوῦμαι τῷδ' ἐν ἁθλίῳ μόνος». καὶ Ἡλεκτρ. 819. «Τῇδε πρὸς πύλῃ ποιεῖτ' ἐμαυτὴν ἄφιλος αἰανῶ βίον.

306. βασιλικῶν εἰς δωμάτων = ἐνῶ κατῴκουν εἰς βασιλικά δώματα. πρβλ. στ. 624.

Ἀναίνομαι γυναῖκας, οὔσα παρθένος, 310
 ἀνέορτος ἱερῶν καὶ χορῶν τητωμένη·
 ἀναίνομαι δὲ Κάστορ, ᾧ πρὶν εἰς θεοὺς
 ἔλθεῖν ἔμ' ἐμνήστευον, οὔσαν ἐγγενῇ.
 Μήτηρ δ' ἐμὴ Φρυγίοισιν ἐν σκυλεύμασιν
 θρόνῳ κάθηται, πρὸς δ' ἔδραισιν Ἀσίδες 315
 δμῳαὶ στατίζουσ' ἃς ἔπερσ' ἐμὸς πατήρ,
 Ἰδαῖα φάρη χρυσέαις ἐξευγμέναι
 πόρπαισιν. Αἶμα δ' ἔτι πατρὸς κατὰ στέγας
 μέλαν σέσηπεν· ὃς δ' ἐκεῖνον ἔκτανεν,
 εἰς ταῦτά βαίνων ἄρματ' ἐκφοιτᾷ πατρί 320
 καὶ σκῆπτρ', ἐν οἷς Ἑλλησιν ἐστρατηλάτει,
 μιαίφονοισι χερσὶ γαυροῦται λαβῶν.

310—312. ἀναίνομαι γυναῖκας = ἀποφεύγω (ἐξ αἰδοῦς) τὰς γυναῖκας. — οὔσα = διότι εἰμί. — ἀνέορτος ἐορτῶν. Πρβλ. Ἰππολ. 147. «ἄθυτος ἀνείρων πελάνων τρύχει». — χορῶν τητωμένη. Τὸ ἐορτάζειν τὰ ἱερά καὶ μὴ στερεῖσθαι τῶν χορῶν ἐθεώρουν καὶ παρθένοι εὐδαιμονίαν. Πρβλ. Ἰφ. ἐν Ταύρ. 454—ἐξ. «τερπνῶν ὕμνων ἀπολαύειν, κοινὰν χάριν ὄλβω», καὶ 1043. «χοροὺς δ' ἱσταίην, ὅθι καὶ παρθένος εὐδοκίμων γάμων» — ἀναίνομαι δὲ Κάστορ = ἀποφεύγω δὲ τὴν ἀνάμνησιν τοῦ Καστορος.

316. στατίζουσ' = ἵστανται. Ὁ Εὐρ. ἀμεταβάτως χρῆται τῷ ἐνεργητικῷ ἀλλὰ καὶ τῷ μέσῳ. — ἔπερσ' = διήρπασε. Τὸ πέρθω παρὰ τραγικοῦ λαμβάνεται καὶ μεταφορικῶς ἐπὶ τῆς σημ. τοῦ φοβεύειν, ἐξολοθρεύειν.

317—318. ἰδαῖα . . . πόρπαισιν = προσαρμύζουσαι (συνδέουσai) τὰ Τρωϊκὰ φάρη διὰ χρυσῶν πορπῶν. Ὅμοιον καὶ τὸ παρὰ Βεργιλίῳ Δ. 137—139. «Sidoniam

picto chlamydem eircumdata limbo . . . aurea Purpuream subnectit fibula vestem».

319. Σέσηπεν. Τῇ αὐτῇ λέξει χρῆται ὁ Αἰσχ. ἐν Χοηρ. 67. ἵνα τὴν αὐτὴν εἰκόνα παραστήσῃ. Πολλοὶ προσκρούοντες εἰς τὸ: ἔτι, ἀποκρούουσι τὴν λέξιν διορθοῦντες πέπηγεν. Ὁ Weil μετριάζει τὸ ἀσύνηθες τῆς εἰς τὸ σέσηπεν ἀποδώσεως τοῦ ἔτι προτείνων τὴν εἰς μετοχὴν παρακ. τροπὴν τοῦ ῥήματος. Ἰδ. Κρ. Διορ.

319—322. Ὅς δ' ἐκεῖνον . . . λαβῶν. Οἱ ἐκδύται καταδεικνύουσι τὴν ὁμοιότητα τῶν στίχων 267—ἐξ τῆς Σοφοκλείου Ἠλέκτρας. «Ὁταν θρόνους Αἰγισθον ἐνθακοῦντ' ἴδω τοῖσιν πατράοις, εἰσίδω δ' ἐσθήματα φοροῦντ' ἐκείνῳ ταῦτά, καὶ παρεστίους σπένδοντα λοιβᾶς ἔνθ' ἐκεῖνον ὠλεσεν». = Εἰς ταῦτά . . . πατρί = βαίνων ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἁρμάτων, ἐφ' ὧν καὶ ὁ πατήρ μου ἔβαινεν, ἐξέρχεται. — γαυροῦται. Ὁ Εὐρύπιδης φαίνεται ὅτι εἶχεν ἐνταῦθα ὑπ' ὅψιν

Ἀγαμέμνωνος δὲ τύμβος ἡτιμασμένος
οὐπω χοάς ποτ' οὐδὲ κλῶνα μυρσίνης
ἔλαβε, πυρὰ δὲ χέρσος ἀγλαϊσμάτων. 325
Μέθη δὲ βρεχθεὶς τῆς ἐμῆς μητρὸς πόσις
ὁ κλεινός, ὡς λέγουσιν, ἐνθρόσκει τάφῳ
πέτροισί τε λεύει μνήμα λάϊνον πατρὸς
καὶ τοῦτο τολμᾷ τοῦπος εἰς ἡμᾶς λέγειν.
Ποῦ παῖς Ὀρέστης; ἄρ' αὖ σοι τύμβῳ καλῶς 330
παρὼν ἀμύνει; Ταῦτ' ἀπὼν ὑβρίζεται.

τὸ ὁμηρικὸν Ἰλ. Α. 405. «ὅς ῥα παρὰ Κρονίωνι καθέζετο χύδεϊ γαίῳ».

324. οὐπω χοάς ποτ'... «χοαί, θυσίαι, καὶ τὸ μελιχρατον καὶ ἔλαιον». καὶ «χοάς, τὰς σπονδὰς τῶν νεκρῶν». (Ἡσύχιος). Αἱ χοαί, θυσία τοῖς νεκροῖς σπενδομένη, ἀπτελεῖτο ἐκ μέλιτος, γάλακτος, οἴνου καὶ ὕδατος. Τὴν σύστασιν τῶν χοῶν μανθάνομεν οὐ μόνον παρ' αὐτοῦ τοῦ Ὀμήρου ἐν Ὀδ. Κ. 518=ἐξ:... χοὴν γεῖσθαι παῖσιν νεκύεσσιν, || πρῶτα μελικρήτῳ, μετέπειτα δὲ ἡδέϊ οἶνῳ || τὸ τρίτον αὖθ' ὕδατι, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῦ Αἰσχ. Περσ. 609—ἐξ:... χοάς... βοός τ' ἐφ' ἀγνῆς λευκὸν εὐποτον γάλα, || τῆς τ' ἀνθεμουργοῦ στάγμα, παμφαῆς μέλι, || λιβάσιν ὕδρη λαῖς παρθένου πηγῆς μέτα || ἀκῆρατόν τε μητρὸς ἀγρίας ἄπο || ποτὸν, παλαιᾶς ἀμπελίου γάνος τόδε». Πρβλ. καὶ Σοφ. Οἶδ. Κολ. 1595—ἐξ. καὶ Εὐρ. Ἰφ. ἐν Ταυρ. 158—ἐξ.

326—327. μέθη βρεχθεὶς = μεθυσθεὶς. «vino madens, irriguus, uvidus. (Weil).—ὡς λέγουσιν ἀναφέρεται εἰς τὸ μέθη βρεχθεὶς, καὶ ὅχι εἰς τὸ κλεινός, διότι οὕτω θά εἴρω-

νεύετο τὸν πατέρα αὐτῆς, ὅπερ ἀτεβές.

328. μνήμα λάϊνον. Πρβλ. Σοφ. Οἶδ. Κολ. 1592. «Λάϊνος τάφος». Πρὸς τῷ φόνῳ ὁ Αἰγισθος ὑβρίζει τὸν Ἀγαμέμνονα λιθοβολῶν τὸν τάφον αὐτοῦ. Ταῦτα ἐξάπτουσιν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ Ὀρέστου ἔτι μᾶλλον τὸ τῆς ἐκδικήσεως αἴσθημα. Ὁ Σοφοκλῆς ἐν τῇ Ἠλέκτρᾳ (277—ἐξ.) λέγει ὅτι ὁ Αἰγισθος ἐώρτασε τὴν ἐπέτειον τοῦ φόνου τοῦ Ἀγαμέμνωνος.

330. σοὶ τύμβῳ σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος. Πρβλ. τὰ ὁμηρικά: «μένος οἱ ἔμβαλε θυμῷ» «κύσεμιν κεφαλῇ» Ἰππολ. 574. «τίς φοβεῖ σφαμά, γύναι, φρένας». Μηδ. 991. «παισὶν οὐ κατειδὼς ὀλεθρον βιοτᾶ προσάγεις»

331. χάρα τ'.... ξυρῆκες Πρβλ. Ἀλκ. 429. «κουρᾶ ξυρήκει καὶ μελαμπέπλωστο λῆ. Ὁ Εὐριπίδης ἐν τοῖς ἐπιλόγοις εἶνε, εἴ τις καὶ ἄλλος, παθητικός. Ἰδοὺ ὁμοίος ἐπίλογος ὑπὸ τοῦ Weil ὑποδεικνύμενος, ἐν τῇ Ἑκάβῃ 836—845. «εἴ μοι γένοιτο φθόγγος ἐν βραχίῳ σιν καὶ χερσὶ καὶ κώλοισι καὶ ποδῶν βάσει ἢ Δαίδαλου τέχναισιν ἢ θεῶν τινος ὡς πάνθ' ὁμαρτῇ σῶν ἔχουσιντο γονάτων

Ἄλλ', ὦ ξέν', ἵκετεύω σ', ἀπάγγειλον τάδε
 πολλοὶ δ' ἐπιστέλλουσιν, ἑρμηνεύς δ' ἐγώ,
 αἱ χεῖρες, ἡ γλῶσσ', ἡ ταλαίπωρός τε φρήν,
 κára τ' ἐμὸν ξυρῆκες, ὅ τε ἄκρινος τεχνών. 335
 Αἰσχροὺν γάρ, εἰ πατὴρ μὲν ἐξεῖλεν Φρύγας,
 ὁ δ' ἄνδρ' ἐν' εἷς ὧν οὐ δυνήσεται χτανεῖν
 νέος πεφυκῶς καὶ ἀμείνωνος πατρός.

ΧΟΡΟΣ

Καὶ μὴν δέδορκα τόνδε, σὸν λέγω πόσιν,
 λήξαντα μόχθου πρὸς δόμους ὠρμημένον. 340

ΑΥΤΟΥΡΓΟΣ

Ἔα· τίνας τούσδ' ἐν πύλαις ὄρῳ ξένους;
 τίνος δ' ἑκατὶ τάςδ' ἐπ' ἀγραίλους πύλας
 προσηλθον; ἢ μοῦ δεόμενοι; γυναικί τοι
 αἰσχροὺν μετ' ἀνδρῶν ἐστάναι νεανιῶν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

ᾧ φίλτατ', εἰς ὑποπτα μὴ μόλης ἐμοί· 345
 τὸν ὄντα δ' εἴσει μῦθον· οἷδε γὰρ ξένοι
 ἦχους· Ὀρέστου πρὸς με κήρυκες λόγων.

κλαίοντ' ἐπισκήπτοντα
 παντοίους λόγους· ὦ δέσ-
 ποτ, ὦ μέγιστον Ἑλληνσι
 φάος, πιθοῦ, παράσχε
 χεῖρα τῇ πρεσβύτιδι τι-
 μωρόν, εἰ καὶ μὴδὲν ἐ-
 στί, ἀλλ' ὅμως» κλπ.

335. τεχνών: (οὐσιαστικῶς) =
 τοκεύς. Τὸ ἀντιχείμενον ἐτέθη
 κατὰ γενικήν, τῆς μετοχῆς οὐσια-
 στικοῦ θέσιν κατεχούσης. Οὐδαμῶς
 πρέπει νὰ μεταβάλλωνται ἐκάστοτε
 αἱ γραφαὶ κατὰ τὸ ἀρεστόν, με-
 μαρτυρημέναι ἄλλως τε παρ' ὅλων
 τῶν ἀντιγράφων. Ὁ τε Ναύκιος
 καὶ Weil τοσοῦτον ἀμφίστανται

αὐτῶν γράφοντες ὅ τε κλεινός,
 ὥστε ἄπορον ἡμῖν φαίνεται πῶς
 διέλαθεν αὐτοὺς ἡ προχειροτάτη
 καὶ ἀπλουστάτη γραφή, ἡ ἐν τῷ
 κειμένῳ ἡμῶν φερομένη. Τὸ ἐν
 τοῖς ἀντιγράφοις τ' ἐκείνου πι-
 θανὸν νὰ ᾖ κακὴ ἀνάγνωσις τῆς
 λέξεως ΟΤΕ ΚΟΙΝΟΣ.

339—340. Ὁ χορὸς ἀγγέλλει
 τὴν ἐπάνοδον τοῦ Αὐτουργοῦ. —
 λήξαντα μόχθου. Ὅμοιον τὸ
 ἐν Μηδ. 46. «ἀλλ' οἷδε παῖδες
 ἐκ τρόχων πεπαυμένοι
 στείχουσι.»

345. εἰς ὑποπτα = μὴ μ'
 ἀδικήσης, αἰσχροὺν τι ὑποπτεύσας.

Ἄλλ', ὦ ξένοι, σύγγνωτε τοῖς εἰρημένοις.

ΑΥΤΟΥΡΓΟΣ

Τί φασίν; ἀνὴρ ἔστι καὶ λεύσσει φάος;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἔστιν λόγῳ γοῦν· φασὶ δ' οὐκ ἄπιστ' ἐμοί. 350

ΑΥΤΟΥΡΓΟΣ

Ἦ καὶ τι πατὴρ σῶν τε μέμνηται κακῶν;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἐν ἐλπίσιν ταῦτ'· ἀσθενὴς φεύγων ἀνὴρ.

ΑΥΤΟΥΡΓΟΣ

Ἦλθον δ' Ὀρέστου τίν' ἀγορεύοντες λόγον;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Σκοποὺς ἔπεμψε τούςδε τῶν ἐμῶν κακῶν.

ΑΥΤΟΥΡΓΟΣ

Οὐκοῦν τὰ μὲν λεύσσουσι, τὰ δὲ σύ που λέγεις. 355

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἴσασιν, οὐδὲν τῶνδ' ἔχουσιν ἐνδεές.

ΑΥΤΟΥΡΓΟΣ

Οὐκοῦν πάλαι χρῆν τοῖςδ' ἀνεπτύχθαι πύλας.

Χωρεῖτ' ἐς οἴκους· ἀντὶ γὰρ χρηστῶν λόγων

348. τοῖς εἰρημένοις δι' ὅσα δηλαδὴ ὁ Αὐτουργὸς ἔχει εἶπει.

350. λόγῳ γοῦν = τούλάχιστα καθὼς λέγουσιν. Ἦ Ἠλέκτρα ἵνα μὴ τοὺς ξένους προσβάλῃ προστίθῃσιν: ἄλλ' ἐμοὶ λέγουσι πιθανά. Ἐν Ἐκάβῃ στ. 350 ὡσαύτως μετ' ἐνδοιασμοῦ ἐκφράζεται ἡ Ἐκάβη περὶ τῆς ζωῆς τοῦ υἱοῦ αὐτῆς Πολυδώρου. «εἰ ζῇ γ' ἀπιστῶ...»

352. ἐν ἐλπίσιν ταῦτ' (α). Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὑπῆρχε παροι-

μία ὅτι οἱ ἐξόριστοι δι' ἐλπίδων ἔζων. Πρβλ. Φοινίς. 396. «αἱ δ' ἐλπίδες βόσκουσι φυγάδας, ὡς λόγος». Αἰσχ. Ἀγ. 1668. «οἱ δ' ἐγὼ φεύγοντας ἄνδρας ἐλπίδας σιτουμένους. — ταῦτ' (α) ἀναφέρεται εἰς τὸ «μέμνηται κακῶν» καὶ ἐπομένως εἰς τὴν ἐκδίκησιν.

357. Ἦ ποίησις καὶ τὰ εὐτελῆ μεγαλοπρεπῆ καθίστησι. Τὴν ξυλικὴν θύραν τῆς καλύβης τοῦ γεωργοῦ πύλας καλεῖ.

ξενίων κυρήσεθ', οἷ' ἐμός κεύθει δόμος.
 Αἶρεσθ', ὀπαδοί, τῶνδ' ἔσω τεύχη δόμων. 360
 καὶ μηδὲν ἀντείπητε, παρὰ φίλου φίλοι
 μολόντες ἀνδρός· καὶ γὰρ, εἰ πένης ἔφυν,
 οὔτοι τό γ' ἦθος δυσγενὲς παρέξομαι.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Πρὸς θεῶν, ὃδ' ἀνὴρ δς συνεκκλέπτει γάμους
 τοὺς σοὺς, Ὀρέστην οὐ καταισχύνειν θέλων; 365

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οὗτος κέκληται πόσις ἐμός τῆς ἀθλίας.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Φεῦ·

οὐκ ἔστ' ἀκριβὲς οὐδὲν εἰς εὐανδρίαν·
 ἔχουσι γὰρ ταραγμὸν αἱ φύσεις βροτῶν.
 * Ἦδη γὰρ εἶδον παῖδα γενναίου πατρὸς

359. δόμος. Οἶκος εἶνε ὄνομα γενικόν· δόμος καὶ δῶμα εἶνε τὸ μέγιστον καὶ κυριώτατον δωμάτιον τοῦ οἴκου, ὅπερ καὶ μέγαρον λέγεται· ἀλλ' ἡ λέξις μέγαρον τίθεται καὶ ἐπὶ τῶν βασιλικῶν οἰκημάτων.

360-361. ὀπαδοί. Ὁ Αὐτοργὸς βεβαίως δὲν εἶχεν ἀκολούθους, ἀλλ' οἱ ξένοι, πρὸς τοὺς ὀπαδοὺς τῶν ὀπίων ἀποτείνεται ὁ Αὐτοργός. — τῶνδ'(ε) : ἀναφέρ : εἰς τό : δόμων καὶ ὅχι εἰς τὸ τεύχη. — καὶ μηδὲν ἀντείπητε. Ὁ Αὐτοργὸς τοῦτο πρὸς τοὺς ξένους λέγει. —

364—365. συνεκκλέπτων γάμους τοὺς σοὺς. = τῇ συναινέσει σου ὑπεκφεύγει τὰ ἐκ τῆς συζυγίας καθήκοντα λανθάνων τὸν Αἰγισθον, ἀμφοτέρω ὑπεκφεύγετε τὴν συζυγίαν λανθάνοντες τὸν Αἰ-

γισθον. Οἱ ἐρμηνεύοντες «una nuptias tuas celat quales sint» ἀσαφῶς ἐρμηνεύουσιν. — συν (τῇ συναινέσει) ἐκκλέπτειν = ἀπατᾶν λάθρα.

367. ἀκριβὲς. ὑπεν. κριτήριον = οὐδεμία κρίσις ἐστὶν ἀσφαλὴς εἰς τὸ διακρίνειν τὴν εὐγένειαν, οἷαδὴποτε χρώμενοι κρίσει οὐδαμῶς διαβλέπομεν ἀσφαλῶς τὴν εὐγένειαν.

368. ἔχουσι... βροτῶν. Τὴν αὐτὴν ἰδέαν ἐκφράζει καὶ ἐν Ἰφ. ἐν Ταύρ. 372. «Πολὺς ταραγμὸς ἐν τε τοῖς θεοῖς ἐνὶ καὶ τοῖς βροτείοις».

369. ἦδη γὰρ... διότι ἀπὸ πολλοῦ πλεόν χρόνου, ἀφ' ὅτου ἐνόησα τὸν κόσμον (ὡς σύνηθες λογεται). Τῷ ἦδη ἀντὶ τοῦ νῦν χρῶνται οἱ σήμερον ἐξ ἀμαθείας. — γενναίου = εὐγενοῦς.

τὸ μηδὲν ὄντα, χρηστὰ δ' ἐκ κακῶν τέκνα 370
 λιμόν τ' ἐν ἀνδρὸς πλουσίου φρονήματι,
 γνώμην δὲ μεγάλην ἐν πένητι σώματι.
 Πῶς οὖν τις αὐτὰ διαλαβὼν ὀρθῶς κρίνει;
 πλούτῳ; πονηρῷ γ' ἄρα χρήσεται κριτῇ.
 ἢ τοῖς ἔχουσι μηδὲν; ἀλλ' ἔχει νόσον 375
 πενία, διδάσκει δ' ἄνδρα τῇ χρεῖα κακόν.
 Ἄλλ' εἰς ὅπλ' ἐλθών; τίς δὲ πρὸς λόγχην βλέπων
 μάρτυς γένοιτ' ἂν ὅστις ἐστὶν ἀγαθός;
 Κράτιστον εἰκῇ ταῦτ' ἔαν ἀφειμένα.

370. τὸ μηδὲν ὄντα = τὸ νᾶ ἦνε τίποτε. Πρβ. Σοφ. Τραχ. 1097. «καὶ τὸ μηδὲν ὄν». Αἴαντ. 1254 «τὸ μηδὲν ὄντας ἐν τροπῇ δορός». Εὐρ. Ἴφ. ἐν Αὐλ. 945. «ἐγὼ τὸ μηδὲν, Με- νέλεως δ' ἐν ἀνδράσιν» κλπ.

371. Λιμόν τ'... φρονή- ματι = πτωχείαν ἐν τῷ πνεύ- ματι πλουσίου ἀνδρός. «Ἐν τῇ «Ἀνθολ. Στοβαίου «ψυχὴν ἔ- «χειν δεῖ πλουσίαν, τὰ δὲ «χρήματα ταῦτ' ἐστὶν ὁ- «φίς», παραπέτασμα τοῦ «βίου». Ὡσαύτως ἀπόσπ. 128 «Ἀντιφ. «χρημάτων πλου- «τον παρ' αἰσίου, τοῦ φρο- «νεῖν δὲ καλῶς πένητα ποι- «ήσας». (Weil).

373—374. διαλαβὼν = σαθ- μίσας. — κριτῇ. Πρβλ. ἀπό- σπασμα 392 Αἰσχύλου. «οὐκ ἐϋ- κριτον τὸ κριῖμα μὴ μ' αἰ- ροῦ κριτῇν».

376. διδάσκει... κακόν = καὶ καθιστᾷ τὸν ἄνδρα κακόν. Τὸ διδάσκειν ἐνταῦθα ἰσοδυνα- μεῖ τῷ ἐκ διδάσκειν. Ἐν τῷ Τηλέφῳ τοῦ Εὐριπίδου (παρὰ Στο- βαίῳ) ὑπῆρχεν ἀντιθέτου ἀξιώμα- τος στίχος, ὃν τινι παροιμιακῶς ἐ- χρῶντο: Χρεῖα διδάσκει, καὶ βραδύς τις ἦ, σοφόν. Πρβλ. Σουΐδαν ἐν λέξει χρεῖα.

Ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ῥήματος πρβ. Ἀριστ. Βατρ. 1019. «καὶ τί σὺ δράσας οὕτως αὐτοὺς γενναίους ἐξεδίδαξας»; Νεφ. 1338. «ἐξεδίδαξά μιν σε τοῖσιν δικαίοις ἀντι- λέγειν».

377. ἀλλ' εἰς ὅπλ' ἐλθών; Οὕτω λέγεται καὶ: εἰς ὄψιν, εἰς λόγους, εἰς χειρας ἰέναι. Οὐτε δύναται τις ἐν ὥρᾳ μάχης ν' ἀντιληφθῇ τίς ἐστὶν ὁ ἀνδρεῖος. Οἱ ὑπομνηματισταὶ πα- ρατιθεῖσι τοὺς στίχους 849—852 ἐκ τῶν Ἰκετ. δι' ὧν ἐρμηνεύεται κάλλιον τὸ προκείμενον χωρίον. «Κενοὶ γὰρ οὗτοι τῶν τ' ἀκούοντων λόγοι. Καὶ τοῦ λέγοντος, ὅστις ἐν μάχῃ βεβῶς, Λόγχης ἰούσης πρόσθεν ὀμμάτων πυκνῆς, Σαφῶς ἀπήγγειλ' ὅστις ἐστὶν ἀγαθός».

379. κράτιστον... ἀφει- μένα. σοφώτατον εἶνε νὰ μὴ ζητῇ τις νὰ ῥυθμίξῃ τὴν τύχην κατὰ νόμους. Τὸν στίχον τοῦτον ἀποδίδουσι τῇ ἀπωλεσθείσῃ τοῦ Εὐριπίδου τραγωδίᾳ Αὐγείᾳ. Διογένης ὁ Λαέρτιος διηγεῖται ὅτι ὁ Σωκράτης ὅτε ἤκουσε τὸν στίχον τοῦτον τοσοῦτον ἐταράχθη ὥστ' ἀ- πῆλθε τοῦ θεάτρου εἰπὼν ὅτι εἶνε γελοῖον καὶ νὰ καταδιώκῃ τις δοῦλον

Οὗτος γὰρ ἀνὴρ οὗτ' ἐν Ἀργείοις μέγας 380
οὗτ' αὖ δοκῆσει δωμάτων ὠγκωμένος,
ἐν τοῖς τρόποισι δ', ὦν ἄριστος ἠύρεθη.
Οὐ μὴ ἀφρονήσῃ, οἱ κενῶν δοξασμάτων
πλήρεις πλανᾶσθε, τῇ δ' ὁμιλίᾳ βροτοὺς
κρινεῖται καὶ τοῖς ἥθεσιν τοὺς εὐγενεῖς; 385
Οἱ γὰρ τοιοῦτοι καὶ πόλεις οἰκοῦσιν εὖ
καὶ δώμαθ'. αἱ δὲ σάρκες αἱ κεναὶ φρενῶν
ἀγάλματ' ἀγορᾶς εἰσιν. Οὐδὲ γὰρ δόρυ

ἀποδράντα, καὶ ν' ἀποφεύγῃ νὰ ζητῇ
τὴν ἀρετὴν.

381—382. δοκῆσει δωμά-
των ὠγκωμένος = ἐπηρμένος
ἐπὶ τῇ φήμει τῆς γενεᾶς του Πρβ.
Ξενοφ. Ἀπομν. 1, 2, 25. ὠγκω-
μένος ἐπὶ γένει». Ὁ Φίξιος
ἐρμηνεύει. «gentis nobilitate elat-
tus i. e. clarus». — ἐν τοῖς
τρόποισι δ' = καθ' ὅσον ἕως
ἀφορᾷ τὸν χαρακτῆρα του, τὴν
συμπεριφορὰν του εὐρέθη ὅτι εἶνε
εὐγενέστατος.

383. οὐ μὴ ἀφρονήσῃ =
παύσατε νὰ ἦσθε ἀφρονες. Συχνό-
τατα ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ὁ
μέλλων τῆς ὀριστικῆς κατ' ἀπο-
φατικὴν μὲν ἐρώτησιν ἐκφράζει ἔν-
τονον καὶ αὐστηρὰν προσταγὴν.
Πρβλ. Ἱππολ. 598 «οὐχὶ συγ-
κλήσεις στόμα;». Ἀριστοφ.
«οὐκ ἀποδιώξεις σαυτὸν
τῆς οἰκίας;» μετὰ δὲ τοῦ μὴ
ἐκφράζει ἔντονον προσταγὴν, ἐ-
νέχουσιν ἀπαγόρευσιν. Πρβλ. Ἱπ-
πολ. 606. «οὐ μὴ προσοί-
σεις χεῖρα μὴ δ' ἄψῃ πέ-
πλων;» 213. «οὐ μὴ παρ' ὀ-
χλῶν τάδε γηρύσεις». 599.
«οὐ μὴ μεθήσεις αὐθις λό-
γους;» Ἡ μὲν πρώτη ἄρνησις οὐ
πίπτουσα ἐπὶ τοῦ κυρίου ῥήματος
ἀφρονήσῃ ποιεῖ κατάφασιν:
δηλ.: ἔστε φρόνιμοι· ἡ δ' ἀπαγό-
ρσεις μὴ ἐρωτηματικῶς ἐκφερο-

μένη ἐπιτείνει σφόδρα τὴν προ-
σταγὴν.

384. τῇ δ' ὁμιλίᾳ = τῇ συ-
ναναστροφῇ.

386 οἱ γὰρ τοιοῦτοι δηλα-
δὴ, ὅσοι τῇ ὁμιλίᾳ καὶ τοῖς ἥθεσιν
δέον νὰ θεωρῶνται εὐγενεῖς. Τοὺς γ.
386—390 ὁ Wilamowitz θεωρεῖ
ὡσαύτως ἐτέρᾳ τινὶ τραγωδίᾳ ἀνή-
κοντας μὴ διασωθείσῃ. Καὶ ὄντως
παράδοξον φαίνεται ἡμῖν νὰ φιλο-
σοφῇ νεανίας ὀρμητικὸς, παντάπα-
σιν ἀπησχολημένος ὑπὸ τῆς σκέψε-
ως τῆς ἐκδικήσεως τοῦ πατρὸς του.
Νομίζομεν ὅμως ὅτι ὁ Εὐριπίδης
διὰ τοῦ εἰκόματος τοῦ Ὀρέστου μέμ-
φεται τῶν Ἀθηναίων καταγινω-
σκόντων αὐτοῦ ἔλλειψιν εὐγενοῦς
καταγωγῆς, παραγγέλλων τῇ συ-
ναναστροφῇ καὶ τοῖς τρόποις νὰ
σταθμίζωσι τὴν εὐγένειαν.

387. δώματα = οἰκίας. πρβ.
στιχ. 359.

387—388. αἱ δὲ σάρκες...
ἀγάλματ' ἀγορᾶς = ἐν τῇ
ἀγορᾷ ἰδρυμένα. Ὁ Εὐριπίδης βλέ-
πων ἀφ' ἐνὸς οἶον πάθος πρὸς τοὺς
γυμνικοὺς ἀγῶνας εἶχεν ἤδη κατα-
λάβει τὴν Ἑλλάδα σύμπασαν καὶ
οἷα ἀδιαφορία πρὸς τὸ πνεῦμα, ἐξ
ἄλλου ἀναμνησκόμενος ὅτι παῖς
ὦν προωρίσθη παρὰ τοῦ πατρὸς νὰ
γίνῃ ἀθλητής, ἄσπονδον πρὸς τὴν
ἀθλητικὴν ἔτρεφε μῖσος, καὶ ὅλην
αὐτοῦ τὴν πικρίαν κατ' ἐκείνης ἐξέ-

μᾶλλον βραχίων σθεναρὸς ἀσθενοῦς μένει·
ἐν τῇ φύσει δὲ τοῦτο κὰν εὐψυχία.

390

Ἄλλ' ἄξιος γὰρ ὁ τε παρὼν ὁ τ' οὐ παρὼν
Ἀγαμέμνωνος παῖς, οὐπὲρ εἵνεχ' ἤκομεν,
δεξώμεθ' οἴκων καταλύσεις· χωρεῖν χρεῶν,
δμῶες, δόμων τῶνδ' ἐντός· ὥς ἐμοὶ πένης
εἴη πρόθυμος πλουσίου μᾶλλον ξένος.

395

χυσεν ἐν οὐκ ὀλίγαις τῶν τραγω-
διῶν του. Ὁ Ἀθηναῖος τὸ τοιοῦτον
ἀναφέρων παρατίθεισιν ἐκ τοῦ «Αὐ-
τολύκου» τὰ ἐξῆς. «Ἐμεμ-
ψάμην δὲ καὶ τῶν Ἑλλή-
νων νόμον... τίς γὰρ πα-
λαίσας εὔ, τίς ὠκύπους
ἀνὴρ, Ἡ δίσκον ἄρας, ἥ
γνάθον παίσας καλῶς, Πό-
λει πατρώα στέφανον ἤρ-
κεσε λαβών· Πότερα μα-
χοῦνται πολεμίοισιν ἐν
χεροῖν δίσκους ἔχοντες;
.... Ἄνδρας οὖν ἐχρῆν
σοφοῦς τε καὶ θατοῦς Φύλ-
λοις στέφεσθαι, χῶστις
ἡγεῖται πόλει Κάλλιστα
σώφρων καὶ δίκαιος ὢν
ἀνὴρ, Ὅστις τε μύθοις
ἔργ' ἀπαλλάσσει κακὰ, Μά-
χας τ' ἀφαιρῶν καὶ στά-
σεις. Τοιαῦτα γὰρ πόλει
τε πάση πᾶσι θ' Ἑλλησιν
καλά». Ὡσαύτως ἐκ τῆς αὐτῆς:
«Κακῶν γὰρ ὄντων μυρί-
ων καθ' Ἑλλάδα, οὐδὲν κά-
κον ἐς ἡν ὅλη τῶν γένους
.... Ἀμπροιὶ δ' ἐν ἥβῃ καὶ
πόλεως ἀγάλατα φοιτῶ-
σι». Ὁ Weil προστίθει τὸ τοῦ
Δημοσθένους (περὶ Στεφ. 129). κα-
λοῦντος τὸν Αἰσχύνην, «τὸν κα-
λὸν ἀνδριάντα», κενὸν δηλ.
φοεῶν. Πρβλ. στ. 864.

391. ὁ τε παρὼν ὁ τ' οὐ
παρὼν. Ὁ Ματθίας ἐρμηνεύει:
«sive adsit sive absit» κακῶς
καθ' ἡμᾶς, διότι τὸ μὲν πρῶτον

ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐν τῷ προσώπῳ
τοῦ ξένου παράστασιν τοῦ Ὁρέσου,
τὸ δὲ δεύτερον εἰς τὸν ἀπόντα Ὁ-
ρέστην. Ἡ φράσις ἐπιτήδης διφο-
ρουμένως ἐλεχθη. Ὁ Ὁρέστης λέ-
γει ὅτι ἄξιοι ξενίας εἰσὶ καὶ ὁ πα-
ρὼν ξένος, ὅστις ἀντιπροσωπεύει
τὸν Ὁρέστην (εἰ καὶ παρόντα) καὶ
ὁ ἀπὼν Ὁρέστης (καθὼς φρονεῖ ἡ
Ἡλέκτρα καὶ ὁ Αὐτουργός). Οἱ
θεαταὶ ὅμως γνωρίζουσιν ὅτι ἄ-
γνωστοὶς ἐκεῖνοι καὶ τοῦτο εἶνε
ἀρετὴ τῆς ἀρχαίας δραματοურ-
γίας.

394 — 395. δμῶες. Οἱ τῶν
ἡρωϊκῶν χρόνων τοὺς ὑπὲρτας
ἐκάλουν δμῶας (δμῶας, ἀμ-
φιπόλους), οἵτινες ἦσαν ἡ ἐν-
τόπιοι ἢ ἡγορασμένοι αἰχμάλωτοι,
θηῆτας, πτωχοὺς ἐπὶ μισθῷ ὑπη-
ρετοῦντας (πρβλ. Ὀμήρ. Ὀδυσ.
489 βουλοίμην κ' ἐπάρου-
ρος ἐὼν θητευέμεν ἄλλῳ),
καὶ ὁ παδοὺς ἢ θεράποντας
(πρβλ. στ. 360). Οἱ τῶν Ἀθηναίων
ὑπηρέται, οἵκεται ἐκ φιλαν-
θρωπίας καλούμενοι ἦσαν δοῦ-
λοι, ἢ ἐν πολέμῳ αἰχμάλωτοι ἢ
ἐν τῇ οἰκίᾳ γεγεννημένοι, οἵτινες καὶ
οἰκογενεῖς ἐλέγοντο, ἢ ἐκ δου-
λεμπόρων ἡγορασμένοι ἀντὶ μιᾶς
μέχρι δέκα μνῶν. Πρβλ. Ξενοφ.
Ἀπομν. βιβλ. β. κεφ. ε. §. 2.
«τῶν οἰκετῶν ὁ μὲν που
δύο μναῖν ἄξιός ἐστιν, ὁ
δὲ οὐδ' ἡμιμναίου, ὁ δὲ
πέντε μνῶν, ὁ δὲ καὶ δέ-
κα». ὥς... εἴη... = εἴθε γὰρ

Αἰνῶ μὲν οὖν τοῦδ' ἀνδρὸς εἰσδοχὰς δόμων.
 ἐβουλόμην δ' ἄν, εἰ κασίγνητός με σὸς
 εἰς εὐτυχοῦντας ἦγεν εὐτυχῶν δόμους.
 Ἴσως δ' ἄν ἔλθοι· Λοξίου γὰρ ἔμπεδοι
 χρησμοί, θροτῶν δὲ μαντικὴν χαίρειν ἐῷ. 400

ΧΟΡΟΣ

Νῦν ἢ πάροιθεν μάλλον, Ἥλέκτρα, χαρᾶ
 θερμαινόμεσθα καρδίαν· ἴσως γὰρ ἄν
 μόλις προβαίνουσ' ἢ τύχη σταίη καλῶς.

ΗΛΕΚΤΡΑ

ᾠ τλήμον, εἰδὼς δωμάτων χρεῖαν σέθεν
 τί τούσδ' ἐδέξω μείζονας σαυτοῦ ξένους; 405

ΑΥΤΟΥΡΓΟΣ

Τί δ'; εἴπερ εἰσὶν ὥς δοκοῦσιν εὐγενεῖς,
 οὐκ ἔν τε μικροῖς ἔν τε μὴ στέρξουσ' ὁμῶς;

ἐπιτυχάνω πάντοτε ξενίας παρ'
 ἀνδρὸς πένητος μάλλον ἢ ἀλλὰ προ-
 θύμου ἢ παρὰ πλουσίου.

396 — 397. αἰνῶ... ἐβου-
 λόμην δ' ἄν = εὐχαριστοῦμαι
 μὲν διότι ὁ ἀνὴρ οὗτος μὲ δεξιού-
 ται ἐντὸς τῆς καλύβης του ταύτης,
 θὰ ἐπρωτίμων ὅμως ἔάν ὁ ἀδελφός
 σου εὐτυχῶν μ' ἐδεξιούτο ἐντὸς
 εὐτυχούντων βασιλικῶν δόμων.

399. Ἴσως δ' ἄν ἔλθοι. Δι-
 φορουμένως πάλιν ὁμιλεῖ. Ἡ Ἥ-
 λέκτρα νομίζει ὅτι ὁ Ὀρέστης λέ-
 γει ὅτι ἴσως ἔλθει ὁ ἀδελφός της,
 ἐνῶ ὁ Ὀρέστης πράγματι σκέπτε-
 ται ὅτι ἴσως εἰσέλθει ἐντὸς τῶν πα-
 τρικῶν του δόμων (ἄν εἰς πέρας
 φέρῃ τὸν ὄν προέθετο σκοπόν).

400. Μετὰ τοὺς λόγους τούτους
 εἰσέρχεται εἰς τοῦ Αὐτουργοῦ, ὅς-
 τις μετὰ τῆς Ἥλέκτρας μένει ἐν

τῇ σκηνῇ, ὅπου ὁ ἐξῆς διάλογος
 διαμειβεται.

401—402. χαρᾶ θερμαινό-
 μεσθα καρδίαν: Πρβλ. Ὅμ.
 Ὀδ. ε. 155. «Μάλα που σφί-
 σι θυμὸς αἰὲν εὐφροσύ-
 νησιν ἰαίνεται», ὅπερ πρῶ-
 τος ὁ Βάρνης παρέθετο.

407. στέρξουσιν = θ' ἄρκε-
 σθῶσιν. Πρβλ. Ὀρέσ. 1023. «οὐ
 σῖγ' ἀφεῖσα τοὺς γυναικεῖ-
 οὺς γόους σέρξεις τὰ κρα-
 θέντ'; Φοινίσ. 1685. «τᾶμ' ἐγὼ
 στέρξω κακὰ». Ἱππ. 458.
 «σέργουσι δ', οἷμαι, συμ-
 φορᾶν νικώμενοι». 461. «εἰ μὴ
 τοὺς δε γε στέρξεις νό-
 μους.» κλπ. Ἡ Ἥλέκτρα αἰσχυνο-
 μένη ἐπὶ τῇ εὐτελείᾳ τοῦ οἴκου αὐ-
 τῆς, ἐνῶ εὐπρεπέστερον ἤθελε νὰ φι-
 λοξενήσῃ τοὺς ξένους, μέμφεται τοῦ
 Αὐτουργοῦ διὰ τὴν πρόσκλησιν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἐπεὶ νυν ἐξήμαρτες ἐν σμικροῖσιν ὦν,
 ἔλθ' ὡς παλαιὸν τροφὸν ἐμοῦ φίλον πατρός,
 410 δς ἀμφὶ ποταμὸν Τάναον, Ἀργείας ὄρους
 τέμνοντα γαίας Σπαρτιάτιδός τε γῆς,
 ποίμναις ὁμαρτεῖ πόλεος ἐκβεβλημένος·
 Κέλευε δ' αὐτὸν δαῖτα πορσύναι τινα
 ἐλθεῖν, ξένων τῶνδ' εἰς δόμους ἀφιγμένων.
 Ἦσθήσεται τοι καὶ προσεύξεται θεοῖς, 415
 ζῶντ' εἰσακούσας παῖδ', ὃν ἐκσώζει ποτέ.
 Οὐ γὰρ πατρώων ἐκ δόμων μητρὸς πάρα
 λάβοιμεν ἄν τι· πικρὰ δ' ἀγγεΐλαιμεν ἄν,
 εἰ ζῶντ' Ὀρέστην ἢ Τάλαιν' αἴσθουσιν ἔτι.

Ἄλλ' ἐκεῖνος μηδαμῶς τοῦτο λαβὼν
 ὑπ' ὄψιν λίαν ὀρθῶς ἀπαντᾷ ὅτι ἡ
 πραγματικὴ εὐγένεια σέργει τήν τε
 πλουσίαν καὶ τήν πτωχὴν φιλοξε-
 νίαν, προθύμως προσφερομένην.

408. ἐν σμικροῖσιν ὦν =
 ἐπειδὴ εἶσαι πτωχός. Οὕτω τὰ τῆς
 ἀναλογίας: ἐν λόγοις, ἐν σί-
 τῳ ἐν φιλοσοφίᾳ κλπ. Πρβλ.
 Σοφ. Φιλ. 496. ἐν σμικρῷ ποι-
 εῖσθαι.

409—410. ὡς = εἰς, τιθέμενον
 πάντοτε ἐπὶ προσώπων.—ποτα-
 μὸς Τάναον. Πρβλ. Πaus. 12.
 «Ποταμὸς δὲ καλούμενος
 Τάναος, εἰς γὰρ δὴ οὗτος
 ἐκ τοῦ Πάρνωνος κάτεισι,
 ῥέων διὰ τῆς Ἀργείας ἐκ-
 δίδωσιν εἰς τὸν Θυρεά-
 την κόλπον».

413—414. ἴδε Κριτικὰς Διορ-
 θώσεις.

416. ἐκσώζει ποτέ: ἐνεσ.
 ἀντὶ ἀορ. ὁ ἐνεστώς οὗτος ἱστο-
 ρικὸς καλούμενος τίθεται εἰς δὴ-
 λωσιν τοῦ πρὸ πολλοῦ μὲν γενο-
 μένου, ἀλλ' ἐπὶ τὸ ζωηρότερον ὡς
 παρόντος παρισταμένου. Πρβ. Ξεν.

Κυρ. Παιδ. βιβλ. 1, κεφ. 1. § 1.
 «Δαρείου καὶ Παρυσάτι-
 δος παῖδες γίγνονται δύο»
 Εὐρ. Βαχχ. στ. 2. «ὃν τίχτει
 ποθ' ἡ Κἀδμου κόρη». Ἦδη
 ὁ Weil παρέθετο τὸ τῆς Μηδείας
 954—955. «οὐ ποθ' Ἥλιος πα-
 τρὸς πατὴρ δίδωσιν ἐκ γό-
 νοισιν οἷς».

418. πικρὰ δ' ἀγγεΐλαι-
 μεν ἄν = πικρίαν, συμφορὰν ἢ
 ἀγγελία θὰ μᾶς παροῖχε, ἀντ' ἀ-
 μοιβῆς συμφορὰν θὰ ἐλαμβάνομεν
 διὰ τὴν ἀγγελίαν μας· ἡ ἐρμηνεία
 «ἀλγεινὴν διὰ τὴν μητέρα μας ἀγ-
 γελίαν ἠθέλομεν ἀναγγεῖλει» εἶνε
 πεπλανημένη.

419. ἡ Τάλαιν' (α). Φρονῶ
 ὅτι ἐπὶ κακῆς σημασίας ἐκκληπτέον
 ἐνταῦθα τὸ ἐπίθετον, ὡς δύναται
 τις νὰ εἰκάσῃ ἐκ τοῦ προηγουμέ-
 νου στίχου. Πρβ. Ὀμ. Ὀδ. σ. στ.
 327. «ξεῖνε Τάλαν, σύ γε
 τις φρένας ἐκπεπαταγμέ-
 νος ἐσσί». τ. στ. 68. «ἀλλ' ἔ-
 ξελθε θύραζε, Τάλαν, καὶ
 θαίτῃς ὄνησον».

ΑΥΤΟΥΡΓΟΣ

Ἄλλ' εἰ δοκεῖ σοι, τούσδ' ἀπαγγελῶ λόγους 420
 γέροντι· χῶρει δ' εἰς δόμους ὅτον τάχος
 καὶ τάνδον ἐξάρτυε. Πολλά τοι γυνὴ
 χρήζουσ' ἂν εὖροι δαιτὶ προσφορήματα.
 Ἔστιν δὲ δὴ τοσαῦτά γ' ἐν δόμοις ἔτι, 425
 ὥσθ' ἐν γ' ἐπ' ἡμαρ τούσδε πληρῶσαι βορᾶς.
 Ἐν τοῖς τοιούτοις δ' ἡνίκα ἂν γνώμη πέσῃ,
 σκοπῶ τὰ χρήμαθ', ὥς ἔχει μέγα σθένος,
 φίλοις τε δοῦναι σῶμά τ' εἰς νόσον πεσὼν
 δαπάναισι σῶσαι· τῆς δ' ἐφ' ἡμέραν βορᾶς
 εἰς μικρὸν ἤκει· πᾶς γὰρ ἐμπλησθεὶς ἀνὴρ 430
 ὁ πλούσιός τε χῶ πένης ἶσον φέρει.

ΧΟΡΟΣ

Κλειναὶ νᾶες, αἶ ποτ' ἔμβατε Τροίαν [Στροφή α.]
 τοῖς ἀμετρήτοις ἐρετμοῖς

423. εὖροι=δύναται νὰ ἐξεύρῃ, νὰ παρασκευάσῃ. — προσφορήματα = fercula. Ἡ λέξις μόνον ἐνταῦθ' ἀπαντᾷ. Προσφορῆμα δὲν σημαίνει ἀπλῶς τροφήν, ὡς τινες παρεδέξαντο, ἀλλὰ καρύκευμα.

425. τούσδε = τοὺς ξένους· πληρῶσαι=νὰ χορτάσωμεν, νὰ εὐχαριστήσωμεν. Πρβλ. Ἰων. 1170. «εὐόχθου βορᾶς ψυχὴν ἐπλήρουν». Ἰπολ. 1327. «Κύπρις γὰρ ἦθελ' ὥστε γίγνεσθαι τὰδε, πληροῦσα θυμόν».

426. ἐν τοῖς... πέσῃ = Ὅσάκις δὲ ἐπὶ περιστάσεων τοιούτων ἤθελε διανοηθῶ, παρατηρῶ ὅτι κλπ. Σύνταξον: ἡνίκα δ' ἂν γνώμη πέσῃ ἐν τοῖς τοιούτοις:—πίπτειν ἐν: κατὰ τὸ ὁμηρικὸν «υἱὸν οἴοι πεσόν»

τοὺς ἐν αἰνῇ δηϊοτήτι». Ἰλ. N. 207. —

427. χρήμαθ' «χρήμα· πρᾶγμα, πλοῦτος, οὐσία, λῆμμα». [Ἡσύχιος]. Οὕτω ὁ Αὐτουργὸς προλογίζων, ἐν στ. 37 λέγει. «χρημάτων γε μὴν πένητες».

432. Κλειναὶ νᾶες. Τὸ ἀ. στάσιμον τοῦτο ὀλόκληρον σχεδὸν πρὸς ὕμνον τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τοῦ ὀπλισμοῦ αὐτοῦ σύγκειται. ἄλλ' ἡ ἀπεικονιζομένη λαμπρότης τῶν ἡρώων, ὑποτελῶν τῷ Ἀγαμέμνονι ἀναδεικνύει μάλιστα ἐκ λαμπρον τὸν εὐρυκρεῖονα, καὶ εἰς λύπην παρατρύνει διὰ τὸν ὑπὸ γυναικειᾶς χειρὸς, καὶ δὴ τῆς συζύγου, αἰσχρὸν θάνατον αὐτοῦ. Πρβ. 479 — ἐξ. «τοιῶνδ' ἄνακτα δοριπόνων Ἐκλανεν ἀνδρῶν, Τυνδαρί, σὰ λέχεα, κακὸ φρων κόρα!»

πέμπουσαι χορούς μετὰ Νηρήδων,

ἔν' ὁ φίλαυλος ἔπαλλε δελ-

435

φίς πρόραις κυανεμβόλοις
εἰλισσόμενος,

434. πέμπουσαι χορούς = ἄγουσαι χορούς. Οὕτω κατ' ἀναλογία λέγεται, πέμπειν, ἄγειν, χορούς, ἑορτάς, Παναθήναια κλπ. Ἡ εἰκὼν εἶνε θαυμασία· ὁ ποιητὴς ἀποδίδει ζωὴν τρόπον τινὰ ταῖς ναυσίν. Οὕτω καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδ. Θ. 556—ἐξ.) ὁ Ἀλκίνοος περὶ τῶν νηῶν αὐτοῦ, ὡς περὶ ἐμψύχων, ὁμιλεῖ. «Ὁ φράσε τῇ πέμπωσι τιτυσκόμεναι φρεσὶ νῆες... ἀλλ' αὐταὶ ἴσασσι νοήματα καὶ φρένας ἀνδρῶν». Αἱ πολὺκωποι νῆες ἐπὶ τῶν κυμάτων σκιρτῶσαι οἰοῦντο χορὸν μετὰ Νηρήδων ἄγουσιν. Οἱ ἐκδῶται παρατιθεῖσιν ἐν συγκρίσει τὸ ἐκ τοῦ Σοφοκλέους (Οἰδ. Κολ. 716). «Ἄ δ' εὐήρετμος ἐκπλαγ' ἄλῖα χερσὶ παραπτομένα πλάταθρῶσκει τῶν Ἐκατομπόδων Νηρήδων ἀκόλουθος». Πρβλ. καὶ τὸ παρὰ Σειδλήρου παρατιθέμενον Ἐλέν. 1454. «Χοραγέ τῶν καλλιχόρων δελφίνων». Αἱ Νηρήδες ἦσαν πεντήκοντα, θυγατέρες τοῦ Νηρέως καὶ τῆς Δωρίδος, ὧν τρεῖς ὀνομασταὶ Πανόπη, Γαλάτεια καὶ Θέτις. Πρβ. Ἡσιόδ. Θεογ. 242—262. Τὴν Θέτιδα διαφέρουσιν ἐπὶ κάλλει καὶ εὐφυίᾳ ἀνέθρεψεν ἡ Ἥρα ἐξόχως ἀγαπήσασα· Λαβοῦσα σύζυγον, ἀποφάσει μὲν τοῦ Διὸς ἐκδικουμένου τὴν ἀπόκρουσιν τοῦ πρὸς αὐτὴν ἔρωτός του, φροντίζουσα δὲ τῆς Ἥρας, θνητὸν, τὸν ἐξοχὸν ἥρωα Πηλέα, ἐτέλεσε τοὺς γάμους αὐτῆς ἐν τῷ ἐπὶ τοῦ Πηλίου ὄρους ἄντρον τοῦ Χείρωνος, ὅπου προσελήθησαν πάντες οἱ θεοί, οἱ μὲν ἄρσενες ὑπὸ τοῦ Διὸς, αἱ δὲ θῆλειαι, πλὴν τῆς

Ἐρίδος, ὑπὸ τῆς Ἥρας, ἥτις καὶ ὡς μήτηρ ἐκράτησε τὰς νυμφικάς δᾶδας. Ἡ Θέτις ἐγέννησε κατὰ τινὰς μὲν ἐξ υἱοῦς, ἔβδομον δὲ τὸν Ἀχιλλέα, κατ' ἄλλους δὲ μόνον αὐτόν.

435. φίλαυλος. Περὶ τῆς φιλομουσίας τῶν Δελφίνων πρβλ. Ἡροδ. βιβ. 1. κεφ. 23—ἐξ. «... Ἀρίονα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ δελφίνος ἐξενεῖ· χθέντα ἐπὶ Ταίναρον, ἐόντα κιθαρωδὸν τῶν τότε ἐόντων οὐδενὸς δεύτερον τὸν δὲ ἐνδύντα τε πᾶσαν τὴν σκευὴν καὶ λαβόντα τὴν κιθάρην, στάντα ἐν τοῖσι ἐδωλίοις διέεξε λθεῖν νόμον τὸν ὀρθριον, τελευτέοντος δὲ τοῦ νόμου ῥῥφαί μιν ἐς τὴν θάλασσαν ἐωυτόν, ὡς εἶχε, σὺν τῇ σκευῇ πάσῃ καὶ τοὺς μὲν ἀποπλῶειν ἐς Κόρινθον, τὸν δὲ δελφῖνα λέγουσι ὑπολαβόντα ἐξενεῖ καὶ ἐπὶ Ταίναρον.» Πρβλ. Ἰφ. ἐν Ταυρ. 1123 «Καὶ σὲ μὲν πότνι, Ἀργεῖα, πεντηκόντορος οἴκον ἄξει. Συρίζων δ' ὁ κηροδέτας, οὐρείου πανὸς κάλαμος Κώπαις ἐπιθωύξει.»

437. Πρβ. Μαιν. 690. «εἰλίσσευσαι καλλιχόρον». εἰλίσσόμενος. Οἱ στίχ. 435—437. εὐρίσκονται παρὰ τοῖς Βατράχοις τοῦ Ἀριστοφάνους, κωμικῶς μιμουμένου τὸ μέλος αὐτῶν «κατὰ μίμησιν τῆς μελοποιίας» ὡς λέγει ὁ Σχολιαστὴς. Πρβλ. 1313—1318. «αἶθ' ὑπὸ ῥόφιοι κατὰ γωνίας εἰσεῖσεῖσεῖ-

πορεύουσαι τὸν Θέτιδος
κοῦφον ἄλμα ποδῶν Ἀχιλῆ
σὺν Ἀγαμέμνονι Τρωΐας
ἐπὶ Σιμουντίδας ἀκτᾶς.

440

Νηρῆδες δ' Εὐβοΐδας ἀκτᾶς λιποῦσαι [Ἀντιστροφή α.]

ειλίσσετε δακτύλοις φά-
λαγγες, ιστότονα πηνί-
σματα καὶ Κερκίδας αἰοι-
δοῦ μελέτας, ἵν' ὁ φίλαυ-
λος ἔπαλλε δελ-φίς πρῶ-
ραις κυανεμβόλοις».

438. πορεύουσαι = ὁδη-
γοῦσαι· μεταβ. Πρβλ. Τρωάδ. 1086.
«ἐμὲ πόντιον σκάφος πο-
ρεύσει Ἀργος.»

441. ἐπὶ Σιμουντίδας ἀκ-
τᾶς. θηλ. τοῦ Σιμόεις, ἐνταῦθα
καὶ ἐν Ἐκάβῃ 641. Πρβλ. Ἰφ. ἐν
Αὐλ. 764—ἐξ. «ὅταν χάλκα-
σπισ Ἀρης Ἀλῖος ἐκ πρῶ-
ροισι πλάταις εἰρεσία πε-
λάζῃ Σιμουντίοις ὀχετοῖς
(432—441) Ἐνδοξοὶ νῆες, αἵτινές
ποτε προῦχωρήσατε πρὸς τὴν Τροί-
αν διὰ τῶν ἀπειραρίθμων κωπῶν
ἄγουσαι χοροὺς μετὰ τῶν Νηρῆ-
δων, ὅτε ὁ ἀγαπῶν τὸν αὐλὸν δελ-
φίς ἐχόρευε περιστρεφόμενος περὶ
τὰς κυανᾶ ἔμβολα ἐχούσας πρῶ-
ρας, φέρουσαι (ἐν. νῆες) τὸν τα-
χύπουν κατὰ τὸ ἄλμα υἱὸν τῆς Θέ-
τιδος Ἀχιλλέα μὲ τὸν Ἀγαμέμνονα
πρὸς τὰς Τρωϊκὰς Σιμουντίδας ἀκτᾶς

442—451. Ἐνταῦθα οὐδαμῶς πρό-
κειται περὶ τοῦ δευτέρου ὀπλισμοῦ
τοῦ Ἀχιλλέως, ὃν ἡ Θέτις (Ἰλιάδ.
Σ. 614—ἐξ. Τ 3 καὶ ἐξ.) μόνη
χομίζει αὐτῷ. Ὡς πᾶς τις, μετ' ἐπι-
στασίας ἀναγινώσκων, διαβλέπῃ,
ἡ ἀντιστροφή ἐναντιοῦται κατὰ τὸν
εἰρμὸν τῶν εἰκόνων τῇ στροφῇ.
Ἐκεῖ μὲν αἱ πολύκωποι ἄμετροι
νῆες λαμπρῶς προσορμίζονται εἰς
τὰς Τρωϊκὰς ἀκτᾶς, συνοδεύμε-
ναι ὑπὸ τῶν Νηρῆδων χορευουσῶν

περὶ τὰ κυανᾶ ἔμβολα, ἐνταῦθα δὲ
αἱ Νηρῆδες τὰς Εὐβοΐδας ἀκτᾶς
λιποῦσαι φέρουσιν ἀνά τὸ Πήλιον
καὶ τὴν Ὀσσάν τὴν πανοπλίαν τῶν
Ἀχιλλεῦ. Οἱ κριτικοὶ ἀποφαίνονται
ὅτι ἡ ἀντιστροφή αὕτη τελείως εἶνε
ἡλλοιωμένη. Ὁ Weil ὑπερμαχῶν
τῆς γνησιότητος γράφει: «Αἱ Νη-
ρῆδες εἰς τὰ χρησφύγετα τῶν
«Θεσσαλικῶν ὁρέων ἐρχόμεναι, ὅ-
«που ὁ νεαρὸς ἥρως ὑπὸ τοῦ πα-
«τρὸς αὐτοῦ ἀνατρέφεται, τῷ κο-
«μίζουσι τὴν παρά τοῦ Ἡφαίστου
«τεχνουργηθεῖσαν πανοπλίαν. Δῆ-
«λον, ὅτι ὁ Εὐριπίδης (ἐπόμενος
«ἀναμφηρίστως ἄλλοις ποιηταῖς)
«ἐποίησε καὶ τὴν πρώτην τοῦ Ἀ-
«χιλλέως πανοπλίαν ὑπὸ τῶν χει-
«ρῶν τοῦ κλυτοτέχνου κατασκευα-
«σθεῖσαν. Ἐπὶ πλεόν ἐναντιοῦται
«τῷ μύθῳ, καθ' ὃν ὁ Πηλεὺς, ἵνα
«τὸν υἱὸν του ὑπεξαίρεσθ' ἄωρου
«θανάτου, ἀπέκρυψεν ἐν τῇ νήσῳ
«Σκύρῳ. Ἀλλὰ ταῦτα κατὰ τὴν
«ἐποχὴν τοῦ Εὐριπίδου κατὰ διά-
«φορον τρόπον διηγοῦντο, οὐδ' ἡ
«ἐπικρατοῦσα σήμερον παράδοσις
«ἀπολύτως ἦτο ἔτι παραδεδεγ-
«μένη. Ἐν Ἰλιάδι (Α. 765—ἐξ.)
«ὁ Φοῖνιξ καὶ Ὀδυσσεὺς ἐλθόντες
«εὐρίσκουσι τὸν Ἀχιλλέα ἐν τῇ
«οἰκίᾳ τοῦ πατρὸς. Ὁ Πηλεὺς οὐ-
«δαμῶς διανοήθη ν' ἀποκρύψῃ τὸν
«υἱὸν του καὶ οὐδεμίαν παρεμβάλ-
«λει δυσκολίαν πρὸς ἀναχώρησιν
«αὐτοῦ. (Πρβλ. Ἰλ. I. 253. καὶ
«439. Σ. 58). Κατὰ τὰ Κύπρια
«(ἴδε ἀπανθ. Πρόχλου) καὶ τὴν Μι-
«κράν Ἰλιάδα (ἴδε σχόλ. εἰς Ἰλ.
«Τ. 326) ὁ Ἀχιλλεὺς κατὰ τὴν

Ἡφαίστου χρυσέων ἀκμόνων

μόχθους ἀσπιστῶν ἔφερον τευχέων

ἀνά τε Πύλιον ἀνά τε πρυ-

445

μνᾶς Ὅσσας ἱεράς νάπας

Νυμφᾶν σκοπιάς τ'

ὄρειπλάγχτων, ἔνθα πατὴρ

ἰππότας τρέφεν Ἑλλάδι φῶς

Θέτιδος εἰνάλιον γόνον

450

ταχύποδ' οὔρον Ἀτρείδαις.

Ἰλιόθεν δ' ἔκλυόν τινος ἐν λιμέσιν

[Στροφὴ 6'].

Ναυπλίοισι βεβῶτος

τᾶς σᾶς, ὧ Θετίδος παῖ,

«ἐπάνοδον τῆς ἐκ Μυσίας ἐκστρα-
«τείας προσωμίσθη εἰς Σκυρόν,
«νυμφευθεὶς τὴν Δηιδάμειαν. Ὁ
«Βελκῆρος (der epische Cyclus,
«I. p. 60. καὶ II. p. 141) εὐλό-
«γως συνεπέρανεν ὅτι ἐν τοῖς ποι-
«ήμασιν ἐκείνοις οὐχ ἦντον ἡμ-
«αφισθητεῖτο ἢ παρὰ ταῖς θυγα-
«τρᾶσι τοῦ βασιλέως Λυκομήδου
«διαμονὴ τοῦ Ἀχιλλέως. Ἀληθῶς
«τὸν τελευταῖον τοῦτον μῦθον ὁ
«Εὐριπίδης ὡς ὑπόθεσιν τῆς τρα-
«γωδίας τῶν Σκυρίων μετεχει-
«ρίσατο. Ἀλλὰ δὲν κωλυόμεθα ὑπὸ
«τοῦ λόγου τούτου νὰ πιστεύσω-
«μεν ὅτι ὁ Εὐριπίδης ἠκολούθησεν
«ἐν ταῦθα ἑτέρον τινα μῦθον, οὐδ'
«ὅτι ἐβιάσθη τὴν ὑπόθεσιν τῆς
«τραγωδίας του κατὰ τὴν κυκλο-
«φοροῦσαν μυθικὴν ἱστορίαν νὰ
«πραγματευθῇ. Ὅθεν οἱ κριτικοὶ
«οἱ παραδεχόμενοι, ἵνα ὁ Εὐρι-
«πίδης ἑαυτῷ καὶ τῷ ἐπικρατοῦντι
«σήμερον μῦθῳ συμφωνήσῃ, τὴν ἀν-
«τιρροφὴν ταύτην παντάπασιν ἀλ-
«λοιωθεῖσαν, ματαίαν ὑπόθεσιν ἰ-
«σχυρίζονται. Ἄλλως τε ὅλος ὁ
«νοῦς τῶν εἰχῶν τούτων εἶνε σαφής
«καὶ εὐαντίληπτος, ματαίως ἀπο-

«διδομένης τοῖς ἀντιγραφεῦσιν εὐ-
«ρείας πλάνης».

443—444. Σύνταξον: Νηρη-
δες ἔφερον μόχθους χρυ-
σέων ἀκμόνων Ἡφαίστου
ἀσπιστῶν τευχέων.

449. ἰππότας· τὸ ὅμηρ. ἰπ-
πηλάτα Πηλεὺς.—τρέφεν
Ἑλλάδι = ἀνέθρεψεν ἵνα ἦ φῶς
τῇ Ἑλλάδι. Ἐν Ἰφ. ἐν Αὐλ (1063)
ὁ Ἀχιλλεὺς καλεῖται «μέγα φῶς
Θεσσαλίας» μέγα δ' ἀνέ-
κλαγον, ὧ Νηρητὶ κόρα,
παῖδ' αὖτε Θεσσαλίας μέγα
φῶς».

451. οὔρον. Ὁ Ὅμηρος τὸ
ἐπίθετον τοῦτο ἀποδίδει μόνον τῷ
Νέστορι. Πρβλ. Ἰλ. Θ. 80. «Νέ-
στορ οἷος ἔμιμνε Γερή-
νιος, οὔρος Ἀχαιῶν». Ὁ
Πίνδαρος διὰ τοῦ ἐπιθέτου τούτου
κοσμεῖ τὸν Ἀχιλλέα. Πρβλ. Ἰσθμ.
1, 7, 55. «Ἀχιλλεὺς, οὔρος
Αἰακιδᾶν» — (442—451). Αἱ
Νηρηίδες δὲ παρακάμψασαι τὰς
Εὐβοϊκάς ἀκτὰς ἔφερον τὰ ἔργα
τῶν χρυσῶν τοῦ Ἡφαίστου ἀκμό-
νων, τὰ ὀπλητικὰ τεύχη, ἀνά τὸ Πή-
λιον καὶ τὰς ἱεράς κοιλάδας τῆς

κλεινᾶς ἀσπίδος ἐν κύκλῳ 455

τοιᾶδε σήματα δείματα φρικτὰ τετύχθαι.

Περιδρόμῳ μὲν ἵπτος ἔδρα

Περσέα λαιμοτόμαν ὑπὲρ ἄλμας

ποτανοῖσι πεδίλοις κορυφάν 460

Γοργόνος ἴσχειν, Διὸς ἀγγέλω σὺν Ἑρμᾶ,

τῷ Μαΐας ἀγροτῇρι κούρῳ.

Ἐν δὲ μέσῳ κατέλαμπε σάκει φαέθων [Ἀντιστροφή 6].

κύκλος ἀελίοιο 465

ἵπποις ἂν πετεροέσσαις

ἄστρον τ' αἰθέριοι χοροί,

Πλειάδες Ὑάδες, Ἑκτορος ὄμμα τροπαῖον.

ἀποκρήμνου Ὅσσης καὶ ἀνὰ τὰς σκοπιάς τῶν ἐν τοῖς ὄρεσι πλανωμένων Νυμφῶν, ὅπου ὁ ἱππηλάτης πατήρ ἀνέτρεφε τὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος τὸν θαλάσσιον τόκον τῆς Θέτιδος, τὸ ταχύπουν τῶν Ἀτρεϊδῶν προπύργιον.

455. Κλεινᾶς ἀσπίδος: ἐνταῦθα περὶ τῆς δευτέρας τοῦ Ἀχιλλεύως ἀσπίδος, ἣν μετὰ τὸν φόνον τοῦ Πατρόκλου ἔλαβε παρὰ τοῦ Ἡφαίστου τῇ μεσητεῖᾳ τῆς μητρὸς αὐτοῦ.

456—457. δείματα φρικτὰ: Ὁ Ὀμηρος ἐν τῇ περιγραφῇ τῆς ἀσπίδος ἐλάχιστα, ἂν μὴ οὐδὲν, τὰ φοβερά ἀπεικόνισε. Τοῦναντίον ὁ Εὐρύπιδης ἐνταῦθα, ὡς ὁ Ἡσίοδος ἐν τῇ τοῦ Ἡρακλέους. (Πρβλ. 161—ἐξ.)—ἔδρα=ἄκρη.

458—461. Σύνταξον. (Ἑκλυον) Περσέα (πετερομένον) ὑπὲρ ἄλμας ποτανοῖσι πεδίλοις ἴσχειν λαιμοτόμαν κορυφάν Γοργόνος.—λαιμοτόμαν θηλυκὸν σχηματισθὲν κατὰ ποιητικὴν ἄδειαν.—κορυφάν «τὸ ἐν μέσῳ, καθ' ὃ δὴ μάλιστα εἰλοῦνται αἱ τρίχες», (Ροῦφ. 47.). Οἱ τῆς

γραφῆς φῦλὰν ὑπερμαχοῦντες σφάλλονται, διότι ἡ λέξις φύη σημαίνει τὸ ἀνάστημα τὸ συμμετρὸς τοὺς χαρακτῆρας ἔχον· γελοῖον ἐπομένως θὰ ἦτο νὰ κρατῇ ὁ Περσεὺς ὁλόκληρον τὸ ἀνάστημα τῆς Γοργόνος.—Γοργόνος. Τῆς Μεδούσης κατ' ἐξοχὴν Γοργόνος καλουμένης, θυγατρὸς Φόρκου καὶ Κητοῦς, ἡ Ἀθηνα μετέβαλε τοὺς πλοκάμους τῆς κεφαλῆς εἰς ὄφεις, ἀπολιθοῦντας τὸν προσβλέποντ' αὐτοῦς. Τὴν κεφαλὴν ταύτην, τῇ προτροπῇ τοῦ Πολυδέκτου βασιλέως τῆς Σερίφου, ἀπέκοψεν ὁ Περσεὺς, φορέσας περρωτὰ πέδιλα Νύμφης τινὸς καὶ τὴν κυνέην τοῦ Πλούτωνος.

464—468. Κατ' ἀπομίμησιν τῆς Ἰλιάδος Σ. 484—ἐξ. «ἡ ἐλὶόν τ' ἀκάμαντα, σελήνην τε πλήθουσας, ἐν δέ τ' αἰθέρεα πάντα, τὰ τ' οὐρανὸν ἐστειφάνωκεν, Πληϊάδας θ' Ὑάδας τε τό τε σθένης Ὀρίωνος, Ἀρχτον θ'...» κλπ.

469. Αἱ μὲν Πλειάδες, αἱ Ἀτλαντίδες ἄλλως λεγόμεναι, ἦσαν θυγατέρες τοῦ Ἀτλαντος καὶ τῆς Πληϊώνης, αἱ δὲ Ὑάδες ὡσαύτως

Ἐπὶ δὲ χρυσοτύπῳ κράνει

470

Σφίγγες ὄνουξιν ἀοίδιμον ἄγραν

φέρουσαι. Περιπλεύρω δὲ κύτει

πυρπνός ἐσπευδε δρόμῳ λείαινα χαλαῖς

Πειρηναῖον ὀρώσα πῶλον.

475

Ἐν δὲ δόρει φονίῳ τετραβάμονες ἵπποι ἐπαλλον[ἐπωδός]

κατὰ τινὰς τὸν αὐτὸν εἶχον πατέρα.
— ὅμμα = ὄραμα, ὄψις. (452—462). Ἐκ τῆς Τρωάδος δ' ἐ-
μάνθανον παρὰ τινος, ὅστις εἶ-
χεν ἔλθει εἰς τὸν λιμένα τῆς Ναυ-
πλίας, ὅτι ὑπῆρχον κατεσκευα-
σμένα ἐπὶ τῆς σῆς, ὧ παῖ τῆς Θε-
τιδος, ἐνδόξου ἀσπίδος τέρατα,
φρικτὰ φόβητρα. Ἐν τῇ στοργ-
γυλῇ μὲν ἄρχα τῆς ἀσπίδος ὁ
Περσεὺς διὰ τῶν πτερωτῶν πεδί-
λων τοῦ ὑπεράνω τῆς θαλάσσης
(ἱπτάμενος) ἐκράτει τὴν ἐκ τοῦ λαι-
μοῦ κεκομμένην κεφαλὴν τῆς Γορ-
γόνος, μὲ τὸν Ἑρμῆν, τὸν ἀγγε-
λιαφόρον τοῦ Διὸς, τὸν ἀγρότην
υἱὸν τῆς Μαίας.

471. Σφίγγες. Ἡ Σφίγξ, τέ-
κνον τῆς Ἐχιδνῆς καὶ τοῦ Τυφῶνος
«θηρίον ἐγένετο, σῶμα μὲν ἔχον
ὡς κυνὸς, κεφαλὴν δὲ καὶ πρόσω-
πον κύρης, πτέρυγας δὲ ὄρνιθος,
φωνὴν δὲ ἀνθρώπου» κατὰ Παλαί-
φατον. Τὰ κατὰ Σφίγγα τοῖς πᾶσι
γνωστά εἰσιν. Ὠνομάσθη δὲ Σφίγξ
«διὰ τὸ ἐσφίγμενα λέγειν
καὶ ἀνόητα ῥήματα» Ἐτ.
Μεγ. ἢ ὡς ὁ Πλούταρχος «ἡ αἰ-
νίγματα καὶ γρίφους πλέκου-
σα». Ὁ Σοφοκλῆς καλεῖ αὐτὴν
«ποικιλωδὸν» καὶ «χρη-
σμούς ῥαψωδοῦσαν», καὶ
«σκληρὰν ἀοιδὸν», καὶ
«Σφίγγα ῥαψωδόν». Ὑπῆρχε
καὶ παροιμία «Μεγαρικαὶ
Σφίγγες» ἐπὶ ἐταιρῶν λεγομένη.
«Σφίγγα Θεβαίαν δὲ πά-
σας ἔστι τὰς πόρναις κα

λεῖν, αἱ λαλοῦσ' ἀπλῶς
μὲν οὐδὲν, ἀλλ' ἐν αἰνιγ-
μοῖς τισιν, ὡς ἐρῶσι καὶ
φιλοῦσι καὶ σύνεισιν ἡ-
δέως». (Ἀθήναιος). — ἀοίδι-
μον ἄγραν «*praedam cantu
preparatam*». (Μουσγράβιος).

473. περιπλεύρω δὲ κύ-
τει: Πρὸς Αἰσχ. Ἐπ. Θηβ. 477.
«περίδρομον κύτος κοι-
λογάστορος κύκλου».

474. πυρπνός λείαινα =
χίμαιρα, περὶ ἧς ὁ Ὅμηρος ἐν Ιλ.
Ζ. 180—182 λέγει «ἡ δ' ἄρ' ἔην
θεῖον γένος, οὐδ' ἀνθρώ-
πων || Πρὸς θε λέων, ὅπι-
θεν δὲ δράκων, μέσση δὲ
χίμαιρα, || δεινὸν ἀποπνεί-
ουσα πυρὸς μένος αἰθο-
μένοιο». Πρβλ. Ἡσιόδ. Θεογ.
319—322. «ἡ δὲ χίμαιραν ἔ-
τικτε, πνέουσαν ἄμαιμά-
κετον πῦρ, || Δεινὴν τε, με-
γάλην τε, ποδώχεά τε, κρα-
τερὴν τε | τῆς δ' ἦν τρεῖς
κεφαλαί, μία μὲν χαρο-
ποῖο λέοντος, | ἡ δὲ χιμαί-
ρης, ἡ δ' ὄφιος κρατεροῖο
δράκοντος».

475. Πειρηναῖον... πῶ-
λον = Πήγασον. Τὸ ἐπίθετον ἐκ
τῆς Πειρήνης ἔλαβε, πηγῆς παρὰ
τῇ Κορίνθῳ, ἀπὸ τοῦ Ἀκροκορίν-
θου πηγαζούσης, ἣν διὰ λακτίσμα-
τος τοῦ ποδὸς ἀνέφξεν. Νῦν σώζε-
ται μὲν ἡ πηγὴ, καλουμένη Δρα-
κόνερα, ἀλλ' οὐδ' ἔχνος τῆς ἀρ-
χαίας αὐτῆς λαμπρότητος.

κελαινὰ δ' ἄμφι νῶθ' ἔτετο κόνις.

Τοιῶνδ' ἀνακτα δοριπόνων

ἔκανεν ἀνδρῶν, Τυνδαρί,

480

σὰ λέχεα, κακόφρων κόρα.

Τοιγάρ σέ ποτ' οὐρανίδαί

πέμψουσιν θανάτοις, ἦ σάν

ἔτ' ἔτι φόνιον ὑπὸ δέραν

485

ὄφομαι αἷμα χυθὲν σιδάρῳ

ΠΡΕΣΒΥΣ

Ποῦ ποῦ νεᾶνις πότνι' ἐμὴ δέσποινά τε,

Ἀγαμέμνωνος παῖς, ὃν ποτ' ἐξέθρεψ' ἐγώ;

ὥς πρόσθασιν τῶνδ' ὀρθίαν οἴκων ἔχει

ῥυσῶ γέροντι τῷδε προσβῆναι ποδί.

490

477. κελαινὰ... κόνις: Πρβλ. Όμ. Ιλ. Β. 150. «ποδῶν δ' ὑπένερθε κονίη ἴστατ' ἀειρομένη» Α. 151. «ὑπὸ δὲ σφίσιν ὥρτο κονίη ἐκ πεδίου, τὴν ὥρσαν ἐρίγδουποι πόδες ἵππων».

478—486. τοιῶνδ' (ε)... σιδάρῳ. Διὰ τῶν στίχων τούτων ὁ χορὸς ᾄδει τὸ συμπέρασμα, ὅπερ εἶνε καὶ ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ στασίμου τούτου. Ὡς καὶ ἐν 432 εἴπομεν, διὰ τῆς περιγραφῆς τῆς πανοπλίας τοῦ Ἀχιλλέως, φανταζόμεθα καὶ τοὺς λοιποὺς συμμαχητάς, καὶ πολὺ πλέον μένομεν ἐκπληκτοὶ φανταζόμενοι τὴν λάμπουσαν αἴγλην τοῦ ἀνακτος τοιούτων ἡρώων. Τὸ στάσιμον ἀρχόμενον φαιδρῶς διὰ τῆς ἀπεικονίσεως τῶν μεγαλοπρεπῶς ἀναχωρουσῶν πρὸς τὴν Τροίαν πολυκώπων νηῶν, καταλήγει εἰς τὰ λυπηρὰ διὰ τὸν δόλιον φόνον τοῦ στρατηλάτου ἔπη. — (464—485). Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς ἀσπίδος κατέλαμπεν ὁ λαμπρὸς τοῦ Ἥλιου κύκλος ἐπὶ τῶν πτερωτῶν ἵππων, καὶ οἱ αἰθέριοι

χοροὶ τῶν ἄστρον, αἱ Πλειάδες καὶ Ἰάδες, παράστασις, ἣτις τρέπει εἰς φυγὴν τὸν Ἑκτορα. Ἐπὶ δὲ τῆς ἐκ χρυσοῦ κατεσκευασμένης περικεφαλαίας αἱ Σφίγγες κρατοῦσαι διὰ τῶν ὀνύχων τὴν ἀείμνηστον λείαν. Ἐν τῇ στρογγύλῃ δ' ἀσπίδι ἡ Χίμαιρα βλέπουσα τὸν Πειρηναιῶν ἵππον ἔσπευδε διὰ τῶν ποδῶν δρομαίως (ἐτρέπετο εἰς φυγὴν), πῦρ πνέουσα.—Ἐν τῷ θανάτηφόρῳ δὲ δόρατι τετράποδες ἵπποι ἐκάλπαζον, περὶ τὰ μαῦρα δὲ νῶτα τῶν ἐξεγείρετο κόνις. Τὸν ἀνακταλοιπὸν τοιαύτων μαχητῶν ἀνδρῶν ἐφόνευσεν ἡ κλίνη σου (ἡ ἀπιστία σου), ὦ Τυνδαρίς, κακόφρων κόρη! Ἀλλὰ διὰ τοῦτο οἱ οὐράνιοι θεοὶ θὰ σὲ στείλωσιν ποτε εἰς τὸν θάνατον (θὰ σὲ φονεύσωσιν) τῷ ὄντι θὰ ἴδω ἀκόμῃ περισσότερον, θὰ ἴδω διὰ τοῦ ξίφους νὰ χυθῇ ὑπὸ τὸν λαίμῳ σου τὸ φόνιον αἷμα.

486. Ἐπεισόδιον β'.

490. γέροντι τῷδε = ἐμοί. Πρβλ. στ. 43. Ὁ νοῦς τοιούδε: «ποῦ, ποῦ εἶνε ἡ Ἥλέκτρα νὰ με χειραγωγῇ διότι ἡ πρὸς τὸν οἶ-

“Ομως δὲ πρὸς γε τοὺς φίλους ἐξελκτέον
διπλὴν ἄκανθαν καὶ παλίσροπον γόνυ.

“Ω θύγατερ, ἄρτι γάρ σε πρὸς δόμοις ὄρῳ,
ἤκω φέρων σοι τῶν ἐμῶν βοσκημάτων
ποίμνης νεογνὸν θρέμμ’ ὑποσπᾶσας τόδε, 495
πελάνους τε τευχέων τ’ ἐξελὼν τυρεύματα,
παλαιὸν τε θήσαύρισμα Διονύσου τόδε
ὁσμῇ κατῆρες, μικρὸν, ἀλλ’ ἐπεισθαλεῖν
ἤδὺ σχύφον τοῦδ’ ἀσθνεστέρῳ ποτῶ.

“Ἴτω φέρων τις τοῖς ξένοις τάδ’ εἰς δόμους. 500
ἐγὼ δὲ τρύχει τῶδ’ ἐμῶν πέπλων κόρας
δακρύοισι τέγξας ἐξομόρξασθαι θέλω.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τί δ’, ὦ γεραιέ, διάβροχον τόδ’ ὄμμ’ ἔχεις;

κον αὐτῆς ἀνοδος εἶνε ἀνωφερῆς
καὶ κοπιῶδες εἶνε εἰς ἐμὲ τὸν κε-
κυρτωμένον γέροντα ν’ ἀναβῶ, ἀλλ’
ὄμμως...» Σημειωτέον ὅτι ὁ γέρον
ἀνέρχεται ἐκ τῆς ὀρχήστρας πρὸς
τὴν σκηνήν.

492. διπλῆν = κεκυρτωμένην.
Οἱ ἐκδύται παρατιθεῖσιν ἐν συγκρί-
σει τὰ: Βεργ. Αἰν. II, 645 *duplicat que virum (hasta) transfixa dolore*. Ὁδ. Μεταμ. 6, 293.
«*Duplicata que vulnere caeco est*».-παλίσροπον = καμπύλον.

493. Ἀνελθὼν ὁ πρέσβυς τὴν σκη-
νὴν βλέπει πρὸς τὴν θύραν τῆς
καλύβης τὴν Ἥλεκτραν, ἣν οὕτω
τροφερῶς προσφωνεῖ.

494. ἤκω φέρων. Τὸ ἤκω
μετὰ μετοχῆς ἐνεστώτος καθίστησι
ζωηροτέραν τὴν ἔκφρασιν. Πολλά-
κις δ’ ἐρμηνεύεται ἀπλῶς διὰ τῆς
μετὰ προθέσεως τὸ ὁμοῦ ση-
μαινούσης. Πρβλ. Σοφ. Οἶδ Κολ.
585. «ποῦτον δὲ κέρδος ἀ-
ξιοῖς ἤκειν φέρων;» Πλατ.
Φαίδ. 117. «ἤκεν ἄγων τὸν
μέλλοντα δώσειν τὸ φάρ-
μακον» κλπ.

496. πελάνους = ἄλφιστα, ἄ-
λευρα. Ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι πέ-
λανος εἶνε ἡ καὶ μέχρι σήμερον
παρὰ πάντων τῶν χωρικῶν καὶ
ποιμένων παρασκευαζομένη ἐκ σί-
του κουλοῦρα (κατὰ τὴν διά-
λεκτον τῶν Ἀκαρνάνων), ἐφ’ ἧς
διὰ τῆς περόνης διάφορα τεχνητὰ,
ὥραϊα τὴν ὄψιν, συμπλέγματα ἐπι-
σύρουσιν. Τοιαύτας καὶ ἐκ κριθῆς
ἔστιν ὅτε παρασκευάζουσιν, ἀλλὰ
καὶ ἐξ ἀραβοσίτου.

497. «Φαίνεται ὅτι ἡ δίφθογγος
τοῦ παλαιῶς βραχύνεται ἐν-
ταῦθα πρὸ τοῦ ἐπομένου φωνήεν-
τος. Τοῦτο ἐνίοτε συμβαίνει καὶ
εἰς τὸ δειλίαιος καὶ γεραιὸς
(γεραῖος) (Weil). Διονύσου =
οἴνου. Οὕτω ἀνάλ. Ἡφαιστος
= πῦρ. Δημήτηρ = σῖτος.

498. ὁσμῇ κατῆρες = «ὁ-
σμῇ παρεσκευασμένον». (Μουσγρά-
βιος). Ἴδε Κριτ. Διορθ.

500. τοῖς ξένοις. Περὶ τῆς
παρουσίας τῶν ξένων ἐπληροφο-
ρήθη ὁ πρέσβυς παρὰ τοῦ Αὐτοῦρ-
γοῦ. Ἴδε στ. 420 καὶ ἐξῆς.

μῶν τὰ μὰ διὰ χρόνου σ' ἀνέμνησαν κακά ;
 ἢ τὰς Ὀρέστου τλήμονας φυγὰς στένεις 505
 καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν, ὃν ποτ' ἐν χεροῖν ἔχων
 ἀνόνητ' ἔθρεψας σοί τε καὶ τοῖς σοῖς φίλοις ;

ΠΡΕΣΒΥΣ

Ἀνόνηθ' ὅμως δ' οὖν τοῦτό γ' ἐξηνεσχόμην.
 Ἦλθον γὰρ αὐτοῦ πρὸς τάφον πάρεργ' ὁδοῦ,
 καὶ προσπεσὼν ἔκλαυσ' ἐρημίας τυχῶν, 510
 σπονδὰς τε, λύσας ἀσκὸν ὃν φέρω ξένοις,
 ἔσπεισα, τύμβῳ δ' ἀμφέθηκα μυρσίνας.
 Πυρᾶς δ' ἐπ' αὐτῆς οἷν μελάγχχιμον πόκῳ
 σφάγιον ἐσεῖδον αἷμα τ' οὐ πάλαι χυθὲν
 ξανθῆς τε χαίτης βοστρύχους κεκαρμένους. 515
 Κᾶθαύμας', ὦ παῖ, τίς ποτ' ἀνθρώπων ἔτλη
 πρὸς τύμβον ἐλθεῖν· οὐ γὰρ Ἀργείων γέ τις·
 ἀλλ' ἦλθ' ἴσως πού σός κασίγνητος λάθρα,
 μολῶν δ' ἐθαύμας' ἄθλιον τύμβον πατρός.
 Σκέψαι δὲ χαίτην προστιθεῖσα σῇ κόμῃ, 520
 εἰ χρῶμα ταῦτό κουρίμης ἔσται τριχός·

504. μῶν . . . κακά ; = μήπως
 σοὶ προξενούσι δάκρυα αἱ ἰδικαί
 μου συμφοραὶ, ὧν μετὰ πάροδον το-
 σούτου χρόνου ἀναμνησέσονται ;

505. φυγὰς στένεις. Πρὸβλ.
 Ἐκαθ. 678. « τὸν θανόντα οὐ
 στένεις τόνδε » καὶ Σοφ. Φιλ.
 338. « ἡ κεῖνον στένω ».

508. τοῦτό γ' ἐξηνεσχό-
 μην = ἀλλ' ὑπέφερον βεβαίως τοῦ-
 το. Οἱ τῆς γραφῆς οὐκ ἤνεσχό-
 μην ὑπερμαχοῦντες ἐρμηνεύου-
 σιν. « Ἀλλὰ τοῦτο τοῦλάχιστον δὲν
 ἡδυνάμην νὰ ὑπομείνω, τὸ νὰ μὴ
 ἔλθω δηλ. εἰς τὸν τάφον τοῦ Ἀγα-
 μέμνονος καὶ νὰ θύσω κλπ. ἥτις
 ἐρμηνεία, βεβαιασμένη ἄλλως τε,
 δὲν ὑποστηρίζεται ὑπὸ τοῦ κει-
 μένου.

519. ἐθαύμασε = ἐτίμησε.
 Πρὸβλ. σ. 84. — Ἐν τοῖς Χοηφόροις
 τοῦ Αἰσχύλου (166—ἐξ.) ἡ Ἦ-
 λέκτρα διὰ τῶν αὐτῶν περίπου
 ἐνδείξεων ἰσχυρίζεται ὅτι ἀναγνώ-
 ρίζει τὸν ἀδελφόν της, καὶ ἐκ τοῦ-
 του ἐν ἀγωνίᾳ διατελεῖ : Τὴν αὐ-
 τὴν σκηνὴν καὶ παρ' Εὐρύπιδῃ βλέ-
 πομεν, ἀλλὰ μετατιθεμένην ἐν τῷ
 προσώπῳ οὐχὶ τῆς Ἠλέκτρας,
 ἀλλὰ τοῦ πρεσβύτου.

520. σκέψαι . . . κόμῃ. Ὁ
 Weil παρατίθῃσι Χοηφ. Αἰσχ. 239.
 « σκέψαι τομῇ προσθεῖσα
 βόστρυχον τριχός ». Ἐκεῖ
 τὸν στίχον τοῦτον ἀπαγγέλλει ὁ
 ὁ Ὀρέστης.

521. κουρίμης : Κούρι-
 μος (ὑπεννοουμένης τῆς λέξεως

φιλεῖ γὰρ, αἷμα ταῦτόν οἷς ἂν ᾗ πατὴρ,
τὰ πόλλ' ὅμοια σώματος πεφυκέναι.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οὐκ ἄξι' ἀνδρὸς, ὦ γέρον, σοφοῦ λέγεις,
εἰ κρυπτόν εἰς γῆν τήνδ' ἂν Αἰγίσθου φόβῳ 525
δοκεῖς ἀδελφὸν τὸν ἐμὸν εὐθαρσῇ μολεῖν.
Ἐπειτα χαίτης πῶς συνοίσεται πλόκος,
ὁ μὲν παλαίστραις ἀνδρὸς εὐγενοῦς τραφεῖς,
ὁ δὲ κτενισμοῖς θῆλυς; ἄλλ' ἀμήχανον.
Πολλοῖς δ' ἂν εὖροις βοστρύχους ὁμοπτέρους 530
καὶ μὴ γεγῶσιν αἵματος ταύτου, γέρον. 531
Ἄλλ' ἢ τις αὐτοὺς τάφον ἐποικτεῖρας ξένος 531'
ἐκείρατ', ἢ 'κ τῆςδ' ἐν σκότῳ λαθὼν χθονός. 531''

ΠΡΕΣΒΥΣ

Σὺ δ' εἰς ἵχνοςβᾶς' ἀρβύλης σκέψαι βάσιν, 532

παρθένος) ἦτο προσωπίς παρ-
θένου τραγικῇ κεκαρμένῃ τὴν κό-
μην ἔχουσα. Τοιαύτην βεβαίως ἐν
τῇ παραστάσει φέρει ὁ τὸ πρόσω-
πον τῆς Ἥλεκτρας ὑποκρινόμενος.

522—523. Σύνταξον. Τὰ πολ-
λὰ γὰρ σώματα φιλεῖ πε-
φυκέναι ὅμοια οἷς ἂν ᾗ
ταῦτόν αἷμα πατὴρ = ὅσοι
ἤθελον λάβει (οἷς ἂν ᾗ) τὸ ἴδιον
αἷμα τοῦ πατρὸς (δηλ. οἱ ἀδελφοί)
ἔχουσι τὰ πολλὰ μέλη τοῦ σώμα-
τός των συνήθως (φιλεῖ) ὅμοια. Οἱ
ἀδελφοὶ κατὰ τὰ πολλὰ ἀλλήλοις
ὁμοιάζουσιν.

527—528. συνοίσεται =
συμφωνήσῃ. — ὁ μὲν (πλόκος) ἀν-
δρὸς εὐγενοῦς (κατηγορ.) πα-
λαίστραις τραφεῖς = ὁ μὲν
αὐξηθεὶς ἐν ταῖς παλαίστραις ἀνή-
κει εἰς εὐγενῆ ἄνδρα, ὁ δὲ αὐξηθεὶς
διὰ κτενισμῶν, ὧν θῆλυς. . . . Ὁ
ποιητὴς ἐνταῦθα θά ἐκοιμᾶτο, διότι

ἡ Ἥλεκτρα θέλει νὰ συγκρίνῃ τοὺς
βοστρύχους τοῦ Ὀρέστου πρὸς τὴν
ἑαυτῆς κόμην, ἣν ὅμως ἔχει κείρει
ξυρῶ. Πρβλ. Αἰσ. Χοηφ. 174. «καὶ
μὴν ὁ δ' (ὁ βόστρυχος) ἐστὶ χάρις
ἰδεῖν ὁμοπτέρος», ὑπὸ τοῦ
Weil παρατιθέμενον.

531. Σύνταξον: ἢ (ἄλλος τις) (ἐ)
'κ τῆςδε χθονὸς (ἀντιτιθ. τῷ
ξένος) ἐκείρατ' αὐτοὺς λα-
θὼν ἐν σκότῳ.

532. Ἡ ἀρβύλη ἦτο ὑπόδημα
ὑπὸ τῶν ὁδοιπόρων, γεωργῶν καὶ
κυνηγῶν φορούμενον, καλύπτουσα
ὅλον τὸν πόδα, καὶ μέχρις ἀστρα-
γάλων φθάνουσα. Πρβλ. Ἰππ. 1189.
«αὐταῖσιν ἀρβύλαισιν ἀρ-
μόσας πόδες» εἰ καὶ ἐπὶ ἄλλης
ἐκεῖ περιστάσεως. Πάντες οἱ ἐκ-
δόται παρατιθεῖσι τὸ Αἰσχύλειον
Χοηφ. 309. «Πτέρναι τενόν-
των θ' ὑπογραφαὶ μετρού-
μεναι ἐς ταὐτὸ συμβαίνουσι
τοῖς ἐμοῖς στίβοις.»

εἰ σύμμετρος σῶ ποδὶ γενήσεται, τέκνον.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πῶς δ' ἂν γένοιτ' ἂν ἐν κραταιλέῳ πέδῳ
γαίας ποδῶν ἔκμακτρον; Εἰ δ' ἔστιν τόδε, 535
δυοῖν ἀδελφοῖν πούς ἂν οὐ γένοιτ' ἴσος
ἀνδρός τε καὶ γυναικός, ἀλλ' ἄρσῃν κρατεῖ.

ΠΡΕΣΒΥΣ

Οὐδ' ἔστιν, εἰ παρῇν κασίγνητος μολῶν,
κερκίδος ὅτῳ γνοίης ἂν ἐξύφασμα σῆς,
ἐν ᾧ ποτ' αὐτὸν ἐξέκλεψα μὴ θανεῖν; 540

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οὐκ οἶσθ', Ὀρέστης ἡνίκ' ἐκπίπτει χθονός,
νέαν μ' ἔτ' οὔσαν; εἰ δὲ κᾶκρεκον πέπλους,
πῶς ἂν, τότε ὦν παῖς, ταῦτά νῦν ἔχοι φάρη,
εἰ μὴ ξυναύξοιθ' οἱ πέπλοι τῷ σώματι; 544

ΠΡΕΣΒΥΣ

Οἱ δὲ ξένοι ποῦ; βούλομαι γὰρ εἰτιδῶν 547

534—535. πῶς δ' ἂν... ἂν. Ὁ διὰ τοῦ διπλοῦ ἂν πλεοναστικῶς ἐκφερόμενος ἐρωτηματικὸς λόγος, εἰκασίαν καὶ δισταγμὸν περιέχων, σημαίνει τὸ ἀδύνατον γενέσθαι· δηλ.: ἀδύνατον εἶναι ν' ἀποτυπωθῇ ἐν πετρώδει ἐδάφει γῆς ἵχνος ποδῶν. — κραταιλέῳ = πετρώδει. Πρβλ. Αἰσχ. Ἀγαμ. 652 «κραταίλεως χθών». — ἔκμακτρον = ἀποτύπωμα.

538 — 539. Σύνταξον. Οὐδ' ἔστιν ἐξύφασμα κερκίδος σῆς ὅτῳ γνοίης ἂν, εἰ παρῇν κασίγνητος μολῶν. — κερκίδος σῆς ἐξύφασμα. = τέλειον φόρημα, ἔργον τῶν χειρῶν σου.

540. Ἐν τοῖς Χοηφόροις τοῦ Αἰσχύλου ὁ Ὀρέστης διὰ ν' ἀνα-

γνωρισθῇ ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς του τῇ δεικνύει ὑφασμά τι, ὅπερ βεβαίως πολὺ πρὸ τῆς ἐπανόδου του εἶχε παρ' αὐτῆς λάβει. Πρβλ. 231. «Ἰδοὺ δ' ὑφασμα τοῦ τοσῆς ἔργον χερός, Σπάθης τε πληγὰς ἔσιδε, θήρειον γραφήν.»

541. Ἐκπίπτει. παθητ. τοῦ ἐκβάλλω. ἐνεσ. ἀντ' ἀορίστου. Πρβλ. στ. 416.

544. Κωμικὸς ὁ στίχος φαίνεται ἡμῖν.

547. Νομίζομεν ὅτι ὁ πρέσβυς δὲν μεταβαίνει φυσικῶς εἰς τὴν δευτέραν τοῦ ταύτην ἐρώτησιν, ἀλλ' ἀποτόμως πως. Ἴσως ἀπώλοντο δύο στίχοι, καὶ τὸ χάσμα τοῦτο διίδων τις ἠθέλησε νὰ συμπληρώσῃ διὰ τῶν ἀπροσδιονήσων 531'—532'.

αὐτοὺς ἐρέσθαι σοῦ κασιγνήτου πέρι.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οἷδ' ἐκ δόμων βαίνουσι λαιψηρῷ ποδί.

ΠΡΕΣΒΥΣ

Ἄλλ' εὐγενεῖς μὲν, ἐν δὲ κιβδήλῳ τόδε. 550

πολλοὶ γὰρ ὄντες εὐγενεῖς εἰσιν κακοί.

Ὅμως δὲ χαίρειν τοὺς ξένους προσεννέπω.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Χαῖρ', ὦ γεραιέ. Τοῦ ποτ', Ἥλέκτρα, τόδε
παλαιὸν ἀνδρὸς λείψανον φίλων κυρεῖ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οὗτος τὸν ἄμὸν πατέρ' ἔθρεψεν, ὦ ξένε. 555

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τί φῆς; ὅδ' ὃς σὸν ἐξέκλεψε σύγγονον;

549. λαιψηρῷ = ταχεῖ. πρβ. Ἰων. 717. «λαιψηρᾷ πεδᾶ», ὅπου ἐπιρρηματικῶς κεῖται.

550. ἀλλ' εὐγενεῖς. . τόδε: Ὁ πρέσβυς ἐξ ὀψεως ἀντιληφθεὶς τῶν ξένων ὁμολογεῖ ὅτι εἰσὶ μὲν εὐγενεῖς, ἐλευθέριοι τὴν ὄψιν, ἀλλὰ τὸ τεκμήριον τοῦτο εἶνε σφαλερόν.

551. Ὁ στίχος οὗτος εἶνε σύνοψις τῶν ἐν 367—370 ὑπὸ τοῦ Ὀρέστου περὶ εὐγενείας ἐκτεθέντων.

552. χαίρειν προσεννέπω. Ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου ἤδη οἱ τὸ πρῶτον συναντώμενοι χαῖρε ἔλεγον. Πρβλ. Ὀμ. Ὀδ. ν. 228. «ὦ φίλ', ἐπεὶ σε πρῶτα κιχάνω τῷ δ' ἐνὶ χώρῳ χαῖρ' ἔτε καὶ μὴ μοί τι κακὸν ὀφ' ἀντιβόλῃσαις». Ἰλ. Σ. 151. «χαίρετον' ἧ φίλοι ἄνδρες κιχάνετον. Οἱ ἄττικοι ἔλεγον χαίρειν προσαγορεύω, προσεννέπω, λέγω. Ὁ Ἀριστοφ. Πλούτ. 322—323 σκώπτει

τοὺς ἀποτασσομένους τῷ παλαιῷ ἔθει τοῦ διὰ τοῦ χαίρειν ἀπασμοῦ, λέγων «Χαίρειν μὲν ὑμᾶς, ὧν δρες δημόται, Ἀρχαῖτον ἤδη προσαγορεύειν καὶ σαπρόν' ἀσπάζομαι δ'...». Καὶ ἀποχωριζόμενοι χαῖρε ἔλεγον. Πρβλ. Ὀμ. Ὀδ. ε. 205. «αὐτίχα νῦν ἐθέλεις ἰέναι· σὺ δὲ χαῖρε καὶ ἔμπηρ». Αἴσχ. Περσ. 826 κλπ.

553—554. τόδε... κυρεῖ; Εἰς τίνα τάχα ἐκ τῶν φίλων ἀνήκει τὸ παλαιὸν τοῦτο λείψανον ἀνδρός; Ὁ πρέσβυς, γέρων ἤδη κατεσκληκώς, ὡς λείψανον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Ὀρέστου φαίνεται. Οὕτω καὶ παρὰ Σοφοκλεῖ ὁ Οἰδίπους ἀπολοφύρομενος ὡς λείψανον ἑαυτὸν νομίζει. Πρβλ. Σοφ. Οἶδ. ἐπὶ Κολ. 109—ἐξ. «... ἀνδρὸς Οἰδίπου τόδ' ἄθλιον || εἴδωλον· οὐ γὰρ δὴ τόδ' ἀρχαῖον δέμας.»

ΗΛΕΚΤΡΑ

ἮΟδ' ἐσθ' ὁ σώσας κείνον, εἶπερ ἔστ' ἔτι.

ΟΡΕΣΤΗΣ

ἮΕα·

Τί μ' εἰσδέδορκεν ὥσπερ ἀργύρου σκοπῶν
λαμπρὸν χαρακτῆρ'; ἢ προσεικάζει μέ τω;

ΗΛΕΚΤΡΑ

ἮΙσως Ὀρέστου σ' ἤλιχ' ἤδεται βλέπων. 560

ΟΡΕΣΤΗΣ

Φίλου γε φωτός· τί δὲ κυκλεῖ πέριξ πόδα;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Καὺτὴ τόδ' εἰσορῶσα θαυμάζω, ξένε.

ΠΡΕΣΒΥΣ

ἮΩ πότνι', εὐχου, θύγατερ Ἦλέκτρα, θεοῖς.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τί τῶν ἀπόντων ἢ τί τῶν ὄντων πέρι;

558—559. ἮΕα. πρβλ. στ. 341.
—ἀργύρου σκοπῶν λαμπρὸν χαρακτῆρα. Οἱ ἐκδύται παρατιθεῖσι τὸ τοῦ Λουκιανοῦ Ἔρμωτ. 68. «Κατὰ τοὺς ἀργυρογνώμονας διαγιγνώσκειν ἅ τε δόκιμα καὶ ἀκίβδηλα καὶ ἀπαοακχομμένα». Πρβλ. καὶ τὸ παρ' Ἀριστοφ. Βατραχ. 721—ἐξ. «οὐσιν οὐ κεκιδηλευμένοις | ἀλλὰ καλλίστοις ἀπάντων, εἰ δοκεῖ νομισμάτων, | καὶ μόνοις ὀρθῶς κοπεῖσι καὶ κεκωδωνισμένοις...» — ἢ: «μεταξὺ δύο ἐρωτηματικῶν κώλων, τοῦ δευτέρου μὴ ἀντιτιθεμένου τῷ πρώτῳ, τίθεται τὸ ἦ. Πρβ. Ἦφ. ἐν Ταυρ: «Ποῦ δ' ἦτα; τόνδε νοτερόν ἢ παρ' ἔκβολον;» Ἐκάθ. 1013.

«Ποῦ δ' ἦτα; πέπλων ἐντὸς ἢ κρύψας ἔχεις;» (Weil).

561. κυκλεῖ. = περιστρέφει. Πρβλ. Ὀρ. 632. «Μενέλαε, τί σὸν πόδ' ἐπὶ συννοίᾳ κυκλεῖς;» Σοφ. Αν. 19. «ἐπ' ἀνδρὶ δυσμενεῖ βάσιν κυκλοῦντα»—

563. πότνι' (α) = domina, τὸ παρ' ἡμῖν κοινῶς κυρά. Πρβλ. Ἰων. 704. «πότνια ἐμέα».

564. τί τῶν ἀπόντων... πέρι = Νὰ εὐχηθῶ τοῖς θεοῖς ὑπὲρ τῆς ἐπανόδου τοῦ ἀπόντος ἀδελφοῦ μου ἢ ἔνεκα τῆς παρουσίας τῶν ξένων. Τὸ χωρίον βεβαίως φαίνεται τεταραγμένον, καὶ ἀποπλανῶ ἴσως ἡμᾶς τῆς ὀρθῆς ἐρμηνείας.

ΠΡΕΣΒΥΣ

λαβεῖν φίλον θησαυρὸν, ὃν φαίνει θεός. 565

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἰδού· καλῶ θεούς· ἢ τί δὴ λέγεις, γέρον;

ΠΡΕΣΒΥΣ

Βλέψον νυν εἰς τόνδ', ὦ τέκνον, τὸν φίλτατον.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πάλαι δέδοικα, μὴ σύ γ' οἰκέτ' εὖ φρονῆς.

ΠΡΕΣΒΥΣ

Οὐκ εὖ φρονῶ γὰρ σὸν κασίγνητον βλέπων;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πῶς εἶπας, ὦ γεραί', ἀνέλπιστον λόγον; 570

ΠΡΕΣΒΥΣ

Ὅρᾶν Ὀρέστην τόνδε τὸν Ἀγαμέμνωνος.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ποῖον χαρακτήρ' εἰσιδὼν, ὦ πείσομαι;

565. Ὁ πρέσβυς προσηλωμένος εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἐξωτερικῶν χαρακτήρων τοῦ Ὀρέστου οὐδαμῶς προσέχει τὸν νοῦν εἰς τὴν ἀπάντησιν τῆς Ἠλέκτρας, ἀλλ' ὡς εἰ μὴ διεκόπτετο ἐξακολουθεῖ· λαβεῖν... (= ὅτι ἔλαβες) κλπ. Ὁ Σειδλῆρος σφάλλεται συμπεραίνων ὅτι ὁ γέρον ἐνδοιάζει νὰ πιστεύσῃ ἀκόμη τοὺς ὀφθαλμούς του, καὶ ὅτι νομίζει ἐαυτὸν ἔρμαιον ἀπάτης. Σοφῶς ἀνεγνώρισε τὸν Ὀρέστην (πρβλ. στ. 571—καὶ 573—574). καὶ ἔχει συνειδησιν τῶν λόγων του (ὡσαύτως στ. 569).

566. Ἰδού. ἐπίρ. σημαῖνον ἐνταῦθα ὡς καὶ ἐν τοῖς παρατιθεμένοις χωρίοις, συγκατάθεσιν,

συναίνεσιν. Πρβλ. Ὀρεσ. 144. «Ἰδού πείσομαι». Σοφ. Τραχ. 1068. «ἰδοὺ θεᾶσθε πάντες» Ἀριστοφ. Εἰρ. «Ἰδοὺ μάλ' αὖθις». Ἰππῆς 161. «φέρ' ἴδω τί ἄρ' ἐνεστιν. — Ἰδοὺ».

572. εἰσιδὼν. Ἄν μὴ ἡ ἀνάγκη νὰ τραπῇ ὁ τύπος τοῦ ἀρσενικοῦ εἰς τὸν τοῦ θηλυκοῦ εἰσιδοῦσ', περὶ οὗ δὲν ἀποφαινόμεθα γνώμην, τότε ἐνταῦθα εἶνε σχῆμα κατὰ σύνεσιν, καθ' ὃ ἡ σύνταξις βαίνει κατ' ἐννοίαν καὶ οὐγὶ κατὰ λέξιν. Ὅμοιον τὸ παρ' Ὁμήρῳ Ἰλ. Α. 690 «ἐλθὼν ἐκάκωσε βίη Ἡρακλεΐην», καὶ τὸ παρὰ Ξενοφῶντι «ψυχὴ ἀπολιπών».

ΠΡΕΣΒΥΣ

Οὐλήν παρ' ὄφρυν, ἣν ποτ' ἐν πατρὸς δόμοις
νεβρόν διώκων σοῦ μέθ' ἡμάχθη πεσών.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πῶς φής; Ὅρῳ μὲν πτώματος τεκμήριον. 575

ΠΡΕΣΒΥΣ

Ἐπειτα μέλλεις προσπίτνειν τοῖς φιλτάτοις;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἄλλ' οὐκέτ', ὦ γεραῖέ· συμβόλοισι γὰρ
τοῖς σοῖς πέπεισμαι θυμόν. ὦ χρόνῳ φανείς,
ἔχω σ' ἀέλπτως,

ΟΡΕΣΤΗΣ

Κἄξ' ἐμοῦ γ' ἔχει χρόνῳ.

Οὐδέποτε δόξασ'

ΟΡΕΣΤΗΣ

Οὐδ' ἐγὼ γὰρ ἤλπισα. 580

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἐεῖνος εἶ σύ;

573. Οἱ ἐκδύονται κρίνουσιν ὅτι ὁ Εὐριπίδης εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὰ ἐν Ὀδυσ. τ. 391—394 ἔπη, ὅπου ἡ Εὐρύκλεια ἀναγνώριζει τὸν Ὀδυσσεά, καίπερ πρὸς τὸν σκότον τρεπόμενον· «αὐτίκα δ' ἔγνω οὐλήν τήν ποτέ μιν σῶς ἡλάσε λευκῶ ὁδόντι Παρνησόνδ' ἐλθόντα μετ' Αὐτόλυκόν τε καὶ υἱάς».

575. ὁ ρῶ τεκμήριον=βλέπω ἀπόδειξιν. — πτώμα=πτῶσις, πέσημον, ἐν στ. 686 «πτῶμα θανάσιμον πεσεῖ, ἐπὶ τῆς, ἣς καὶ παρ' ἡμῖν, σημασίας.

576. μέλλεις.=ἐνδοιάξεις, χρονοτριβεῖς. Πρβλ. Αἰσχ. Περσ. 36. «τί μέλλεις καὶ κατ' οἰκτιζήματ' ἡν;

578. Ὁ Ὀρέσης καὶ ἡ Ἠλέκτρα εὐρίσκονται εἰς τὰς ἀγκάλας, ἀποχωριζόμενοι μετὰ τὸν στ. 597. Ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἀδελφῶν θαδιέθεσε βεβαίως τοὺς θεατὰς εἰς δάκρυα, καίπερ ἐκ τῶν προτέρων περιμένοντας αὐτήν. Ἄλλ' ἡ ἀγωνία τῆς ἀδελφῆς ἐπὶ τῇ νομιζομένῃ ἀπωλείᾳ τοῦ Ὀρέστου, ἡ χαρὰ μεθ' ἣς ἐδέξατο τὴν εἵδησιν ὅτι ζῇ, καὶ ἡ ἀνέλπιστος νῦν ἀναγνώρισις συγκινοῦσιν. Ὁ τρόπος οὗτος τοῦ ποιητοῦ, γνώστου τῶν ψυχικῶν συναισθημάτων οὐ μόνον διετίθει βαθυμυθὸν τὴν Ἠλέκτραν πρὸς τὴν διάχυσιν τῆς ἀμέτρου ταύτης χαρᾶς ἀλλὰ καὶ πρὸς τεχνικωτέραν πλοκὴν τοῦ μύθου συνετέλει.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Σύμμαχός γέ σοι μόνος,
 ἦν ἀνσπάσωμαί γ' ὄν μετέρχομαι βόλον.
 Πέποιθα δ' ἡ χρὴ μῆκέθ' ἡγεῖσθαι θεοὺς,
 εἰ τᾷδ' ἔσται τῆς δίκης ὑπέρτερα.

ΧΟΡΟΣ

*Εμολες, ἔμολες ὦ χρόνιος ἀμέρα, 585
 κατέλαμψας, ἔδειξας ἐμφανῇ
 πόλει πυρσὸν, ὃς παλαιᾷ φυγᾷ
 πατρίων ἀπὸ δωμάτων τάλας
 ἀλαινῶν ἔβα.
 Θεὸς αὖ θεὸς ἀμετέραν τις ἄγει 590
 νίκαν. *Ω φίλα,
 ἄνεχε χέρας, ἄνεχε λόγον, ἴει λιτὰς
 [λιτὰς] εἰς θεοὺς, τύχα σοι τύχα
 κασίγνητον ἐμβατεῦσαι πόλιν. 595

ΟΡΕΣΤΗΣ

Εἶεν· φίλας μὲν ἡδονὰς ἀσπασμάτων
 ἔχω, χρόνῳ δὲ καὶ οὖθις αὐτὰ δώσομεν.

587. πυρσὸν ἐκ μεταφορᾶς.
 *Ο χορὸς ἐννοεῖ διὰ τῆς λέξεως τὸν
 *Ορέστην, ὅστις ἔσται τῇ πόλει
 πυρρὸς διαλύων τὸ δούλιον σκότος,
 ὑφ' ὃ διατελοῦσι, κρατοῦντος τοῦ
 Αἰγίσθου. Πρβλ. στ. 449.

592-593. ἄνεχε λόγον· κατ'
 ἀναλογίαν τοῦ ἄνεχε χεῖρας.—
 τύχα = ἐπ' ἀγαθῇ τύχῃ. «Deus
 precare ut bonis avibus frater
 tibi terram patriam ingredia-
 tur». (Μουσγράβιος). (585—595).
 *Ἠλθες, ἦλθες, ὦ ποθητὴ πολὺ βρα-
 δύνασα ἡμέρα, κατέλαμψας, ἀνέ-
 δειξας περιφανὲς εἰς τὴν πόλιν φῶς,
 τὸν *Ορέστην, ὅστις παλαιόθεν ἐξορι-
 σθείς, μακρὰν τῶν πατρικῶν δωμά-

των ὁ ταλαίπωρος πλανώμενος ἔφυ-
 γε. Θεὸς, θεὸς τις ἐπ' ἀνέφερε τὴν ἡ-
 μετέραν νίκην. *Ω φίλη, ὕψωσε τὰς
 χεῖρας, ἔγειρε προσευχὴν, πέμπε
 παρακλήσεις εἰς τοὺς θεοὺς, ὅτι
 μετ' ἀγαθῆς τύχης, μετ' ἀγαθῆς
 τύχης εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν ὁ αὐ-
 τὰδελφός σου.

596. Εἶεν· = ἔς ῶ ἐπὶρ. μετα-
 βάσεως εἰς τι νέον ἐκ τινος προη-
 γουμένου μὴ ἐπαναληφθησομένου,
 τρόπον τινὰ σημαίνει «παυσώ-
 μεθα». Πρβ. πολλαχοῦ τῆς τρα-
 γῆδ. καὶ Πλατ. Πολ. 1,350 «εἶεν
 ἦν δ' ἐγὼ, τοῦτο μὲν ἡμῖν
 οὕτω κείσθω».

Σὺ δ' ὦ γεραιέ, καίριος γὰρ ἤλυθες,
 λέξον, τί δρῶν ἂν φονέα τιταίμην πατρός
 μητέρα τε [τὴν] κοινωνὸν ἀνοσίων γάμων ; 600
 Ἔστιν τί μοι κατ' Ἄργος εὐμενὲς φίλων ;
 ἢ πάντ' ἀνεσχευάσμεθ', ὥσπερ αἱ τύχαι ;
 Τῷ συγγένωμαι ; νύχιος ἢ καθ' ἡμέραν ;
 Ποίαν ὁδὸν τραπώμεθ' εἰς ἐχθροὺς ἐμούς ;

ΠΡΕΣΒΥΣ

ᾧ τέκνον, οὐδεὶς δυστυχοῦντι σοι φίλος. 605
 εὖρημα γὰρ τὸ χρῆμα γίγνεται τόδε,
 κοινῇ μετασχεῖν τάγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ.
 Σὺ δ' ἐκ βάθρων γὰρ πᾶς ἀνήρησαι φίλοις,
 οὐδ' ἐλλέλοιπας ἐλπίδ', ἴσθι μου κλύων·

599 φονέα. «Ἡ λήγουσα τῆς λέξεως βραχεῖά ἐστι, ὡς καὶ ἐν στ. 763. Ἡ κατάληξις τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ἐνικοῦ τῶν εἰς εὐς σπανίως βραχύνεται ὑπὸ τῶν ἀττικῶν ποιητῶν (Weil)».

604—602. ἔστιν... φίλων ; = ἐν τῇ πόλει ἔχω φίλους τινὰς εὐμενῶς διατεθειμένους ; — ἢ πάντ' ἀνεσχευάσμεθ' (α) ; = ἢ πάντων ἔχω στερηθῆ ; Ἐνταῦθα μεταφ. ἐκκληπτέον τὸ ῥῆμα ἀνεσχευάσμεθα τρόπον τινὰ ἐχρεοκοπήσαμεν, ἐπτωχεύσαμεν. — Ἀνεσχευάζομαι (μεσ) σημαίνει μετὰ σπουδῆς συλλέγω τὰ σκευή μου. Πρβλ. Θουκιδ. I, § 18. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπιόντων τῶν Μηδῶν διανοηθέντες ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν καὶ ἀνεσχευασάμενοι εἰς τὰς ναῦς εἰσῆλθον». Ἐκ τούτου προήλθεν ἡ σημασία τοῦ ἀπάγειν, λεηλατεῖν κλπ. Πρβλ. Θουκιδ. 4, § 116. «ὁ δὲ Βρασίδας (ἔστι γὰρ ἐν τῇ Ληκύθῳ Ἀθηναῖς ἱερὸν) καὶ τὴν

Λήκυθον ἀνελὼν καὶ ἀνεσχευάσας τέμενος ἀνῆκεν ἅπαν». Ἐπὶ ἀργυραμοιβῶν σημαίνει πτωχεύω, χρεοκοπῶ. Πρβλ. Δημοσθ. 33,9. «ἀνεσχευασθείσης τῆς τραπέζης». Ἐπὶ τῆς τελευταίας ταύτης σημασίας ἐρειδόμενοι φρονοῦμεν ὅτι ἐνθάδε νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὸ προκείμενον· ἐκ τῆς σημασίας δηλ. τῆς πτωχεύσεως ἐπέρχεται ἡ τῆς στερήσεως, φυσικῶς.

606. εὖρημα = ἔρμαιον, τυχαῖον, ἐκ τῆς τύχης ἐξαρτώμενον· διότι τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς τύχης, τὸ νὰ μετᾴχῃσι δηλ. ἀπὸ κοινοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ. Ὁ πρέσβυς ἐν ἄλλαις λέξεσι γνωματεύει ὅτι ὅταν τις ᾔνε δυστυχὴς δὲν ἔχει φίλον, ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει, τὸ νὰ δοκιμάσῃ ἐξ ἴσου καὶ εὐτυχεῖς καὶ δυστυχεῖς περιστάσεις, τοῦτο ἐκ τῆς τύχης ἔχεται. — Τοιαύτην τινὰ ἐρμηνείαν εἰς τὸ χωρίον δίδομεν, τηροῦντες τὴν γραφὴν τῶν χειρογράφων.

608—609. σὺ δ'... κλύων =

ἐν χειρὶ δὴ σῇ πάντ' ἔχεις καὶ τῇ τύχῃ,
πατρῶον οἶκον καὶ πόλιν λαβεῖν σέθεν.

610

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τὶ δῆτα δρῶντες τοῦδ' ἂν ἐξικοίμεθα;

ΠΡΕΣΒΥΣ

Κτανὼν Θυέστου παῖδα σὴν τε μητέρα.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἦκω 'πὶ τόνδε στέφανον· ἀλλὰ πῶς λάβω;

ΠΡΕΣΒΥΣ

Τειχέων μὲν ἐλθὼν ἐντὸς οὐδὲν ἂν σθένεις.

615

ΟΡΕΣΤΗΣ

Φρουραῖς κέκασται δεξιαῖς τε δορυφόρων;

ΠΡΕΣΒΥΣ

Ἐγnows· φοβεῖται γάρ σε κοῦχ εὐδαι σαφῶς.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Εἶεν· σὺ δὴ τούνθενδε βούλευσον, γέρον.

ΠΡΕΣΒΥΣ

Τᾶμ' οὖν ἄκουσον· ἄρτι γάρ μ' ἐσῆλθέ τι.

σὺ δὲ μάθε καλῶς παρ' ἐμοῦ ὅτι, ἐπειδὴ ἔχεις ἐντελῶς ἀφανισθῆ, δὲν ἔχεις ἀφίσει ἐλπίδα εἰς τοὺς φίλους σου· οἱ φίλοι σου ἀπελπίσθησαν πλέον ὅτι ζῆς.

610. ἐν χειρὶ... τύχη = εἰς τὴν δύναμιν σου λοιπὸν καὶ εἰς τὴν τύχην σου νὰ ἔχῃς πεποιθήσιν μόνον.

611. «infinitivo λαβεῖν explicatum progressum πάντα. Tum λαβεῖν esse videtur pro ἀναλαβεῖν, ἀνασῶσαι». (Ματθίας).

615. Πλανᾶται φρονοῦμεν ὁ Weil, σοφὸς ἄλλως ἀνὴρ, διορθῶν «οὐδ' αὖ μ' ἂν σφ' ἐλοις»,

διότι ὁ στέφανος δὲν εἶνε τί πραγματικὸν ἐντὸς τῶν τειχῶν ἐρριμμένος, ἀλλὰ μεταφορικῶς σημαίνει τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐπανόδου τοῦ Ὀρέστου, ἣτις ἔσται νίκη, ἀξία στεφάνου, κατὰ τῶν ἐχθρῶν.

617. κοῦχ εὐδαι σαφῶς = κοιμᾶται ἀμφίβολον ὕπνον. Ἦ ἄρνησις εἰς τὸ ἐπίρρ. πίπτει· σαφῶς = ἀκριβῶς· οὐ σαφῶς = ἀνακριβῶς, μετ' ἀμφιβολίας.

619. τᾶμ' οὖν ἄκουσον. Ἐνταῦθα ὁ Αὐτουργὸς μηχανᾶται καὶ προτείνει τὸ περὶ τοῦ φόνου τοῦ Αἰγίσθου σχέδιον, ἐνῶ ὁ Ὀρέστης ἐν τῇ φερωνύμῳ τραγωδίᾳ λέγει ὅτι αὐτὸς ὁ Πυλάδης ἐξεῦρε τὴν

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἑσθλόν τι μηνύσεις, αἰσθοίμην δ' ἐγώ. 620

ΠΡΕΣΒΥΣ

Αἴγισθον εἶδον, ἥνιχ' εἶρπον ἐνθάδε.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Προσηκάμην τὸ ῥηθέν. Ἐν ποίοις τόποις;

ΠΡΕΣΒΗΣ

Ἀγρῶν πέλας τῶνδ', ἵπποφορβίων ἔπι.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τί δρῶνθ'; ὀρῶ γάρ ἐλπίδ' ἐξ ἀμηχάνων.

ΠΡΕΣΒΥΣ

Νύμφαις ἐπόρσυν' ἔροτιν, ὥς ἔδοξέ μοι. 625

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τροφεῖα παίδων, ἥ πρό μέλλοντος τόκου;

τρόπον τοῦτον. Παρβλ. Ὀρ. 1156. «(Πυλάδην,) σὺ γὰρ τά τ' εἰς Αἴγισθον ἐξ εὔρες χαχά..» Ὑφ' ὁμοίων ἀντιφάσεων δὲν δεσμεύονται οἱ ποιηταί.

622. προσηκάμην τὸ ῥηθέν = μετὰ χαρᾶς ἤκουσα ὅ,τι εἶπας. Ὁ Σειδελήρος καὶ ὁ Weil παρατιθεῖσι τὸ τοῦ Ἑσυχίου. «προσίσεται ἄρεσκεται, προσδέχεται, ἡδέως λαμβάνει». Τὸ προσηκάμην ἐνταῦθα καὶ παρὰ Δημοσθένει (Πρεσβ. 18 καὶ 84) ἀπαντῶν, φαίνεται τοῖς ἀττικίζουσιν ὕποπτον, διὸ ὁ Ἀρθερδίνος διορθοῖ ἐδὲξ ἀμην, ὅπερ ὀρθότερον φαίνεται (Πρβλ. Ἡροδ. Β. 9, 90) «δέχομαι τὸν οἰωνόν», ἢ ἀλλὰ πολὺ τοῦ χειρογράφου ἀπομακρύνεται, οὐδαμῶθεν ἄλλοθεν μαρτυρουμένης τῆς τοιαύτης ἐκφορᾶς.

624. ἐξ ἀμηχάνων = ἐνῶ ἠπόρουν. Ἡ ἐκ σημαίνει μετάβα-

σιν ἐκ μιᾶς εἰς ἄλλην κατάστασιν. Παρβλ. Αἴσχ. Ἀγαμ. 874 «χάλιστον ἤμαρ εἰσιδεῖν ἐκ χεῖματος». Σοφ. Οἶδ. Τυρ. 454. «τυφλὸς γὰρ ἐκ δεδωρκότος». Αν. 1090. «λευκὴν ἐκ μελαίνης ἀμφιβάλλομαι τρίχα». Εὐρ. Ἑλ. 1030. «ἐκ μιχρῶν εἰς τυραννίδα». Ἑκαβ. 56. «ἐκ τυραννικῶν δούλειον ἤμαρ εἶδες». Παρβλ. σ. 306.

625. ἔροτιν ἑορτὴν αἰολικῶς. [Σχολιαστῆς]. ἐροτὴ παρὰ Κυπρίοις καθ' Ἑσυχιον. — Νύμφαις ἐννοητέον τὰς Ναπαίας, αἵτινες ἦσαν προστάτιδες τοῦ τοκετοῦ καὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν παίδων· αὐταὶ ἀνέθρεψαν τὸν Δία, τὸν Διόνυσον καὶ τὸν Αἰνείαν. Ἀγνωστον ἐπὶ τίνι σκοπῷ προσφέρει αὐταῖς θυσίαν ὁ Αἴγισθος, ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ γενέσει τέκνου ἢ ἐπὶ μελλούσῃ τοιαύτῃ.

ΠΡΕΣΒΥΣ

Οὐκ οἶδα πλὴν ἐν· βουσφαγεῖν ὠπλίζετο.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Πόσων μετ' ἀνδρῶν; ἢ μόνος δμῶν μέτα;

ΠΡΕΣΒΥΣ

Οὐδεὶς παρῆν Ἀργεῖος, ὀθνεῖα δὲ χεῖρ.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Οὐ πού τις ὅστις γινωριεῖ μ' ἰδὼν, γέρον; 630

ΠΡΕΣΒΥΣ

Δμῶες μὲν εἰσιν οἳ σέ γ' οὐκ εἶδόν ποτε.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἡμῖν δ' ἂν εἶεν, εἰ κρατοῖμεν, εὐμενεῖς;

ΠΡΕΣΒΥΣ

Δούλων γὰρ ἴδιον τοῦτο, σοὶ δὲ σύμφορον.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Πῶς οὖν ἂν αὐτῷ πλησιασθείην ποτέ;

ΠΡΕΣΒΥΣ

Στείχων ὅθεν σε βουθυτῶν ἐσόφεται. 635

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ὅδον παρ' αὐτὴν, ὡς ἔοικ', ἀγροὺς ἔχει.

ΠΡΕΣΒΥΣ

Ὅθεν γ' ἰδὼν σε δαιτὶ κοινωνὸν καλεῖ.

Ταῖς νόμφαις θυσία προσεφέροντο ἄνθη, γάλα, οἶνος καὶ ἔλαιον, ἀλλὰ καὶ πρόβατα καὶ αἰγες.

627. βουσφαγεῖν = θύειν βοῦς.

633. δούλων γάρ. Ἀριστ' ἀπεικονίζει τὴν φύσιν τῶν δούλων, οἵτινες πάντῃ τε τοὺς κρατοῦντας σαίνουσι καὶ θεραπεύουσιν. — τοῦτο

τὸ εἶναι εὐμενεῖς τοῖς κρατοῦσι. — σοὶ δὲ σύμφορον = σέ δὲ ἡ τοιαύτη ἀστάθειά των συμφέρει.

635. βουθυτῶν ταύτων τῷ ἐν στ. 627 βουσφαγεῖν. Ὁ Ἀριστοφ. ἐν Πλ. 819 παρωδεῖ τὴν τοιαύτην σύνθεσιν «βουθυτῶν ὅν καὶ τράγον».

637. ὅθεν γ' ἰδὼν... καλεῖ

ΟΡΕΣΤΗΣ

Πικρόν γε συνθοινάτορ', ἦν θεὸς θέλῃ.

ΠΡΕΣΒΥΣ

Τοῦνθένδε πρὸς τὸ πίπτον αὐτὸς ἐννόει.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καλῶς ἔλεξας. Ἡ τεκοῦσα δ' ἐστὶ ποῦ; 640

ΠΡΕΣΒΥΣ

* Ἀργεῖ· παρέσται δ' ἐν σκότῳ θοῖνην ἔπι.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τί δ' οὐχ ἄμ' ἐξωρμᾷτ' ἐμὴ μήτηρ πόσει;

ΠΡΕΣΒΥΣ

Ψόγον τρέμουσα δημοτῶν ἐλείπετο.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Εὐνῆχ' ὑποπτος οὔσα γιγνώσκει πόλει.

ΠΡΕΣΒΥΣ

Τοιαῦτα· μισεῖται γὰρ ἀνόσιος γυνή. 645

=ὁπόθεν διερχόμενος θὰ σὲ καλέσῃ ἰδὼν σε. Οἱ προσφέροντες τοῖς θεοῖς θυσίας ἐκάλουν εἰς τὴν θοῖνην τοὺς τυχαίως διερχομένους παροδίτας.

639. πρὸς τὸ πίπτον αὐτὸς ἐννόει = ἔχε τὸν νοῦν σου πρὸς τὴν παρουσιασθησομένην περίστασιν. Πρβλ. στ. 1101. «τὰ δ' οὐ καλῶς πίπτοντα δέρομαι βροτῶν» Μηδ. 54—55 «ἔξυμφορὰ τὰ δεσποτῶν κακῶς πίπτοντα». Ἰππλ. 718. «αὐτὴ δ' ὄνασθαι πρὸς τὰ νῦν πεπτωχότα». Ἡρ. 7. 163. «ἔξυμφορὰὶ παντοῖαι πίπτουσι». Πλ. Πολ. 10, 689. «ὥσπερ ἐν πτώσει κύβων, πρὸς τὰ πεπτωχότα τίθεσθαι τὰ αὐτοῦ πράγματα».

641. ἐν σκότῳ. Ἡ Κλυταίμνηστρα τρέμουσα τὸν φόγον τῶν δημοτῶν μένει οἴκοι, καὶ μόνον νυκτὸς ἐξέρχεται. Ὁ Weil παρατίθησι τὸ ἐκ τοῦ Ὀρέστου χωρίον, καθ' ὃ ἡ Ἑλένη νύκτωρ εἰσέρχεται εἰς τὸ Ἄργος, φόβῳ μήπως λιθοβοληθῇ παρὰ τῶν ἀπολεσάντων ὑπὸ τῷ Ἰλίῳ τὰ τέκνα των. πρβλ. Ὀρ. 56—59. «τὴν δὲ δὴ πολὺς οὐκ ἔλεον Ἑλένην φυλάξας νύκτα, μή τις εἰσιδὼν Μεθ' ἡμέραν σεῖχουσιν, ὧν ὑπ' Ἰλίου παῖδες τε θνῶσιν, εἰς πέτραν ἔλθῃ βολάς».

645. τοιαῦτα = οὕτω συμβαίνει. Μετ' ἐρώτησιν τὸ τοιαῦτα εἶνε καταφατικόν = οὕτως ἔχει. Πρβλ. Βαλκενάριον εἰς Φοινίσ. 420. Ὡς. Ἐκάβ. 775—776. «ὦ τλῆ-

ΟΡΕΣΤΗΣ

Πῶς οὖν ἐκείνην τόνδε τ' ἐν αὐτῷ κτενῶ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἐγὼ φόνον γε μητρὸς ἐξαρτύσομαι.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καὶ μὴν ἐκεῖνα γ' ἡ τύχη θήσει καλῶς.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὑπηρετείτω δ' εἷς δυοῖν ὄντοιν ὁδε.

ΠΡΕΣΒΥΣ

Ἔσται τάδ'· εὐρίσκεις δὲ μητρὶ πῶς φόνον; 650

ΗΛΕΚΤΡΑ

[Λέγ', ὦ γεραιέ, τάδε Κλυταιμνήστρα μολών.]
λεχῶ μ' ἀπάγγελλ' οὔσαν ἄρσενος τόκου.

ΠΡΕΣΒΥΣ

Πότερα πάλαι τεκοῦσαν ἦ νεωστὶ δῆ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Δέχ' ἡλίους ἐν οἷσιν ἀγνεύει λεχῶ.

μον' ἥ που χρυσὸν ἡράσθη
λαβεῖν; Τοιαῦτ'... ἐπειδὴ
Ἡ πρώτη συλλαβὴ εἶνε βραχεῖα.
ἴδ. ὦσ. Βαλκ. Φοιν. 512.

648. καὶ μὴν ἐκεῖνά γ'...
= καὶ ὥς πρὸς τ' ἀφορῶντα τὸν
φόνον τοῦ Αἰγίσθου ἡ τύχη θὰ πε-
ρατώσῃ αἰσίως. Ὁ Ὀρέστης τοι-
αῦτα λέγων φαίνεται νομίζομεν, γε-
λοῖος, διότι ἐνῶ ἡ Ἥλεκτρα λέγει ὅτι
θὰ παρασκευάσῃ μόνη τὰ κατὰ τὸν
φόνον τῆς Κλυταιμνήστρας, ἐκεῖ-
νος λέγει ὅτι τὰ κατὰ τὸν φόνον
τοῦ Αἰγίσθου ἡ τύχη θὰ φροντίσῃ.
Διὰ τῆς προτεινομένης ὅμως διορ-
θώσεως ἡμῶν καθίσταται φυσικω-
τάτη ἡ ἐρμηνεία, (δὴλ. ἐκεῖνα σὺν
τῇ βοηθείᾳ τῆς τύχης ἐγὼ θὰ φέρω

εἰς αἷσιον πέρας), καὶ ὁ στίχ. ἄριστ'
ἀνταποκρίνεται πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ
πρεσβύτου ἐν στ. 610 παραγγελ-
λόμενα.

649. Ὑπηρετείτω... ὁδε,
Ὁ πρέσβυς ὅστις ἐξέθετο τὸν τρό-
πον τοῦ φόνου τοῦ Αἰγίσθου ἅς ἐ-
νεργήσῃ νὰ φέρῃ εἰς πέρας καὶ τὸν
ὑπὸ τῆς Ἥλεκτρας τεκταινόμενον.

654. Ἐπὶ δέκα ἡμέρας μετὰ
τὸν τόκον ἡ λεχῶ ἐθεωρεῖτο ἀκά-
θαρτος, καὶ ὁ ἀπτόμενος αὐτῆς ἐν
τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀπεκλείετο τῶν
ιερῶν. Κατὰ τὴν δεκάτην δ' ἡμέραν
ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν συγγενῶν ἐγένετο
ὁ ἐξαγνισμὸς διὰ περιρραντίσεως,
προσφερομένης τοῖς θεοῖς θυσίας,
ὅτε καὶ ἐτίθετο τῷ νεογνῷ ὄνομα.

ΠΡΕΣΒΥΣ

Καὶ δὴ τί τοῦτο μητρὶ προσβάλλει φόνον; 655

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἦξει κλύουσα λόχι' ἐμοῦ νοσήματα.

ΠΡΕΣΒΥΣ

Πόθεν; τί δ' αὐτῇ σοῦ μέλαιν δοκεῖς, τέκνον;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ναί· καὶ δακρύσει γ' ἄξιωμ' ἐμῶν τόκων.

ΠΡΕΣΒΥΣ

Ἴσως· πάλιν τοι μῦθον εἰς καμπὴν ἄγε.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἐλθοῦσα μέντοι δῆλον ὥς ἀπόλλυται. 660

ΠΡΕΣΒΥΣ

Καὶ μὴν ἐπ' αὐτάς γ' εἰσίστω δόμων πύλας.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οὐκοῦν τραπέσθαι σμικρὸν εἰς Αἰδοῦ τόδε.

ΠΡΕΣΒΥΣ

Εἰ γὰρ θάνοιμι τοῦτ' ἰδὼν ἐγὼ ποτε.

658 ἄξιωμ. εἰρωνικῶς· ἡ ὑψηλὴ θέσις, ἡ πλουσία κατάστασις, ἐν ᾗ ἀναπαύεται τὸ βρέφος τῆς Ἥλέκτρας. Ἡ Κλυταιμνήστρα, ὡς ἤδη καὶ ἄλλοι παρετήρησαν, θά ὑπεκρίνετο λύπην καὶ δάκρυα διὰ τὴν εὐτελεῖ κατὰστασιν τῆς θυγατρὸς τῆς.

659. εἰς καμπὴν ἄγε. Ἐκ μεταφορᾶς τῶν εἰς τὸ ἵπποδρόμιον ἀγωνιζομένων. Πρβ. στ. 824.

661. καὶ μὴν... πύλας. Καὶ λοιπὸν ἄς εἰσέλθῃ ἐντὸς τοῦ οἴκου. Καὶ μὴν: ἐνταῦθα σημαίνει· ὅτι καὶ τὸ: καὶ δὴ=καὶ

ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι ὑπερέβη τὴν θύραν τοῦ οἴκου ἡ Κλυταιμνήστρα, τὰ μετὰ ταῦτα πῶς θά περατωθῶσι;

662. οὐκοῦν... τόδε. Λοιπὸν τὸ νὰ ὑπερβῇ τὴν θύραν τοῦ οἴκου μου (τόδε) ὀλίγον διαφέρει τὸ νὰ τραπῇ πρὸς τὰς τοῦ Ἄδου. «Ἐν τῷ Ἀγαμέμνονι τοῦ Αἰσχύλου στίχ. 1291 ἡ Κασσάνδρα λέγει βαίνουσα πρὸς τὴν εἴσοδον «τῶν ἀνακτόρων, ὅπου μέλλει ν' ἀποθάνῃ: Ἄδου πύλας δὴ «τὰς δ' ἐγὼ προσεννέπω, «(Weil)».

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πρώτιστα μὲν νυν τῷδ' ὑφήγησαι, γέρον,

ΠΡΕΣΒΥΣ

Αἰγισθος ἔνθα νῦν θυηπολεῖ θεοῖς. 665

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἐπειτ' ἀπαντῶν μητρὶ τὰπ' ἐμοῦ φράσον.

ΠΡΕΣΒΥΣ

᾿Ωστ' αὐτά γ' ἐκ σοῦ στόματος εἰρῆσθαι δοκεῖν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Σὸν ἔργον ἤδη· πρόσθεν εἴληχας φόνου.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Στείχοιμ' ἄν, εἴ τις ἡγεμῶν γίγνοιθ' ὁδοῦ.

ΠΡΕΣΒΥΣ

Καὶ μὴν ἐγὼ πέμποιμ' ἄν οὐκ ἀκουσίως.— 670

ΟΡΕΣΤΗΣ

᾿Ω Ζεῦ πατρῷε καὶ τροπαῖ' ἐχθρῶν ἐμῶν, 671

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἦρα τε, βωμῶν ἢ Μυκηναίων κρατεῖς, 671'

665. θυηπολεῖν = περὶ θυσίαν ἀναστρέφεσθαι. Πρβ. Τοῦαδ. 330. θυηπολεῖν κατὰ σὸν ἀνάκτορον».

668. σὸν ἔργον ἤδη = εἰς σέ πλέον κεῖται. Συνήθης φράσις. Πρβ. Σοφ. Φιλ. 15. «ἔργον ἤδη σὸν τὰ λοίφ' ὑπηρετεῖν». Ἀριστοφ. Λυσιστ. 839. «σὸν ἔργον εἴη τοῦτον ὀπτᾶν». Ὅρν. 862. «ἰερεῦ, σὸν ἔργον, θῦε τοῖς θεοῖς». — Ταῦτα ἢ Ἠλέκτρα ἀποτείνει τῷ Ὀρέστη, στρεφόμενη. — πρόσθεν εἴληχας φόνου = ἐκ τῶν προτέρων ὡς μερίδα τὸν φόνον νὰ ἐκτελέσης

ἔλαβες. Πρβλ. Ἰφ. ἐν Ταύρ. 914. «τίνα ποτ' Ἠλέκτρα πότμον εἴληχε βιότου».

671. Τοῦ στίχου ἐνταῦθα ταττομένου, καὶ μετὰ τοῦ προηγούμενου, διὰ τοῦ τε συνδεομένου, δικαιολογεῖται καὶ ὁ πληθυντικός οἰκτεῖρεθ' ἥτις καὶ ἡ ἀληθὴς γραφὴ εἶνε, φρούδων καθισταμένων τῶν παντοειδῶν διορθώσεων. Τὰ ὑπὸ τοῦ Σειδλήρου καὶ Weil πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ τε (σ. 674 ἐν τῇ πρώτῃ αὐτοῦ θέσει) εἰσὶν ἐξεζητημένα. Σημειωτέον ὅτι ὁ μὲν Ὀρέστης ἐπικαλεῖται ἀμφοτέρων τῶν θεῶν τὴν ἀρωγὴν, ἡ δ' Ἠλέ-

ΟΡΕΣΤΗΣ

Οἰκτεῖρεθ' ἡμᾶς· οἰκτρὰ γὰρ πεπόνθαμεν. 672

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οἰκτεῖρε δῆτα σούς γε φύντας ἐκγόνους.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Νίκην δόθ' ἡμῖν εἰ δίκαι' αἰτούμεθα. 675

ΗΛΕΚΤΡΑ

Δὸς δῆτα πατρός τοῖσδε τιμωρόν δίκην.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Σύ τ', ὦ κάτω γῆς ἀνοσίως οἰκῶν πάτερ,
[καὶ Γαῖ' ἀνασσα, χεῖρας ἧ δίδωμ' ἐμᾶς],
ἄμυν' ἄμυνε τοῖσδε φιλτάτοις τέκνοις.
Νῦν πάντα νεκρὸν ἐλθὲ σύμμαχον λαβὼν, 680
οἵπερ γε σὺν σοὶ Φρύγας ἀνήλωσαν δορί,
χῶσοι στυγοῦσιν ἀνοσίους μιάστορας.
Ἦκουσας, ὦ δεῖν' ἐξ ἐμῆς μητρὸς παθῶν;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πάντ', οἷδ', ἀκούει τάδε πατήρ· στείχειν δ' ἀκμή.—
Καὶ σοι προσφωνῶ πρὸς τὰδ' ἐγγύθεν θενεῖν. 685

κτρα μόνον τὴν τῆς Ἥρας. Διὰ τῶν 671—671' προσφωνοῦσι τοὺς θεοὺς, διὰ τῶν 672 — 673 ἐπικαλοῦνται τὸν οἰκτον αὐτῶν, καὶ διὰ τῶν 675 — 676 τὴν νίκην.

675. Ἡ διόρθωσις δόθ' συμφωνεῖ πρὸς τὴν γραφὴν οἰκτεῖρεθ' (671'), διότι νομίζομεν ὅτι θὰ ᾤτο ἀπρεπὲς ἓνα τῶν θεῶν ἐκάτερος τῶν ἀδελφῶν νὰ ἐπικαλῇται. Παρατηρητέον ὅτι ἡ Ἥλεκτρα ἐπαναλαμβάνει σχεδὸν οὐς καὶ ὁ Ὀρέστης λόγους.

677. οἰκῶν = οἰκισθεὶς, βιαίως κρημνισθεὶς, ἐπομ. φονευθεὶς.

678. καὶ Γαῖ' .. ἐμᾶς. Πε-

ριεκλείσαμεν τὸν στίχον δι' ἀγκυλῶν, τῶν ἐκδοτῶν θεωρούντων αὐτὸν ὡς παρεντεθειμένον κακῶς. Οἱ ἐπόμενοι 679-680 δὲν δικαιολογοῦσι τὴν θέσιν του. — χεῖρας. ἐμᾶς. Ὅτε προσηύχοντο ἐπικαλοῦμενοι μὲν τοὺς οὐρανίους ἀνέτεινον τὰς χεῖρας, ἐπικαλοῦμενοι δὲ τοὺς νερτέρους ἔφερον πρὸς τὰ κάτω αὐτάς.

683. ἤκουσας... παθῶν. Πρβ. Χοηφ. 495.—ἐξ.» Ἄρ' ἐξεγείρει τοῖς δ' ὀνειδέσιν, πάτερ; Ἄρ' ὀρθὸν αἴρει; φίλτατον τὸ σὸν χάρα; ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν παρατεθέντα.

ὥς εἰ παλαισθεῖς πτώμα θανάσιμον πεσεῖ,
 τέθηκα κάγω, μηδέ με ζῶσαν λέγε·
 παίσω γάρ ἦπαρ τοῦμὸν ἀμφήκει ξίφει.
 [Δόμων δ' ἔσω βᾶσ' εὐτρεπὲς ποιήσομαι·
 ὥς ἦν μὲν ἔλθῃ πύστις εὐτυχῆς σέθεν,
 ὀλολύξεται πᾶν δῶμα· θνήσκοντος δὲ σοῦ
 τάναντί' ἔσται τῶνδε· ταῦτά σοι λέγω.]

690

ΟΡΕΣΤΗΣ

Πάντ' οἶδα.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πρὸς τὰδ' ἄνδρα γίγνεσθαί σε χρή.]
 Ὑμεῖς δέ μοι, γυναῖκες, εὖ πυρσεύετε
 κραυγὴν ἀγῶνος τοῦδε· φρουρήσω δ' ἐγὼ
 πρόχειρον ἔγχος χειρὶ βάστάζουσ' ἐμῇ·
 Οὐ γάρ ποτ' ἐχθροῖς τοῖς ἐμοῖς νικωμένη
 δίκην ὑφέξω σῶμ' ἐμὸν καθυδρίσαι.

695

ΧΟΡΟΣ

Ἀταλᾶς ὑπὸ μᾶτέρος Ἀρ-

[Στροφή α'.]

686. παλαισθεῖς: τὸ ἀπλοῦν ἀντὶ τοῦ συνθέτου: καταπαλαισθεῖς=φονευθεῖς ἐν τῇ πάλῃ.

687. μηδέ με ζῶσαν λέγε=λογάριαζε· ἐπὶ τῆς σημασίας ταύτης συχνότατα παρ' Ὀμήρῳ ἀπαντᾷ ἀλλὰ καὶ παρ' Εὐριπίδῃ ὅχι σπανίως. Πρβ. "Αλκес. 323 «αὐτίκ' ἐν τοῖς μηκέτ' οὔσι λέξομαι».

688. παίσω... ξίφει. Πρβλ. Μηδ. 379. ἡ θηκτὸν ὦσω φάσγατον δὲ ἦπατος».

691. ὀλολύξεται=θ' ἀντηχῆσι ἐκ χαρᾶς.

694—695. εὖ πυρσεύετε κραυγὴν=διὰ κραυγῶν ἀναγγεῖλλετε τὴν ἔκθεσιν τοῦ μεταξὺ τοῦ Ὀρέστου καὶ Αἰγίσθου ἀγῶνος.

Πυρσεύειν=πυρσοῖς ἀγγέλλειν τινὶ τι, πυρσοῖς ποιεῖν τινι μακρὰν εὐρισκομένῳ σημείον. Πρβλ. Λουκ. πῶς δεῖ Ἰστ. συγγρ.: «ὥς πυρσεύοιτο ἀπ' αὐτοῦ τοῖς ναυτιλλομένοις».

698. δίκην ὑφέξω=θὰ ὑποστῶ τιμωρίαν, κατὰ τὴν γραφὴν ταύτην τὸ ἀπαρέμ. καθυδρίσαι ἐξαρθᾶται ὑπὸ τινος ὑπενν. ὥστε ὑπερβησιασμένον. Διὰ τῆς προτεινομένης διορθώσεως αἱρεται πᾶν πρόσκομμα, εὐδοουμένης τῆς ἐρμηνείας.

699—705. Στάσιμον β' Ἴνα ἐκδηλώσῃ τὰς φονίους διχονοίας τῶν «Πελοπιδῶν ὁ Εὐριπίδης, ἀναφέρει ἐνταῦθα τὸ περίφημον χρυσόμαλλον δέρας καὶ τὴν ἔριδα, ἣτις ἔνεκα

γείων ὀρέων ποτὲ κληδὼν
ἐν πολιαῖσι μένει φάμαις
εὐαρμόστοις ἐν καλάμοις

Πᾶνα μοῦσαν ἀδύθροον

πνείοντ', ἀγρῶν ταμίαν,

χρυσέαν ἄρνα καλλιπόκον χορεῦσαι.

Πετρίνοις δ' ἐπιστάς

700

705

«τῆς κατοχῆς τοῦ ἐνεχύρου τούτου τῆς ἰσχύος (*regnis stabilimen*. «*Attius Atr. fr. VIII Bibeck*) ἐξέσπασε μεταξύ Ἀτρέως καὶ Θυέστου «Ὁ Σοφοκλῆς ἐν Ἡλέκτρα 504—«ἐξ, καὶ ὁ Εὐριπίδης αὐτὸς ἐν Ὀρέστη 998—ἐξ ἀνέρχονται ὑψηλότερον ἔτι μέχρι τοῦ φόνου τοῦ «*Μυρτίλου*». (Weil).— ἄ τ α λ ᾱ ς ὑ π ὁ μ α τ ῆ ρ ο ς = νηπιόθεν, ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων. Οὐδαμοῦ, καθ' ὅσον ἡμεῖς γνωρίζομεν, ἢ ὑ π ὁ τί θ ε τ α ἰ ἐπὶ ἀφετηρίας χρόνου. Ἰδε Κρ. Διορθ.— Ἀ ρ γ ε ῖ ω ν ὀ ρ έ ω ν γεν. τοῦ τόπου.

701. Ἐν πολιαῖσι φάμαις. Οἱ ἐκδῶται παραβάλλουσι τὸ τοῦ Αἰσχύλου Χοηφ. 314. «*τριγέρων μῦθος τᾶδε φωνεῖ.*»

703. Πᾶνα. Ὁ Πᾶν, υἱὸς τοῦ Ἑρμοῦ, κατὰ Λουκιανὸν, καὶ τῆς Νύμφης Πηνελόπης ἐλατρεύετο ἐξαιρέτως ἐν Ἀρκαδίᾳ ὑπὸ τῶν ποιμένων, ἔφορον τῶν ποιμνίων θεωροῦντων αὐτόν. Νέος ὢν ἡράσθη ἐμμανῶς τῆς ναίδος Νύμφης Σύριγγος, θυγατρὸς τοῦ Λάδωνος ποταμοῦ, μεταμορφωθείσης τῇ συναινέσει τῶν θεῶν, εἰς κάλαμον ἐν' ἀποφύγῃ τὸν ἔρωτα ἐκείνου. Καθήμενός ποτε βαρυαλγῶν ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ ποταμοῦ παρὰ τῷ προσφιλεῖ καλάμῳ, ἤκουσε γλυκεῖάν τινα μελωδίαν ἀναπεμπομένην ὑπ' ἐκείνου σειομένου ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, καὶ τοσοῦτον κατεγοητεύθη ὥστ' ἀποκόψας κατεσχεύασεν ἐξ

αὐτοῦ, πολλοὺς συναρμόσας καλάμους, εἶδος αὐλοῦ, σύριγγα ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς Νύμφης ὀνομάσας αὐτόν. Ὁ Πᾶν ἀνὰ τὰ ὄρη πλανώμενος διητᾶτο εἰς σκιερὰ σπήλαια καὶ καταψύχους ὄχθας. Περὶ αὐτὸν αὐλοῦντα ἐχόρευον αἱ Ὀρειάδες Νύμφαι. Ὁ χαρίεις Θεόκριτος (Εἰδ. ἀ. 16—19) παριστᾷ ἡμῖν αὐτὸν ἀναπαυόμενον περὶ τὴν μεσημβρίαν, καθ' ἣν οἱ ποιμένες πολὺ προσεῖχον νὰ μὴ τὸν ταραξώσιν. «Ὁ ὁ θέμις, ὦ ποιμάν, τὸ μέσαμβρινὸν, οὐ θέμις ἄμμιν Συρίσδεν τὸν Πᾶνα δεδοίκαμες· ἦ γὰρ ἅπ' ἄγρας Τανίκα κεκμακῶς ἀμπαύεται· ἐντὶ δὲ πικρὸς, Καὶ οἱ ἄει δριμεῖα χολὰ ποτὶ ῥινὶ κᾶθηται». — μοῦσαν ἀδύθροον. Γνωστὴ τοῖς πᾶσιν ἢ μετὰ τοῦ Ἀπόλλωνος ἔρις τοῦ Πανὸς διὰ τὴν περὶ τὴν μουσικὴν ἐξοχότητα αὐτοῦ. Τὸ ἄθλον τῆς νίκης κατέπεσεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἢ μᾶλλον τῶν ὠτων τοῦ κριτοῦ Μίδα.

704—705. καλλιπόκον = τὸ εὐμορφα (χρυσᾶ κατὰ τὸν μῦθον) ἔχον ἔρια· χορεῦσαι = διὰ χοροῦ ὑμνῆσαι τὸν Πᾶνα. Οὕτω ὁ Σοφοκλῆς ἐν Ἀντιγ. 1152 λέγει. «*χορεούουσι. . . Ἰακχον*». Εὐρ. Ἰφ. ἐν Αὐλ. 1480. «*ἐλίσσετ' . . . Ἀρτεμιν ἄνασσαν*». κλπ.

706—707. πετρίνοις βάθροις. Ἐν τῇ ἀγορᾷ ὑπῆρχε πάν-

κᾶρυξ ἔαχεν βάθροις·

Ἄγοράν ἀγοράν, Μυκη-
ναῖοι, στείχετε μακαρίων
ὀφόμενοι τυράννων

710

φάσματα δείματα. Κῶ-

μοι δ' Ἀτρειδᾶν ἐγέραιρον οἴκους.

Θυμέλαι δ' ἐπίτναντο χρυσή-
λατοι, σελαγεῖτο δ' ἄν' ἄστν
πῦρ ἐπιβώμιον Ἀργείων·

[Ἀντιστροφή α'.]

715

λωτὸς δὲ φθόγγον κελάδει
κάλλιστον, Μουσᾶν θεράπων·

μολπαὶ δ' ἠϋξοντ' ἐραταὶ

Χρυσέας ἄρνὸς ἐπίλογοι Θυέστου.

Κρυφίαις γὰρ εὐναῖς

720

τοτε ἰδρυμένον τὸ τοῦ κήρυκος βή-
μα, ἐφ' οὗ ἀναβαίνων ἐκάλει τὸν
δῆμον.

711. φάσματα δείματα:
«Τοιαύτη παράστασις, ὑπὸ τῶν
θεῶν σταλεῖσα, ἄνευ φρίκης νὰ ᾖ
ἀδύνατον.» (Σειδληρός).

713. θυμέλαι = (κατὰ συνεχ-
δοχὴν) ναοί. Αἱ πύλαι τῶν ναῶν
μόνον κατὰ τὰς ἐορτασίμους ἡμέ-
ρας ἀνεπετάννυντο. — χρυσή-
λατοι. Οἱ ἐκδύται παρατιθεῖσι
τὰ: Ἰων. 157. «χρυσήρεις
οἴκους». Ἰφιγ. ἐν Ταυρ. 129.
«ναῶν χρυσήρεις θριγ-
κοὺς».

714. Σελαγεῖτο δ' ἄν' ἄ-
στει. Πρβλ. Ἀριστφ. Νεφ. 285.
«Ὁμομα γὰρ αἰθέρος ἀκά-
ματον σελαγεῖται, μαρ-
μαρέαις ἐν αὐγαῖς».

716. λωτὸς = αὐλός. Κατὰ
Θεόφραστον ἦτο δένδρον ὑψηλὸν ὡς
ἅπια, φέρον φύλλα ὀδοντωτά, καρ-
πὸν δὲ ἄοσμον καὶ ἀηδὴ τὴν γεῦσιν,
ἐκ τοῦ ξύλου ὅμως αὐτοῦ, μέλανος

καὶ σκληροῦ κατεσκευάζον ἀνδριάν-
τας καὶ αὐλοὺς· ἐφύετο ἐν Διθύῃ.
Πρβλ. Ἰφ. ἐν Αὐλ. 1006. «τίς ἄρ'
ὕμναιος διὰ λωτοῦ Λί-
βυος, μετὰ τε φιλοχόρου
κιθάρας» Ὡσαύτως 437 — ἐξ.
«καὶ κατὰ στέγας λωτὸς
βοάσθω καὶ ποδῶν ἔστω
κτύπος» Τρωάδ. 544 «Λίβυς
τε λωτὸς ἐκτύπει...» κλπ.

717. Μουσᾶν θεράπων: «
Ὁ αὐλὸς τὴν αὐτὴν τοῖς ποιηταῖς
ἀποδοιδομένην προσωνομίαν ἐν-
ταῦθα ἔλαβεν. Ὁ Μαργίτης,
«κωμικὸν ἔπος τῷ Ὀμήρῳ ἀποδι-
«δόμενον ἤρχετο διὰ τῶν ἐξῆς στί-
χων:» Ἡ λήθε τις εἰς Κολο-
«φῶνα, γέρων καὶ θεῖος
«ἄοιδός, Μουσᾶν θερά-
πων καὶ ἐκηθόλου Ἀπόλ-
«λωνος». (Weil).

719. ἐπίλογος, λέξις οὐδὲν
σημαίνουσα. Μήπως; ἐπὶ κλο-
πῇ... Ἰδ. Κρ. Διορθ.

720. κρυφαῖς γὰρ εὐναῖς.
Πρβλ. Ὀρεστ. 1008—1010: «τάτ'

πείσας ἄλοχον φίλαν
 Ἀτρέως, τέρας ἐκχομί-
 ζει πρὸς δῶματα· νεόμενος δ'
 εἰς ἀγόρους αὐτεῖ
 τὰν κερόεσσαν ἔχειν
 χρυσόμαλλον κατὰ δῶμα ποίμναν.

725

ἐπὶ ὄνομα δεῖπνα Θυέστου
 || λέκτρα τε Κρήσας Ἀε-
 ρόπας δολί || ας δολίοι σι
 γάμοις ».

720-726. Ἰνα διαλευκάνωμεν τὸ διὰ τοὺς ἀγνοοῦντας τὸν μῦθον σκοτεινὸν τοῦτο στάσιμον παρατίθεμεν τὰ ἐν τῷ Ὁρέστῃ ὑπὸ τοῦ Σχολιαστοῦ ἐν στίχῳ 807-ἐξ σημειούμενα. «Πέλοπος Ἀτρεὺς καὶ Θυέστης ἦσαν υἱοί. Ἀτρεὺς δὲ τὸν ἀμφιμήτριον αὐτῶν ἀδελφὸν Χρυσίππον ἀγαπώμενον ἀμέτρως ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῶν φθονήσας εἰς φρέαρ ἀποπνίγει· ὁ μαθὼν Πέλοψ ἐξώρισεν αὐτόν· ὕστερον δὲ μετὰ θάνατον Πέλοπος ἐπανῆλθε, καὶ ἑκάτερος αὐτῶν τῆς βασιλείας ἀντεποιεῖτο, Ἀτρεὺς μὲν, ὡς πρῶτος ὢν κατὰ νόμους, Θυέστης δὲ, τοῖς νόμοις ἐναντιούμενος· συνέθεντο οὖν, εἴ τις αὐτῶν δείξει τι τέρας, κύριος ἔσσεσθαι τῆς ἀρχῆς· ἐν τοῖς ποιμνίοις δὲ τοῦ Ἀτρέως εὕρηται χρυσοῦν ἀρνίον μὴνιδι Ἑρμοῦ, ὅτι τὸν τοῦτου υἱὸν Μυρτίλον εἰς Γεραιστὸν ἀκρωτήριον Εὐβοίας κατεθαλάττωσε Πέλοψ· καὶ μέλλοντος Ἀτρέως δεῖξαι τὸ τέρας τοῖς δικασταῖς, καὶ λαβεῖν τὴν ἀρχήν, Ἀερόπη ἡ τοῦτου γυνὴ μοιχευομένη Θυέστῃ τῷ ἀνδραδέλφῳ, κλέψασα τοῦτο παρέδωκεν αὐτῷ. Θυέστης δὲ λαβὼν τοῦτο καὶ δείξας τοῖς δικασταῖς, τῆς ἀρχῆς ἐκράτησε· μὴ ἀνασχόμενος οὖν Ἀτρεὺς τὴν συμφορὰν καὶ δυσχεραίνων ὅτι ἀδίκως ἐστέρηται τῆς ἀρχῆς, ὁμοῦ τε τὴν γυναῖκα Ἀερόπην τιμωρεῖται κατ' ἄμφω, καὶ ὅτι ἐμοιχεύετο Θυέστῃ, καὶ ὅτι κέκλοφε τὸ ἀρ-

νίον καὶ δέδωκεν αὐτῷ, ρίψας αὐτὴν εἰς τὴν θάλασσαν, ὥς φησι Σοφοκλῆς, καὶ τοὺς τρεῖς υἱοὺς τοῦ Θυέστου, Ἀγλαὸν, Ὀρχόμενον καὶ Κάλειον ἀποκτείνας παρέθηκεν εἰς τράπεζαν τῷ πατρὶ, καὶ αὐτὸν ὕστερον ἀπέχτεινεν· δι' ἃ ὁ Ἥλιος μὴ στέρξας τὸ παράνομον, μίαν ἡμέραν ἐκ δυσμῶν πρὸς ἑῷ διφρεῦσι, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ αἱ Πηλεΐδες τὴν ἐναντίαν ἐβάδισαν».

721. ἄλοχον. Κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρον ἡ σύζυγος τοῦ Ἀτρέως ἐλέγετο Ἀερόπη.

726. ποίμναν. περὶ μιᾶς μόνον ἀρνὸς πρόκειται οὐχὶ περὶ ὅλου ποιμνίου, Οἱ ἐκδόται παρατιθεῖσι τὸ τοῦ Σενέκα (Thy. 225) «Est Pelopis altis nobile in stabilis pecus Arcanus aries». — (699-726). Ἡ φήμη διαμένει εἰς τὰς ἀρχαίας παραδόσεις ὅτι ὁ χρυσοῦς εὐμορφα ἔρια ἔχων ἀμνὸς ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ὑμνησε διὰ χοροῦ ποτε εἰς τὰ ὄρη τῶν Ἀργείων τὸν Πᾶνα, τὸν φύλακα τῶν ἀγρῶν, ὅστις διὰ τῶν καλῶς ἡρμοσμένων καλάμων (διὰ τῆς σύριγγος) ἤδε τὴν γλυκυθροῦν μουσαν. Ὁ κήρυξ δ' ἀναβάς ἐπὶ τῶν λιθίνων βάθρων ἐφώνει. «Εἰς τὴν ἀγορὰν, εἰς τὴν ἀγορὰν, Μυκηναῖοι, πορευθήτε, ἵνα ἴδῃτε τῶν εὐδαιμόνων βασιλέων τὰ φόβον ἐμποιούντα φάσματα», διὰ κώμων δ' ἐξυμνοῦντο τὰ τῶν Ἀτρειδῶν ἀνάκτορα. Οἱ χρυσήλατοι δὲ ναοὶ ἀνεπετάννυντο, ἔλαμπε δὲ καὶ ὅλον τὸ ἄστυ τὸ ἐπιβώμιον τῶν Ἀργείων πῦρ, καὶ ὁ αὐλὸς, ὁ ὑπηρέτης τῶν Μουσῶν, ἀπέδιδε γλυκυτάτους ἤ-

Τότε δὴ τότε φαεινὰς [Στροφή β'.]

ἄστρων μετέβαλ' ὁδοὺς

Ζεὺς καὶ φέγγος ἀελίου

λευκόν τε πρόσωπον αὐῶς·

730

τὰ δ' ἔσπερα νῶτ' ἐλαύνει

θερμὰ φλογὶ θεοπύρῳ,

νεφέλαι δ' ἔνυδροι πρὸς ἄρκτον,

ξηραί τ' Ἀμμωνίδες ἔδραι

φθίνουσ' ἀπειρόδροσοι.

735

καλλίστων ὁμβρῶν Διόθεν στερεῖσαι.

χους. ἠϋζάνοντο δὲ αἱ ποθηταὶ
μολπαὶ (ἔνεκα τῆς κλοπῆς τοῦ
Θυέστου;) διότι καταπείσας τὴν
ἀγαπητὴν σύζυγον τοῦ Ἀτρέως
διὰ κρυφίων ἐρώτων λαθραίως φέ-
ρει τὸ τέρας πρὸς τὸν οἶκον τοῦ
ἐπανελθῶν δ' εἰς τὴν ἀγορὰν φωνεῖ
ὅτι κατέχει ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ τὸν
κερασφόρον χρυσόμαλλον ἄρνα.

727 — 730. Γνωστὸς τοῖς πᾶσιν
ὁ μῦθος, καθ' ὃν ὁ Ἀτρεὺς ἐδεί-
πνισε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Θυέστην
διὰ τῶν σαρκῶν τοῦ υἱοῦ του. Τὰ
ἔνεκα τῆς μυσταρχίας ταύτης πράξεως
διοσημεῖα, πολλαχῶς ἱστοροῦμενα,
ἄλλοι ἄλλως παρεδέχοντο. Ὁ Εὐ-
ριπίδης τῇ ἐπικρατεστέρᾳ ἐπόμε-
νος παραδόσει λέγει ἐν τῷ Ὁρέστη
1001 — ἐξ. «Ὅθεν ἔρις τότε
περωτὸν Ἀλίου μετέβα-
λεν ἄρμα, Τὰν πόθ' Ἔσπε-
ρον κέλευθον Οὐρανοῦ
πρὸς αἰθέρα· Οἰόπων
ἔς Ἀῶν ἐπταπόρον τε δρό-
μημα Πελείαδος· Εἰς ὁδὸν
ἄλλαν [Ζεὺς] μεταβάλλει.
...» Οὕτω καὶ ὁ Πλάτων διηγεῖ-
ται τὰ διοσημεῖα. (Πρὸς Πλ. Πολι-
τικ. 268 — Ε — ἐξ.) «ἦν τοί-
νυν καὶ ἔτι ἔσται τῶν πά-
λαι λεγθέντων πολλὰ τε ἄλ-
λα καὶ τὸ περὶ τὴν Ἀτρέως

τε καὶ Θυέστου λεχθεῖ-
σαν ἔριν φάσμα· ἀκήκοας
γάρ που καὶ ἀπομνημο-
νεύεις ὁφασί γενέσθαι
τότε· Ν. — Τὸ περὶ τῆς χρυ-
σῆς ἄρνός ἔσως σημεῖον
φράζεις. Ξε. — Οὐδαμῶς,
ἀλλὰ τὸ περὶ τῆς μεταβο-
λῆς, δύσεώς τε καὶ ἀνατο-
λῆς ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων
ἄστρων, ὡς ἄρα ὅθεν μὲν
ἀνατέλλει νῦν, εἰς τοῦτον
τότε τὸν τόπον ἐδέετο,
ἀνέτελλε δ' ἐκ τοῦ ἐναν-
τίου, τότε δὲ δὴ μαρτυρή-
σας ἄρα ὁ Θεὸς Ἀτρεΐ με-
τέβαλεν αὐτὸ ἐπὶ τὸ νῦν
σχῆμα». Ὁ Weil παρατίθῃσιν
ἀπόσπασμά τι τοῦ Εὐριπίδου, καθ'
ὃ ἄλλως φαίνεται ἐξηγεῖ αὐτὸς ὁ
Εὐριπίδης τὴν μεταβολὴν τῶν στοι-
χείων, παραδεχόμενος τὸν Ἀτρέα
ὡς ἀστρονόμον. «Δείξας γάρ
ἄστρων τὴν ἐναντίαν ὁδὸν
Δήμους τ' ἔσωσα καὶ τύ-
ραννος ἐξ ὁμήν» —

731. ἔσπερα νῶτα. Ὁ Ἀρ-
τούγγιος ἐννοεῖ τὰ μεσημβρινὰ
μέρη.

734. Ἀμμωνίδες ἔδραι·
Ὁ τόπος ἐν Λιβύῃ, ὅπου ἐλατρεύε-
το Ζεὺς δ' Ἀμμων. Ἀμμωνίς,
ἀλλὰ καὶ Ἀμμωνιάς.

Λέγεται..., τὰν δὲ πίστιν [Ἀντιστροφή β'.]
 μικρὰν παρ' ἔμοιγ' ἔχει·
 στρέψαι θερμὰν ἀέλιον
 χρυσωπὸν ἔδραν ἀμείψαν- 740
 τα δυστυχία βροτείῳ
 θνατᾶς ἔνεκ' ἀδικίας.
 Φοβεροὶ δὲ βροτοῖσι μῦθοι
 κέρδος πρὸς θεῶν θεραπείας.
 ὦν οὐ μνασθεῖσα πόσιν 745
 κτείνεις, κλεινῶν συγγενέτερ' ἀδελφῶν.

Ἔα ἔα.

φίλοι, βοῆς ἠκούσατ', ἥ δοκῶ κενή
 ὑπὴλθέ μ', ὥστε νερτέρᾳ βροντῇ Διός;
 Ἴδου, τάδ' οὐκ ἄσημα πνεύματ' αἵρεται·
 δέσποιν', ἄμειψον δῶματ', Ἠλέκτρα, τάδε. 750

ΗΛΕΚΤΡΑ

Φίλοι, τί χρῆμα; πῶς ἀγῶνος ἤκομεν;

737 — 744. Τοὺς μύθους τούτους ὁ Εὐριπίδης πάνυ ἐλευθερίως διακηρύττει ὅτι οὐδαμῶς πιστεύει, ἀλλὰ παραδέχεται αὐτοὺς ὡς συγχροτοῦντας τὸν πρὸς τοὺς θεοὺς φόβον τῶν ἀνθρώπων.

739 — 742. Μεθ' ὅλας τὰς διορθώσεις, ὅσας οἱ κατὰ καιροὺς κριτικοὶ ἐπέφερον, οἱ στίχοι μένουσιν εἰσέτι τεταραγμένοι, οὐδ' ἔννοιά τις εὐοδοῦται.

746. κλεινῶν σύγγενε-τεῖρ' ἀδελφῶν = ἀδελφῇ ἐνδόξων ἀδελφῶν. Οἱ ἐρμην. μὴ τηρτῶν ἐνδόξων τέκνων λανθάνονται, διότι τὸ ἐπιθετὸν κλεινῶν οὐδαμῶς ἀποδίδεται τῷ Ὀρέστῃ καὶ Ἠλέκτρᾳ, ἀλλὰ τοῖς Διοσκούροις. Ἐξ ἀνάγκης λοιπὸν δεόν νὰ θεωρῇσωμεν μετὰ τῶν λοιπῶν ἐρμηνευτῶν τὸ συγγενέτειρα, συνώνυμον τῷ σύγγονος εἰ καὶ

τὴν τοιαύτην τοῦ ἐπιθέτου ἐκφορὰν οὐδαμῶς ἐν πεποιθήσει παραδεχόμεθα.

747. Ἐπεισόδιον β'. Ἀκούονται μακρόθεν αἱ ὑπόκωφοι κραυγαὶ αἱ ἐκ τοῦ φόβου τοῦ Αἰγίσθου ἐπακολουθήσασαι. — 747 δοκῶ = δόκησις. Ὁ τύπος οὗτος ἀπαντᾷ καὶ εἰς ἄλλ' ἀφηρημένα οὐσιαστικά. πρὸς μὲλλω = μέλλησις κλπ.

749. Ὡστε νερτέρᾳ βροντῇ Διός: αἱ ὑποχθόνιοι βρονταὶ αἱ τῶν σεισμῶν προηγουμένα ὑπὸ τοῦ Διὸς ὅτι παρήγοντο ἐπίστευον. Οὕτω καὶ ἐν τῷ Ἰππολ. 1201 «ἐνθεν τις ἡχώ χθόνιος ὡς βροντῇ Διός».

749. ἄσημα πνεύματ' αἵρεται. Πρὸς Σοφ. Ἀντιγ. 1194 «ἄσημα βοῆς περιβαίνει».

751. πῶς ἀγῶνος ἤκομεν = ἔχομεν = ποία ἡ τοῦ ἀγῶνος ἐκ-

ΧΟΡΟΣ

Οὐκ οἶδα πλὴν ἓν· φόνιον οἰμωγὴν κλύω.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἦκουσα καὶ γὰρ, τηλόθεν μὲν, ἀλλ' ὁμως.

ΧΟΡΟΣ

Μακρὰν γὰρ ἔρπει γῆρυς, ἐμφανὲς γε μήν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὅθνεϊτος ὁ στεναγμός, ἢ φίλων ἐμῶν;

755

ΧΟΡΟΣ

Οὐκ οἶδα· πᾶν γὰρ μίγνυται μέλος βοῆς.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Σφαγὴν αὐτεῖς τήνδε μοι· τί μέλλομεν;

δασις; Πρβλ. Σοφ. Οἰδ. Τυρ. 678. «ὄρθς ἔν' ἤχεις». ὡς. 973. «σκόπει κλύων τὰ σέμν' ἔν' ἤκει τοῦ θεοῦ μαντεύματα». Συχνότερον παρ' Ἡροδότῳ τὸ ἤκειν = ἔχειν. Πρβλ. Βιβ. Ι. § 102. «ἐαυτῶν εὖ ἤχοντες» καὶ 149. «χώρην... ὠρέων ἤκουσαν οὐκ ὁμοίως». ὑπὸ τοῦ Ματθίου παρατιθέντα. — (727 — 750). Τότε πλέον τότε ὁ Ζεὺς μετέβαλε τὰς φωτεινὰς τῶν ἄσρων τροχιάς, τὸν φωταυγὴ Ἥλιον καὶ τὴν λευκὴν τῆς αὐγῆς ὄψιν. Ὁ Ἥλιος δὲ τίθησιν εἰς κίνησιν τὰ μεσημβρινὰ μέρη μὲ θερμὴν θεόφλεκτον φλόγα, αἱ νεφέλαι δὲ δὲ πλήρεις ὑδάτων πρὸς βορρᾶν, καὶ αἱ ξηραὶ Ἀμμωνίδες ἔδραι μαραίνονται ἄνυ δρόσου ἀφοῦ ἐστερήθησαν ὑπὸ τοῦ Διὸς τῶν εὐεργετικωτάτων βροχῶν. Δέγονται, ἀλλ' ἐγὼ ὀλίγην πρὸς αὐτὰ πίστιν δίδω, ὅτι ὁ χρυσοπρόσωπος Ἥλιος ἔσρεψε τὸ θερμὸν ἄρμα μεταβαλὼν τροχίαν,

ἐνεκα θνητῆς ἀδικίας πρὸς τὴν ἀνθρωπίνου δυστυχίαν. Ἀλλ' οἱ μῦθοι ἐμποιοῦσι τοῖς ἀνθρώποις φόβον συγκρατοῦντες τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσέβειαν. Ὡς μὴ ἐνθυμηθεῖσα φονεῦσαι τὸν σύζυγόν σου, ἀδελφῇ ἐνδόξων ἀδελφῶν. Ἀκουε, ἄκουε· ὦ φίλοι, ἠκούσατε βοὴν ἢ ψευδὴς φαντασίαν μ' ἔπληξεν, ὡς ὑποχθόνιος βροντὴ Διός; Ἰδοὺ αἱ κραυγαὶ αὐταὶ δὲν ἐξεγείρονται ἀσαφεῖς. Ἀνοιξε, ὦ δέσποινα, Ἠλέκτρα, τὰ δώματα ταῦτα.

756. πᾶν μέλος βοῆς = παντοειδεῖς κραυγαί. Πρβλ. Ὀμ. Ἰλ. Δ. 437 — ἐξ. οὐ γὰρ πάντων ἦεν ὁμὸς θρόος οὐδ' ἴα γῆρυς, ἀλλὰ γλῶσσ' ἐμέμνηχτο.

757. Σφαγὴν... μέλλομεν; = τοιαῦτα λέγουσά μοι εἰς τὸν θάνατον μὲ προτρέπεις. Ὁ Σε:δληρὸς μεταφράζει: «cum haec mihi nuntias, nuntias ut me occidam».

ΧΟΡΟΣ

Ἐπισχε, τρανῶς ὥς μάθης τύχας σέθεν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οὐκ ἔστι νικώμεσθα· ποῦ γὰρ ἄγγελοι;

ΧΟΡΟΣ

Ἦζουσιν· οὔτοι βασιλέα φαῦλον κτανεῖν. 760

ΑΓΓΕΛΟΣ

ὦ καλλίνικοι παρθένοι Μυκηνίδες,
νικῶντ' Ὀρέστην πᾶσιν ἀγγέλλω φίλοις,
Ἀγαμέμνωνος δὲ φονέα κείμενον πέδῳ
Αἴγισθον· ἀλλὰ θεοῖσιν εὐχεσθαι χρεών.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τίς δ' εἶ σύ; πῶς μοι πιστὰ σημαίνεις τάδε; 765

ΑΓΓΕΛΟΣ

Οὐκ οἶσθ' ἀδελφοῦ μ' εἰσορῶσα πρόσπολον;

ΗΛΕΚΤΡΑ

ὦ φίλτατ', ἔκ τοι δείματος δυσγνωσίαν
εἶχον προσώπου· νῦν δὲ γιγνώσκω σε δῆ.
τί φῆς; τέθνηκε πατρός ἐμοῦ στυγνὸς φονεὺς;

ΑΓΓΕΛΟΣ

Τέθνηκε· δὶς σοι ταῦθ', ἄγ' οὖν βούλει, λέγω. 770

760. οὔτοι... κτανεῖν =
θὰ φονεύσῃ βασιλέα ὅχι ἀνίσχυ-
ρον, ἐπομένως δὲν εἶνε εὐκολον νά..

761. Ἐνῶ ἡ Ἥλεκτρα ἀγωνι-
ῶσα ἔκ τε τῆς συγχύσεως τῶν
κραυγῶν καὶ ἐκ τῆς μὴ ἐμφανίσεως
ἀγγέλου τεκμαίρεται ὅτι ὁ ἀγὼν
κατὰ τοῦ Ὀρέστου καὶ αὐτῆς ἐ-
στράφη, εἰσέρχεται ὁ ὁπαδὸς τοῦ

Ὀρέστου, σταλεῖς ν' ἀναγγεῖλῃ τῇ
ἀδελφῇ τὴν νίκην.

762. ὦ καλλίνικοι. Δὲν δυ-
νάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν ὁποῖαν κα-
λὴν νίκην ἤραντο αἱ ἀποτελοῦσαι
τὸν χορὸν Μυκηνίδες γυναῖκες. Ἴδε.
Κρ. Διορθ.

767—770. Ἡ Ἥλεκτρα ἐκ τοῦ
φόβου καὶ τῆς χαρᾶς δὲν πιστεύει

ΗΛΕΚΤΡΑ

ὦ θεοί, Δίκη τε πάνθ' ὀρώσ', ἡλθές ποτε.
 Ποίω τρόπῳ δὲ καὶ τίνι ῥυθμῷ φόνου
 κτείνει Θυέστου παῖδα, βούλομαι μαθεῖν.

ΑΓΓΕΛΟΣ

Ἐπεὶ μελάρων τῶνδ' ἀπήραμεν πόδα,
 εἰσθάντες ἡμεν δίκροτον εἰς ἀμαξιδὸν 775
 ἐνθ' ἣν ὁ κλεινὸς τῶν Μυκηναίων ἀναξ.
 Κυρεῖ δὲ κήποις ἐν καταρρύτοις βεβῶς,
 δρέπων τερείνης μυρσίνης χάρα πλόκους·
 ἰδὼν τ' αὐτεῖ· χαίρετ', ὦ ξένοι· τίνες
 πόθεν πορεύεσθ' ἔστέ τ' ἐκ ποίας χθονός; 780
 Ὁ δ' εἶπ' Ὀρέστης· Θεσσαλοί· πρὸς δ' Ἀλφεὸν
 θύσοντες ἐρχόμεσθ' Ὀλυμπίῳ Δίι.
 Κλύων δὲ ταῦτ' Αἰγισθος ἐννέπει τάδε·
 Νῦν μὲν παρ' ἡμῖν χρὴ συνεστίους θεῶν
 θοῖνῃ γενέσθαι· τυγχάνω δὲ βουθυτῶν 785

ἔτι τὴν ἀγγελίαν τοῦ ἀπεσταλμένου, καὶ δις ν' ἀκούσῃ ταύτην ποθεῖ. Τοῦτο ἄλλως τε εἶναι φυσικώτατον.

772. τίνι ῥυθμῷ = τίνι τρόπῳ. Ἡ Ἡλέκτρα ἐκ τῆς ἐκστάσεως ἐπαναλαμβάνει ταῦτά *mutatis mutandis*.

775—776. Σύνταξον· εἰσθάντες δίκροτον εἰς ἀμαξιδὸν ἣμεν ἐνθ' ἣν ὁ κλεινὸς τῶν Μυκηναίων ἀναξ. — δίκροτος ἀμαξιδὸς, εἶνε ἐυρεῖα ὁδὸς, ὅπου ἀπταιστως διπλαῖ ἀμαξαὶ παραλλήλως δύνανται νὰ ἐλαύνωσιν, ἀμφοτέρωθεν κροτοῦσαι. Ὁ Βάρνης παρατίθησι τὸ τοῦ Πινδάρου (Πυθ. 5, 86). «ἰππόκροτον σκυρωτὰν ὁδόν». — ὁ κλεινός· ἐκληπτέον οὐχὶ εἰρωνικῶς, ὡς πολλοὶ νομίζουσιν, ἀλλ'

ἐφ' ἧς σημασίας συνήθως καὶ ὁ Ὅμηρος χρῆται τοῖς τοιούτοις ἐπιθέτοις. Πρβλ. Ὀμ. Ὀδ. α. 29. «μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Αἰγισθοιο».

777. κυρεῖ βεβῶς = τυγχάνει ὢν. Εὐλόγως ὁ Weil παρατηρεῖ ὅτι τὸ βαίνειν κατ' ἐνεστῶτα καὶ παρατατικὸν ἐνίοτε σημαίνει μένειν, ὑπάρχειν, παρατιθέμενος τὸ τῆς Ἑκάβ. 436—ἐξ. «Πλὴν ὅσον χρόνον ξίφους βαίνω μεταξὺ καὶ πυρᾶς Ἀχιλλέως».

780. ἔστέ τ' ἐκ· Αἰ λέξεις δηλὸν ὅτι εἰσὶν ἐφθαρμένοι.

781. Παρατηροῦμεν μετὰ τῶν ἐκδοτῶν ὅτι τὸ ἄρθρον ἐνταῦθα ἔχει, ἣν καὶ παρ' Ὀμήρῳ, ἀντωνυμικὴν διάθεσιν.

784—785. θεῶν θοῖνῃ. Πρβ.

Νύμφαις· ἔφοι δ' ἐξαναστάντες λέχους
εἰς ταῦτόν ῥ' ἔξ' ἐτ'. Ἀλλ' ἴωμεν εἰς δόμους—
καὶ ταῦθ' ἄμ' ἡγόρευε καὶ χερὸς λαβὼν
παρῆγεν ἡμᾶς—οὐδ' ἀπαρνεῖσθαι χρεῶν.

Ἐπεὶ δ' ἐν οἴκοις ἦμεν, ἐννέπει τάδε·

790

Λούτρ' ὥς τάχιστα τοῖς ξένοις τις αἰρέτω,
ὥς ἀμφὶ βωμόν στῶσι χερνίβων πέλας.

Ἀλλ' εἶπ' Ὀρέστης· Ἀρτίως ἡγνίσμεθα
λουτροῖσι καθαροῖς ποταμίων ρείθρων ἄπο.

Εἰ δὲ ξένους ἀστοῖσι συνθύειν χρεῶν,

795

Αἰγισθ', ἔτοιμοι κοῦκ ἀπαρνούμεσθ', ἀναξ.

Τοῦτόν μὲν οὖν μεθεῖσαν ἐκ μέσου λόγον·

λόγχας δὲ θέντες, δεσπότου φρουρήματα,

δμῶες πρὸς ἔργον πάντες ἴσαν χέρας.

Οἱ μὲν σφαγεῖον ἔφερον, οἱ δ' ἦρον κανᾶ,

800

Ὅμ. Ὀδ. Θ. 76. «εἶποτε δη-
ρίσαντο θεῶν ἐν δαιτὶ θα-
λείῃ». καὶ Γ. 420. «ἤ μοι ἐ-
ναργῆς ἦλθε θεοῦ ἐς δαῖ-
τα θάλαειαν».

787. εἰς ταῦτόν ῥ' ἔξετε=
εἴτε νῦν εἴτε αὖριον ἀναχωρήσητε
εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον ἐκεῖ θά φθά-
σητε. Πρβλ. Ἰππολ. 273. «εἰς
ταῦτόν ῥ' ἔχεις», ὅπου ὁ Βαλ-
κενάριος ἀποφαίνεται ὅτι σημαίνει:
εἰς τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα καταντᾶς.

792. ὥς ἀμφὶ... πέλας.
Πρβλ. Ἰφ. ἐν Αὐλ. 675. «εἴσει
σύ· χερνίβων γὰρ ἐστὶ ῥ' ἔξ' ἐς
πέλας». — ἡ χερνίβ' ἦτο ὕδωρ
ἱερὸν, δι' οὗ ἐνίπτοντο τὰς χεῖρας
πρὸ τῆς τελέσεως θυσίας τινὸς ἢ
ἄλλης θρησκευτικῆς τελετῆς, καὶ
πρὸ τοῦ δεῖπνου. Ἐν ταῖς οἰκίαις
ἡ χερνίβ' εὐρίσκετο ἰδρυμένη παρὰ
τῇ θύρᾳ. Πρβλ. Αἰκ. 100. «οὐχ
ὀρῶ πηγάδον χέρνιβ' ἐπὶ
φθιτῶν πύλαις».

795. εἰ δὲ ξένους... Οἱ ξέ-
νοι ἀπεκλείοντο τῆς συμμετοχῆς
τῆς τελέσεως τῶν θυσιῶν.

797—798. τοῦτόν μὲν...
λόγον=καὶ τοῦτόν μὲν τὸν λό-
γον ἐγκατέλιπον εἰς τὸ μέσον, διέ-
κοψαν κατὰ τὸ μέσον. — λόγχας
θέντες=καταθέντες τὰς λόγ-
χας.—δεσπότου φρουρήμα-
τα. Οὕτω κατ' ἀναλογίαν λέγεται:
«Ἰππόλυτος, ἀγνοῦ Πιτθέως παι-
δεύματα (Ἰππολ. 41) καὶ ἀλλαχοῦ.
Πρβλ. στ. 231.

800—814. σφαγεῖον=ἀγ-
γεῖον, ἐν ᾧ ἐδέχοντο τὸ τοῦ θύμα-
τος αἷμα· σφάγιον, ἐλέγετο αὐ-
τὸ τὸ θῦμα. — κανᾶ: τὸ κανοῦν
ἦτο καλαθίσκος ἐκ καλάμων πε-
πλεγμένος, πρὸς διανομὴν τοῦ ἄρ-
του. Πρβλ. Ἰλ. I. 217. «σῖτον
ἐλὼν ἐπένειμε τραπέζῃ
Καλοῖς ἐν κανέοισιν». Ὀδυσ. ρ. 343. «ἄρτόν τ' οὐλον
ἐλὼν περικαλλέος ἐκ κα-
νέοιο», οἱ πλοῦστοι ἐχρῶντο χρυ-
σοῖς τοιοῦτοις. Πρβλ. Ὀδ. x. 355.
«ἐπὶ δέ σφί τιθεται χρύσεια
κάνεα». Εὐρ. Ἰφ. ἐν Αὐλ. 1565.
«εἰς κανοῦν χρυσήλατον». Κατὰ τὰς πομπὰς τὰ κανᾶ ἐν Ἀθή-

ἄλλοι δὲ πῦρ ἀνῆπτον ἀμφί τ' ἐσχάρας
 λέβητας ὠρθουν· πᾶσα δ' ἐκτύπει στέγη.
 Λαβὼν δὲ προχύτας μητρὸς εὐνέτης σέθεν
 ἔβαλλε βωμούς, τοιάδ' ἐννέπων ἔπη.

Νύμφαι πετραῖαι, πολλάκις με βουθυτεῖν 805
 καὶ τὴν κατ' οἴκους Τυνδαρίδα δάμαρτ' ἐμὴν
 πράσσοντας ὥς νῦν, τοὺς δ' ἐμοὺς ἐχθροὺς κακῶς.

λέγων Ὀρέστην καὶ σέ· Δεσπότης δ' ἐμὸς
 τάναντί' εὐχετι', οὐ γεγωνίσκων λόγους,
 λαβεῖν πατρῶα δώματ'. Ἐκ κανοῦ δ' ἐλὼν 810
 Αἰγισθος ὀρθὴν σφαγίδα, μοσχείαν τρίχα
 τεμὼν ἐφ' ἀγνὸν πῦρ ἔθηκε δεξιᾷ,
 κᾶσφαξεν ὦμων μόσχον ὥς ἦραν χεροῖν
 δμῶες, λέγει δὲ σῶ κασιγνήτῳ τάδε·

ναις ἔφερον ἀγναὶ παρθένοι κανη-
 φόροι λεγόμεναι. Πρβλ. Θουκυδ.
 βιβ 6. §. 56. 'Εν τοῖς κανοῖς ὑ-
 πῆρχον τὰ στέμματα, ἡ σφα-
 γὶς κεκρυμένη ἐν ταῖς οὐλοχύταις.
 Πρβλ. Σχολ. ἐν τῇ Ἀριστοφ. Εἰρή-
 νῃ 948. «ἐκέκρυπτο ἐν τῷ
 κανῷ ἡ μάχαιρα ταῖς οὐ-
 λαῖς καὶ τοῖς στέμμασι». 'Εν τοῖς
 προχειμένοις στίχοις δια-
 βλέπει τις εὐκρινῶς πῶς ἐτελεῖτο
 ἡ θυσία, ἀλλ' ἐν Ὀδυσ. γ. 430 —
 446 μᾶλλον εὐκρινῶς. Πρβλ. Ἰφ.
 ἐν Αὐλ. 1564 — ἐξ. «εὐφημίαν
 ἀνεῖπε καὶ σιγὴν στρατῷ. Κάλ-
 χας δ' ὁ μάντις εἰς κανοῦν
 χρυσήλατον ἔθηκεν ὁξὺ χεῖ-
 ρὶ φάσγανον σπάσας ὀλῶν
 ἔσωθεν, κρᾶτά τ' ἔστυψεν
 κόρης. ἐν κύκλῳ βω-
 μὸν θεᾶς λαβὼν κανοῦν
 ἔθρεξε χέρνιβας θ' ὁμοῦ».

805. πολλάκις με βουθυ-
 τεῖν. Τὸ ἀπαρέμφ. ἐξαρτᾶται ἐκ
 τινος ἔξωθεν ἐννοουμένου δότε.
 Ἡ τοιαύτη ἔλλειψις τοῦ ῥήματος

ἀπαντᾷ καὶ παρ' αὐτῷ τῷ Ὀμή-
 ρῳ. Πρβλ. Ὀδυσ. ρ. 354. «Ζεῦ
 ἄνα, Τηλέμαχόν μοι ἐν ἄν-
 δράσι ὄλβιον εἶναι, καὶ οἱ
 πάντα γένοιθ' ὅσσα φρε-
 σὶν ἦσι μενοινᾷ» καὶ ἀλλαχοῦ.

807. πράσσοντας (ὑπεννο-
 ουμένου τοῦ ἐϛ) = εὐτυχοῦντας. —
 κακῶς (ὑπενν. τοῦ πράσσειν)
 = δυστυχεῖν. —

808. λέγων = ὑπεννοῶν. 'Επὶ
 τῆς σημ. ταύτης πρβλ. Αἰσχ. Ἐπ.
 Θηβ. 471. «ἄλω δὲ πολλὴν
 ἀσπίδος κύκλον λέγω». 'Ηροδ.
 βιβλ. 7. §. 144. «νέας
 ποιήσασθαι διηχοσίαις ἐς
 τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Αἰ-
 γινήτας λέγων». Πλατ. Θεαίτ.
 198. «μαθήσει δ' ἐνθὲν δε-
 σαφέστερον τί λέγω».

811. ὀρθὴν σφαγίδα = εὐ-
 θεῖαν.

813. ὦμων μόσχον ὥς ἦ-
 ραν χεροῖν = ἅμα ὑψωσαν διὰ
 τῶν χειρῶν τὸν μόσχον ἀπὸ τῶν
 ὦμων. — ὦμων: γεν. τοῦ μέρους.

Ἐκ τῶν καλῶν κομποῦσι τοῖσι Θεσσαλοῖς 815
 εἶναι τόδ', ὅστις ταῦρον ἄρταμεῖ καλῶς
 ἵππους τ' ὀχμάζει· λαβὲ σίδηρον, ᾧ ξένε,
 δεῖξόν τε φήμην ἔτυμον ἀμφὶ Θεσσαλῶν.
 Ὁ δ' εὐκρότητον Δωρίδ' ἄρπάσας χεροῖν,
 ῥίψας ἀπ' ὤμων εὐπρεπῇ πορπάματα, 820
 Πυλάδην μὲν εἴλετ' ἐν πόνοις ὑπηρέτην,
 δμῶας δ' ἀπωθεῖ· καὶ λαβὼν μόσχου πόδα,
 λευκάς ἐγύμνου σάρκας ἐκτείνων χέρα·
 θᾶσσον δὲ βύρσαν ἐξέδειρεν ἥ δρομεὺς
 δισσοὺς διαύλους ἵππιος διήνυσεν, 825
 κἀνεῖτο λαγόνας. Ἱερὰ δ' εἰς χεῖρας λαβὼν
 Αἰγισθος ἦθρει. Καὶ λοβὸς μὲν οὐ προσῆν

815. Ἴδου τί ὁ Μουσγράβιος γράφει: «Historica haec non a poeta ficta. Dessertatio doricæ de honesto et turpi p. 55. ed: gale: θεσσαλοῖσι δὲ καλὸν τὼς ἵππως ἐκ τᾶς ἀγέλας λαβόντι αὐτὼς δαμάσαι καὶ τὼς ὀρέας βῶς ατε λαβόντι αὐτὼς σφάζει καὶ ἐκδεῖραι καὶ κατακτόφαι. Hinc, si quis putet Aegistum rem indecoram ab Oreæste petere, facile est poetam defendere».

817. ὀχμάζει. Τὸ ὀχμάζειν κυρ. σημαίνει κρατεῖν, κατέχειν τινά. Πρβλ. Ὅρ. 264. «μὶ' οὐσα τῶν ἐμῶν Ἐρινύων μέσον μ' ὀχμάζεις». ἀλλά: ἵππους ὀχμάζειν = δαμάζειν. Πάντες οἱ ἐκδότηαι ἀνεξαιρέτως παρατιθεῖσι τὸ τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ Ῥοδίου I. 743. «ὀχμάζειν κυρίως ἐστὶ τὸν ἵππον ὑπὸ χαλινὸν ἄγειν ἢ ὑπὸ ὄχημα».

819-820. εὐκρότητον = καλῶς ἐσφυρηλατημένην. — Δωρίδ' (α) = μάχαιρα δωρικὸν σχῆμα ἔχουσα. — εὐπρεπῇ πορπάμα-

τα = χιτῶνες οἵτινες τῷ ἥρμοζον, (τοῦ ἑμοιάζον, ὡς κοινῶς λέγεται). πορπάμα λέγεται χιτῶν ἢ μᾶλλον χλαμὶς ἄνευ χειρίδων διὰ πόρπης κατὰ τὸ στῆθος συγκρατούμενον.

824. θᾶσσον... διήνυσεν = ταχύτερον δὲ ἐξέδειρε τὸ δέρμα τοῦ θύματος, παρὰ ἐὰν ἤθελε διατρέξει ἔφιππος σταδιοδρόμος διπλοῦν διαύλον. — δισσοὺς διαύλους. Ὁ διαύλος ἦτο στάδιον, ἀλλὰ διπλοῦν, ὅπερ συνέστη κατὰ τὴν 15ην Ὀλυμπιάδα, ἐν ᾧ ὁ ἀγωνιζόμενος ὤφειλε νὰ διατρέξῃ ἀπὸ τῆς ἀφετηρίας (βαλβίδος) μέχρι τοῦ καμπτηρίου δῖς. Κατὰ Πausaniam τὸ μῆκος τοῦ διαύλου ἦτο 200 περίπου ὀργυῶν. Ἐκ τῶν ἐν Μηδείᾳ 1181—1182 στίχων: «Ἦδη δ' ἀνείλῳν κῶλον ἐκπλεέθρον δρόμον Ταχὺς βαδίσῃς τερμύων ἄν' ἤπτετο», συμπεραίνομεν ὅτι, τοῦ σταδίου ἐξ πλεῖθρα ἔχοντος ὁ διαύλος, διπλοῦν στάδιον, περιεῖχε 12 πλεῖθρα (τοῦ πλεῖθρου ἰσοδυναμοῦντος πρὸς 100 πόδας ἢ 104 ῥωμαϊκοὺς) ἦτοι ἐξισοῦτο πρὸς 1200 ἢ 1248 ῥωμαϊκοὺς πόδας.

σπλάγχνοις, πύλαι δὲ καὶ δοχαὶ χολῆς πλέαι
κακὰς ἔφαινον τῷ σκοποῦντι προσβολάς.

Χῶ μὲν σκυθράζει, δεσπότης δ' ἀνιστορεῖ. 830

Τί χρῆμ' ἀθυμεῖς; ὦ ξέν', ὀρρωδῶ τινα
δόλον θυραῖον· ἔστι δ' ἔχθιστος βροτῶν

Ἀγαμέμνονος παῖς πολέμιός τ' ἐμοῖς δόμοις.

Ὁ δ' εἶπε· Φυγάδος δῆτα δειμαίνεις δόλον,
πόλεως ἀνάσπων; οὐχ, ὅπως παστήρια 835

829. κἀνεῖτο = καὶ ἀπεκάλυπτε. Παράβλ. τὰ ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν Ὀδυσ. β. 299: «εὖρε δ' ἄρα μνηστῆρας ἀγήνορας ἐνὶ μεγάροισιν Αἶγα ἀνιεμένους». — Ἰερά = τὰ σπάγχνα, ἐν οἷς ἐσχόπουν τὴν τῶν θεῶν θέλησιν οἱ ἱεροσκόποι.

827 — 828. Λοβός = τὸ ἄκρον τοῦ ἥπατος, καὶ συνεχδοχικῶς αὐτὸ τὸ ἥπαρ. — πύλαι: Πρβλ. Πολυδεύκην· «καλεῖται δὲ τοῦ ἥπατος τὸ μὲν αὐτοῦ πύλαι, καθ' ἃς ὑποδέχεται τὸ αἷμα, ὅπερ διὰ μιᾶς φλεβὸς εἰς πάσας τὰς φλέβας ἀπ' αὐτῶν ἀναπέμπεται», ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν παρατεθέν. — δοχαὶ χολῆς. Πρβλ. Πλατ. Τιμ. 71. C. «Χολώδη χρώματα ἐμφάνοι ξυνάγουσά τε πᾶν ῥυσθὸν καὶ τραχὺ ποιεῖ, λοβὸν δὲ καὶ δοχὰς πύλας τε, τὰ μὲν ἐξ ὀρθοῦ κατακάμπουσα καὶ ἑξυπῶσα...»

829. κακὰς... προσβολάς = τὰ σπλάγχνα ἐποιοῦν δηλὸν εἰς τὸν ἐξετάζοντα (Αἶγιστον) πεπρωμένον ὀλέθριον. — κακὰς, κατηγ. — προσβολάς, ἐκκληπτέον ἐπὶ παθ.σημ. τὸ ἀντίθετον θεῖται προσβολαί: —

830. σκυθράζει = λυπεῖται, ὀργίζεται. Ὁ Ἡσυχίος ἤδη ἐρμηνεύει τὴν λέξιν. σκυθράζει = σκυθρωπάζει.

831 — 832. τί χρῆμα θυμεῖς;

= διατί λυπεῖσαι; Πρβλ. Σοφ. Φιλ. 1215. «Τί χρῆμα δράσεις; Αἱ τοιαῦται περιφράσεις εἰσὶ συχνόταται παρά τε ποιηταῖς καὶ πεζοῖς. Ἡ φράσις «τί χρῆμα» ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ παρὰ τοῖς σήμερον Ἀθηναίοις λεγόμενον «τί πρᾶμα», δι' οὗ ζητεῖ τις τὴν ἐπανάληψιν ἐρωτήσεως, ἥς δὲν ἀντελήφθῃ καλῶς. — θυραῖον = ἐξωτερικόν, ἐπελευσόμενον ἔκ τινος ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῶν Μυκηναίων διατρέχοντος.

835. παστήρια· «σπλάγχνα, τὰ ἐντοσθία, κοιλία.» (Ἡσύχιος.). Ἐν ταῖς ἐκδόσεσι τῶν Εὐρωπαϊῶν φιλολόγων, ὅσας διεξήλθομεν, δὲν ἠδυνήθημεν ν' ἀπαντήσωμεν ἀρκούντως πιθανὴν γνώμην περὶ τῆς σημασίας τῆς προκειμένης λέξεως. Ἄλλοι ἄλλως κατὰ τὴν φαντασίαν αὐτῶν ἐρμηνεύουσιν. Ἰνα σχηματίσῃ τις ἀκριβῆ γνώσιν τοῦ σημαίνοντος τῆς λέξεως πρέπει νὰ παρασῇ εἰς τὰ ἀνὰ τὰ ὄρη μας συμπόσια τῶν ποιμένων, οἵτινες, ἐξάγοντες ἐκ τοῦ σφαγίου τὸ ἥπαρ, τὸν σπλῆνα, τοὺς πνεύμονας, καὶ μέρος ἐκ τοῦ πάχους τῶν ἐντέρων, καὶ εἰς μικρά τεμάχια κόπτοντες αὐτὰ περιπλέκουσι πυκνῶς διὰ τῶν ἐντέρων, ἥ ταῦτα τεμάχια ἐντιθεῖσιν ἐν τῷ παχεῖ λεγομένῳ ἐντέρω. Τοιαύτην ἐρμηνείαν ἀποδίδομεν τῇ λέξει. Τὸ ἔθιμον τοῦτο ἀρχαιότατον, παρέμεινεν, ὡς γνωστὸν καὶ μέχρις ἡμῶν.

• θοινασόμεσθα, Φθιάδ' ἀντὶ Δωρικῆς
 οἶπει τις ἡμῖν κοπίδ', ἀναρρήξω χέλυν;
 Λαβὼν δὲ κόπτει. Σπλάγχχνα δ' Αἰγισθος λαβὼν
 ἤθρει διαιρῶν. Τοῦ δὲ νεύοντος κάτω
 ὄνυχας ἐπ' ἄκρους στὰς κασίγνητος σέθεν 840
 εἰς σφονδύλους ἔπαισε, νωτιαῖα δὲ
 ἔρρηξεν ἄρθρα· πᾶν δὲ σῶμ' ἄνω κάτω
 ἤσπαιρεν ἐσφάδαζε δυσθνητοῦν φόνω.
 Δμῶες δ' ἰδόντες εὐθὺς ἤξαν εἰς δόρυ,
 πολλοὶ μάχεσθαι πρὸς δύ' ἀνδρείας δ' ὕπο 845
 ἔστησαν ἀντιπρῶρα σείοντες βέλη
 Πυλάδης Ὀρέστης τ'. Εἶπε δ'. Οὐχὶ δυσμενῆς
 ἦκω πόλει τῇδ' οὐδ' ἐμοῖς ὁπάοσιν,
 φονέα δὲ πατρός ἀντετιμωρησάμην
 τλήμων Ὀρέστης· ἀλλὰ μὴ με κτείνετε, 850
 πατρός παλαιοὶ δμῶες. Οἱ δ' ἐπεὶ λόγων
 ἤκουσαν, ἔσχον κάμακας· ἐγνώσθη δ' ὑπὸ
 γέροντος ἐν δόμοισιν ἀρχαίου τινός.
 Στέφουσι δ' εὐθὺς σοῦ κασιγνήτου κára
 χαίροντες ἀλαλάζοντες. Ἐρχεται δὲ σοὶ 855
 κára 'πιδείξων, οὐχὶ Γοργόνος φέρων,
 ἀλλ' ὃν στυγεῖς Αἰγισθον· αἷμα δ' αἵματος

836. φθιάς κοπίς ἦτο μά-
 χαιρα κυρτή, Θεσσαλικῆς καταγω-
 γῆς. — χέλυσ: καθ' Ἰπποκρά-
 την τὸ κοίλωμα τοῦ στήθους ἐν ᾧ
 ἐτρεφετο ὁ πνεύμων καὶ ἡ καρδιά.

840. ὄνυχας ἐπ' ἄκρους
 στᾶς· Ὀμίητος εἰκὼν δι' ἐνὸς
 ἡμιστιχίου.

843-844. δυσθνητοῦν=δου-
 νηρὸν θάνατον ἐκ τοῦ φόνου δοκι-
 μάζων.—ἤξαν εἰς δόρυ=ἔδρα-
 μον νὰ λάβωσι τὰ δόρατα, διότι
 ἐν στίχῳ 798 εἶχον καταθέσει αὐτὰ
 χάριν θυσίας.

846. ἀντιπρῶρα = ἐναντία,
 ἐχθρικά· ἡ εἰκὼν ἐκ τῆς θαλάσσης.

848. ἐμοῖς ὁπάοσιν = εἰς
 τοὺς ἐμοὺς ὑπηκόους. Ὁ Ὀρέστης
 τῇ λέξει ταύτῃ δικαίως χρῆται,
 διότι εἶνε ὁ νόμιμος τοῦ Ἀγαμέ-
 μνονος διάδοχος.

852-853. κάμακας=δόρατα.
 Ὁ Αἰσχύλος ἐν Ἀγαμ. 66 καὶ ἐν
 τινι ἀποσπάσματι, καὶ ὁ Εὐριπίδης
 ἐνταῦθα καὶ ἐν Ἑκάβῃ 1155 ἐπὶ
 τῆς σημασίας ταύτης χρῶνται τῇ
 λέξει. — γέροντος ἀρχαίου.
 Ὁ γέρων εἶνε αὐτός ὁ παιδαγωγὸς
 τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὅστις μετὰ τὴν
 παρά τῇ Κλυταίμνηστρα παραγγε-
 λίαν ἔδραμε εἰς τὸν τόπον ὅπου
 ἔμελλε νὰ φονευθῇ ὁ Αἰγισθος.

πικρὸς δανεισμὸς ἦλθε τῷ θανόντι νῦν.

ΧΟΡΟΣ

Θεὸς εἰς χορὸν, ὦ φίλα, ἵχνος,

[Στροφή.]

ὥς νεβρὸς οὐράνιον

860

πήδημα κουφίζουσα σὺν ἀγλαΐα.

Νικᾷ στεφαναφορίαν

κρείσσω τῶν παρ' Ἀλφειοῦ ρεέθροις τελέσας

κασίγνητος σέθεν· ἀλλ' ἐπάειδε

859-861. Ὁ χορὸς ἐπὶ τῷ ἀκούσ-
ματι τοῦ θανάτου τοῦ τυράννου
καὶ τῆς διασώσεως τοῦ Ὀρέστου
ἐξίσταται ἐκ χαρᾶς καὶ ἄδων χο-
ρεῖται, καλῶν ἅμα καὶ τὴν Ἥλεκ-
τραν. — οὐράνιον πῆδημα
κουφίζουσα Οἱ ἐκδύται παρα-
τιθεῖται τὴν ἐν Σφῆξι 1530 παρω-
δίαν τοῦ Ἀριστοφάνους «ρίπτε
σχέλος οὐράνιον»

862 — 864. Ἡ τάξις τῶν λέ-
ξεων ἔχει: κασίγνητος σέθεν
νικᾷ τελέσας (νίκη) στεφανα-
φορίαν κρείσσω τῶν παρ'
Ἀλφειοῦ ρεέθροις. Οὕτω
εὐοδοῦται τὸ χωρίον. Τὸν ἀντιστοι-
χοῦντα τῷ 862 στίχον, ἴδε 875.
— νικᾷ. . . . ρεέθροις. Τὴν
κατὰ τῶν γυμνικῶν ἀγώνων κατα-
φρόνησιν τοῦ Εὐριπίδου καὶ ἐνστ.
387 ἐσημειώσαμεν καὶ ἐνταῦθα
συμπληρωτικὰ τινα παρατιθέμεθα.
Ἐν τῇ «Ἀντιόπη» (Πρβλ. καὶ
Πλατ. Γοργ. 485 E.) οὕτω περὶ
τῶν ἀθλητῶν ἀποφαίνεται κατὰ τὴν
μεταξὺ Ζήθου καὶ Ἀμφίονος ἔριν.
«Ζ. Φύσιν γὰρ ψυχῆς ὧδε
γενναίαν [λαχὼν] Μειρα-
κιδέει διαπρέπεις μορ-
φώματι. Α. Τὸ δ' ἀσθενές
μου καὶ τὸ θῆλυ σώματος
Κακῶς ἐμέμφθης· εἰ γὰρ
εὐφρονῶν ἔχω Κρεῖττον
τόδ'· ἐστὶ καρτεροῦ βρα-
χίονος. Καί μὴν ὅσοι μὲν
σαρκὸς εἰς ἐβέλαν Ἀσχοῦ-

σι βίοντον, Κακοὶ πολῖται·
δεῖ γὰρ ἄνδρ' εἰθισμένον
Ἀκόλαστον ἦθος γαστροῦς
ἐν ταύτῳ μένειν». Ὁ Weil
παρατηρεῖ ὅτι καὶ πρὸ τοῦ Εὐρι-
πίδου ὁ φιλόσοφος Ξενοφάνης κατὰ
τῶν ἀγώνων ἦτο. Πρβλ. τὴν παρ'
Ἀθηναίῳ ἐλεγείαν αὐτοῦ: «Ἀλλ'
εἰ μὲν ταχυτῆτι ποδῶν νί-
κην τις ἄροιτο, Ἡ πεντα-
θλεύων, ἐνθα Διὸς τέμενος
Πάρ Πίσαιο ῥοῆς ἐν Ὀλυμ-
πίῃ, εἴτε παλαίων, Ἡ καὶ
πικτοσύνην ἀλγινόεσσαν
ἔχων, Εἴτε τὸ δεινὸν ἄε-
θλον, ὃ παγκράτιον καλέ-
ουσιν, Ἀστοῖσιν κ' εἴη κυ-
δρότερος προσορᾶν, Καί
κε προεδρίην φανερὴν ἐν
ἀγῶσιν ἄροιτο, Καί κεν
σῖτ' εἴη δημοσίων κτεά-
νων Ἐκ πόλιος καὶ δῶρον
ὃ οἱ κειμήλιον εἴη· Εἴτε
καὶ Ἴπποισιν ταῦτά κε
πάντα λάχοι, Οὐκ ὦν ἄξιος,
ὥσπερ ἐγώ· ῥώμης γὰρ ἁ-
μείνων Ἀνδρῶν ἡδ' ἱππῶν
ἡμετέρῃ σοφίῃ, — ἀλλ' εἰ-
κῆ μάλα τοῦτο νομίζεταί·
— Οὐδὲ δίκαιον Προκρί-
νειν ῥώμην τῆς ἀγαθῆς
σοφίης». Ἡμεῖς παρατίθεμεν
τὸ τοῦ Ἰσοκράτους. «Πολλάκις
ἐθαύμασα τῶν τὰς πανη-
γύρεις συναγαγόντων καὶ
τούς γυμνικοὺς ἀγῶνας

καλλίνικον ὦδαν ἐμῷ χορῷ.

865

ΗΛΕΚΤΡΑ

ᾠ φέγγος, ὦ τέθριππον ἡλίου σέλας,
 ὦ γαῖα καὶ νύξ ἣν ἐδερκόμην πάρος,
 νῦν ὄμμα τοῦμὸν ἄμπτυχαί τ' ἐλεύθεροι,
 ἐπεὶ πατρὸς πέπτωκεν Αἰγισθος φονεύς.
 Φέρ', οἷα δὴ ἥχω καὶ δόμοι κεύθουσί μου
 κόμης ἀγάλαματ' ἐξενέγκωμαι, φίλαι,
 στέψω τ' ἀδελφοῦ κρᾶτα τοῦ νικηφόρου.

870

ΧΟΡΟΣ

Σὺ μὲν νυν ἀγάλαματ' ἄειρε

[Ἀντιστροφῇ].

καταστησάντων ὅτι τὰς
 μέν τῶν σωμάτων νεύεξίας
 οὕτω μεγάλων δωρεῶν ἡ-
 ξίωσαν, τοῖς δ' ὑπὲρ τῶν
 κοινῶν ἰδίᾳ πονήσασιν καὶ
 τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς οὕτω
 παρασκευάσασιν, ὥστε
 καὶ τοὺς ἄλλους ὠφελεῖν
 δύνασθαι, οὐδεμίαν τιμὴν
 ἀπένειμαν, ὧν εἰκὸς αὐ-
 τοὺς μᾶλλον ποιήσασθαι
 πρόνοιαν». —

865. «Τὸ ἐπίθετον καλλίνι-
 κος ὑπαινίττεται τὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ
 (παρ' Ἀλφειοῦ ῥεέθροις) ἁδόμενον
 ὕμνον, οὗ ἡ ἐπωδός: Τήνελλα
 καλλίνικε. Πρβλ. Σχ. Πινδ.
 Ὀλυμπ. Θ. I.» [Weil]. Οὕτω
 τὰ ὑποδεικνύμενα σχόλια ἔχουσιν.
 «ἔθος δὲ ἦν κωμάζειν τὴν
 νίκην ἐσπέρως τοῖς νικη-
 φόροις μετ' αὐλητοῦ, μὴ
 παρόντος δὲ αὐλητοῦ εἰς
 τῶν ἐταίρων ἀνακρουό-
 μενος ἔλεγε, Τήνελλα καλ-
 λίνικε».

866—867. Οἱ ἐν χαρᾷ διατε-
 λούντες τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ὕ-
 μνου, οἱ δ' ἐν λύπῃ τὸ τῆς νυ-
 κτὸς σκότος. Ἡ Ἡλέκτρα ὁμῶς

σὺν τῷ φωτὶ προσφωνεῖ καὶ τὴν
 νύκτα, ὅπερ ἄγει ἡμᾶς νὰ ὑποθέ-
 σωμεν ὅτι ὁ στίχος εἶναι παρένθε-
 τος. Οἱ ἐκδίδται σημειοῦσιν ἤδη τὸ
 τοῦ Αἰσχύλου Περσ. 300, ὅπου ἡ
 Ἄτοσσα μανθάνουσα ὅτι ὁ υἱὸς τῆς
 ζῇ ἀναφωνεῖ χαίρουσα. «Ἐμοῖς
 μὲν εἰπας δώμασιν πᾶς
 γος μέγα Καὶ λευκὸν ἡ-
 μαρ νυκτὸς ἐκ μελαγ-
 χίμου».

868. Ὁ στίχος ἔχει ἄριςα μεθ'
 ὅσα καὶ ἂν λέγῳσιν οἱ ἐκδίδται.
 Σχῆμα ἐν διὰ δυοῖν. = ὁ μμάτων
 ἐμῶν ἄμπτυχαί ἐλεύθε-
 ροι. Πρβ. Ἱππολ. 61. «ὦ γαῖα
 μῆτερ ἡλίου τ' ἄμπτυχαί»
 Ἱων. 1445. «λαμπρᾶς αἰθέ-
 ρος ἄμπτυχαί». ὑπὸ Weil
 παρατιθέμενα. (859—865). Χό-
 ρευσον, ὦ φίλη, ὡς μικρὰ ἔλαφος,
 ἐκ τῆς χαρᾶς καθιστῶσα ἔλαφρον
 τὸν χορὸν, τὸ θεῖον δῶρον. Ὁ ἀ-
 δελφός σου νικᾷ νίκην περιφανέ-
 στέραν τῶν παρὰ τὰ βεῖθρα τοῦ
 Ἀλφειοῦ ὑπὸ τῶν ἀθλητῶν τε-
 λουμένων· ἀλλὰ συνόδευσε τὸν χο-
 ρόν μου με καλλίνικον ὦδην. —
 (873—879). Σὺ μὲν λοιπὸν φέρε
 λαμπροὺς στεφάνους διὰ τὴν κε-

κρατί· τὸ δ' ἀμέτερον
 χωρήσεται Μούσαισι χόρευμα φίλον. 875
 Νῦν οἱ πάρος ἀμέτεροι
 γαίας τυραννεύσουσι φίλοι βασιλῆες,
 δικαίως τούσδ' ἀδίκους καθελόντες.
 Ἄλλ' ἔτω ξύναυλος βοὰ χαρᾶ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

ᾠ καλλίνικε, πατρὸς ἐκ νικηφόρου 880
 γεγῶς, Ὀρέστα, τῆς ὑπ' Ἰλίου μάχης,
 δέξαι κόμης σῆς βοστρύχων ἀνδήματα.
 Ἦκεις γὰρ οὐκ ἀχρεῖον ἐκπλεθρον δραμῶν
 ἀγῶν' ἐς οἴκους, ἀλλὰ πολέμιον κτανῶν 885
 Αἰγισθον, ὃς σὸν πατέρα κάμδ' ὤλεσεν.
 Σὺ τ', ὦ παρασπίστ', ἀνδρὸς εὐσεβεστάτου
 παιδεύμα Πυλάδῃ, στέφανον ἐξ ἐμῆς χερὸς
 δέχου· φέρει γὰρ καὶ σὺ τῷδ' ἴσον μέρος
 ἀγῶνος· αἰεὶ δ' εὐτυχεῖς φαίνοισθέ μοι.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Θεοὺς μὲν ἡγοῦ πρῶτον, Ἥλέκτρα, τύχης 890
 ἀρχηγέτας τῆσδ', εἶτα καὶ ἐπαίνεσον
 τὸν τῶν θεῶν τε τῆς τύχης θ' ὑπηρέτην.
 Ἦκω γὰρ οὐ λόγοισιν ἀλλ' ἔργοις κτανῶν
 Αἰγισθον· ὥς δέ τω σάφ' εἰδέναι τάδε

φαλὴν τοῦ νικητοῦ, ἡμεῖς δὲ θὰ χορεύσωμεν χορὸν ἀγαπητὸν ταῖς Μούσαις. Τώρα οἱ πρότερον ἀγαπητοὶ βασιλεῖς θὰ βασιλεύσωσι τῆς χώρας μας, ἀφοῦ κατεκρήμνισαν δικαίως τοὺς τοὺς ἀδίκους· ἀλλ' ὁ τοῦ αὐλοῦ ἦχος ἄς ἔλθῃ σύμφωνος τῇ χαρᾷ μας.

881—883. ὑπ' Ἰλίου. Κατὰ τὰ ὁμηρικὰ Ἰλ. P. 404. «Ἰλίου τείχῃ ὑπο μάρνασθαι».

Ὁδ. α. 186. «ὑπὸ Νηϊῷ». — ἀνδ' ἡματα = remidicula. Φρονοῦμεν ὅτι διὰ τῆς λέξεως σημαίνεται ἀπλῶς ὁ στέφανος. Πρβλ. Ἰππολ. 82—83. «χρυσέας κόμης ἀνάδημα δέξαι» δηλ. «πλεκτὸν στέφανον ἐξ ἀκηράτου λειμῶνος». Πρβλ. καὶ Ξενοφ. Συμπόσ. 5, 9. — ἐκπλεθρον. Πρβλ. στ. 825.

προθῶμεν, αὐτὸν τὸν θανόντα σοι φέρω, 895
 ὃν εἴτε χρήξεις θηρσὶν ἀρπαγὴν πρόθεσ,
 ἢ σκυλὸν οἰωνοῖσιν αἰθέρος τέκνοις
 πῆξας ἔρεισον σκόλοπι· σὸς γάρ ἐστι νῦν
 δοῦλος, πάροιθε δεσπότης κεκλημένος.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Αἰσχύνομαι μὲν, βούλομαι δ' εἰπεῖν ὁμως, — 900

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τί χρῆμα; λέξον, ὡς φόβου γ' ἔξωθεν εἶ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

νεκροὺς ὑβρίζειν, μή μέ τις φθόνῳ βάλη.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Οὐκ ἔστιν οὐδεὶς ὅστις ἂν μέμφαιτό σε.

896 — 897. θηρσὶν... τέκνοις. Κατὰ μίμησιν τοῦ Ὀμηρικοῦ ('Ιλ. Α. 4.) «αὐτοὺς δ' ἐλώρια τεῦχε κύνεσσιν οἰωνοῖσι τε πᾶσι».

899. Ὡς καὶ ἐν στίχῳ 289 παρετηρήσαμεν ἡ στροφή τοῦ Ὀρέστου ἀποτελεῖται ἐκ 10 στίχων 890—899, καθὼς καὶ ἡ τῆς Ἡλέκτρας ἐκ δέκα ὁμοίων 880—889.

900. παρατηροῦμεν μεθ' ὧν τῶν ἐκδοτῶν ὅτι ἡ Ἡλέκτρα διακόπτεται ἐν τέλει τοῦ στίχου, ἐπαναλαμβάνουσα τὴν σκέψιν τῆς ἐν στ. 902.

902. νεκροὺς ὑβρίζειν. Ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου ἤδη οὐ μόνον ἐθεωρεῖτο ἀσεβὲς τὸ ὑβρίζειν τοὺς νεκροὺς (πρβλ. Ὀμ. Ὀδ. χ. 412. «οὐχ ὁ σίη καταμύνοισιν ἐπ' ἀνδράσιν εὐχετάσθαι»), ἀλλὰ καὶ ἰερά ὑποχρέωσις ἐθεωρεῖτο ἡ τοῖς νεκροῖς ἀπόδοσις τῶν νομιζομένων. Οὕτω οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ Πaus. βιβ. Α. κεφ.

χβ' § 4. ἔθαψαν καὶ αὐτοὺς τοὺς Μήδους, «ὡς πάντως ὅσιον ἀνθρώπου νεκρὸν γῇ κρύψαι». Ὅτε δὲ ὁ ἐκ τοῦ στρατοπέδου τῶν Αἰγινητῶν Δάμπων παρώτρυνε τὸν Πausανίαν ν' ἀνασκολοπίσῃ τὸν Μαρδόνιον, ἀνασταυρώσαντα τὸν Λεωνίδα ἐν Θερμοπύλαις, τοιάνδε παρ' ἐκείνου ἀπάντησιν ἔλαθεν. πρβλ. Ἡρόδ. βιβλ. 9. κεφ. 79. «ᾧ ὦξεῖνε Αἰγινῆτα, τὸ μὲν εὐνοεῖν τε καὶ προορᾶν ἄγαμαίσευ, γνώμης μέντοι ἡμάρτηκας χρηστῆς· ἐξαείρας γάρ με ὑψοῦ καὶ τὴν πάτρην καὶ τὸ ἔργον, ἐς τὸ μηδὲν κατέβαλες παραινέων νεκρῶν λυμαίνεσθαι.... τὰ πρέπει μᾶλλον βαρβαροῖσι ποιεῖν ἢ περ Ἑλλήσι:... ἀποχρᾶ δέ μοι Σπαρτιήτησι ἀρεσκόμενον ὅσια μὲν ποιεῖν, ὅσια δὲ καὶ λέγειν». μή μέ τις φθόνῳ βάλη = ἵνα μὴ τὸν νεκρὸν ὑβρίζουσα καρπωθῶ τὸ μῖσος τινὸς, ἵνα μὴ τις μισήσῃ με διὰ τὴν πρὸς τὸν νεκρὸν γεννησομένην ὑπ' ἐμοῦ ὕβριν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Δυσάρεστος ἡμῶν καὶ φιλόσογος πόλις.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Λέγ' εἴ τι χρήζεις, σύγγον· ἀσπόνδοισι γὰρ 905
νόμοισιν ἔχθραν τῷδε συμβεβλήκαμεν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Εἶεν· τίν' ἀρχὴν πρῶτά σ' ἐξείπω κακῶν,
ποίας τελευτάς; τίνα μέσον τάξω λόγον;
Καὶ μὴν δι' ὀρθρων γ' οὔ ποτ' ἐξελίμπανον
Θρυλοῦσ' ὅσ' εἰπεῖν ἤθελον κατ' ὄμμα σόν, 910
εἰ δὴ γενοίμην διμάτων ἐλευθέρα
τῶν πρόσθε· νῦν οὖν ἔσμεν· ἀποδώσω δέ σοι
ἐκεῖν' ἃ σε ζῶντ' ἤθελον λέξαι κακά.

Ἀπώλεσάς με κῶρφανὴν φίλου πατρός
καὶ τόνδ' ἔθηκας, οὐδὲν ἡδίκημένος 915

κᾶγγημας αἰσχυρῶς μητέρ' ἄνδρα τ' ἔκτανες
στρατηλατοῦνθ' Ἑλλησιν, οὐκ ἐλθὼν Φρύγας.

Εἰς τοῦτο δ' ἤλθες ἀμαθίας ὥστ' ἤλπισας
ὥς εἰς σ' ἐμὴν δὴ μητέρ' οὐχ ἔξεις κακὴν
γῆμας, ἐμοῦ δὲ πατρός ἡδίκεῖς λέχη. 920

Ἴστω δ', ὅταν τις δελεάσας δάμαρτά του
κρυπταῖσιν εὐναῖς εἴτ' ἀναγκασθῇ λαβεῖν,
δύστηνός ἐστιν, εἰ δοκεῖ τὸ σωφρονεῖν
ἐκεῖ μὲν αὐτὴν οὐκ ἔχειν, παρ' οἷ δ' ἔχειν.

907. τίν' ἀρχὴν σ' ἐξείπω κακῶν; Ὁ Βάρνης παρατίθησι τὸ περιάλγητον ἐκ τῆς Ὀδ. ι. 14. «τί πρῶτον τοι ἔπειτα τί δ' ὕστατον καταλέξω;» Πρβλ. καὶ Ἑλέν. 630. «πολλοὺς δ' ἐν μέσφω λόγους ἔχων οὐχ οἷδ' ὁποίου πρῶτον ἄρξομαι τὰ νῦν.

918. ἀμαθίας = μωρίας.

920. πρβλ. Κριτ. Διορθ.

921. Ἴστω = μαθέτω. Τὸ ἀξιωμα τοῦτο, ἀληθές καθ' ἑαυτό, φαίνεται ἡμῖν παράδοξον νὰ ἐκφέρηται ὑπὸ τοῦ στόματος παρθένου τόσον ἀφελῶς. — δελεάσας = δι' ἀπατηλῶν λόγων προσελκύσας, διαφθείρας.

924. ἐκεῖ δὴλ. παρὰ τῷ πρώτῳ συζύγῳ.

*Αλγιστα δ' ὥκεις, οὐ δοκῶν οἰκεῖν κακῶς. 925

ῥῆθηθα γάρ δῃτ' ἀνόσιον γήμας γάμον,
μήτηρ δὲ σ' ἄνδρα δυσσεβῆ κεκτημένη.

*Αμφω πονηρῶ δ' ὄντ' ἐπηυρέσθην τύχην,
κείνη τε τῶν σῶν καὶ σὺ τῶν κείνης κακῶν.

Πᾶσιν δ' ἐν Ἀργείοισιν ἤκουες τάδε. 930

ἽΟ τῆς γυναικός, οὐχὶ τάνδρὸς ἡ γυνή.

Καίτοι τόδ' αἰσχροῖον, προστατεῖν γε δωμάτων
γυναῖκα, μὴ τὸν ἄνδρα· κακείνο στυγῶ,
τοὺς παῖδας οἷσι τοῦ μὲν ἄρσενος πάρα
οὐκ ὠνομάσθαι, τῆς δὲ μητρὸς ἐν πόλει. 935

Ἐπίσημα γάρ γήμασι καὶ μείζω λέχη
τάνδρὸς μὲν οὐδεὶς, τῶν δὲ θηλειῶν λόγος.

ἽΟ δ' ἡπάτα σε πλεῖστον οὐκ ἐγνωκότα,
ῥῆχες τις εἶναι τοῖσι χρήμασι σθένων.

925. ὥκεις=ἔζης Πρβλ. Πλατ.
Λαχ. 185. «καὶ πᾶς ὁ οἶκος
ὁ τοῦ πατρὸς οὕτως οἰκῆ-
σεται, ὁποῖοι ἄντινες οἱ
παῖδες γένωνται.» Πρβλ.
καὶ Μῆδ. 559. «ἀλλ' ὥς τὸ μὲν
μέγιστον οἰκοῦμεν κα-
λῶς».

928-929. ἐπηυρέσθην...
κακῶν=ἀπηλαύσατε τῆς εὐτυ-
χίας (κοιν. ἐχαρήκατε τὴν καλὴν
σας μοῖραν) δηλ. ἐκείνη τῶν ἰδι-
κῶν σου κακουργημάτων καὶ σὺ τῶν
ἐκείνης· εἰρωνικῶς τὸ ἐπηυρέ-
σθην μεταχειρίζεται, κατὰ τὸ
Ὅμηρ. (Ἰλ. Α. 440). «ἵνα πάντες
ἐπαύρωνται βασιλῆος».

931. Ὅ τῆς γυναικός...
γυνή: Οὕτω καὶ ἐν Ὁρέσ. 742.
«οὐκ ἐκεῖνος ἀλλ' ἐκείνην
κεῖνον ἐνθάδ' ἡγάγεν». Οἱ
ἐκδύται παρατιθεῖσιν ἐπίγραμμα τι
τοῦ Μαρτυαλίου 8, 12. «Uxorem
quare locupletem ducere nolim;
Quaeritis: uxori nubere nolo
meae».

933-935. Κακείνο.. ἐν πό-

λει. Κατὰ τὴν παραδεδομένην δι-
όρθωσιν σύνταξιν: Καὶ στυγῶ ἐ-
κεῖνο νοῖσι (δ. εἴ τις) πάρα (ἀντι-
παρεστί) τοὺς παῖδας οὐκ
ὠνομάσθαι=καὶ ἐκεῖνο ἀκόμη
μισῶ, ἐν τῇ ἐνέγραψεν ἐν τοῖς
ληξιαρχικοῖς βιβλίοις τῆς πόλεως
τὰ τέκνα τοῦ οὐχὶ ὑπὸ τοῦ πα-
τρὸς ὄνομα ἀλλ' ὑπ' ἐκεῖνο τῆς
μητρὸς. Ὅτι ἐνταῦθα εἶνε ἀνα-
χρονισμὸς παντὶ δῆλον. Κατὰ τὸ
Ἀττικὸν Δίκαιον ὁ ἐκ νομίμου γά-
μου υἱὸς ἐνεγράφετο εἰς τοὺς φρά-
τορας τοῦ πατρὸς καὶ ὑπὸ μόνου
τοῦ πατρὸς, κυρίου ὄντος, ἢ
ἐν ἐλλείψει τούτου ὑπὸ τοῦ ἐπι-
τρόπου. Ἡ γυνὴ οὐ μόνον τοι-
οῦτον δικαίωμα δὲν ἐπέχετο, διότι
ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ υἱὸς ἀνήλικος, ἀλλὰ
καὶ οὐδὲν σημαντικὸν ἔργον ἀνευ τῆς
συγκαταθέσεως τοῦ ἀνδρὸς ἐπέχει-
ρει· «ὁ γὰρ νόμος διαρρή-
δην κωλύει παιδὶ μὴ ἐξεῖ-
ναι συμβάλλειν, μὴ δὲ γυ-
ναικὶ πέρα μεδίμνου
κριθῶν».

939. τίς: Ἡ ἀορ. ἀντων. ὡς

- τὰ δ' οὐδὲν εἰ μὴ βραχὺν ὁμιλῆσαι χρόνον. 940
 Ἥ γὰρ φύσις βέβαιος, οὐ τὰ χρήματα·
 ἡ μὲν γὰρ αἰεὶ παραμένους' αἶρει κακά.
 ὁ δ' ὄλβος ἀδίκως καὶ μετὰ σκαιῶν ξυνῶν
 ἐξέπτат' οἰκῶν, σμικρὸν ἀνθήσας χρόνον.
 Τὰ δ' εἰς γυναῖκας, παρθένῳ γὰρ οὐ καλὸν 945
 λέγειν, σιωπῶ, γνωρίμως δ' αἰνίζομαι.
 Ὑβρίζες, ὥς δὴ βασιλικούς ἔχων δόμους
 κάλλει τ' ἀραρώς. Ἄλλ' ἔμοι γ' εἴη πόσις
 μὴ παρθενωπός, ἀλλὰ τάνδρεϊου τύπου.
 Τὸ γὰρ τοιοῦτον Ἄρεος ἐκκρεμάννυται, 950
 τὰ δ' εὐπρεπῇ δὴ κόσμος ἐν χοροῖς μόνον.
 Ἐρρ', οὐδὲν εἰδὼς ὦν ἐφηυρέθης χρόνῳ,
 δίκην δέδωκας. Ὡς τέ τις κακοῦργος ὦν
 μή μοι, τὸ πρῶτον βῆμ' ἐὰν δράμῃ καλῶς,
 νικᾷν δοκείτω τὴν δίκην, πρὶν ἂν πέρας 955
 γραμμῆς ἵκηται καὶ τέλος κάμψῃ βίου.

κατηγορούμενον τιθεμένη σημαίνει ὡς γνωστὸν μέγα τι καὶ σημαντικόν.

940. τὰ δ'... χρόνον «Plena oratio est, τὰ δὲ οὐδὲν ἐστίν, εἰ μὴ τοιοῦτόν τι, οἷον (εἰς) ὥστε αὐτῷ) βραχὺν χρόνον ὁμιλῆσαι». (Σειδῆρος).

947. Ὑβρίζες = ἡκολάσταινες, ἀκολίστως πρὸς πάσαις ἐφέρεσο.

948. παρθενωπός = παρθένου μορφήν ἔχων.

950. τὸ γὰρ τοιοῦτον. Συνήθης ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἡ χρήσις τοῦ οὐδετέρου ἐνικοῦ ἀντὶ τοῦ πληθυντικοῦ τῶν ἄλλων γενῶν. οὕτω: τὸ πολλὸν = οἱ (αἱ) πολλοί. — αἱ. — τὸ ὑπεῖχον = οἱ (αἱ) ὑπέιχοντες — οὐσαι. κλπ. = Ἄρεος ἐκκρεμάννυται = διότι τὸ τοιοῦτον κάλλος, εἶνε ἀνδρικόν, ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ Ἄρεως. Ἡ γραφή τοῦ Schenkl, ὀλίγον τροποποιηθεῖσα, εὐαρμοστεῖ τῇ εὐνοίᾳ. Ὁ Σειδῆρος συγχρίνει τὸ

παρὰ Πλατ. Νομ. 732 E.» Ἔστι δὴ φύσει ἀνθρώπειον μάλιστ' αὐτῷ δοναὶ καὶ λυπαὶ καὶ ἐπιθυμίαι, ἐξ ὧν ἀνάγκη τὸ θνητὸν πᾶν ζῶον ἀτεχνῶς οἷον ἐξηρτησθαι τε καὶ ἐκκρεμάνμενον εἶνε σπουδαῖς ταῖς μεγίσταις».

952. οὐδὲν... χρόνῳ = ὑπέστης τὴν τιμωρίαν διότι τίποτε σαφῶς δὲν ἐνόησες ἐξ ὧν κατὰ τὸ διάστημα τοῦ χρόνου ἐτεχνάσθης. Πρβλ. Σοφ. Ἀντιγ. 281. «μὴ ἔφευρεθῇς ἄνους». 312. ἐφευρέθης ἥσσον φρονοῦσα».

953-955. Ὡς τε τις... δίκην Σύνταξιν: Ὡς τε μή τις κακοῦργος ὦν δοκείτω νικᾷν τὴν νίκην ἐὰν δράμῃ καλῶς τὸ πρῶτον βῆμα (α), πρίν... .

956. πέρα γραμμῆς: Ἡ μεταφορὰ ἐκ τῶν ἵπποδρομιῶν. Οἱ

ΧΟΡΟΣ

Ἐπράξε δεινὰ, δεινὰ δ' ἀντέδωκε σοὶ
καὶ τῷδ'· ἔχει γὰρ ἡ Δίκη μέγα σθένος.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Εἶεν· κομίζειν τοῦδε σῶμ' εἴσω χρεῶν
σκότῳ τε δοῦναι, δμῶες, ὥς, ὅταν μόλῃ 960
μήτηρ, σφαγῆς πάροιθε μὴ εἰσίδῃ νεκρόν

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἐπίσχε· ἐμβάλωμεν εἰς ἄλλον λόγον.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τί δ'; ἐκ Μυκηνῶν μῶν βοηδρόμους ὁράς;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οὐκ, ἀλλὰ τὴν τεκοῦσαν ἦ μ' ἐγείνατο.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καὶ μὴν ὄχοις γε καὶ στολῇ λαμπρύνεται. 965

ΗΛΕΚΤΡΑ

Καλῶς ἄρ' ἄρκυν εἰς μέσῃν πορεύεται.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τί δῆτα δρῶμεν; μητέρ' ἢ φονεύσομεν;

ἐχδόται παραβάλλουσι τὸ τοῦ Ὀρατίου Ἐπιστ. 1. 15, 79. «Mors ultima linea rerum est». — τέλος κάμψη βίου. Καὶ ἡ προκειμένη εἰκὼν ἐκ τοῦ ἵπποδρ. ἐλήφθη. Πρβλ. Ἰππ. 87. «Τέλος δὲ κάμψαιμ' ὧσπερ ἡρξάμην βίου». Ἐλ. 1682. «ὅταν δὲ κάμψῃς καὶ τελευτήσῃς βίον». Σοφ. Οἰδ. Κολ. 91. «Ἐνταῦθα κάμπτειν τὸν ταλαίπωρον βίον».

961. σφαγῆς πάροιθε = Πρὶν ἢ φονεύσωμεν αὐτήν. Ὁ Ὀρέστης κάμνει κοινωνοὺς τοὺς ὑπηρετάς τῶν ἀποφάσεών του, διότι λαμβάνει τούτους ὡς συμμάχους.

964. τὴν τεκοῦσαν ἦ μ' ἐγείνατο: Τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ πλεονασμοῦ ἀπαντᾷ συχνάκις ἐν τῷ ἑλληνι λόγῳ. Πρβλ. τὰ ὑπὸ τοῦ Weil παρατιθέμενα: Ἰφ. ἐν Αὐλ. 1177. «ἀπώλεσέν σ' ὧ τέκνον, ὃ φυτεύσας πατήρ». Ἰφ. ἐν Ταυρ. 360. «Ἰερεὺς δ' ἦν ὃ γεννήσας πατήρ».

967. Ὁ Ὀρέστης στεῖρρὰν ἔχων ἀπόφασιν νὰ φονεύσῃ τὴν μητέρα του δειλιᾷ νῦν ἐπὶ τῇ θεᾷ αὐτῆς καὶ πρὸ τοῦ μεγέθους τῆς φρικαλέας πράξεως. Ἡ μαλακὴ τοῦ Ὀρέστου καρδιά ποιεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὴν μνησίκακον καὶ ἐκδικητικὴν

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μῶν σ' οἶκτος εἶλε, μητρὸς ὡς εἶδες δέμας;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Φεῦ.

Πῶς γὰρ κτάνω νιν, ἥ μ' ἔθρεψε κᾶτεκεν;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὡσπερ πατέρα σὸν ἦδε κάμὸν ὤλεσεν.

970

ΟΡΕΣΤΗΣ

ὦ Φοῖβε, πολλήν γ' ἀμαθίαν ἐθέσπισας,

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὅπου δ' Ἀπόλλων σκαιὸς ἦ, τίνες σοφοί;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ὅστις μ' ἔχρησας μητέρ', ἦν οὐ χρῆν, κτανεῖν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Βλάπτει δὲ δὴ τί πατρὶ τιμωρῶν σέθεν;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Μητροκτόνος νῦν φεύξομαι, τόθ' ἀγνὸς ὢν.

975

ΗΛΕΚΤΡΑ

Καὶ μή γ' ἀμείνων πατρὶ δυσσεβῆς ἔσει.

τῆς Ἠλέκτρας, ἣν προσεικάζομεν ἂν ὄχι κατὰ τὰ τεχνάσματα καὶ τὴν πανουργίαν ἀλλὰ κατὰ τὸ φιλέκδικον τῇ Μηδείᾳ. Φυσικώτατα ὁ Ὀρέστης καταλαμβάνεται ὑπὸ τῆς στοργῆς καὶ ἀπροκαλύπτως φρίττει πρὸ τῆς μυσαρᾶς τῆς μητροκτονίας πράξεως, ἀρνούμενος νὰ φονεύσῃ ἐκείνην, ἣτις, οἷα δὴ ποτε καὶ ἂν ἦ, καὶ ὅ,τι δὴ ποτε τῷ ἐπροξένησεν, εἶναι ὅμως μήτηρ γεννήσασα καὶ ἀναθρέψασ' αὐτόν.

696. ἥ μ' ἔθρεψε κᾶτεκεν. Σχῆμα πρῶτον ὕστερον, τοῦ τόκου προηγούμενου τῆς ἀνατροφῆς.

971 — 973. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ στίχου ὁ Ὀρέστης διακόπτεται καὶ τὴν σκέψιν του περατοῖ ἐν στίχ. 973, οὐδαμῶς δὲ προσέχει τὸν νοῦν εἰς ὅ,τι ἡ Ἠλέκτρα ἐρωτᾷ, διότι ἀπασχολεῖται ὑπὸ τῆς σκέψεως πῶς ν' ἀποφύγῃ τὴν μητροκτονίαν.

972. σκαῖος = ἀμαθής. ἀντιτίθ. συχν. τῷ σοφός. Πρβ. Μηδ. 298 «Σκαῖοῖσι μὲν γὰρ καὶ νᾶ προσφέρων σοφά».

975. μητροκτόνος φεύξομαι = θὰ καταδιωχθῶ ἐπὶ μητροκτονίᾳ. - νῦν, ἀντιτιθέμενον τῷ τότε. Πρβλ. τὸ ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν παρατιθέμενον Μηδ. 1401.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Α. ΟΛΛΑΤΤΕ

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἐγὼ δὲ μητρὸς τοῦ φόνου δώτω δίκας.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Θεῶ δ' αὖ, πατρώαν διαμεθεῖς τιμωρίαν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἄρ' αὖτ' ἀλάστωρ εἶπ' ἀπεικάσθεις θεῶ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἰερὸν καθίζων τρίποδ'; ἐγὼ μὲν οὐ δοκῶ. 980

ΟΡΕΣΤΗΣ

Οὐκ ἂν πιθοίμην εὖ μεμαντεῦσθαι τάδε.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οὐ μὴ καχισθεῖς εἰς ἀνανδρίαν πεσεῖ,
ἀλλ' εἶ τὸν αὐτὸν τῇδ' ὑποστήσων δόλον,
ῶ καὶ πόσιν καθεῖλες Αἴγισθον κτανών;

«Νῦν ἀσπάζει τότ' ἄπω-
στάμενος». —

977. ἐγὼ μητρὸς... Προτι-
μότερον νὰ τηρήσωμεν τὴν γραφὴν
τῶν ἀντιγράφων. Διότι ἡ γραφὴ
μητρὶ θὰ ἐσήμαινε: ἐγὼ θὰ
τιμωρηθῶ ὑπὸ τῆς μητρὸς μου διὰ
τὸν φόνον (τίνος); ὅπερ ἄτοπον,
ἐνῶ, ὡς ἐν τῷ κειμένῳ φέρεται,
ἐρμηνεύομεν ἡττον ἀβιάστως: ἐγὼ
θὰ ὑποστῶ τιμωρίαν διὰ τὸν πρὸς
τὴν μητέρα μου φόνον.

978. θεῶ δ' αὖ (ὑπ. δίκην δώ-
σεις) = ὑπὸ τοῦ θεοῦ δὲ πάλιν θὰ
τιμωρηθῇς ἐάν ἐν τῷ μέσῳ κατα-
λίπης ἀνεκτέλεστον τὴν ἐκδίκησιν
τοῦ πατρός. Διὰ τοιούτων ἡ Ἡλέ-
κτρα ἐμβάλλουσα φόβον τῷ Ὀρέ-
στη πειρᾶται νὰ ἐπαναγάγῃ εἰς
τὴν προτέραν ἀπόφασιν αὐτοῦ. Οἱ
ἐκδόται ἐν συγκρίσει παρατιθεῖσι
τὸ τοῦ Αἰσχ. Χοηφ. 924—ἐξ ὅπου ἡ
Κλυταιμνήστρα λέγει τῷ Ὀρέσθῃ

«Ὅρα, φύλαξαι μητρὸς ἐγ-
κότους κύνας», αὐτὸς δ' ἄ-
παντᾷ: «τὰς τοῦ πατρὸς
δὲ πῶς φύγω, παρεῖς τάδε»;

979. Ἄρ'... θεῶ; = Μήπως
ἄραγε κακοῦργός τις τοιοῦτον χρη-
σμὸν μοι ἔδωκε μιμηθεὶς τὸν θεόν;
Ὁ Ὀρέστης ὑποπτεῖται ὅτι ἀδύνα-
τον θεός τις νὰ ἐπέταξε τοιαύτην
μυσαρὰν πράξιν, ἀλλὰ τις κακοῦρ-
γος, ἐχθρὸς τῷ Ὀρέσθῃ. Ἡ Ἡλέ-
κτρα τὴν ὑπόνοιάν του ταύτην δια-
λύει λέγουσα ὅτι ἀδύνατον τυχαῖος
ἄνθρωπος νὰ καθίσῃ ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ
τρίποδος. Πρβλ. Ὀρέσ. 1666. «ἜΩ
Λοξίαμαντεῖε, σῶν θεσπι-
σμάτων. Οὐ ψευδόμαντις
ἦσθ' ἄρ' ἀλλ' ἐτήτυμος;
Καί τοι μ' εἰσήσει δεῖμα,
μὴ τινος κλύων Ἀλασφό-
ρων δόξαιμι σὴν κλύειν
ὄπα».

ΟΡΕΣΤΗΣ

Εἴσειμι· δεινοῦ δ' ἄρχομαι προβλήματος 985
καὶ δεινὰ δράσω γ', εἰ θεοῖς δοκεῖ τάδε·
ἔστω· πικρὸν δ', οὐχ ἡδὺ τᾶγώνισμά μοι.

ΧΟΡΟΣ

Ἴω,
βασίλεια γύναι χθονὸς Ἀργείας,
παῖ Τυνδάρεω 990
καὶ τοῖν ἀγαθοῖν ξύγγονε κούροι
Διὸς, οἳ φλογεράν αἰθήρ' ἐν ἄστροις
ναίουσι, βροτῶν ἐν ἄλδς ῥοθίοις
τιμᾶς σωτῆρας ἔχοντες·
χαῖρε, σεβίζω σ' ἴσα καὶ μάκαρας
πλούτου μεγάλης τ' εὐδαιμονίας. 995
Τὰς σὰς δὲ τύχας θεραπεύεσθαι
καιρὸς· [χαῖρ',] ὦ βασίλεια·

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Ἐκβητ' ἀπῆνης, Τρωάδες, χειρὸς δ' ἐμῆς
λάβεσθ', ἴν' ἔξω τοῦδ' ὄχου στήσω πόδα.
Σχύλοισι μὲν γὰρ θεῶν κεκόσμηνται δόμοι 1000
Φρυγίοις, ἐγὼ δὲ τάςδε, Τρωάδος χθονὸς
ἐξαίρετ', ἀντὶ παιδὸς ἦν ἀπώλεσα
σμικρὸν γέρας, καλὸν δὲ κέκτημαι δόμοις.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οὐκουν ἐγὼ, δούλη γὰρ ἐκβεβλημένη
δόμων πατρῶν δυστυχεῖς οἰκῶ δόμους, 1005

992-993. τιμᾶς = γέρα. Πρβ.
τὸ ὑπὸ τοῦ Σειδλήρου παρατιθέμε-
νον Ἰφ. ἐν Ταυρ. 776. «ξενό-
φόνους τιμᾶς ἔχω». Αἰσχ.
Εὐμ. 419. «τιμᾶς γε μὲν δὴ
τάς ἐμὰς πεύσει τάχα».

1000-1001. Σχύλοισι...
δόμοι. Πρβλ. στ. 7. — τάς δε

= γυναῖκας. Πρβλ. Αἰσχ. Ἀγαμ.
954. ὑπ' ἄλλων ἤδη παρατεθὲν,
ὅπου ἡ Κασσάνδρα λέγεται «πολ-
λῶν χρημάτων ἐξαίρετον
ἄνθος».

1004-1005. Πόσον πικροὶ εἰ-
σὶν οἱ λόγοι οὗτοι τῆς Ἠλέκτρας
πᾶς τις εὐκόλως ἐννοεῖ.

μη̃τερ, λάβωμαι μακαρίας τῆς σῆς χερός;

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Δοῦλαι πάρεισιν αἶδε, μὴ σύ μοι πόνει.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τί δ'; αἰχμάλωτόν τοί μ' ἀπώκισας δόμων,
ῥημένων δὲ δωμάτων ῥήμεθα,
ὥς αἶδε, πατρός ὀρφανοὶ λελειμμένοι.

1010

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Τοιαῦτα μέντοι σὸς πατὴρ βουλεύματα
εἰς οὓς ἐχρῆν ἦχιστ' ἐβούλευσεν φίλων.
Λέξω δέ· καίτοι δόξ' ὅταν λάβῃ κακὴ
γυναῖκα, γλώσση πικρότης ἔπεστί τις·
ὥς μὲν παρ' ἡμῖν, οὐ καλῶς· τὸ πρᾶγμα δὲ
μαθόντας, ἦν μὲν ἀξίως μισεῖν ἔχῃ,
στυγεῖν δίκαιον· εἰ δὲ μὴ, τί δεῖ στυγεῖν;
'Ημᾶς δ' ἔδωκε Τυνδάρεως τῷ σῷ πατρὶ,
οὐχ ὥστε θνήσκειν, οὐδ' ἄγειναίμην ἐγώ.

1015

Κεῖνος δὲ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀχιλλέως

1020

1009. ῥημένων... ῥή-
μεθα = ἀφοῦ δὲ ὁ οἶκος ἐσπετε-
ρίσθη ὑπὸ τοῦ Αἰγίπθου καὶ ἐγὼ
αἰχμάλωτος κατέστην, ὥς αὐται.

1010. ὀρφανοὶ λελειμμέ-
νοι. Συνήθως ἐν τῇ ἐλληνικῇ γυνὴ
περὶ αὐτῆς ὁμιλοῦσα εἰς πληθυν-
τικὸν, χρῆται τῷ ἄρσενικῷ γένει.
Πρβλ. Ἰππ. 287. «οἶα πέφυ-
κα δυστυχοῦσι δεσπό-
ταις» ὡσαύτ. 349. «θατέρω
κεχρημένοι» καὶ ἀλλαχοῦ.

1014. γλώσση πικρότης
ἔπεστί τις. Ὁ Weil παρατί-
θησιν ἐκ τῆς Μηδ. 1374 «πι-
κρὰν δὲ βάζειν ἐχθαίρω
σέθεν».

1015. ὥς μὲν παρ' ἡμῶν
οὐ καλῶς = καθ' ὅσον ἀφορᾷ

ἐμέ, ἀδίκως. Οὕτω τοῦλάχιστον
ἐρμηνεύει ὁ Σειδληρός, ἀλλ' ὅτι
τὸ κείμενον εἰνέ πως τετραγμέ-
νον, ἄλλοι πρὸ ἡμῶν παρετήρησαν.

1018-1019. 'Ημᾶς... ἐγώ.
ὁ Τυνδάρεως μ' ἔδωκε τῷ πατρὶ σου
οὐχὶ ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ φονευθῶ οὐδὲ
νὰ φονεύσῃ τὰ τέκνα ὅσα ἤθελον
γεννήσει ἐγώ.

1020-25. 'Εν Ἰφ. ἐν Ταύρ. 24
ἐξ. ἡ Ἰφιγένεια προλογίζουσα λέ-
γει ὅτι διὰ τῆς πανουργίας τοῦ Ὀ-
δυσσεύς ἔλαβεν οἶαν ἔλαβε μοῖραν
«Καὶ μ' Ὀδυσσεύς τέχναι
μητρὸς παρείλοντ' ἐπὶ
γάμους Ἀχιλλέως. Ἐλ-
θοῦσα δ' Αὐλίδ' ἡ τάλαιν'
ὑπὲρ πυρᾶς μεταρσία λη-
φθεῖσ' ἐκαινόμην ξίφει».

λέκτροισι πείσας ὥχετ' ἐκ δόμων ἄγων
 πρυμνοῦχον Αὔλιν· ἐνθ' ὑπερτείνας πυρᾶς
 λευκὴν διήμητ' Ἰφιγόνης παρηίδα.

Κεῖ μὲν πόλεως ἄλωσιν ἐξιώμενος

ἢ δῶμ' ὀνήτων τᾶλλα τ' ἐκσώσων τέχνα 1025

ἔκτεινε πολλῶν μίαν ὕπερ, συγγνώπτ' ἂν ἦν·

νῦν δ' οὐνεχ' Ἑλένη μάργος ἦν, ὃ τ' αὖ λαβῶν

ἄλοχον χολάζειν προδότιν οὐκ ἠπίστατο,

τούτων ἕκατι παῖδ' ἐμὴν διώλεσεν.

Ἐπεὶ τοῖςδε τοίνυν, καίπερ ἡδίκημένη, 1030

οὐκ ἡγριώμην οὐδ' ἂν ἔκτανον πόσιν·

ἀλλ' ἦλθ' ἔχων μοι μαινάδ' ἐνθεον κόρην

λέκτροις τ' ἐπεισέφρηκε, καὶ νύμφα δύο

ἐν τοῖσιν αὐτοῖς δώμασιν κατεῖχ' ὁμοῦ.

Μῶρον μὲν οὖν γυναῖκες, οὐκ ἄλλως λέγω. 1035

ὅταν δ', ὑπόντος τοῦδ', ἀμαρτάνῃ πόσις

τᾶνδον παρώτας λέκτρα, μιμεῖσθαι θέλει

Οἱ ἐκδύται παρατιθεῖσι τὸν στ. 370
 τῆς αὐτῆς τραγωδίας. « Ἐν ἁρ-
 μάτων μ' ὀχοις εἰς αἶμα-
 τηρὸν γάμον ἐπόρθμευ-
 σας δόλω ».

1022. πρυμνοῦχον Αὔλιν
 = εἰς τὴν Αὐλίδα, ἐν ἣ ἑλλιμενί-
 ζοντο αἱ νῆες. Τὴν λέξιν ἐρμηνεύ-
 ουσι δι' αὐτοῦ τοῦ Εὐριπίδου. « Μὴ
 μοι ναῶν χαλκεμβολάδων
 πρύμνας ἄδ' Αὐλὶς δέξα-
 σθαι... ὥφελεν ».

1023. Ἰφιγόνης. Οὕτω λέ-
 γεται καὶ Ἡριγένεια καὶ Ἡ-
 ριγόνῃ καὶ Χρυσογένεια
 καὶ Χρυσηγόνῃ κλπ.

1024-1026. πόλεως... ὕπερ
 = καὶ ἂν μὲν διὰ τοῦ φόνου μιᾶς
 ἀπέκρουε τὴν ἄλωσιν τῆς πατρί-
 δος (ἐθεραπεύετο ἡ σωτηρία τῆς
 Πατρίδος) ἢ...

1027. μάργος = ἀκόλαστος.
 — ὃ τ' αὖ λαβῶν = καὶ ἐξ ἄλ-

λου ὁ σύζυγος αὐτῆς = ὁ Μενέλαος.

1032. μαινάδ' ἐνθεον κό-
 ρην. Οἱ ἐκδύται παρατιθεῖσι τὸ
 ἐν Ἑκάβ. 676 ὅπου ἡ Κασσάνδρα
 καλεῖται « τὸ βακχεῖον χάρα
 τῆς θεσπιδόου Κασσάν-
 δρας ». Αἱ Μαινάδες ὡς γνωστὸν
 ἦσαν γυναῖκες ἐνθουσιώδεις ἐκ τῆς
 Θράκης, ὅπου συνήθως ἐπλανῶντο,
 ἀνήκουσαι τῇ ἀκολουθίᾳ τοῦ Διο-
 νύσου.

1035. μῶρον = ἀκόλαστον.
 Πρβλ. Ἰππολ. 966. « ἀλλ' ὥς τὸ
 μῶρον ἀνδράσι μὲν οὐκ
 ἐνι, γυναικὶ δ' ἐμπέφυ-
 κεν; » Δὲν ὀκνεῖ ὁ Εὐριπίδης εὐ-
 χαίρίας παρουσιαζούσης νᾶ ἐκχύση
 τὴν κατὰ τῶν γυναικῶν χολήν
 του· ἀλλ' αἰτία τούτου ἦ τε Χοι-
 ρίλῃ καὶ ἡ Μελίτῃ.

1036. ὑπόντος τοῦδε =
 τῆς ἀκολασίας ταύτης ἐμφύτου
 οὔσης τῇ γυναικί.

γυνή τὸν ἄνδρα χᾶτερον κτᾶσθαι φίλον·
 καῖπειτ' ἐν ἡμῖν ὁ φόγος λαμπρύνεται,
 οἱ δ' αἵτιοι τῶνδ' οὐ κλύουσ' ἄνδρες κακῶς. 1040
 Εἰ δ' ἐκ δόμων ἥρπαστο Μενέλεως λάθρα,
 κτανεῖν μ' Ὀρέστην χρῆν, κασιγνήτης πόσιν
 Μενέλαον ὥς σώσαιμι; σὸς δὲ πῶς πατὴρ
 ἠνέσχετ' ἂν ταῦτ'; εἴτα τὸν μὲν οὐ θανεῖν
 κτείνοντα χρῆν τᾶμ', ἐμὲ δὲ πρὸς κείνου παθεῖν; 1045
 Ἐκτειν', ἐτρέφθην ἥνπερ ἦν πορεύσιμον,
 πρὸς τοὺς ἐκείνῳ πολεμίους· φίλων γὰρ ἂν
 τίς ἂν πατρός σου φόνον ἐκοινώνησέ μοι;
 Λέγ' εἴ τι χρήζεις κἀντίθεος παρρησία,
 ὅπως τέθνηκε σὸς πατὴρ οὐκ ἐνδίκως. 1050

ΧΟΡΟΣ

Δίκαι' ἔλεξας· ἡ δίκη δ' αἰσχυρῶς ἔχει·
 γυναῖκα γὰρ χρὴ πάντα συγχωρεῖν πόσει,
 ἥτις φρενήρης· ἡ δὲ μὴ δοκεῖ τάδε,
 οὐδ' εἰς ἀριθμὸν τῶν ἐμῶν ἔχει λόγων.

1039. καῖπειτ' . . . λαμπρύνεται = καὶ ἔπειτα παταγωδῶς διασαλπίζεται ὅτι ἡμεῖς . . . ὁ φόγος λαμπρύνεται ἐλέχθη ὅπως τὸ ἐν στιχ. 694 πυρσεύετε κραυγῇ.

1042. κασιγνήτης πόσιν = τὸν Μενέλαον τὸν σύζυγον τῆς Ἑλένης.

1045. τᾶμ' = τὰ τέχνα μου. Ἡ Κλυταιμνήστρα διὰ τοῦ παραδόξου τούτου συλλογισμοῦ θέλει ν' ἀποδείξῃ τὸν φόνον τοῦ συζύγου της ἐπιβεβλημένον αὐτῇ καὶ ἐπομένως νόμιμον. Ἐὰν ἥρπαξέ τις τὸν Μενέλαον λαθραίως, καὶ ἐὰν πρὸς σωτηρίαν αὐτοῦ ὤφειλον νὰ φονεύσω τὸν Ὀρέστην ἵν' ἀποδώσω τῇ τῇ ἀδελφῇ μου τὸν σύζυγόν της, τάχα θὰ ἠνείχετο ὁ Ἀγαμέμνων τοιοῦτον φόνον; Ὅα μ' ἐφόνευσε βεβαίότατα. Ἀλλ'

ἀντιθέτως συνέβη. Ἴν' ἀποδοθῇ τῷ Μενελάῳ ἡ ἀρπαγεῖσα σύζυγος ὁ Ἀγαμέμνων ἐφόνευσε τὴν Ἰφιγένειαν. Λοιπὸν δὲν ἔπρεπε νὰ φονευθῇ διὰ τοῦτο ὁ Ἀγαμέμνων;

1047. πρὸς τοὺς ἐκείνῳ πολεμίους. Ἐζήτησε τὴν συνδρομὴν τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἀγαμέμνονος, δηλ. τοῦ Αἰγίσθου διότι φυσικῶς οὐδεὶς τῶν φίλων θὰ ἐγένετο κοινωνὸς τοιαύτης μυσαρᾶς πράξεως.

1053. φρενήρης. Ὁ Ὀμηρος ἐν Ὀδ. κ. 553 ἐρμηνεύει τὴν λέξιν: «οὔτε τι λίην | ἄλκιμος ἐν πολέμῳ οὔτε φρεσὶν ἤσιν ἄρηρως». ἡ δὲ μὴ δοκεῖ τάδε = εἰς ἣν τινα δὲ ταῦτα δὲν φαίνονται ὀρθά, πᾶσα δὲ μὴ θεωροῦσα ταῦτα ὀρθά . . .

1054. οὐδ' εἰς ἀριθμὸν

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μέμνησο, μήτερ, οὓς ἔλεξας ὑστάτους 1055
λόγους, διδοῦσα πρὸς σέ μοι παρρησίαν.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Καὶ νῦν δέ φημι κοῦκ ἀπαρνοῦμαι, τέκνον.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἄρα κλύουσα, μήτερ, εἴτ' ἔρξεις κακῶς;

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Οὐκ, ἔστι τῇ σῇ δ' ἡδὺ προσθέσθαι φρενί.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Λέγοιμ' ἂν· ἀρχὴ δ' ἦδε μοι προσιμίῳ. 1060

Εἴθ' εἶχες, ὦ τεκοῦσα, βελτίους φρένας.

Τὸ μὲν γὰρ εἶδος αἶνον ἄξιον φέρειν

Ἑλένης τε καὶ σοῦ, δύο δ' ἔφυτε συγγόνω
ἄμφω ματαίῳ Κάστορός τ' οὐκ ἄξίω.

Ἦ μὲν γὰρ ἀρπασθεῖς' ἐκοῦσ' ἀπώλετο. 1065

σὺ δ', ἄνδρ' ἄριστον Ἑλλάδος διώλεσας,
σκηψιν προτείνουσ', ὥς ὑπὲρ τέκνου πόσιν
ἔκτεινας· οὐ γὰρ, ὥς ἔγωγ', ἴσασι σ' εὔ·

ἦτις θυγατρὸς πρὶν κεκυρῶσθαι σφαγὰς

νέον τ' ἀπ' οἴκων ἀνδρὸς ἐξωρμημένον 1070

ξανθὸν κατόπτρῳ πλόκαμον ἐξήσχεις κόμης.

ἦ κ ε ι = οὐδὲ λογαριάζω αὐτήν, ἀλλ' ἀναξίαν τῶν ὑπολογισμῶν μου θεωρῶ (οὕτω καὶ κοινῶς λέγεται: δὲ ν ἔ ρ χ ε τ α ι ' σ ἐ λ ο γ α ρ ι α - σ μ ό). «ne in censum quidem venit» (Πείσκιος).

1057. Πρ6λ. Σοφ. Ἀντιγ. 443. «Καὶ φημι δρᾶσαι κοῦκ ἀπαρνοῦμαι τὸ μή».

1058 Τὸ ἐπιρ. κακῶς ἐκληπτέον καὶ εἰς τὸ κλύουσα παλινδρομικῶς = ἐάνλοιπὸν, μήτερου, κακολογηθῆς παρ' ἐμοῦ, δὲν θά με καχομεταχειρισθῆς.

1064 — 1065. ματαίῳ = ἀκολάστῳ. — ἀπώλετο = διεφθάρη τὴν τιμὴν.

1057 — 68. σ κ ῆ ψ ι ν . . . ἔκτεινας. Ταῦτ' ἀναφέρονται πρὸς τὰ ἐν στίχ. 1044 — 45 ὑπὸ τῆς Κλυταιμνήστρας λεγόμενα. — οὐ γὰρ . . . σ' εὔ = καὶ ἡ τοιαύτη πρόφασίς σου γίγνεται πιστευτή, διότι ὁ λαὸς δὲν σὲ γνωρίζει καλῶς, ὅσον ἐγὼ σὲ γνωρίζω.

1070 — 71. νέον τ' = καὶ μόλις ὁ σύζυγός σου. — ξανθὸν . . . κόμης = διεκόσμεις τοὺς ξανθοὺς

Ἦτις δ' ἀπόντος ἀνδρὸς ἐκ δόμων γυνή
 εἰς κάλλος ἀσχεῖ, διάγραφ' ὥς οὔσαν κακὴν.
 Οὐδέν γὰρ αὐτὴν δεῖ θύρασιν εὐπρεπὲς
 φαίνειν πρόσωπον, ἦν τι μὴ ζητῇ κακόν. 1075
 Μόνην δὲ πασῶν οἶδ' ἐγὼ σ' Ἑλληνίδων,
 εἰ μὲν τὰ Τρώων εὐτυχοῖ, κεχαρμένην,
 εἰ δ' ἥσσον' εἶη, συννέφουσαν ὄμματα,
 Ἀγαμέμνον' οὐ χρήζουσαν ἐκ Τροίας μολεῖν.
 Καίτοι καλῶς γε σωφρονεῖν παρεῖχέ σοι 1080
 ἀνδρ' εἶχες οὐ κακίον' Αἰγίσθου πόσιν,
 ὃν Ἑλλάς αὐτῆς εἴλετο στρατηλάτην.
 Ἑλένης δ' ἀδελφῆς τοιάδ' ἐξειργασμένης
 ἐξῆν κλέος σοι μέγα λαβεῖν· τὰ γὰρ κακὰ
 παράδειγμα τοῖς ἐσθλοῖσιν εἴσοψιν τ' ἔχει. 1085
 εἰ δ', ὥς λέγεις, σὴν θυγατέρ' ἐκτείνειν πατὴρ,
 ἐγὼ τί σ' ἡδίκησ' ἐμός τε σύγγονος;
 πῶς οὐ, πόσιν κτείνασα, πατρώους δόμους
 ἡμῖν προσῆψας, ἀλλ' ἐπηνέγκω λέχει
 τἀλλότρια, μισθοῦ τοὺς γάμους ὠνούμενη; 1090
 κοῦτ' ἀντιφεύγει παιδὸς ἀντὶ σοῦ πόσις,
 οὔτ' ἀντ' ἐμοῦ τέθνηκε, δις τόσως ἐμὲ
 κτείνας ἀδελφῆς ζῶσαν; Εἰ δ' ἀμείψεται

πλοκάμους τῆς κόμης σου πρὸς τὸ κάτοπτρον ἰσταμένη.

1073. εἰς κάλλος ἀσχεῖ (ἀμετῶς) = καταγίνεται, ἐξασκεῖται νὰ καλλωπίζεται. — διάγραφ' = ἐξάλειψε ταύτην τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐντίμων γυναικῶν.

1078. συννέφουσαν... ὄμματα = σκυθρωπάζουσιν. Ὁ Weil παρατίθησι τὸ τοῦ Ἱππολ. 172. «στρυγνὸν δ' ὀφρύων νέφος αὐξάνεται».

1080. παρεῖχε σοι = εὐχερὲς σοὶ ἦτο, εὐχολὸν ἦτο. [Σειδ-λήρος].

1085. παράδειγμα... εἴ-

σοψίν τ' ἔχει. Αἱ δύο λέξεις φαίνονται συνώνυμοι, ἡ διαφορὰ δ' αὐτῶν εἶνε ἐλαχίστη. Παράδειγμα λέγεται τὸ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν τιθέμενον, εἴ σοψις δὲ ἡ μετ' ἐπιστάσιος ἐν αὐτῷ προσοχή.

1088—90. πῶς οὐ... τἀλλότρια = πῶς δὲν ἀπέδωκας ἡμῖν (τοῖς νομίμοις κληρονόμοις) τοὺς πατρικοὺς οἴκους, ἀλλ' ἔλαβες μεθ' ἑαυτῆς, ἀλλ' ἔδωκες τῷ Αἰγίσθῳ προῖκα ὅ,τι δὲν σοὶ ἀνῆκε;

1091—1093. κοῦτ' ἀντιφεύγει... ζῶσαν. Ἡ Ἡλέκτρα τοιάδε τινὰ λέγει: καὶ ἐνφ' ὃ

φόνον δικάζων φόνος, ἀποκτενῶ σ' ἐγὼ
καὶ παῖς Ὀρέστης πατρὶ τιμωρούμενοι· 1095
εἰ γὰρ δίκαι' ἐκείνα, καὶ τάδ' ἔνδिका.
*Οστις δὲ πλοῦτον ἢ εὐγένειαν εἰσιδὼν
γαμεῖ πονηρὰν, μῶρός ἐστι· μικρὰ γὰρ
μεγάλων ἀμείνω σῶφροσιν δόμοις ἔχει.

ΧΟΡΟΣ

Τύχη γυναικῶν εἰς λέχη, τὰ μὲν γὰρ εὔ 1100
τὰ δ' οὐ καλῶς πίπτοντα δέρκομαι βροτῶν.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

*Ω παῖ, πέφυκας πατέρα σὸν στέργειν αἰί.
*Ἔστιν δὲ καὶ τοῦθ'· οἱ μὲν εἰσιν ἀρσένων,

σύζυγός σου (Αἴγισθος) ἔπρεπε νὰ
ἦ ἐν ἐξορίᾳ ἀντὶ τοῦ ἐξορίσου παι-
δός σου, παραμένει σοι, καὶ ἐνῶ ἔ-
πρεπε ν' ἀποθάνῃ ἀντ' ἐμοῦ, τὴν
ὁποίαν, καὶ περ ζῶσαν, κατέστησε
νεκρὰν δις τόσον παρ' ὅσον ὁ πα-
τήρ μου Ἀγαμέμνων τὴν ἀδελφὴν
μου Ἰφιγένειαν, ἐν τούτοις ζῇ·
διατί;

1094. εἰ δ' ἀμείψεται...
φόνον = εἰ δ' ἔνεκα τοῦ φόνου
δέον ν' ἀποδῶ τις φόνον πρὸς ἱκα-
νοποίησιν τοῦ παθόντος. Πρβ. Ἰφ.
ἐν Ταυρ. 1233—ἐξ. «ὥς φόνω
φόνον μυσαρὸν ἐκνίψω». Ὡσαύτως Ἡρ. Μαιν. 40 «ὥς φόνω
σθέσει φόνον». Μηδ. 1261. ζαμενῆς φόνον φόνος
ἀμείψεται. Πρβλ. ζ. 89.

1096. εἰ γὰρ... τὰ δ' ἔν-
δικα. Οἱ ἐκδόται παρατιθεῖσι τὸ
τῆς Σοφοκλείου Ἡλέκτρας σ. 582.
«εἰ γὰρ κτενοῦμεν ἄλλον
ἀντ' ἄλλου, σύ τοι πρώτη
θάνοις ἂν, εἰ δὲ κῆς γε τυγ-
χάνοις».

1098-99. Σύνταξον: μικρὰ γὰρ
μεγάλων ἀμείνω σῶφροσιν
δόμοισιν ἔχει = μετρία οὐσία

ἐν σῶφρονι οἴκῳ ἐστὶ προτιμωτέρα
μεγάλου πλούτου. Καθὼς καὶ ἄλ-
λαχοῦ παρετηρήσαμεν μετὰ τῶν ἐκ-
δοτῶν ἐπὶ τῆς ποσότητος τῶν στί-
χων, ἢ Ἡλέκτρα διὰ τεσσαράκοντα
στίχων (1060-1099) ἀνασκευάζει
τὰ ὑπὸ τῆς Κλυταιμνήστρας, ἐν
τεσσαράκοντα ὁμοίοις (1011-1050)
λεχθέντα. Ὁ Weil τὴν αὐτὴν ἀκρί-
βειαν παρατηρεῖ καὶ ἐν Ἐκὰς η
στ. 1132-1182 καὶ 1187-1237.
Μηδεῖα 465—ἐξ καὶ 522—ἐξ.
Ἡραν λείδαις 134—ἐξ. καὶ
170—ἐξ. Ἐν Ἀντιγόνη Σοφο-
κλέους 639—ἐξ. ὅπου ἡ διαφορὰ
ἐνὸς στίχου, θεωρουμένου ὑποβο-
λιμαίου, δὲν λογίζεται.

1100. τύχη γυναικῶν εἰς
λέχη. = ἡ μετὰ γυναικὸς εὐδαί-
μων συζυγία ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς
τύχης.

1101. πίπτοντα = συμβαί-
νοντα. Πρβλ. 639.

1103. ἔστιν δὲ καὶ τοῦθ' = συμβαίνει δὲ καὶ τὸ ἐξῆς. Οἱ ἐκ-
δόται παρατιθεῖσι τὸ ἐκ τῆς Ἀν-
τιόπης τοῦ Εὐριπίδου ἀπόσπα-
σμα, οὗ μέρος μὲν ἀπαντᾷ παρὰ
Μάρκῳ Αὐρηλίῳ (11, 6 καὶ 7, 41)

οἱ δ' αὖ φιλοῦσι μητέρας μάλλον πατρός.	
Συγγνώσομαί σοι· καὶ γὰρ οὐχ οὕτως ἄγαν	1105
χαίρω τι, τέκνον, τοῖς δεδραμένοις ἐμοί·	1106
Οἷμοι τάλαινα τῶν ἐμῶν βουλευμάτων·	1109
ὥς μάλλον ἢ χρῆν ἤλασ' εἰς ὀργὴν πόσει.	

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὅψε στενάξεις, ἡνίκ' οὐκ ἔχεις ἄκῃ.	1111
πατὴρ μὲν οὖν τέθνηκε· τὸν δ' ἔξω χθονὸς	
πῶς οὐ κομίζει παῖδ' ἀλητεύοντα σόν;	

ΚΑΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Δέδοικα· τοῦμόν δ', οὐχὶ τοῦκείνου σκοπῶ.	
[πατρός γάρ, ὥς λέγουσι, θυμοῦται φόνῳ.]	1115

ΗΛΕΚΤΡΑ

τί δὴ πόσιν σὸν ἄγριον εἰς ἡμᾶς ἔχεις;	
--	--

ΚΑΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Τρόποι τοιοῦτοι· καὶ σὺ δ' αὐθάδης ἔφους.	
---	--

μέρος δὲ παρὰ Στοβαίῳ ('Ανθολογία 98, 38.). «εἰ δ' ἡμελήθηεν ἐκ θεῶν καὶ παῖδ' ἐγώ, "Ἐχει λόγον καὶ τοῦτο· τῶν πολλῶν βροτῶν Δεῖ τοὺς μὲν εἶνε δυστυχεῖς, τοὺς δ' εὐτυχεῖς». — Οἱ μὲν εἰσὶν ἄρσένων. Ἐπίσης παραβάλλουσι τὸ τοῦ Αἰσχύλ. Εὐμ. 738. «κάρτα δ' εἰμὶ τοῦ πατρός».

1105-1110. Ἡ Κλυταιμνήστρα φαίνεται ὅτι αἰσθάνεται μεταμέλειάν τινα ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις. Νομίζομεν ὅτι ἡ παροδικὴ ἐξέγερσις τοῦ συνειδότος τῆς Κλυταιμνήστρας εἶνε προσποίησις ἐπιτετευδευμένη πρὸ τῆς ἀθλιότητος, εἰς ἣν κοινῇ μετὰ τοῦ Αἰγίσθου ἔρριψε τὴν θυγατέρα αὐτῆς. Ἄλλοι εἰκάζουσιν ὅτι ἡ τῆς μητρὸς ἐκφρασίς

καθιστᾷ μάλλον εἰδεχθῆ τὴν στυγεράν μητροκτονίαν. Ἴσως διὰ τοιούτων ἡ Κλ. ἠθέλησε νὰ προκαλέσῃ τὸν οἶκτον τῶν τέκνων τῆς, ἀλλ' ἀπαντᾷ ψυχρότητα φρικτὴν ἐν τῇ ἀπαντήσῃ τῆς Ἡλέκτρας, (στ. 1111).

1110. ὥς μάλλον... πόσει = διότι περισσότερον παρ' ὅ,τι ἔπρεπε παρεφέρθη ὑπὸ τῆς ὀργῆς (προσεχώρησα εἰς ὀργήν) κατὰ τοῦ συζύγου μου.

1116. ἄγριον εἰς ἡμᾶς ἔχεις = καθιστᾷς αὐτὸν ὥστε νὰ φερῇται πρὸς ἡμᾶς ἄγριος.

1117. τρόποι τοιούτοι = ἡ πρὸς σᾶς ἀγρία συμπεριφορὰ τοῦ Αἰγίσθου δὲν πηγάζει ἐκ τῶν ἰδικῶν μου παρωτρύνσεων, ἀλλ' ἐκ τῆς φυσικῆς αὐτοῦ διαθέσεως. — ἔφους = ἐκ φύσεως εἶσαι.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἄλγῳ γάρ· ἀλλὰ παύσομαι θυμουμένη.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Καὶ μὴν ἐκεῖνος οὐκέτ' ἔσται σοι βαρὺς.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Φρονεῖ μέγ'· ἐν γὰρ τοῖς ἐμοῖς ναίει δόμοις. 1120

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Ὅρᾱς, ἄν' αὖ σὺ ζωपुरεῖς νείκη νέα.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Σιγῷ· δέδοικα γάρ νιν ὥς δέδοικ' ἐγώ.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Παῦσαι λόγων τῶνδ'· ἀλλὰ τί μ' ἐκάλεις, τέκνον;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἦκουσας, οἶμαι, τῶν ἐμῶν λοχευμάτων·

τούτων ὕπερ μοι θῦσον, οὐ γὰρ οἶδ' ἐγώ, 1125

δεκάτῃ σελήνῃ παιδὸς ὥς νομίζεται·

τρίβων γὰρ οὐκ εἴμ', ἄτοκος οὖς' ἐν τῷ πάρος.

1119—1120. οὐκέτ' ἔσται σοι βαρὺς. Ἰδοὺ τί σκέπτεται ἡ Κλυτ. Ὁ Αἰγισθος δὲν θά ᾔῃ εἰς τὸ μέλλον ἄγριος τῇ Ἠλέκτρᾳ, διότι ἐγέννησε πλέον, ὥς ἐκεῖνος ἐπεθύμει, τέκνον εὐτελοῦς καταγωγῆς, ἀνίσχυρον ν' ἀποδῶσῃ δικαιοσύνην εἰς τὸν φόνον τοῦ πάππου του· ἀλλ' ἄγνοεῖ ἡ δυστυχὴς ὅτι πράγματι ὁ Αἰγισθος δὲν θά ᾔῃ βαρὺς τῇ Ἠλέκτρᾳ, ἀφοῦ ἐφονεύθη. Καὶ ἡ Ἠλέκτρα πάλιν διαφορουμένως περὶ τοῦ Αἰγισθοῦ ἀπαντᾷ. Λέγουσα ὅτι κατοικεῖ ἐν τοῖς δόμοις αὐτῆς, φαίνεται ἐννοοῦσα τ' ἀνάκτορα τοῦ πατρὸς τῆς, πράγματι ὅμως τὴν καλύβην, ἐν ᾗ πτώμα

κεῖται ὁ Αἰγισθος. Τὴν ἀληθῆ ὁμως τῶν διαλόγων ἐννοίαν μόνον οἱ θεαταὶ γνωρίζουσιν.

1121. Ἄν(α)... ζωपुरεῖς. τμησίς.

1122. δέδοικα ὥς δέδοικ' ἐγώ. Πρβλ. 286.

1126. δεκάτῃ σελήνῃ παιδός. Πρβλ. 654. Καθ' ὅλην τὴν νύκτα τῆς δεκάτης μετὰ τὴν γένεσιν τοῦ παιδὸς ἡμέραν αἱ γυναῖκες ἐχόρευον. Ὁ Wil παρατίθησι τὸ παρ' Ἀθηναίῳ 668 Δ. τοῦ Εὐδόλου. «Εἶεν, γυναῖκες, νῦν ὅπως τὴν νύχθ' ὅλην ἐν τῇ δεκάτῃ τοῦ παιδίου χορεύσετε».

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Ἄλλης τόδ' ἔργον, ἥ σ' ἔλυσεν ἐκ τόκων.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Αὐτὴ ῥόχευον κᾶτεκον μόνη βρέφος.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Οὕτως ἀγείτων οἶκος ἵδρυται φίλων; 1130

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πένητας οὐδεὶς βούλεται κτᾶσθαι φίλους. 1131

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Σὺ δ' ὦδ' ἄλουτος καὶ δυσείματος χροᾶ, 1131'

λεχὼ νεογνῶν ἐκ τόκων πεπαυμένη; 1131''

Ἄλλ' εἶμι, παιδὸς ἤμαρ ὥς τελεσφόρον 1132

θύσω θεοῖσι· σοὶ δ' ὅταν πράξω χάριν

τήνδ', εἶμ' ἐπ' ἄγρὸν, οὗ πόσις θυηπολεῖ

Νύμφαισιν. Ἀλλὰ τούσδ' ὄχους, ὁπάονες, 1135

φάτναις ἄγοντες πρόσθεθ'· ἥνικ' ἂν δέ με

δοκῇτε θυσίας τῆσδ' ἀπηλλάχθαι θεοῖς,

πάρεστε· δεῖ γὰρ καὶ πόσει δοῦναι χάριν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Χώρει πένητας εἰς δόμους· φρούρει δέ μοι

μὴ σ' αἰθαλώσῃ πολύκαπνον στέγος πέπλους. 1140

1130. ἀγείτων φίλων = ὁ οἶκος στερεῖται φιλικῶν γειτόνων. Πρόβλ. σ. 311.

1132—1133. παιδὸς... θεοῖσι = ἵνα προσφέρω τοῖς θεοῖς θυσίαν ἐπὶ τῇ συμπληρωθείσῃ (τελεσφόρον) δεκάτῃ ἀπὸ τῆς γενήσεως τοῦ παιδὸς ἡμέρᾳ. Ὡσαύτως ὁ αὐτὸς γαλάτης ἐκδότης παρατηρεῖ ὅτι οἱ Πυθαγόρειοι τῷ ἀριθμῷ δέκα ἐχρῶντο ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ τοῦ ἐντελοῦς καὶ ἀνυσίμου. «τέλειον ἢ δεκάς εἶνε δοκεῖ

καὶ πᾶσαν περιειληφέναι τὴν τῶν ἀριθμῶν φύσιν» (Ἀριστοτ. μετὰ τὰ φυσικά I, 986. α, 8). Ὁ Φιλόλαος παρὰ τῷ Στοβαίῳ λέγει περὶ τῆς δεκάδος. «μεγάλα γὰρ καὶ παντελὴς καὶ παντοεργὸς καὶ θείω καὶ οὐρανίῳ βίῳ καὶ ἀνθρωπίνῳ ἀρχὰ καὶ ἀγεμῶν».

1140. μὴ σ' αἰθαλώσῃ... πέπλους. Σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος

Θύσεις γὰρ οἷα χρή σε δαίμοσιν θύη.
 Κανοῦν δ' ἐνήρκται καὶ τεθηγμένη σφαγίς,
 ἥπερ καθεῖλε ταῦρον, οὗ πέλας πεσεῖ
 πληγεῖσα· νυμφεύσει δὲ καὶ Ἀιδου δόμοις
 ὧπερ ξυνηῦδες ἐν φάει. Τοσὴνδ' ἐγὼ 1145
 δώσω χάριν σοι, σὺ δὲ δίκην ἐμοὶ πατρός.

ΧΟΡΟΣ

Ἀμοιβαὶ κακῶν· μετάρροποι πνέου- [Στροφή.]
 σιν αὔραι δόμων. Τότε μὲν ἐν λουτροῖς
 ἔπεσεν ἐμὸς ἐμὸς ἀρχέτας,
 ἰάχῃσε δὲ στέγεια λάϊνοί 1150
 τε θριγκοὶ δόμων,
 τὰδ' ἐνέποντος· ὦ σχέτλι' ἦ με γύναι

1141. θύσεις... θύη. Οἱ θεαταὶ ἐννοοῦσιν οἷαν θυσίαν τοῖς θεοῖς θὰ προσφέρει ἡ δυσυχῆς Κλυταιμνήστρα, ἥτις οὐδὲν ὑποπτεύει. Μετὰ τὸν στίχον τοῦτον εἰσέρχεται εἰς τὸν οἶκον τοῦ Αὐτοῦργου, ἐν ᾧ εἰσέρχεται κατόπιν καὶ ἡ Ἥλέκτρα, ἐν στ. 1146. Τοὺς 1142—1146 ἡ Ἥλέκτρα μόνη ἀπαγγέλλει ἐν τῇ σκηνῇ τυγχάνουσα, καὶ πρὸς τὴν εἰσερχομένην μητέρ' ἀγρίως ἀποβλέπουσα.

1142. κανοῦν δ' ἐνήρηται. Πρβλ. ὅσα ἐν στ. 800 ἐσημειώσαμεν πρβλ. Αἰσχίνην 3, 120. «ἐνήρηται τὰ κανᾶ».

1143. ταῦρον = Αἴγισθον. Ἡ σύγκρισις ἐξόχων προσώπων πρὸς μεγαλοπρεπῆ ζωᾶ εἶνε συνήθης τῇ ἑλληνικῇ ποιήσει. Ὁ Ὀμήρος ἐν Ἰλ. Β. 480 τὸν Ἀγαμέμνονα παραβάλλει πρὸς ταῦρον. «Ἡὕτε βοῦς ἀγέληφι μέγ' ἔξοχος ἔπλετο πάντων Ταῦρος... ὁ γάρ τε... τοῖον ἄρ' Ἀτρεΐδην θῆκε Ζεὺς ἡματι κείνῳ». Οὕτω παρ' Αἰσχ. Ἀγαμέμ. 1125. ὁ Ἀγαμέ-

μων καλεῖται ὑπὸ τῆς Κασσάνδρας ταῦρος, ἡ δὲ Κλυταιμνήστρα βοῦς.

1144. οὐ πέλας πεσεῖ... ἐν φάει. Τάχα ὁ Εὐριπίδης δὲν εἶχεν ὑπ' ὅψιν τὸ Ὀμηρικόν (Ὀδ. ι. 523). «αἶ γὰρ δὴ ψυχῆς τε καὶ αἰδῶνός σε δυναίμην εὖ νιν ποιήσας πέμψαι Ἀΐδος εἴσω». Πρβλ. Σοφ. Ἀντιγ. 654. μέθες τὴν παῖδ' ἐν Ἀΐδου τὴν δε νυμφεύσειν τινί». Ὡσαύτως τὸ παρὰ τῶν ἐκδοτῶν ἐν Χοῳ. 904 ὑπὸ τοῦ Ὁρέστου λεγόμενον «ἐπου, πρὸς αὐτὸν τὸν δε σε σφάξαι θέλω. Καὶ ζῶντα γάρ νιν κρείσσον' ἡγήσω πατρός· τῷ καὶ θανούσῃ ξυγκάθευδε».

1147—1148. μετάρροποι. Τὴν αὐτὴν γνώμην ἐκφράζει καὶ ἐν τῷ Ἰωνι 1507, ἣν ἄλλοι πρὸς ἡμῶν ἔδειξαν. «Ἐλίσσόμεθ' ἐκεῖθεν ἐνθάδε δυστυχίαισιν εὐτυχίαις τε Πάλιν, μεθίσταται δὲ πνεύματα».

φονεύσεις φίλαν πατρίδα δεχέτεσιν
σποραῖσιν ἐλθόντ' ἐμάν ;

Παλίρρους δὲ τάνδ' ὑπάγεται δίκαι [Ἀντιστροφή.] 1155
διαδρόμου λέχους, μέλεον εἰς οἴκους
χρόνιον ἰκόμενον ἃ πόσιν

Κυκλώπειά τ' οὐράνια τείχε' ὁ-
ξυθήκτω βέλει

κατέκαν' αὐτόχειρ, πέλεκυν ἐν χεροῖν 1160
λαβοῦς' ἃ παλαμναῖος, ὅτι ποτε τὰν
τάλαιναι ἐσχεν κακόν.

Ὅρεῖα τις ὥς Λέαιν' ὀργάδων [ἐπωδός.]
δρύοχα νεμομένα, τάδε κατήνυσεν.

1153—1154. Δεχέτεσιν σποραῖσιν = μετὰ δέκα ἔτη. Οὕτω καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις χωρίοις τῶν τραγικῶν διὰ τῶν αὐτῶν μεταφορῶν σημαίνεται ὁ χρόνος. Ἀναγράφομεν τὰ ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν παρατιθέμενα σχετικὰ χωρία. Τρωάδ. 20. «δεκασπόρῳ χρόνῳ». Σοφ. Τραχ. 825. «ὦ δὲ κατὸς ἄροτος».

1155. παλίρρους. Πρβλ. Ἡρακλ. Μαιν. 737. «Ἴδὼ δίκαι καὶ θεῶν παλίρρους πότμος».

1156—1160. Σύνταξον: ἃ αὐτόχειρ ὁξυθήκτω βέλει κατέκαν' (ε) πόσιν μέλεον ἰκόμενον εἰς οἴκους Κυκλώπειά τ' οὐράνια τείχη χρόνιον».

1157. χρόνιον ἰκόμενον = ἄφου μετὰ πάροδον χρόνου ἐπέστρεψα. Μετὰ τῶν κινήσεως σημαντικῶν ῥημάτων δύναται νὰ συναφῇ κατηγορούμενον χρόνι-κὴν, τροπικὴν ἢ τοπικὴν σημασίαν ἔχον. Οὕτω καὶ τὸ παρ' Ὅρ. 473. «ἤκει σὺν ἀλόχῳ πολυετὴς σεσωσμένος». καὶ ἄλλα πλείστα.

1158. Κυκλώπειά τ' οὐ-

ράνια τείχη. Ἡ κατασκευὴ τῶν Μυκηναίων τειχῶν ἀπεδίδετο τοῖς Κύκλωψι. Σήμερον κυκλώπεια τείχη καλοῦσι τὰ ἐκ πελωρίων τετραγωνικῶν λίθων συνιστάμενα λείψανα τῶν παναρχαίων τειχῶν ἅτινα εἰς τὰ πλείστα τῆς Ἑλλάδος μέρη ἀπαντῶσιν ὅσον ἡμεῖς γνωρίζομεν, καὶ τὰ ὅποια διὰ τοῦ ἐπιβλητικοῦ ὄγκου τῶν προσελκύουσι τὴν ἐκπλήξιν καὶ θαυμασμόν τῶν θεωμένων αὐτά.

1161. ἃ παλαμναῖος. «τοὺς αὐτοχειρίᾳ τινὰς ἀνελόντας τῇ παλάμῃ παλαμναίους ἐκάλουν» (Ἀρποκρατίων)· παλαμναῖος ἐλέγετο καὶ ὁ τιμωρῶν τοὺς φονεῖς, ὁ ἐκδικητὴς τοῦ φόνου. Οὕτω καὶ ὁ Ζεὺς λέγεται.

1163—1164. ὀργάδων: «τὰ λοχμώδη καὶ ὀρεινὰ χωρία καὶ οὐκ ἀπεργαζόμενα». εἰς Δημ. 13, 22. — δρύοχα = δρυμοί, δάση. — (1147—1164). Τὰ κακουργήματα τιμωροῦνται· αἱ εὐτυχίαι τῶν οἴκων μετατρέπονται εἰς δυστυχίας. Τότε μὲν εἰς τὰ λουτρά ἐφονεύθη ὁ ἐμὸς ἡγεμὼν, ἀντήχησαν δ' αἱ στέγαι καὶ οἱ λί-

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

ᾠ τέκνα, πρὸς θεῶν, μὴ κτάνητε μητέρα. 1165

ΧΟΡΟΣ

Κλύεις ὑπώροφον βοάν;

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

Ἴω μοί μοι.

ΧΟΡΟΣ

ᾠμῶξα κάγῳ πρὸς τέκνων χειρουμένης.

Νέμει τοι δίκαν θεὸς, ὅταν τύχη·
σχέτλια μὲν ἔπαθες, ἀνόσια δ' εἰργάσω, 1170
τάλαιν', εὐνέταν.

Ἄλλ' οἷδε μητρὸς νεοφόνοισιν αἵμασιν
πεφυρμένοι βαίνουσιν ἐξ οἴκων πόδα,
πρόπαια δείγματ' ἀθλίων προσφαγμάτων.
Οὐκ ἔστιν οὐδεὶς οἶκος ἀθλιώτερος 1175
τῶν Τανταλείων, οὐδ' ἔφυ ποτ', ἐκγόνων.

θινοὶ τοῖχοι τῶν ἀνακτόρων ὅταν τὰ ἐξῆς ἔλεγε: «ὦ σκληρότης, τῷ ὄντι λοιπὸν ὦ γύναι, θά μὲ φονεύσης, ἀφοῦ ἤλθον μετὰ δέκα ἔτη εἰς τὴν ἀγαπητὴν πατρίδα μου; Ἀντεκδικητικὴ δὲ τιμωρία διὰ τὴν πρὸς τὸν σύζυγον ἀπιστίαν (διαδρόμου λέχους) καταλαμβάνει ταύτην, ἥ τις τὸν μετὰ πολὺν χρόνον εἰς τὴν πατρίδα καὶ εἰς τὰ οὐράνια Κυκλώπεια τεῖχη ἐπανελθόντα δυσυχῇ σύζυγον ἐφόνευσεν δι' ὀξέος ἐγχειριδίου ἰδίᾳ χειρὶ, κρατοῦσα εἰς τὰς χεῖρας πέλεκυν ἢ δολοφόνος, ὅποιανδήποτε συμφορὰν καὶ ἂν ὑπέστη ἡ ἀθλία. Ὡς ὁρεῖν ἡ τις λέαινα εἰς λοχμῶδεις δρυμοὺς ἐνδαιτωμένη διέπραξε ταῦτα.

1170. Σχέτλια μὲν... δ' εἰργάσω. Πρὸβλ. τὸ ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν Αἰσχ. Χοηφ. 930. «Κτανοῦσ' ὃν οὐ χρεῖν καὶ τὸ μὴ χρεῶν πάθε».

1173. βαίνουσιν... πόδα πρὸβλ. στ. 94. Ὁ Ὀρέστης μετὰ τῆς Ἠλέκτρας ἐξέρχονται τῆς καλύβης ἐρραντισμένοι διὰ τοῦ αἵματος τῆς δυστυχοῦς μητρὸς τῶν, τὰ δὲ πτώματα τοῦ Αἰγίσθου καὶ τῆς Κλυταιμνήστρας σύρουσιν οἱ τοῦ Ὀρέστου θεράποντες μέχρις ἄκρου τῆς σκηνῆς, πρὸ τῶν ὁμμάτων τῶν θεατῶν.

1174. πρόπαια, ἀντ' ἐπιθέτου, δηλ. τροπαιοφόρα, νικηφόρα.

1176. Γνωστὸς τοῖς πᾶσιν ὁ μῦθος, καθ' ὃν ὁ Τάνταλος, υἱὸς τοῦ Τιμώλου καὶ τῆς νύμφης Πλωτίδος, κατεδικάσθη ὑπὸ τῶν θεῶν νὰ μένῃ βεθυθισμένος ἐν τῷ ὕδατι μέχρι τοῦ πώγωνος καὶ καταφλεγόμενος ὑπὸ τῆς δίψης, νὰ μὴ δύνηται, ἀλλὰ νὰ φεύγῃ τὸ ὕδωρ πρὸ αὐτοῦ ὅσας ἐπιεῖρᾷτο νὰ πῖνῃ. Ἀγαπώμενος πρότερον ὑπὸ τῶν Θεῶν ἐμισθῆθαι καὶ τοιαύτης ἔτυχεν τιμωρίας,

1180

Δάκρυτ' ἄγαν, ὦ σύγγον', αἰτία δ' ἐγώ.
διὰ πυρὸς ἔμολον ἅ τάλαινα ματρὶ τᾷδ',
ἃ μ' ἔτιχτε κούραν.

1178 — 1179. « Μετὰ τὰς λέ-
ξεις: τὰ δ' ἔργα φόνια μὴ
ἴσαρὰ, ἔπονται ὡς παράθεσις αἱ
ἀλέξεις: διό γινα σώματα. Οὐ-
πω ἐν τῷ Ἀγαμέμνονι τοῦ Αἰ-
σχύλου σ. 1406 ἡ Κλυταιμνή-
στρα καλεῖ τὸ πτώμα τοῦ συζύ-
γου της «τῆς δε δεξιᾶς χει-

1183. διὰ πυρὸς ἔμολον
ματρί. Παροιμιώδης φράσις ἐπὶ
τῶν ἐχθρικώτατα πρὸς τινὰ διακει-
μένων λεγομένη. Οὕτω λέγεται καὶ
διὰ φόνου κλπ. Πρβλ. Ἄνδρ. σ.
175. διὰ φόνου δ' οἱ φίλτα-
τοι χωροῦσι». Ὡσαύτως ἔσονται.
Ἀποκνημ. 1 3 9. Διάφορον ὅμως
εἶνε, ὡς παρατηρεῖται, τὸ παρὰ Ἐ-
νοφ. Συμπ. 4, 16. «Ἐγὼ οὖν με-
τὰ Κλεινίου καὶ διὰ πυρὸς
ἰοίην», σημαῖον τὴν δεδοκιμα-
σμένην πρὸς τὸν Κλεινίαν ἀγάπην.
— (1169 — 1189). Ὁ Θεὸς ἀπο-
νέμει δικαιοσύνην ὅταν παρουσια-
σθῇ περίστασις, σκληρὸν μὲν θάνα-
τον ἔπαθες, ἀλλ' ὅμως μυστράν

ΧΟΡΟΣ

Ἰὼ τύχας, τεᾶς τύχας, 1185
 μᾶτερ τεκοῦσ'
 ἄλαστα μέλεα καὶ πέρα
 παθοῦσα σῶν τέκνων ὑπαί·
 πατρός δ' ἔτισας φόνον δικαίως.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἰὼ Φοῖβ' ἀνύμνησας δίκαν, [Ἀντιστροφή α'.] 1190
 ἄφραντα φανερά δ' ἐξέπρα-
 ξας ἄχρα, φόνια δ' ὥπασας
 λέχε' ἀπὸ γᾶς Ἑλλανίδος.
 Τίνα δ' ἑτέραν μόλω πόλιν; τίς ξένος,
 τίς εὐσεβῆς ἐμὸν κára 1195
 προσόψεται ματέρα κτανόντος;

φόνον ἔχεις διαπράξει ἄθλια κατὰ τοῦ συζύγου σου· ἀλλὰ, νᾶ, ἐκεῖνοι ἐξέρχονται τοῦ οἴκου ἐρραντισμένοι διὰ τοῦ χυθέντος νωποῦ αἵματος τῆς μητρός των, δείγματος νικηφόρου τῆς σκληρᾶς σφαγῆς. Δὲν ὑπάρχει οὔτε ὑπῆρξέ ποτε καμία γενεὰ ἄθλιωτέρα τῶν ἀπογόνων τοῦ Ταντάλου. Ὅρ. Ἰὼ, Γῆ καὶ Ζεῦ παντεπόπτα τῶν ἀνθρώπων, ἴδετε τὰς φονίους μυσσὰς ταύτας πράξεις, διπλᾶ σώματα, κείμενα ἐπὶ τῆς γῆς, σφαγέιντα ὑπὸ τῆς χειρὸς μου ὡς ἀμοιβὴν τῶν βασάνων μου. Ἡλ. Πολὺ ἀξιοδάκρυτος εἶσαι, ἀδελφέ, αἰτία δ' ἐγὼ εἰμὶ ἡ ἄθλια, ἣτις σκληροτάτη διετέθην κατὰ τῆς μητρός ταύτης ἡ ὁποία μ' ἐγέννησε κόρην της. Χορ. Φεῦ τῆς τύχης, τῆς τύχης σου, μῆτερ, ἀφοῦ ἐγέννησες ἐπαθεὶς ἀνόσια, ἄθλια καὶ ἔτι πλέον ὑπὸ τῶν τέκνων σου, ἀλλ' ὅμως ἐπλήρωσας δικαίως τὸν φόνον τοῦ πατρός μου.

1190. ἀνύμνησας = διὰ

χρησμοῦ ἐπέβαλες τὴν τιμωρίαν σου. Ὁ Ναύκιος θὰ ἐπεδοκίμαζε σὰν ὑμνησας Ὁ Φοῖβος διὰ τὴν μαντικὴν αὐτοῦ ιδιότητα λέγεται Λοξίας καὶ Μαντικός.

1191—92. ἄφραντα... ἐξέπραξας. Οἱ ἐκδῶται παρατιθεῖσιν ἐκ τῆς Μῆδ. 1305. «Μητρῶν ἐκπράσσοντες ἀνόσιον φόνον». Ἡρακλ. Μαιν. 43. «Μήποθ' οἷδ' ἡνδρωμένοι Μήτρωσιν ἐκπράξωσιν αἵματος δίκην». Τούτοις προσθετέον καὶ τὸ παρ' Ἡροδότῃ 7,158 «ἐπισκῆπτοντός τε τὸν Δωριέος τοῦ Ἀναξανδρίδεω πρὸς Ἑγεσταίων φόνον ἐκπρήξασθαι».

1193. φόνια... Ἑλλανίδος. Ὁ Ὀρέστης λέγει ὅτι καὶ ἐν τῇ κλίνῃ αὐτῇ, ὅπου, ἐκτὸς τῆς Ἑλληνικῆς χώρας πλανώμενος, θὰ κοιμᾶται θ' ἀναμνησκῆται τοῦ φόνου. — Πελασγίδος. Πρβλ. Κριτ. Διορθ. καὶ ὑπόσημ. στ. 1.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἴω ἰώ μοι. Ποῖ δ' ἐγώ; τίν' εἰς χορόν,
τίνα γάμον εἶμι; τίς πόσις μὲ δέξεται
νυμφικὰς ἐς εὐνάς; 1200

ΧΟΡΟΣ

Πάλιν, πάλιν φρόνημα σὸν
μετεστάθη πρὸς αὔραν·
φρονεῖς γὰρ ὅσια νῦν, τότ' οὐ
φρονοῦσα, δεινὰ δ' εἰργάσω,
φίλα, κασίγνητον οὐ θέλοντα. 1205

ΟΡΕΣΤΗΣ

Κατεῖδες, οἷον ἅ τάλαιν' ἐμῶν πέπλων [Σροφή β'.]
ἐλάβετ', ἔδειξε μαστὸν ἐν φοναῖσιν,
ἰώ μοι, πρὸς πέδῳ
τιθεῖσα γοῦνα μέλεα; τακόμαν δ' ἐγώ.

ΧΟΡΟΣ

Σάφ' οἶδα, δι' ὀδύνας ἔβας, 1210
ιήϊον κλύων γόον

1202. μετεστάθη = ἡλλα-
ξεν, ἐπὶ τὰ κρείττω ἐτράπη (1190
— 1203). Ἴω Φοῖβε, διὰ τοῦ χρη-
σμοῦ ἐπέβαλες τὴν τιμωρίαν σου,
τὰς σκοτεινὰς δὲ λύπας εἰς φανε-
ρὰς μετέτρεψας, καὶ ἐν φονικῇ κλί-
νῃ μοι ὤρισας νὰ κοιμῶμαι ἐκτὸς
τῆς Ἑλληνικῆς γῆς. Εἰς τίνα ἄλ-
λην λοιπὸν πόλιν νὰ ἔλθω; τίς φί-
λος ἐκ ξενίας, τίς εὐσεβὴς θὰ προσ-
βλέψῃ τὸ πρόσωπον ἐμοῦ, ὅστις
ἐφόνευσα τὴν μητέρα μου; Ἥλ.
ἀλλοῖμονον, ἀλλοῖμονον εἰς ἐμέ.
Ποῦ καὶ ἐγὼ νὰ φύγω; εἰς ποῖον
χορόν, εἰς ποῖον γάμον θὰ πορευθῶ;
Ποῖος σύζυγος θὰ μὲ λάβῃ εἰς νυμ-
φικὴν κλίνην; Χορ. Ἡ σκέψις σου
μετετράπη εἰς τὸ ἀντίθετον, διότι
τώρα σκέπτεσαι εὐσεβῶς, ἐνῶ τότε
δὲν ἐσκέπτεσο (ὅσια). ἔχεις δὲ κα-

τορθώσῃ νὰ διαπράξῃ ὁ ἀδελφός
σου φοβερά πράγματα.

1203 — 1204. φρονεῖς...
φρονοῦσα. Πρβλ. τὴν ὁμοίτη-
τα τῶν στίχων ἐν Βάκχαις 947 —
ἐξ «τὰς δὲ πρὶν φρένας εὔ
φρονεῖν οὐκ εἶχες ὕγιεις,
νῦν δ' ἔχεις οἷας σε δεῖ».

1205. ἔδειξε μαστὸν ἐν φον-
ναῖσιν. Πρβ. Ὀρ. 527. «Ὅτ'
ἐξέβαλε μαστὸν ἰκετεῦ-
ουσά σε μήτηρ.»

1206 — 1207. οἶον... μα-
στόν. Ὁ Εὐριπίδης εἶχε βεβαί-
οτατα ὑπ' ὄψιν τοῦ τὸ Ἰλιάδος Χ.
80. «κόλον ἀνιέμεν, ἐτέρ-
ρηφι δὲ μαζὸν ἀνέσχεον»,
ὅπου ἡ Ἑκάβη ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων
τῶν Τρωϊκῶν τειχῶν ἱσταμένη δει-
κνύει τῷ Ἑκτορί τοὺς θηλάσαντας

ματρός, ἃ σ' ἔτικτεν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Βοἶν δ' ἔλασχε τάνδε, πρὸς γένυν ἐμὴν [Ἀντιστροφή β']
τιθεῖσα χέρας· Τέκος ἐμὸν, λιταίνω 1215
παρήδων τ' ἐξ ἐμῶν
ἐκρήμναθ', ὥστε χέρας ἐμὰς λιπεῖν βέλος.

ΧΟΡΟΣ

Τάλαινα. Πῶς ἔτλας φόνον
δι' ὁμμάτων ἰδεῖν σέθεν
ματρός ἐκπνεούσας; 1220

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἐγὼ μὲν ἐπιβαλὼν φάρη κόραις ἐμαῖς [Στροφή γ']
ματέρος κατηρξάμαν
φάσγανον ἔσω δέρας μεθείς.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἐγὼ δ' ἐπεγκέλευσά σοι

αὐτὸν μαστοὺς, ἰκετεύουσα ν' ἀπο-
φύγῃ τὰς χεῖρας τοῦ Ἀχιλλέως.

1210-1211. δι' ὁδύνας ἔβαε
Ἐν τῇ ἐλληνικῇ γλώσσῃ συνήθεις
εἰσὶν αἱ φράσεις, διὰ πολέμου,
διὰ φιλίας, διὰ δίκης ἰέ-
ναι τι νί. Πρβλ. Ἰπολ. 542.
«καὶ διὰ πάσης ἰόντα συμ-
φορᾶς». Πρβλ. καὶ στ. 1183.

1217. ἰήϊον. Τὸ ἐπίθετον, τῷ
Ἀπόλλωνι ἀποδιδόμενον γράφεται
ὑπὸ τινων μὲν ἰήϊος (ἐκ τοῦ ἰή)
ὑπ' ἄλλων δὲ ἰήϊος (ἐκ τοῦ ἰήμι)
Διὰ τοῦτου ἐκφράζεται, παράπονον,
ἄλγος, θρήνος, ὄδυρμος.—(1206—
1220). Παρετήρησες καλῶς πῶς
ἡ δυστυχὴς ἐκ τῶν πέπλων μου
ἐπίσθη, ἔδειξε τὸν μαστόν της αἰ-
ματόφυρτον· ἀλλοίμονον, εἰς τὴν
γῆν γονατίσας· ἡ ἀθλία, ὅταν ἐδρα-
ξάμην τῆς κόμης της. (κατὰ τὴν
προτεινομένην διόρθωσιν). Χορ.

Ἀκριβῶς γνωρίζω ποῖον ἄλγος ἔδο-
κίμασες ὅταν ἤκουσες τὸν ἀλγεινὸν
θρήνον τῆς μητρός, ἣτις σ' ἐγέν-
νησε. Ὅρ. Τὴν ἐξῆς δὲ βοῇ ἐβόα
ἀψαμένη διὰ τῶν χειρῶν τῆς τοῦ
γενεῖου μου. Τέκνον μου, ἰκετεύω·
καὶ ἐκ τῶν παρειῶν μου ἐκρέματο,
ὥστε τὸ ξίφος ἐξέπεσε τῶν χει-
ρῶν μου. Χορ. Ὡ δυστυχῇ· πῶς
ὑπέμεινες νὰ ἴδῃς διὰ τῶν ὁμμάτων
σου τὸν φόνον τῆς μητρός σου ἐκ-
πνεύσεως;

1218. τάλαινα. Ἀποστροφή
τοῦ χοροῦ πρὸς τὴν Κλυταιμνή-
στραν· — πῶς ἔτλας, ἀποστροφή
πρὸς τὸν Ὅρεστην.

1224. Ἐγὼ δ'... ἄμα. Πρβλ.
Ὅρ. 1235 ὅπου ἡ μὲν Ἥλεκτρα λέ-
γει: «ἡ ψάμην δ' ἐγὼ ξί-
φους», καὶ ὁ Πυλάδης «ἐγὼ δ'
ἐπενεκέλευσα κάπέλυσ'
ὄκνου».

ξίφους τ' ἔφηψάμαν ἅμα. 1225

ΧΟΡΟΣ

Δεινότατον παθέων ἔρεξας.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Λαβοῦ, μέλεα κάλυπτε ματέρος πέπλοις, [Ἀντιστρ. γ'.]
συγκαθάρμοσον σφαγᾶς.

Φονέας ἔτικτες ἄρά σοι.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἴδου, φίλαν τε κοῦ φίλαν 1230
φάρεα τάδ' ἀμφιβάλλομεν.

ΧΟΡΟΣ

Τέρμα κακῶν μεγάλων δόμοισιν.

Ἄλλ' οἶδε δόμων ὑπὲρ ἀκροτάτων

φαίνουσί τινες δαίμονες ἢ θεῶν

τῶν οὐρανίων· οὐ γὰρ θνητῶν γ' 1235

1226. δεινότατον παθέων ἔρεξας. Οἱ ἐκδύται παραβάλλουσι τὸ παρ' Ἡροδότῃ 1, 137. μὴ δένα τῶν αὐτοῦ οἰκετέων ἐπὶ μιῇ ἀνήκεστον πάθος ἔρδειν».

1228-29. συγκαθάρμοσον σφαγᾶς. Ὁ Weil παρατίθησι τὸ ἐκ τοῦ Σοφ. Αἰαντ. 922. «πεπτῶτ' ἀδελφὸν τὸν δε συγκαθαρμοῦσαι». — φονέας... σοι τὸν στίχον τοῦτον ὁ Ὀρέστης πρὸς τὴν Κλυταίμνηστραν ἀποτρεφόμενος ἀποτείνει.

1232. τέρμα κακῶν. Ἡ Κασσάνδρα οὕτω προλέγει, ἐν Αἰσχ. Ἀγαμέμνωνι, τὴν ἐπάνοδον τοῦ Ὀρέστου. «Φυγᾶς δ' ἀλήτης τῆς δε γῆς ἀπόξενος Κᾶτεισιν ἄτας τὰς δε θριγκῶσας φίλους». — (1221—1232). Ἐγὼ μὲν θέσας πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν

μου τὰ φάρος μου ἤρξάμην τοῦ φόρου τῆς μητρὸς ἐμπήξας τὸ ἐγγεῖριδιον ἐντὸς τοῦ λαιμοῦ. Ἡλ. ἐγὼ δὲ σὲ παρεκίνησα καὶ σὺν ἅμα ἐλόμην τοῦ ξίφους. Χορ. Ἐπραξας φοβερῶτατον πάθος. Ὀρ. Πιάσε δυστυχῆ, σκέπασε διὰ τῶν πέπλων τῆς μητρὸς, συγκαλύψον τὸ πτώμα. Ἡλ. Ἴδου, διὰ τῶν πέπλων τούτων περιβάλλωμεν τὴν φίλην ἅμα καὶ τὴν ἐχθράν. Χορ. Εἰς τοὺς δόμους σου ἐπῆλθε τὸ τέλος τῶν μεγάλων συμφορῶν.

1233—1237. istos versus Euripide indignos existimo. πρὸς Observ. crit. de trag. Gr. fragm. σελ. 8—ἐξ. (Ναύκιος). Ἀλλὰ δέον μετὰ μεγαλειτέρας εὐλαθείας ν' ἀποφαίνηται τις περὶ τῆς γνησιότητος τῶν στίχων.

1234. φαίνουσι = φαίνονται.

ἤδε κέλευθος· τί ποτ' εἰς φανεράν
ὄφιν βαίνουσι βροτοῖσιν;

ΔΙΟΣΚΟΥΡΟΙ

Ἀγαμέμνονος παῖ, κλυθι· δίπτυχοι δέ σε
καλοῦσι μητρὸς σύγγονοι Διόσκοροι,
Κάστωρ κασίγνητός τε Πολυδεύκης ὅδε. 1240
Δεινὸν δὲ ναδὸς ἀρτίως πόντου σάλον
παύσαντ' ἀφίγμεθ' Ἄργος, ὥς ἐσείδομεν
σφαγὰς ἀδελφῆς τῆςδε, μητέρος δὲ σῆς.
Δίκαια μὲν νυν ἤδ' ἔχει· σὺ δ' οὐχὶ δρᾶς,
Φοῖβός τε, Φοῖβος—ἀλλ' ἀναξ γάρ ἐστ' ἐμὸς, 1245

1238-39. Ὁ Κόβητος ἀποφαίνεται ὅτι ἀττικωτέρα ἢ χερῆσις τοῦ πρώτου προσώπου, διὸ θέλει· μητρὸς καλοῦμεν. Ὁ Εὐριπίδης ἀριστα μὲν γνωρίζει νὰ πλέκη τὸν μῦθον ἡκιστα ὁμως καὶ νὰ λύῃ αὐτόν. Διὰ τοῦτο εἰς ἀπάσας σχεδὸν τὰς τραγωδίας τοῦ τὴν λύσιν δίδει διὰ τῶν ἀπὸ μηχανῆς θεῶν, ὅπερ ὡς ὑπερφυσικὸν εἶνε ψεκτόν. Ἄνωθεν λοιπὸν τῆς σκηνῆς διὰ τινος μηχανήματος αἰωροῦνται οἱ Διόσκοροι Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης, ὧν ὁ πρῶτος ὁμιλεῖ, ὡς ἐκ τοῦ στίχ. 1240 γίγνεται ὁκλῶν. Οἱ Διόσκοροι, οἱ καὶ Τυνδαρίδαι λεγόμενοι ἦσαν τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀῆδας τέκνα, ἐκκολαφθέντα κατὰ τὸν μῦθον ἐκ δύο ὤων, ἐκ τοῦ ἐνὸς τῶν ὁποίων ὁ Κάστωρ καὶ ἡ Κλυταιμνήστρα, καὶ ἐκ τοῦ ἑτέρου ὁ Πολυδεύκης καὶ ἡ Ἑλένη. Ἐκ τῶν Διοσκούρων μόνον ὁ Πολυδεύκης ἦτο ἀθάνατος· ἀλλ' ὅταν ὁ Κάστωρ ἐφονεύθῃ ὑπὸ τοῦ Ἰδαοῦ Πολυδεύκης ἐδεήθη τοῦ Διὸς νὰ διανείμῃ τὴν ἀθανασίαν τοῦ ἑτέρου μεταξὺ τῶν. Τοῦ Διὸς ἐπακούσαντος ἐκ τῶν ἀδελφῶν ἔμενον ἐναλλάξ ὁ μὲν ἐν τῇ ζωῇ ὁ δ' ἐν τῇ ᾄδῃ. Πρβλ. Ὁμ. Ὀδ. λ. 298-304. «Καὶ Ἀθήνην εἰδὼν τὴν Τυνδαρέου παράκοιτιν, ἥρ' ὑπὸ

Τυνδαρέω κρατερὸφρονε γείνατο παῖδε, Κάστορα θ' ἱππόδαμον καὶ πύξ' ἀγαθὸν Πολυδεύκεα, τοὺς ἄμφω ζώουσ' κατέχει φυσίζοος αἷα· οἱ καὶ νέρθεν γῆς τιμὴν Ζηνὸς ἔχοντες, ἄλλοτε μὲν ζώουσ' ἐτερήμερος, ἄλλοτε δ' αὖται τεθνῶσιν· τιμὴν δὲ λέλογχασιν ἴσα θεοῖσιν». — δίπτυχοι. Διόσκοροι. Πρβλ. Ἑλέν. 1643. διςσοὶ δέ εἰσε Διόσκοροι καλοῦμεν, οὐς Ἀῆδα ποτὲ ἔτικτεν».

1241. πόντου σάλον = πόντιον σάλον. παύσαντ(ε) = ἀφροῦ δ' ἀρτίως κατεπαύσαμεν φοβερὸν θαλάσσιον σάλον πλοίου τινὸς ἤλθομεν. Πρβλ. Ἑλέν. 1664. «σωτῆρε δ' ἡμεῖς... πόντον παριππεύοντες».

1244. Δίκαια... δρᾶς: «Ὁφείλετο μὲν γὰρ αὐτῇ ἀναιρεθῆναι, οὐ μέντοι ὑπὸ τοῦ παιδός.» (Σχολιαστῆς) Παρβλ. καὶ Ὀρεστ. 194. ὅπου τῆς Ἠλέκτρας κατηγορούσης τὸν Φοῖβον ὡς προστάξαντα τὸ κακούρημα ὁ χορὸς ἀπαντᾷ: «Δίκαια μὲν, καλῶς δ' οὐ».

σιγῶ· σοφὸς δ' ὢν οὐκ ἔχρησέ σοι σοφά.
 Αἰνεῖν δ' ἀνάγκη ταῦτα· τάντεῦθεν δὲ χρῆ
 πράσσειν ἃ μοῖρα Ζεὺς τ' ἔκρανε σοῦ πέρι.
 Πυλάδῃ μὲν Ἥλέκτραν δὸς ἄλοχον εἰς δόμους,
 σὺ δ' Ἄργος ἔκλιπ'· οὐ γὰρ ἔστι σοι πόλιν 1250
 τήνδ' ἐμβατεύειν, μητέρα κτείναντα σήν.
 Δειναὶ δὲ Κῆρες σ' αἰ κυνώπιδες θεαὶ
 τροχηλατήσους' ἐμμανῆ πλανώμενον.
 Ἐλθὼν δ' Ἀθήνας Παλλάδος σεμνὸν βρέτας
 πρόσπτυξον· εἵρξει γὰρ νιν ἐπτοημένας 1255
 δεινοῖς δράκουσιν ὥστε μὴ ψαύειν σέθεν,
 γοργῶφ' ὑπερτείνουσά σου κάρα κύκλον.
 Ἔστιν δ' Ἀρεὼς τις ὄχθος, οὗ πρῶτον θεοὶ

1247. αἰνεῖν. Ὁ Weil παραβάλλει ἐκ τοῦ Αἰσχ. Ἀγαμ. 1570. «τὰ δὲ μὲν στέργειν δύσλητά περ ὄντα».

1251. ἔστι σοι... κτείναντα. Τὴν τοιαύτην ἀνωμαλίαν συχνότατ' ἀπαντᾷ τις. Πρβλ. Μηδ. 658. «ὅ τ' ὡ πάρεστιν... μὴ ἀνοίξαντα.» 886. «ἡ χρῆν μετεῖναι... νύμφην τε κηδεύουσαν» καὶ ἄλλαχού.

1252. Κῆρες. Αἱ Κῆρες ἐνταῦθα εἰσὶν αὐταὶ αἱ Ἐρινύς, ὡς ἐκ τοῦ Ὁρέστου σ. 37 γίνεται δῆλον «ὀνομάζειν γὰρ αἰδοῦμαι θεᾶς Εὐμενίδας», ὅπου ἡ Ἥλέκτρα λέγει ὅτι θὰ καταδιώκουσι αὐτόν· ὁ Αἰσχύλος μάλιστα συνάπτει ἀμφοτέρω. Πρβλ. Ἐπτ. Θηβ. 1047. «ὦ μεγάλαυχοι καὶ φθερσιγενεῖς κῆρες Ἐρινύες». Οὕτω καὶ παρ' Εὐρ. Ἡρακλ. Μαιγ. 870 «Κῆρες Ταρτάρου».

1253. Δειναὶ δέ... τροχηλατήσουςι: Τῷ αὐτῷ ῥήματι ἐχρήσατο καὶ ἐν Ἰφ. ἐν Ταυρ. 82-83 «πῶς τροχηλάτου μανίας ἄν ἔλθοιμ' εἰς τέλος»

καὶ ἐν Ὁρεστ. 36. «Τὸ μητρὸς δ' αἵμά νιν τροχηλατεῖ μανίαισιν...»

1255. πρόσπτυξον: Οὕτω καὶ παρὰ ταῖς Εὐμενέσι τοῦ Αἰσχύλου ὁ Ὁρέστις φαίνεται καθήμενος παρὰ τῷ ἀγάλματι τῆς Ἀθηνᾶς, περιβάλλων αὐτὸ διὰ τῶν βραχιόνων «περὶ βρέτει πλεχθεῖς θεᾶς ἀμβρότου». — εἵρξει γὰρ νυν... σέθεν = διότι θὰ ἐμποδίσῃ (τὸ ἄγαλμα) αὐτάς (τὰς Ἐρινύς) καταδιωκούσας σε, ὥστε νὰ μὴ σὲ ψαύωσι διὰ τῶν φοβερῶν ὄψεων.

1257. γοργῶφ'... κύκλον = τὴν ἀσπίδα τὴν φέρουσιν ἐν τῷ ὀμφαλῷ τὴν γοργῶνα, τὴν φοβεράν ἀσπίδα.

1258. Ἀρεὼς ὄχθος, ὁ καὶ ἰδίως Ἀρεῖος Πάγος. Λόφος ταπεινὸς παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Ἀκροπόλεως, δεξιὰ τῷ ὄρῳντι ἀπὸ τῶν προφυλαίων, λαβὼν τὴν ἐπώνυμίαν ἀπὸ τοῦ Ἀρεως, φονεύσαντος τὸν Ἀλκινόητιον υἱὸν τοῦ Ποσειδῶνος, καὶ δικαθθέντος ἐκεῖ. Τὸν μῦθον τοῦτον ἴδε παρὰ Παισανίαν 21,4, 28,5. Ὡσαύτως ἐπιθι Ἀπολλοδ.

- ἔζοντ' ἐπὶ ψήφοισιν αἵματος πέρι,
 Ἄλιρρόθιον δτ' ἔκταν' ὠμόφρων Ἄρης 1260
 μῆνιν, θυγατρὸς ἀνοσίων νυμφευμάτων,
 πόντου κρέοντος παῖδ'· ἴν' εὐσεβεστάτη
 ψῆφος βεβαία τ' ἐστὶν ἔκ γε τοῦ βροτοῖς.
 Ἐνταῦθα καὶ σὲ δεῖ δραμεῖν φόνου πέρι.
 Ἴσαι δέ σ' ἐκώσουσι μὴ θανεῖν δίκη 1265
 ψῆφοι θεθεῖσαι· Λοξίας γὰρ αἰτίαν
 εἰς αὐτὸν οἶσει, μητέρος χρήσας φόνον.
 Καὶ τοῖσι λοιποῖς ὅδε νόμος τεθήσεται,
 νικᾶν ἴσαις ψήφοισι τὸν φεύγοντ' αἰί.
 Δειναὶ μὲν οὖν θεαὶ τῶδ' ἄχει πεπληγμένοι 1270
 πάγον παρ' αὐτὸν χάσμα δύτονται χθονὸς,
 σεμνὸν βροτοῖσιν εὐσεβὲς χρηστήριον.
 Σὲ δ' Ἀρκάδων χρὴ πόλιν ἐπ' Ἀλφειοῦ ῥοαῖς
 οἰκεῖν Λυκαίου πλησίον σηκώματος·

3, 14, 2· καὶ Δημοσθ. κατ' Ἀριστοκράτου 66.

1261. μῆνιν νυμφευμάτων = διὰ τὴν ἔνεκα τῆς ἀσεβοῦς ἐκβιάσεως τῆς θυγατρὸς τοῦ ὀργῆν, σφόδρα ὀργισθεὶς διότι (ὁ Ἄλιρρόθιος) ἐβίασε τὴν θυγατέρα (τοῦ Ἀρεως) τοῦ Ἀλκίπην.

1262 — 63. πόντου κρέοντος = τοῦ Ποσειδῶνος. — παῖδα = Ἄλιρρόθιον. — ἴν' = ὅπου, ἐν τῷ Ἀρεΐφ Πάγω. — ἔκ γε τοῦ = ἐξ ἐκείνης τῆς ἐποχῆς.

1264. δραμεῖν· ἐνν. ἀγῶνα. Οἱ ἐκδόνται ὑποδεικνύουσι τὰ ἐν Ἰφ. ἐν Αὐλ. 1456 «δεῖν οὐδ' ἀγῶνας διὰ σὲ δεῖν κεῖνον δραμεῖν». Ὅρεσ 878. «ἀγῶνα θανάσιμον δραμούμενον».

1265 — 1269. ἴσαι... αἰί. Πρβλ. Ἰφ. ἐν Ταύρ. 965 — ἐξ. «ἴσαις δέ μοι ψήφους διηρίθμησης Παλλὰς ὠλένη, νικῶν δ' ἀπῆρα φόνια πειρατήρια» ὅσαι μένουσιν ἔζον-

το πεισθεῖσαι δίκη ψῆφον παρ' αὐτὴν ἱερὸν ὠρίσαντ' ἔχουσιν. Ὡσαύτ. 1469 — ἐξ. «ἐξέσωσα δὲ καὶ πρίν σ' Ἀρεῖοις ἐν Πάγοις ψήφους, ἴσαις Κρίνας' Ὅρεστα καὶ νόμισμ' ἔσται τόδε, Νικᾶν ἰσῆρεις ὅστις ἂν ψήφους λάβῃ».

1271 χάσμα. Μήπως ἦτο τὸ βάραθρον, ὅπερ, «χάσμα φρεατῶδες καὶ σκοτεινὸν ὅπισθεν τῆς Ἀκροπόλεως» περιγράφεται; Τὸ αὐτὸ ἐλέγετο καὶ ὄρυγμα, καὶ καθὼς παρὰ τοῦ Σχολιαστοῦ εἰς Ἀριστ. Πλοῦτ. στ. 394 μανθάνομεν, ἐκαλεῖτο καὶ κόρακες, «διὰ τὸ κοράκων εἶναι καταγώγιον». ἐξ οὗ τὸ «ἐς κόρακας». Ἐκεῖ ἑρρίπτοντο οἱ κατάδικοι, ὃ δὲ ἐπὶ τούτῳ δήμιος ἐλέγετο ὃ ἐπὶ τῷ ὄρυγματι.

1272. εὐσεβὲς = εὐσεπτον.

1274. Λυκαίου... σηκώ-

ἐπώνυμος δὲ σοῦ πόλις κεκλήσεται. 1275

Σοὶ μὲν τάδ' εἶπον, τόνδε δ' Αἰγίσθου νέκυν

Ἄργους πολῖται γῆς καλύφουσιν τάφῳ.

Μητέρα δὲ τὴν σὴν ἄρτι Ναυπλίαν παρῶν

Μενέλαος, ἐξ οὗ Τρωϊκὴν εἴλε χθόνα,

Ἑλένη τε θάψει· Πρωτέως γὰρ ἐκ δόμων 1280

ἦκει λιποῦσ' Αἴγυπτον οὐδ' ἦλθεν Φρύγας.

Ζεὺς δ', ὡς ἔρις γένοιτο καὶ φόνος βροτῶν,

εἶδωλον Ἑλένης ἐξέπεμψ' ἐς Ἴλιον.

Πυλάδης μὲν οὖν κάσιν σὴν δάμαρτ' ἔχων

Ἀχαιῖδος γῆς οἴκαδ' ἐκπορευέτω 1285

καὶ τὸν λόγῳ σὸν πενθερὸν κομιζέτω

Φωκέων ἐς αἶαν καὶ δότῳ πλούτου βάρος.

Σὺ δ' Ἰσθμίας γῆς αὐχέν' ἐμβαίνων ποδι

χώρει πρὸς ὄχθον Κεκροπίας εὐδαίμονα.

Πεπρωμένην γὰρ μοῖραν ἐκπλήσας φόνου 1290

ματος· Ἐν τῷ Λυκαίῳ, ὅρει τῆς Ἀρκαδίας ἦτο ναὸς τοῦ Διὸς τοῦ Λυκαίου ἐπικαλουμένου.

1275. ἐπώνυμος. Ἐν τῷ Ὀρέστη 1645—ἐξ' ὃ Ὀρέστης ἐπ' ἐνιαυτὸν διαμένει ἐν Ἀρκαδίᾳ, ὅπου ἱδρύται πόλις Ὀρέστειον κληθεῖσ' ἀπ' αὐτοῦ. «Παρράσιον οἰκεῖν δάπεδον ἐνιαυτοῦ κύκλον. Τεθίσεται δὲ σῆς φυγῆς ἐπώνυμον Ἀζᾶσιν Ἀρκάσιν Ὀρέστειον καλεῖν».

1278. Ἄρτι· Ὁ Μενέλαος πρὸ μικροῦ ἦλθεν εἰς Μυκῆνας τὴν αὐτὴν ἡμέραν τοῦ φόνου τοῦ Αἰγίσθου καὶ τῆς Κλυταιμνήστρας. Πρβλ. Ὀμ. Ὀδ. γ. 341. «αὐτῆμαρ δὲ οἱ ἦλθε βοὴν ἀγαθὸς Μενέλαος». — Ναυπλίου. λιμὴν τοῦ Ἀργούς.

1281—1282. οὐδ' ἦλθεν Φρύγας. Ζεὺς δ' ὡς ἔρις γένοιτο, καὶ Ἴλιον. Διὰ τούτων ὁ Εὐριπίδης ὑποδηλοῖ τὸν

μῦθον, ὃν ἐν τῇ Ἑλένῃ, τραγῳδία αὐτοῦ, μετεχειρίσατο. Ὁ Weil παρατηρεῖ ὅτι τὸ «ὡς ἔρις γένοιτο κλπ.» εὐρίσκεται ἐκτυλισσόμενον ἐν αὐτῇ ἐν στ. 38—41, ὡς καὶ ἐν τῷ Ὀρέστ. 1639—ἐξ.

1284. κάσιν σὴν δάμαρτ'. = τὴν ἀδελφὴν σου λαμβάνων ὡς σύζυγον· ἀνερμήνευτος ἄλλως ἦν ἡ τηρουμένη ὑπὸ πολλῶν γραφῇ κόρην τε καὶ δάμαρτα ἦτις καὶ τῷ μέτρῳ ἀνάρμοστος εἶνε.

1286—1287. τὸν λόγῳ σὸν πενθερὸν = τὸν αὐτουργόν. — εἰς αἶαν. Ὁ Ὀμηρος τῇ λέξει ταύτῃ χρῆται πάντοτε ἐν τέλει στίχου, ὅπερ οἱ τραγικοὶ οὐδαμῶς τηροῦσιν.

1288. Ἰσθμίας γῆς αὐχέν' = Ὁ Κορινθιακὸς ἰσθμός.

1289—1290. ὄχθον Κεκρωπίας, ἐννοεῖ τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηναίων ἢ μᾶλλον τὸν Ἀρειον Πάγον. — πεπρωμένην μοῖραν φόνου = τὴν ὑπὸ τοῦ πέπρω-

εὐδαιμονήσεις τῶνδ' ἀπαλλαχθεὶς πόνων.

ΧΟΡΟΣ

ὦ παῖδε Διὸς, θέμις εἰς φθογγὰς
τὰς ὑμετέρας ἡμῖν πελάθειν;

ΔΙΟΣΚΟΥΡΟΙ

Θέμις, οὐ μυσαραῖς τοῖσδε σφαγίοις.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Κάμοι μύθου μέτα, Τυνδαρίδαι;

1295

ΔΙΟΣΚΟΥΡΟΙ

Καὶ σοί· Φοίβω τήνδ' ἀναθήσω
πράξιν φονίαν.

ΧΟΡΟΣ

Πῶς ὄντε θεῶ τῆςδέ τ' ἀδελφῷ
τῆς καπφοιμένης
οὐκ ἤρκεσάτην κῆρας μελάθροις;

1300

ΔΙΟΣΚΟΥΡΟΙ

Μοῖραν ἀνάγκης ἤγεν τὸ χρεῶν,
Φοίβου τ' ἄσοφοι γλώσσης ἐνοπαί.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τίς δ' ἔμ' Ἀπόλλων, ποῖοι χρησμοὶ
φονίαν ἔδοσαν μητρὶ γενέσθαι;

μένου ἐπιβληθεῖσαν σοι ἐκτέλεσιν
τοῦ φόνου

1292=1293. εἰς φθογγὰς
τὰς ὑμετέρας πελάθειν.
Οἰέκδεται παρατιθεῖσι Σοφοκλ. Οἶδ.
Τυρ. 166. «Λόγον εἴ τιν' οὔ-
σεις πρὸς ἑμᾶν λέσχων».

1294. Σύνταξον: Θέμις (πε-
λάθειν ἡμῖν) οὐ (κ οὔσαις)
μυσαραῖς τοῖς δε σφαγί-
οις=ἐπιτρέπεται νὰ μᾶς πλησι-
άσητε ἐπεὶ δὲν εἴσθε μεμολυσμέ-
νοι ἐκ τῶν φόνων τούτων.

1300. . . μελάθροις;=δὲν
ἀπεκρούσατε τοὺς φόνους ἀπὸ τ'
ἀνάκτορα;

1303—1304. τίς δ' ἔμ'.. γε-
νέσθαι; τίς δὲ Θεὸς, ἢ ποῖος
χρησμός ἠθέλησεν ὥστ' ἐγὼ νὰ
καταστῶ μητροκτόνος; Ἡ Ἡλέ-
κτρα ἀποφαίνεται ὅτι ὁ φόνος δὲν
προήρχετο ἐκ μοχθηρᾶς αὐτῆς δι-
αθέσεως ἢ μνησικαχίας, ἀλλ' ἔνεκα
τῆς θελήσεως θεοῦ τινος. Ταῦτά
περίπου λέγει καὶ ἐν Ὀρ. ς. 191.
—ἐξ: «ἐξέθυσεν Φοῖβος ἡ-

ΔΙΟΣΚΟΥΡΟΙ

Κοινὰὶ πράξεις, κοινοὶ δὲ πότμοι, 1305
μία δ' ἀμφοτέρους
ἄτη πατέρων διέκναισεν,

ΟΡΕΣΤΗΣ

ὦ σύγγονέ μοι χρονίαν σ' ἐσιδὼν
τῶν σῶν εὐθὺς φίλτρων στέρομαι
καὶ σ' ἀπολείψω σοῦ λειπόμενος, 1310

ΔΙΟΣΚΟΥΡΟΙ

Πόσις ἔστ' αὐτῇ καὶ δόμος· οὐχ ἦδ'
οἰκτρὰ πέπονθεν, πλὴν ὅτι λείπει
πόλιν Ἀργείων.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Καὶ τίνες ἄλλαι στοναχαὶ μείζους
ἢ γῆς πατρίας ὄρον ἐκλείπειν; 1315

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἀλλ' ἐγὼ οἰκων ἔξειμι πατρὸς
καὶ ἐπ' ἄλλοτρίαις ψήφοισι φόνον
μητρὸς ὑφέξω.

ΔΙΟΣΚΟΥΡΟΙ

Θάρσει· Παλλάδος
δσίαν ἤξεις πόλιν· ἄλλ' ἀνέχου. 1320

μᾶς || μέλεον ἀπόφονον αἶ-
μα δοῦς || πατροφόνου μα-
τρός».

1308—1311. Περιπαθέστερος
εἶνε ὁ τῶν ἀθλίων ἀδελφῶν χωρι-
σμός, ἢ ἡ ἀναγνώρισις αὐτῶν,
διότι ἐκεῖ μὲν περιεμένετο ἡ σιγ-
μὴ τῆς ἀναγνώρισεως, ἐνταῦθα δ-
μως ὅλως ἀπροσδοκῆτως οἱ ἀδελ-
φοὶ ἀποχωρίζονται, καὶ διὰ τοιού-
των σπαρακτικῶν λόγων.

1314—1318. Τῆς Ἠλέκτρας
θρηνοῦσης διότι ἡ ἐκτὸς τῶν ὁρίων

τῆς πατρικῆς γῆς ἐξορία ἐπιφέρει
στοναχὰς καὶ δυστυχίαν, ὁ Ὀρέ-
στης παρηγορεῖ αὐτὴν λέγων ὅτι
αὐτὸς μείζονα τῆς ἐξορίας θά ὑ-
ποστῇ.

1317—1318. καὶ ἐπ' ἄλλο-
τρίαις. . . ὑφέξω = καὶ ξένοι
δικασταὶ θά μοι ἐπιβάλωσι τὴν τι-
μωρίαν διὰ τὸν φόνον τῆς μητρὸς.

1320. Ὁ στίχος οὗτος οὐχὶ ἀ-
σκόπως ὑπὸ τοῦ Εὐριπίδου ἐποι-
ήθη. Οὐ μόνον διὰ τούτων οἱ Ἀ-
θηναῖοι κολακεύονται, πρὸ τῶν ὁμ-

ΗΛΕΚΤΡΑ

Περί μοι στέρνοις στέρνα πρόσαφον,
σύγγονε φίλτατε·
διὰ γὰρ ζευγνῦσ' ἡμᾶς πατρώων
μελάρων μητρός φόνιοι κατάραι·

ΟΡΕΣΤΗΣ

Βάλε, πρόσπτυξον σῶμα· θανόντος δ' 1325
ὥς ἐπὶ τύμβῳ καταθρήνησον.

ΔΙΟΣΚΟΥΡΟΙ

Φεῦ φεῦ· δεινὸν τόδ' ἐγηρύσω
καὶ θεοτοὶ κλύειν.
Ἐνὶ γὰρ καὶ νῶν τοῖς τ' οὐρανίδαῖς.
οἴκτοι θνητῶν πολυμόχθων. 1330

ΟΡΕΣΤΗΣ

Οὐκέτι σ' ὄψομαι.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οὐδ' ἐγὼ εἰς σὸν βλέφαρον πελάσω.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τάδε λοίσθιά μοι προσφθέγματά σου.

ΗΛΕΚΤΡΑ

ᾠ χαῖρε, πόλις·

χαίρετε δ' ὑμεῖς πολλὰ, πολίτιδες. 1335

ΟΡΕΣΤΗΣ

ᾠ πιστοτάτη, στείχεις ἤδη;

μάτων τῶν ὁποίων τὰ συμβάντα
τῶν τέχνων τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐκ-
τυλίσσονται, ἀλλὰ καὶ ἡ ἱερὰ τῆς
Παλλάδος πόλις ὑμνεῖται.

1323. διὰ γὰρ ζευγνῦσ';
τμήσις. Σύνταξον. φόνιοι γὰρ
κατάραι μητρός διαζευ-

γνῦσ' ἡμᾶς πατρίων με-
λάρων.

1333. λοίσθιά μοι... σου.
Πρβλ. Σοφ. Αἴαντα 857 — ἐξ.
«προσεννέπω, πανύστα-
τον δὲ κοῦποτ' αὖθις ὕ-
στερον».

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. ΘΑΛΑΤΤΕ

ΒΙΒ
Μ

ΗΛΕΚΤΡΑ

Στείχω βλέφαρον τέγγουσ' ἀπαλόν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Πυλάδην, χαίρων ἴθι, νυμφεύου 1340
δέμας Ἥλεκτρας.

ΔΙΟΣΚΟΥΡΟΙ

Τοῖςδε μελήσει γάμος· ἀλλὰ κύνας
τάςδ' ὑποφύγων στείχ' ἐπ' Ἀθηνῶν.

δεινὸν γὰρ ἵχνος βάλλουσ' ἐπὶ σοὶ
χειροδράκοντες χρῶτα κελαιναί, 1345
δεινῶν ὀδυνῶν καρπὸν ἔχουσαι·

νῶ δ' ἐπὶ πόντον Σικελὸν σπουδῇ
σώσοντε νεῶν πρῶρας ἐνάλους.

Διὰ δ' αἰθερίας στείχοντε πλακὸς
τοῖς μὲν μυσαραῖς οὐκ ἐπαρήγομεν, 1350
οἷσιν δ' ὅσιον καὶ τὸ δίκαιον

φίλον ἐν βιότῳ, τούτους χαλεπῶν
ἐκλύοντες μόχθων σώζομεν.

Οὕτως ἀδικεῖν μηδεὶς θελέτω
μηδ' ἐπιόρχων μέτα συμπλείτω. 1355

1342 — 1343. Κύνες τὰςδ' :
Φαίνονται πόρρωθεν ἐλαύνουσαι αἱ
ὀφιοπλόκαμοι Ἐρινῦς κρατοῦσαι
ἀνημμένας δᾶδας. Ταύτας ὁ θεατὴς
οὐδαμῶς βλέπει, ἀλλ' αἰσθάνεται
αὐτὰς ἐγγιζούσας, συμπεραίνων ἐκ
τοῦ σημείου τῶν Διοσκούρων. Κα-
λοῦνται κύνες, διότι ἐλαύνουσιν
ἐπὶ τὰ ἵχνη τοῦ φονέος ὡς κυνη-
γετικοὶ κύνες.

1344. Ἴχνος βάλλουσ'.
Πρβλ. τὸ παρὰ τῶν ἐκδοτῶν παρα-
τιθέμενον ἐκ τῶν Εὐμ. τοῦ Αἰσχύ-
λου 368. ὅπου αἱ Ἐρινῦς λέγουσιν
«Μάλα γὰρ οὖν ἀλομένα
ἀνέκαθεν βαρυπεσῆκατα-
φέρω ποδὸς ἀκμάν».

1345. χειροδράκοντες =
μεταχειριζόμεναι τοὺς δράκοντας
(ὄφεις) εἰς χεῖρας.

1346. δεινῶν ὀδυνῶν καρ-
πὸν ἔχουσαι = ἀπολαύουσαι ἐκ
τῶν φοβερῶν ὀδυνῶν ἡδονήν. Παρ'
Αἰσχ. Εὐμ. 265. αἱ Ἐρινῦς ῥοφῶ-
σι τὸ αἷμα τῶν φονέων. «Ἀλλ'
ἀντιδοῦναι δεῖσ' ἀπὸ ζῶν-
τος ῥοφεῖν ἐρυθρὸν ἐκ με-
λέων πέλανον» — δεινῶν
ὀδυνῶν παρήχησις. Πρβλ. στ.
233.

1355 μηδ' ἐπιόρχων μέτα
συμπλείτω. Πρβλ. Ὅρατ. ῥ-
δῶν βιβλ. 3, ῥδ. 2, στ. 26 — ἐξ.
«vetabo, qui Cereris sacrum |

θεὸς ὦν θνητοῖς ἀγορεύω.

ΧΟΡΟΣ

Χαίρετε· χαίρειν δ' ὅστις δύναται
καὶ ξυντυχία μὴ τινι κάμνει
θνητῶν, εὐδαίμονα πράσσει.

volgarit arcanæ, sub isdem | sit
tribus fragilemve mecum |
solvat phaselon ».

σει. Πρβλ. Ἰφ. ἐν Αὐλ. 346.
«τὸν ἀγαθὸν πράσσοντα
μεγάλα...» Ἰφ. ἐν Ταυρ. 668.
«ὡς κοινὰ πράσσουσ'....
πράσσοι καλῶς».

1359. εὐδαίμονα πράσ-

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. ΦΑΛΤΑΤΣΕ

ΔΙΟΡΘΩΤΕΑ.

Σελίς	στίχ.	ἀντί	γράφε
9	9	σωζομένων	σωζομένων
10	31	μιαιοφόνους	μιαιοφόνους
11	28	πόροδον	πάροδον
15	28	πρώτυπον	πρότυπον
16	6	ἦν	ἦν
16	13	ἐξηγνημένον,	ἐξηπλωμένον,
16	30	πρωτύπῳ	πρωτοτύπῳ
23	6	οὐδαμοῦ	ἐν οὐδενὶ τῶν ἀντιγράφων
24	7	εὐριπίδιος	εὐριπίδειος
27	10	altéré	altérée
32	20	ἦ	ἦν
35	13	ἄελιον	ἄελιον
35	14	ἁελίου	ἁελίου
37	2	κακῶς	ὀρθῶς
56	12	γυναικὸς.	γυναικὸς
80	11	τίν	τίν'
122	9	εὐχετι',	εὐχετ'

Ἐν ταῖς ὑποσημειώσεσιν διορθωτέα τὰ

Σελίς	ἀντί	γράφε
53	ποταμίας	ποταμίους
62	ἁλκίβ.	ἁλκίστ.
68	ἰσοδύναμον ὄν	ἰσοδύναμον ὄν
72	βασιλικῶν εἰς	βασιλικῶν ἐκ
78	μέθη	μέθη
80	ξυλικήν	ξυλίνην
124	διατρέχοντος	διατρίβοντος
127	ὕπαιννίτεται	ὕπαινίττεται

Εἴτι ἄλλο πταῖσμα περὶ τὴν λέξιν διέλαθε τὴν προσοχὴν
 ἡμῶν διορθούτω ὁ εὐμαθὴς ἀναγνώστης.

Τιμᾶται Δραχ. 3,50